

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Disputatio Prima. De variis hæresibus, quæ adversùs mysterium
Incarnationis insurrexerunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](#)

TRACTATUS DECIMUS.

DE INCARNATIONE

VERBI DEI.

DISPUTATIO PRIMA.

*De variis hæresibus, quæ adversus mysterium
Incarnationis insurrexerunt.*

ARTICULUS PRIMUS.

*Hæretici, qui incarnationem omnino negaverunt,
Christum nudum hominem afferendo,
recensentur,*

Nearctionem prorsus sic abnegavit 1. Carpocrates, teste Philastrio, lib. de hærel. c. 2. ubi de eo sic ait: Christum dicit non de Virgine Maria & divino Spiritu natum, sed de semine Joseph hominem natum arbitratur ... qui post passionem, inquit, melior inter Iudeos vita integra & conversationis inventus est. Ex quibus verbis liquet, Carpocratem sensisse, Christum purum hominem fuisse, sicut ceteros homines carnaliter natum. Quod etiam expresse testatur S. Augustinus lib. de hærel. 7. Hic, inquit, Jesum hominem tantummodo. Et de utroque sexu natum putasse perhibetur, sed accepisse tam animam, que sciret ea, que superna essent, atque nunciaret. Eadem de eodem narrat S. Irenæus, lib. 1. de adversus hærel. cap. 24. Carpocrates igitur docuit Christum esse purum hominem via naturali genitum, sed sanctissimum, & spiritu propheticō donatum; in quo discrepat à Iudeis, qui Christum non solum ut purum hominem habuerunt, sed etiam ut sceleratum & sacrilegum impostorem cruci affixerant.

2. Cerinthus, quem S. Irenæus lib. 1. c. 25. Philastrius in 2. catal. S. Epiphanius hærel. 29. & S. Augustinus hærel. 8. subiiciunt Carpocrati, quo tamen antiquiore fuisse necesse est, si verum est quod de eo scribit Philastrius, sub Apostoli scilicet moysis controversiam illam de necessitate circumcisionis, quam Apostolis in Hierosolymitan Conilio deciderunt in favorem gentilium ad fidem conversorum; Cerinthus, inquit, Jesum tantummodo hominem dixit: *Natum non ex virgine, impossibile enim hoc ei visum est; Fuisse autem eum Joseph & Maria filium similiter ut reliqui omnes homines, & plus potius iustitia, & prudentia, & sapientia pre omnibus; & post baptismum descendisse in eum (Spiritum sanctum) ... in fine autem revolasse iterum (Spiritum sanctum, quem Christum vocabat) & Jesum passum esse & resurrexisse*, ut ait S. Irenæus. Scribit tamen Philastrius docuisse Cerinthum, quod Jesus non resurrexerit à mortuis, sed resurrecturus sit. Idem post eum scribit Augustinus. Sed potius credendum videtur Irenæo, quem Epiphanius sequitur. A Carpocrate porro in eo dissentit Cerinthus, quod circumisionem necessariam esse, aliosque ritus Iudaicos servati debere assereret, teste Philastrio.

3. Nazorai, ut Theodoretus lib. 2. hæret. fabul. cap. 3. vel Nazaræi, ut Epiphanius hærel. 29. eos nominat, Carpocrat & Cerintho confenserunt, si Theodoreto creditus. De illis sic ait Theodoretus: *Nazorai sunt Iudei, qui Christum tanquam iustum hominem venerantur. Aperte tamen contradicit S. Augustinus hærel. 9. ibi hæc habet: Nazarei cum Dei Filium*

*confiteantur esse Christum, omnia tamen legis veteris obseruant. &c. Unde juxta S. Augustinum, in eo tantum errant Nazarei, quod christianis ritibus admiserunt judicatos Epiphanius verò, qui Theodoreto consentire videtur pag. 117. dubius est pag. 123. ubi ita loquitur: *De Christo certò illud affirmare nequeo, utrum ... simplicem illum hominem afferverunt, an uti se se habet, per Spiritum sanctum de Maria Virgine genitum esse fateantur,**

4. Ebion, de quo hæc scribit Philastrius in catal. 2. Ebion discipulus Cerinthi, in multis ei similiiter errans, Salvatorem nostrum hominem de Joseph natum carnaliter existimatbat, nihilque in eo divinitatis fuisse docebat, sed sicut omnes Prophetas, sic & eum gratiam Dei habuisse afferebat, non tamen Dominum maiestatis, sed Dei Parris filium, cum Patre sempiternum esse credebat. Idem de Ebione lentiuit Eusebius lib. 3. hist. Eccl. c. 27. Epiphanius hærel. 30. Theodoretus lib. 2. hæret. fab. c. 1. ubi tamen juncto c. 2. (quod observandum est dividit Ebionitas in duas clastes, quarum prima cum ipso Ebione Dominum Jesum Christum dicebat ex Joseph & Maria esse natum, qui homo quidem (tanquam) erat, sed virtute viteque innocencia & integritate aliis antecellebat. Secunda verò, in qua fuit Symmachus ille, qui vetus testamentum ex Hebreo in Græcum transtulit, eorum est, qui in aliis quidem omnibus cum prioribus conveniebant, nisi quod Salvatorem & Dominum dicenter natum esse de Virgine. Idem ante observarat Eusebius lib. 3. hist. Eccl. cap. 27. *Quidam ex ipsis (Ebionitis) refugiente hanc impietatem, inquit, ut ex viro & femina afferant eum natum, sed confitentur de Spiritu sancto & Maria Virgine.*

Porro dictis haecenüs de Ebione & Ebionitis contradicere videatur Irenæus lib. 1. cap. 26. ubi ait: *Qui autem dicuntur Ebionei, consentiunt quidem mundum à Deo factum; ea autem que sunt erga Dominum, non similiiter ut Cerinthus & Carpocrates opinantur. Sed videatur in hunc textum irrepsisse mundum, & legendum esse: Qui autem dicuntur Ebionei, consentiunt quidem mundum à Deo factum (Quod negat Cerinthus, ut c. superiore dicitur:) ea autem que sunt circa Dominum, similiiter, seu non absimiliiter, ut Cerinthus, &c. Quod probatur, quia 1. hoc exigit contextus. 2. S. Martyr lib. 3. cap. 24. ait Ebionæs Theodotionem & Aquilam, qui textum hebreum fecerunt grecum, & illud Isaiae c. 7. Ecce virgo concipiet, verterunt, Ecce adolescentia concipiet, Theodotionem, inquit, & Aquilam lectores, Christum ex Joseph generatum (adèque & nudum hominem) dicere. Alioquin adverbarios haberet scriptores omnes, etiam vetustissimos, ut Origenem homil. 17. in Luc. ubi hæc habet, Ebionites contradicunt signo, dicentes (Christum) ex viro & muliere ita natum esse, ut nos quoque nascimur. Et Tertullianum lib. de carne Christi cap. 14. ubi de Ebione loquens sic ait: *Nudum hominem, & tanquam ex semine David natum, non item & Dei Filium constituit Jesum,**

5. Theodorus, origine Byzantius, arte coriarius, homo litteris apprimè eruditus, à quo Theodotiani hæretici nomen acceperunt, quique in Severi Imperatoris persecutionem fidem negavit, unde in hæresim prolapsus est. Nam ut de eo narrat S. Epiphanius lib. 2. adversus hærel. hærel. 54. cui consentit Philastrius cat. 2. *Ad sui excusationem vanum dogma commentus est, atque ita justare cepit. Ego, inquit, non Deum,*

Disputatio I. Articulus I.

425

Deum negavi; sed hominem. Interrogatus quem deum hominem? Christum, inquit, hominem negavi. Hinc predicante falso hujus opinionis occasionem accepit, ut & Theodotiani, quorum ille auctor extitit, qui nudum hominem esse Christum afferunt, atque ex humano semine genitum; quod tamen secundum non tenuit Theodosius. Quod

Prob. 1. Ex Tertulliani libro de prescript. c. 53, ubi haec leguntur: Accedit his Theodotus hereticus Byzantius: qui posteaquam Christi pro nomine comprehensus negavit, in Christum blasphemare non desistit. Doctrinam enim introdaxit, qua Christum hominem tantummodo diceret, Deum autem illum negaret: ex Spiritu quidem sancto natum ex virgine, sed hominem solitarium atque nudum, nulla alia praeterteritis, nisi sola iustitia auctoritate. 2. Ex Theodoro lib. 2. hær. fab. c. 6. ubi scribit Theodotum Byzantium idem de Christo sensisse, quod sensit Artemon, qui, ut narrat idem Auctor c. 5. Dominum Jesum Christum solum hominem esse dicebat, natum ex virgine, Prophetis autem virtute prestantiorem. Hujus autem Artemonis & ejus hereticos meminit Eusebius lib. 5. hist. Eccl. c. 28. & ultimo,

Porrò Theodotus Byzantius, ut narrat S. Epiphanius loco citato, Cum probo omnium appetitus (ob negatam fidem) pudorem sustinere non posset, relicta patria profugus Romanam contendit, & illuc habitavit; sed & Roma à quoddam agnitus, in eandem infamiam incidit. Quare cum ad lui defensionem heresim suam commentus esset, & palam propugnaret, a Victore Papa abdicatus & excommunicatus est, teste Theodoro lib. 2. hær. fab. c. 6. & ante eum Eusebio lib. 6. hist. Eccl. c. 28.

6. Theodorus alter, artificio argentarius, teste Theodoro lib. 2. hær. fab. c. 7. Hic Theodotum coriarium fecutus est, ut expresse dicitur apud Tertullianum lib. de præter. c. 53. ubi haec leguntur: Alter post hunc (Theodotum coriarium) Theodotus hereticus erupit, qui & ipse introduxit alteram sectam, & ipsum hominem Christum tantummodo dicit ex Spiritu sancto, ex Virgine Maria conceptum pariter & natura, sed hunc inferiorem esse, quam Melchisedech, eò quod dictum sit de Christo: Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Hic autem Theodotus parens fuit Melchisedechianorum, qui ut de illis narrat Epiphanius lib. 2. adversus hær. 55. Melchisedechum ... cum primis celebrant, & præclaras quandam esse virtutem arbitrantur .... & ipso Christo majorem esse dicitant, imo & Christum ad eum imaginem esse formatum, si Theodoro credimus loco citato.

7. Paulus Samosatenus, Antiochenus Episcopus: de eo enim sic loquitur S. Athanasius in lib. de salutari adventu Filii Dei. Deum ex virgine confitetur, Deum, Nazareti in lucem editum, & inde existendi primordium, regnique confutetur. Verbum tamen efficax e celo, & sapientiam in eodem agnoscit, ac prædestinatione quidem ante secula fuisse puerat, sed Nazareti primum extare capiisse. Paulus igitur Christum volebat esse nudum hominem, nec concedebat esse Deum, nisi inpropriè & nuncupative tantum, propter Verbi divini in eo habitantis præsentiam; quomodo justus homo quilibet Deus esse & nuncupari potest. Quod confirmatur ex Philastro in catal. 2. n. 17. ubi de Paulo ait: Hic Christum hominem iustum, non Deum verum predicabat, iudicatzis potius, qui & circumcisum docebat, unde & Zenobiam quandam Reginam in Oriente tunc temporis ipse docuit iudaizare. Philastro consonant Augustinus hær. 44. & Theodoretus lib. 2. hær. fab. c. 9. Vide plura de Paulo rom. 2.

8. Photinus, Sirmii unde oriundus erat, Episcopus, Nam de eo scribit haec Epiphanius hær. 71. Hic Christum a principio negat existisse, sed jam tua & Maria Virgine initium accepisse, ac recentem esse. Et superius: Eadem cum Paulo Samosateno, imo atrociora quadam de Dei Filio mente concepit. Quenam sint illa atrociora, non exponit Epiphanius. Phi-

lastris vero scribit Photinum doctrinam Pauli secutum, in omnibus similiter prædicasse.

9. Euphratas Colonensis Episcopus, qui anno 347 interfuit Synodo Sardicensi, à qua una cum Vincentio Capuano legatus in Orientem missus est ad Constantiū Imperatorem, ut testatur S. Athanasius in epist. ad solitariam vitam agentes, & Theodoreus lib. 2. hist. Eccl. c. 9. Hic autem Euphratas, quod Christum negaret Deum, adeoque purum hominem afferret, damnatus & excommunicatus est ab Episcoporum Concilio in ejus causa Coloniae celebrato, à quo & in Euphratae locum suffectus est Severinus Episcopus, qui tunc aderat, vir plenus sanctus & catholicus. Hec porrò Agripinensis Synodus extat in tomo 2. Conciliorum pag. 615. ubi dicitur habita esse anno Christi 346. in quo mendum esse necesse est: fidem enim omnem supererat, Episcopum à Concilio propter nefandam heresim canonice depositum, anno proxime sequenti in generali Synodo sedis cum orthodoxis Episcopis, & pro illis legatione functum esse apud Imperatorem. Omnimodo itaque tenendum videtur, Colonensem illam Synodum post Sardensem celebratam fuisse ante Maximini Trevirensis obitum, puta anno 349. aut 350. quo anno Photinus Sirmii Episcopus, propter eandem heresim ab orthodoxis Episcopis abscitus est.

ARTICULUS II.

Heretici qui aut veram carnem, aut certe à muliere sumptam esse negarunt, recensentur.

Primus occurrit Saturninus, aliis Saturnilus, Antiochia quæ est ad Daphnem oriundus, Simonis Magi discipulus, de quo & ejus sectatoribus haec scribit Philastrius in catal. 2. Christum umbratiliter apparuisse affirmant, non carnem hominis veram & animas accepisse, atque omnem economiam mysterii Incarnationis complexisse. Contentum Epiphanius lib. 1. adv. hær. 23. & Theodoreus lib. 1. hær. fab. c. 4. ubi de Saturnilo sic ait: Servatorem, & Dominum non solum dicit ingenitum, sed etiam incorporeum, & nulla forma præditum; visione autem potius, quam rei veritate hominibus apparuisse. Scribit Epiphanius loco citato, quod ad Christum attinet, ejusdem impotitoris esse dogma: cum sola illum hominis figura atque effigie venisse, omniaque ab eo specie tenuis perfecta; cuiusmodi sunt nasci, ambulare, videri, pati.

Secundus venit Basilides, Simonis Magi & Saturni discipulus, de quo hac narrat S. Epiphanius hær. 24. Etiam de Christo perinde sentit, specie tenuis dantaxat mortalibus apparuisse, quippe quod in eo cerebatur, nihil preter imaginem fuisse; neque vero aut hominem extitisse, aut carnem induisse ibidem porrò hujus hystorionis hanc refert fabulam: Nimirum Christum Simonem (Cyrænum) cum is crucem portaret, in suam commutasse, ejusque vicissim induisse formam, itaque Simonem ad crucis supplicium suo loco tradidisse. Qui dum in cruce suffigitur, Jesum à nemino conspicit, eosque qui Simonem suffigerent deridentem ex adverso constitisse. Tum ad superos esse subiectum, cum pro sefigendum Simonem substituisset, nihilque adeo perpersum in colum evolasse. Ejusdem fabula meminit Philastrius in catal. 2. c. 4.

Tertius est Valentinus, de quo haec scribit Tertullianus lib. de præscrip. c. 49. Christum autem (dicit) missum ab illo propatore, qui est Bythos. Hunc autem in substantia corporis nostri non fuisse, sed spiritale nescio quod corpus de celo deferentem, quasi aquam per fistulam, sic per Mariam Virginem transmeasse, nihil inde vel accipientem vel manuantem. Valentino Ptolomaum, Secundum, Heracleonem, Marcum & Colaram locos & ejusdem in Christum impieatis consortes adjungit cod. cap. juncto sequenti Tertullianus.

Valentino & ejus asseclis accedit Cerdon, qui

Ter-

Tertulliano teste codem lib. cap. 51. *Introductia initia duo, id est, duas deos, unum bonum & alterum savum. Bonum superiorem, savum huius Mundi Creatorem ... superioris Dei Filium Christum venisse tractat, hunc in substantia carnis negat, in phantasmate solo fuisse pronunciat: nec omnino passum, sed quasi passum; nec ex virginie natum, sed omnino nec natum. Post hunc autem Cerdonem, discipulus ipsius emerit Marcion, Ponticus genere, Episcopi filius; propter stuprum cuiusdam virginis ab Ecclesia communicatione abscessus ... hereticus Cerdonis approbare conatus est; Et ut refert Philastrius in Catal. 2. c. 17. Similiter unum Deum bonum, & unum malum annuncians, Christum putative apparuisse, id est, quasi per umbram, & passum eum fuisse umbratiliter, non tamen in vera carne credebas.*

Tertull. ibid. Subsequitur Lucanus quidam nomine, Marcionis sectator arque discipulus, qui eadem docuit quae Marcion & Cerdon docuerant: Lucanum vero Apelles, discipulus pariter Marcionis. Hic autem Christum neque in phantasmate (dicebat) fuisse sicut Marcion, neque in substantia veri corporis, ut Evangelium docet, sed in eo quod est superioribus partibus descendere, ipso descensu sidereum sibi carnem, ut aereum contextuisse: hunc (Christum) in resurrectione singulis quibusque elementis, qua in descensu suo mutuata fuissent, in ascensu reddidisse, & sic dispersis quibusque corporis sui partibus, in Caelo spiritum tanum reddidisse.

His omnibus subjecimus Manichaeos, sic dictos ab auctore suo Manete, quorum insanios errores fusse exponit Augustinus lib. de heret. num. 46. ubi haec inter alia de Manicheis narrat: *Christum autem fuisse affirmant, quem dicit nostra scriptura serpentem, & quo illuminatos eos asserunt (Adam & Eman) ut cognitionis oculos aperirent, & bonum malumque dignocerent; eumque Christum novissimis temporibus venisse ad animas, non ad corpora, liberandas. Nec fuisse in carne vera, sed simulatam speciem carnis ludificandis humanis sensibus praebere, ubi non solum mortem, verum etiam resurrectionem mentiretur.*

Agmen claudent Priscillianistae, de quibus sic loquitur S. Leo epist. 93. ad Turribium cap. 4. *Christum Dominum in vera hominis natura natum esse non credant, sed per quandam illusionem ostentata videri volunt, qua vera non fuerint; sequentes dogma Cerdonis atque Marcionis, & cognatis suis Manicheis per omnia concordantes.* Unde jejunabant die, quo Christi Nativitas celebrabatur, sicut & die dominico, qui est dies resurrectionis Christi, ut ibidem observat S. Leo.

ARTICULUS III.

De Noeto, Sabellio, & Ario.

§. I.

De Noeto & Sabellio.

N Octus cum doceret unicam esse divinitatis hypostasim, adeoque unicam esse in Deo personam, qua modò Pater, modò Filius, modò Spiritus S. prout diversa obit munia, nuncupatur, consequenter aulus est asserere Patrem incarnatum, passum, & mortuum esse, ut referunt Philastrius in Catal. 3. cap. 6. Epiphanius heret. 57. num. 1. Augustinus lib. de heret. n. 36. & Theodoretus lib. 3. heret. fab. cap. 3. ubi Noeti & Noetianorum doctrinam sic exponit: *Unum dicunt esse Deum (non solum natura, sed etiam hypostasi) & Patrem omnium opificem, latenter quidem quando volverit, rufus autem apparentem, quando placherit, & eundem esse invisibilem & videri, & genitum & ingenitum, ingenitum quidem ab inicio, genitum autem quando nasci voluit ex virgine, impassibilem & immortalē: rursus passibilem & mortalem.* Cum enim esset impas-

sibilis, crucis, inquit, passione sua sponte sufficiuit. Eum & Patrem & Filium nominant, prout usus excusat, vel hoc vel illud appellantes. Hinc Noetiani Patrapiassiani nuncupati sunt.

Sabellius Noeto planè assensus est, si credimus Philastrius in Catal. 3. cap. 7. ubi sic ait: Sabellius post illum (Noetum) de Lybia discipulus ejus, similitudinem sui doctoris itidem securus est & errorem, unde (Noetiani) & Sabelliani postea sunt appellati, qui & Patrapiassiani, & Praxianī à Praxea, & Hermogenianī ab Hermogene, qui fuerunt in Africa. Philastrius contentit Theodoreum lib. 2. heret. fab. cap. 10. ubi sic exponit hæresim Sabellii: Dicebat Patrem & Filium & Spiritum Sanctum unam esse hypostasim, & unam personam, qua tria habet nomina, & eundem aliquando quidem vocat ut Patrem, aliquando autem ut Filium, aliquando vero ut Spiritum Sanctum, & in veteri quidem testamento, ut Patrem legem tulisse, in novo autem ut Filium hominem factum esse: ut Spiritum autem sanctum ad Apostolos venisse. Unde juxta Theodoreum, Sabellius non propter distinctas hypostases, vel etiam distinctas energias, sed propter diversos tantum effectus, diversa nomina Patris, & Filii, & Spiritus Sancti Deo attribuebat: Patris quidem, cum tulit legem veterem, quia legem ferre actus auctoritatis est; Filii, cum incarnatus est, quia gigni filiorum est; & Spiritus Sancti, cum descendit in Apostolos, ut in eis ignem charitatis accenderet, quia ignem accendere immisit Spiritus proprium est.

Philastrio & Theodoreto consonat Augustinus lib. de heret. num. 41. ubi sic loquitur: *Sabelliani ab illo Noeto, quem supra memoravimus, defluximus dicuntur. Nam & discipulum ejus quidam perhibent fuisse Sabellium. Sed qua causa duas hæreses Epiphanius computet, nescio: cum fieri potuisse videamus, ut fuerit Sabellius iste famosus, & ideo ex illo celebratis hæresis nomen acceperit .... Unde ergo sit factum, ut Noetianos & Sabellianos non unius hæresis duo nomina, sed tanquam duas hæreses supradictus Episcopus ponere, liquido inventire non potuit .... Loco quippe isto, quo & non tam longe à Noetianis Sabellianos commemorans: Sabelliani, inquit, familia Noeto dogmatizantes, præter hoc quod dicunt Patrem non esse passum; *Quomodo de Sabellianis intelligi potest, cum sic innomeretur dicere Patrem passum, ut Pat. iugiani, quam Sabelliani, crebris nuncupant?* ... *Quomodo possunt intelligi quilibet eorum Patrem passum fuisse non dicere, cum dicant eundem ipsum esse & Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum?**

Augustinus igitur nullum inter Noeri dogma & dogma Sabellii discrimen agnovit, sensique unam & eandem esse utriusque hæresim, quæ Noetiana à Noeto, Sabelliana à Sabellio nuncupata est; sicut & Praxeanā à Praxea, & Hermogenianā ab Hermogene fuisse ab aliquibus vocitata. Contra Epiphanium insuper contendit, dici non posse Sabellium in eo discrepasse à Noeto, quod hic, non ille, Patrem passum esse diceret. *Quod probat 1. ex eo quod tam Sabelliani Patrapiassiani nuncupati fuerint, quam Noetiani. Ex eo quod tam Sabelliani, quam Noetiani, dixerint eundem ipsum esse & Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum.* Unde loco citato velicat Philastrium, quod Noetianos, & Sabellianos sub duobus numeris tanquam duas hæreses ponuerit.

His non obstantibus, post Epiphanium dicere maluum in tract. de Trinit. disp. 1. art. 1. Sabellium partim consensisse cum Noeto, partim dissensisse; consensisse quidem, unicam asserendo Dei hypostasim, seu personam per se subsistentem; dissensisse vero, in Deo præter unam hypostasim, & quandam hujus hypostaseos formam, ponendo duas energias, seu virtutes, non per se, sed in illa hypostasi & per illam subsistentes: sicut in sole v. gr. schola Peripatetica præter substantiam solarem per se existente, & ejus figuram orbicularē, admittit duas energias,

nem-

Disputatio I. Articulus III.

427

nempe vim illuminandi & vim calefaciendi, quæ per se existere non possunt, sed indigent subiecto, cui inhaerent, & à quo sustentantur: unde totum quod sunt, subiecti sunt, illudque denominant, adjectivè quidem ut vult Aristoteles, & cum eo Phyci omnes; substantivè vero, ut videtur voluisse Sabellius.

Audamus S. Epiphanius, lib. 2. adversus hæreses tom. 1. hær. 62. Horum, (Sabellianorum) hæc, inquit, opinio est, eundem esse Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, ut ad eandem hypostasim tres appellations convenient . . . quod solis similitudine declarant; in quo una sit hypostasis, triplex nibilominusactus est; nemirum illustrandi vis, & calefaciendi, & orbicularis figura; at vim quidem illam calefaciendi, hoc est, calorem, atque æstum, Spiritui responderet; illuminandi vero vim Filio; Patrem denique totius hypostasis velut quandam esse formam.

Telle igitur Epiphanius, juxta Sabellium, sicut una & eadem hypostasis sol est, lumen, & calor; sol quidem quæ orbicularis est figura, lumen quæ illuminandi, & calor quæ calefaciendi vim habet: ita una & eadem hypostasis Pater est, Filius, & Spiritus sanctus; Pater quidem quæ talis est forma, Filius quæ vim cum lumine, & Spiritus sanctus quæ vim cum calore quandom habet analogiam. Item juxta Sabellium, sicut ratio solis est aliquid per se subsistens, quia est quid indistinctum & inseparabile ab hypostasi, quæ per se ipsam formaliter talis est figura; ratio vero luminis & caloris sunt quid anypostaton, quia non in se subsistunt, sed in hypostasi, cujus sunt, & quam denominant: ita ratio Patris est aliquid per se subsistens, quia est indistincta & inseparabilis ab hypostasi, quæ per se ipsam formaliter talis est formæ, adeoque per se ipsam formaliter Pater est; ratio vero Filii & Spiritus sancti, sunt quid anypostaton, quia non in se subsistunt, sed in hypostasi, cujus sunt, & quam denominant ut subiectum à quo sustentantur. Quod

Declaratur amplius ex S. Epiphanio: sic enim statim prosequitur: *Igitur Filium affirmant, radii in modum ensim, omnia que ad Evangelium & humana salutis procreationem attinerent, in hoc Mondo prestatissime, atque ita in cœlum redisse, quemadmodum is, qui a sole manavit radius, in eundem postea refunditur. Spiritum porro sanctum in hunc Orbem immitti, ac deinceps singillatimque in eos omnes illabi, qui eo munere digni sunt; eundemque instaurare vitam, & animare fervore, ut ita dicam, vi quadam consenserneque Spiritus.* Teste igitur Epiphanius, Sabelliani rationem Filii & Spiritus sancti, seu id quo Pagrem Filium & Spiritum esse dicebant, distinguebant realiter ab ipso Pare, seu ab hypostasi, quæ per se ipsam formaliter Pater est, ad quem prout Patrem solum in Deo pertinet secundum illos per se subsistere, reliquis, nempe ratione Filii & Spiritus sancti, te habentibus per modum accidentium vel proprietatum, ipsis ut sustentant subiecto incumbentium. Quod

Confirmari potest ex Gregorio Neocatariensi in secunda fidei expositione, quam Gerardus Vossius edit, & in qua hæc leguntur: *Sabellium fugimus, qui dicit eundem esse Patrem, & Filium: Patrem quidem dicit eum qui loquitur; Filium vero Verbum in Paremanens, & tempore creationis pafatum, completis vero rebus in Deum remeans. Idem dicit de Spiritu sancto. Quamvis autem Bellarminus lib. de script. Eccl. ad annum 233. dubiter, utrum hæc exppositio sit Gregorii Neoc. & graves dubitandi rationes proferat, sua tamen non care auctoritate: est enim luculentis auctoris, & omnino videtur, saltem edita esse ante sextum saeculum contra Sabellianos, Arianos, Apollinaristas, Macedonianos, & Nestorianos.*

Porrò ex S. Epiphanius verbis secundo loco laudatis, colligunt recentiores aliqui non aliam Sabellii, quam Pauli Samosateni de Incarnatione sententiam fuisse, sensisseque Sabellium, non ipsam divinitatem hypostaticè unitam esse humanitati Christi, sed totum quandom divinitatis radiationem emissam esse in Christum purum hominem; quam hæresim instauravit aliquando post, & pro viribus promovit Paulus Samosatenus,

in quo & proscripta est & anathematizata ab Antiocheno Synodo. Addunt præterea, Sabellianos, retentra magistri sui doctrina de singularitate personæ in Deo, repudiassæ alterum ejus dogma de sola divinitatis radiatione in Christum emissâ, tenuisseque substancialē divinitatis cum humanitate Christi unionem, & sic dixisse Patrem incarnatum, passum, & mortuum esse, quia divinitatis totius substancialis & hypostasis formam, Patrem esse post Sabellium volunt: unde dicti sunt Patripassiani. Sed

Contra est: quia huic conjectura i. aduersatur Epiphanius ipse: non enim dicit: *Affirmat, sed Affirmant:* unde totus hic locus tam Sabellianos spectat, quam Sabellium. 2. Apertè contradicunt Philastrius in Catal. 3. Theodoret. lib. 2. hæref. fab. n. 10. Augustinus lib. de hæref. num. 41. & Marius Mercator differt. de 12. anathematissimo Nestoriano. Verba ejus retulimus in tract. de Trinit. disp. 1. art. 1. pag. 5. Præterea nullibi apud veteres legitimus accusatum esse Sabellium, quod Christum purum hominem dicere, ut aliquando post dixit Paulus Samosatenus, Sabellii dogma de Trinitate amplexus, & dixit, ut aliquid de suo adderet. Omnidem igitur tenendum videtur, & Noetum, & Sabellium substancialē divinitatis cum humanitate Christi unionem admisisse, & consequenter ad suam de singularitate subsistentiæ in Deo hæresim Patrem incarnatum professos esse, adèque cum suis dictos esse Patripassianos, sive cum Noeto Sabellius Patrem passum esse, disertè alteruerit, sive non.

§. II.

De Ario.

i. **A** Rius non solum erravit contra sanctissimam Trinitatem, afferente Verbum seu Filium esse creaturam Patris, & Spiritum sanctum creaturam Filii, sed etiam contra Incarnationis mysterium, docendo, Verbum non assumptissæ animam rationalem, sed tantum corpus humanum, cui sele infuderit, ut illud se ipso animaret: ita ut secundum Arium, Verbum ipsum instar & loco animæ fuerit in Christo. Unde secundum Arium, Christus non fuit homo nisi specie tenus: verus enim homo esse non potest sine anima rationali quæ hominis præcipua pars substancialis est.

Quod autem hæc fuerit Arii doctrina, patet ex S. Athanasio lib. de salutari adventu Christi aduersus Apollinarium, ubi sic ait: *Arius porro carnem solam ad occultationem Deitatis confitetur, & pro nostro interiori homine, hoc est, anima, Verbum dicit carnem fuisse, passionisque sensum, & ab inferis resurrectionem divinitati adest acribere.* Et ex Theodoro lib. 4. hæref. fab. num. 1. Porro autem, inquit, ipsam quoque Incarnationem mutilatam, & truncam efficiebat (Arius) ipsum enim corpus inanimatum (Verbum), accepisse affirmabat. Divinitatem autem ea quæ ad animam perinebant, exercuisse, ut ei etiam attribueret, qui ex corpore procedit consensum. Idem eundem errorem etiam Eunomio difterre attribuit in epitome divinorum decretorum cap. II. Arius autem, inquit, & Eunomius eum quidem (Filium) corpus dicebant accepisse, sed divinitatem usum anima exercuisse.

2. Arianos magistrum suum etiam hac in parte secutos esse, constat ex Athanasio lib. de Incarnatione Christi, ubi sic loquitur: *Erustra igitur Arianis caçillantur, qui carnem tantummodo statuentes, ea quæ de passione intelligantur, ad impatibilem Deitatem impie referunt.* Ex Gregorio Nazianz. epistol. 1. ad Cledonium aduersus Apollinarem: *Si Christus animatus non est, inquit, hoc ipsum quoque Ariani ajunt, ut passionem divinitati tribuant.* Ex Gregorio Nyssorat. 1. contra Eunom. pag. 53. Ex Epiphanius hæref. 69. quæ Arianorum est num. 19. Negant infuper, inquit, illum (Christum) humana anima prædictum fuisse. Et ex Augustino lib. de hæref. num. 49. ubi de Arianis sic ait: *In eo autem quid Christum sine anima*

anima solam carnem suscepisse arbitrantur, minus noti sunt. Nec adversus eos ab aliquo inveni de hac re aliquando fuisse certatum. Sed hoc verum esse Epiphanius non tacit, & ego ex eorum scriptis & collationibus certissimè compri.

Porrò Arianorum dogma primarium & palnare, in quo proinde notissimi fuere, ut ibidem dicit Augustinus, fuit quod Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum nollent esse unius eiusdemque nature atque substantie .... sed esse Filium creaturam, Spiritum vero sanctum creaturam, hoc est, ab ipso Filio creatum vellent. Cujus erroris consecutarium quodam fuit & velut appendicula error alius, quo voluerunt Verbum in utero Virginis assumptum corpus inanimum, in eoque anima vice egisse. Et vero hoc voluerunt, ut ea quæ in Scriptura dicuntur de Christo ut homine, ipsum Verbo secundum se sumpto attribuere possent, & sic possent elevare divinitatem Verbi, eamque minorem divinitate Patris ostendere, ac proinde Verbum eo tantum sensu Deum dici posse, quod sit creaturarum omnium præstantissima, esseque natura & essentia à natura & essentia Patris planè diversæ.

Observat hoc Epiphanius hæref. 69. num. 19. pag. 743. ubi sic loquitur de Ariano: *Negant insuper humana illum anima præditum fuisse, quod certò consilio ita praeservant, ut veram ex Maria Virgine carnem, reliquaque quæ sunt hominis propria, illum acceptissime fateantur, si unam animam excipiatis: nimis ut cum famem, aut stim, aut labores, itinera, sudorem, somnum, indignationem audieris, ac dixeris, propter humanam quam assupserat naturam opus illis habuisse, statim objicere possint, per se hæc prestatre carnem, nisi anima prædicta sit, non posse. Et quidem verò hoc ab illis dicitur. Quid est igitur, inquit, aliud, quād quid his omnibus illius divinitas indigebat? Ut cùm indigere divinitatem ipsius dixerint, velut peregrinum eundem pronuncient, & à Patris essentia ac natura prorsus alienum. Idem nota Gregorius Nyssenus orat. I. contra Eunomium pag. 55.*

Cum igitur Arius cum suis contra sanctissimam Trinitatem fureret præcipue, præcipue oppugnando Verbi divinitatem, qui contra Arianos scriperunt Doctores orthodoxi, toti ferè versati sunt in asserta divinitate Verbi: sicut & in id unum intenta fuit Nicana Synodus. Unde nihil ab ea de Spiritu sancti divinitate, nihil de anima Christi definitum est: satis enim ei fuit, Verbi consubstantialitatem vindicasse, cùm ad id unum convenisset. Sic postea quamvis Nestorius errarer non solum circa Incarnationem, sed etiam circa Spiritus sancti processionem, negando eum à Filio procedere, prioris erroris, dissimilato altero, proscriptione contenta fuit Synodus Ephesina; cùm ad hoc tantum convocata esset, ut catholicam de unione Verbi cum natura humana ab eo assumpta doctrinam declararet.

ARTICULUS IV.

De Apollinaristis.

§. I.

Socrat. I. 2.
hæf. c. 46.
Sorom 1.6.
hæf. c. 25.

Duo fuere Apollinares, pater scilicet & filius. Primus Alexandria oriundus, professione grammaticus, cùm Beriti primum docuisset, Laodiceam commigravit, ubi duxit uxorem, & ex ea suscepit filium, quem cognominavit Apollinarem. Hic cùm in adolescentia humanioribus litteris operam impigrè dedisset, Laodicea rhetoramicam docuit, patre ibidem docente grammaticam. Una autem cum illis eodem tempore floruit Epiphanius Sophista gentilis, cui arctissimo amicitie vinculo conjuncti, ut ab eius conuentu abstinerent, Theodoto Laodiceno Episcopo illos admonenti parere neglexerunt. Quare cùm aliquando Epiphanius hymnum in Bacchi lau-

dem publicè recitanti adsuissent ambo, Theodotus graviter hac de re commotus, utrumque publicè convictum ab Ecclesia ejecit: erant enim ambo tunc temporis clerici, pater quidem presbyter, filius vero lector. Sed aliquantò post, acta penitentia, irenum à Theodoto suscepit sunt, & in gradum suum restituti.

Addit Sozomenus, illos postea à Georgio Theodoti successore denuò Ecclesia pulsos fuisse, eò quod Athanasium, mortuo Constantio, Alexandriam rediuntem, & Laodicea transeuntem adiunxit, & cum eo communicassent, & hoc faciendo, ut putabat Georgius Omoustanis infensus, contra regulas legesque ab Episcopis latae peccasset. Scribit vero Socrates eos non à Theodoto, quem vult tantum illis Epiphiani confitio interdixisse, sed à Georgio communione multatoles esse propter Epiphiani consuetudinem, in quam ita se immerserant, ut ab ea aveli nequivarent. Quod factum iniquissimè tulit Apollinaris filius, indeque occasionem, sophistica dicendi facultate fretus, sumpsit fabricandi novam hæresim illam, quæ ab eo nomen accepit. Imò dixerunt aliqui, teste eodem Socrate, Apollinares ex Georgii circa fidem inconstantia, cùm filium Patri modò similem, modò dissimilem diceret, sumpsisti occasionem ab eo discendendi, nova dogmata comminucendi, & induendi novam quandam religionis speciem.

§. II.

Quantæ Apollinaris filius, de quo solo deinceps mentio fieri, antequam in hæresim laberetur, apud Catholicos ob doctrinam, pietatem ac virtutes, extimationis fuerit, testatur æqualis illius Epiphanius in hærel. 77. qua ex Dimocritarum seu Apollinaristarum, & in qua sic ait num. 2. *Egregius ille ac venerabilis senex, quem nos, & Beate memoria Papa Athanasius, imò vero Catholici omnes unicè dileximus, Apollinaris Laodicenus hujus dogmatis auctor, ac propagator, &c. Et num. 24. Non mediocrem litterarum scientiam fuerat ille (Apollinaris) confectus, cùm & humanioribus græcisque disciplinis esset exultus, & dialecticam, ac sophistica artem imprimis calleret; esset idem porro præcipua in omni vita gravitate præditus: imò vero & orthodoxis omnibus, antequam istiusmodi dogma proponeret, longè charissimus. Quin etiam & exilium sustinuit, quid Arianis assentri nollet. Quantæ autem volumina conscriperit, conjicere fas est ex S. Basilio epistol. 74. Alter ex illis, inquit, de quibus vos admonemus, est Apollinaris, haud parum & ipse Ecclesiæ contristans: facilitati namque scribendi, qua per occasionem ad quosvis irrepsit conjunctam habens sufficientem lingua facultatem, orbem libris suis replevit. Idem Hieronymus expresse significat.*

§. III.

Apollinarium Laodiceæ Episcopum fuisse, diserte asserit Hieronymus in Catal. Scriptorum Ecclesiasticon in Apollinarium: *Apollinaris, inquit, Laodicenus Syria Episcopus, patre presbytero, magis grammaticis in adolescentia operam dedit: & postea in sanctas Scripturas innumerabilia scribens volumina, sub Theodosio Imperatore obiit. Cum Hieronymo citantur etiam Ruffinus lib. I. hæf. cap. 20. & Liberatus in breviario cap. 3. Præterea infra synodicam epistolam ab Alexandrina Synodo ad Antiochenos scriptram anno 362. qua extat inter S. Athanasii opera, legitur: Aderant (Alexandrina Synodo) aliquot monachi Episcopi Apollinaris, in hoc ipsum missi.*

Theodoreus Apollinarem facit Antiochenum Episcopum eo tempore, quo duo jam erant Antiochiae orthodoxorum Episcopi, Meletius scil. & Paulinus: *duas, inquit, in partes divisi erant apostolice doctrinae propagatores. Et alii quidem, statim post insidias in magnam Eufratianam stratas, & arianam perfidiam detestati, & seorsum conventus agentes, Paulinum Antiochitem habebant. Alii vero qui post ordinationem Euzoii, una cum præstantissimo Atelio sese ab impiis secreverant ... sapientissimo Doctore Meletio regebantur.*

Ibid.

Lib. 2. hæf.
cap. 46.

Ibid.

Disputatio I. Articulus IV.

429

tur. Preter haec Apollinaris Laodicenus tertiae quoque factio se ipsum auctorem prabuit, qui assumpta pietatis persona, cum Apostolicam doctrinam vijsus esset defendere, paulo post manifestus hostis apparuit.

Narrat idem Auctor, coram Sapore militum magistro, quem mortuo Valente, Gratianus Antiochiam ad conciliandam Ecclesiae pacem miserat, a Flaviano presbitero Meletii, cui aliquando post in Episcopatu successit, Apollinarem in hunc modum objurgatum fuisse: *Miror te, o amice! tam impudenter repugnare veritatem; idque cum probè scias, Damasum (quoniam te communicare gloriari) afferere perfectum hominem à Deo Verbo assumptum esse. Tu vero contrarium affirmare non cessas. Mentem enim nostram à salute excludis. Quod si falsa sunt, quae tibi objicimus, nunc saltem renuncia novitati, quam excogitasti, & Damasi doctrinam amplectere, a cum deum sacras edes obtine: silentioque suo convictum, Ecclesiarum administratione iussu magistri militum excidisse, deinceps novam, quam excogitarat, doctrinam palam prædicasse, & hærecois auctore se professum esse, arque Laodiceam recessisse, ordinato prius factio sua Episcopo Vitali, qui à Melerio ad eum defecrat, ut narrat Sozomenus, lib. 6. hist. cap. 25. ed quod à Flaviano despectus fuisse, atque prohibitus ne Episcopum solito more inviseret.*

Multa in hac Theodoreti narratione videntur parum accurata, & illud quod dicit, Apollinarem hæresim suam palam professum tunc primum, cum à Sapore derubatus est, adeoque nonnisi post Valentius Imperatoris obitum, falso esse convincitur tum ex tractatibus, quos adversus Apollinarem concupisit Athanasius, quem, Valente superstite, vita defunctum esse scribit Hieronymus in Catal. script. Eccles. & ex epistola 74. S. Basilius ad Occidentales Episcopos, scripta uno tantum vel altero post Lampacenam Synodus anno, adeoque multis annis ante mortem Valentini, in qua epistola Basilius scribit ab Apollinari haud parum contristari Ecclesias. Hic itaque fides videtur potius babenda Hieronymo afferenti Apollinarem fuisse Laodicea Episcopum, si tamen revera Episcopus fuit.

Dico, si ramen, &c. Nam de hoc dubitandi rationes non deunt. Liberati enim & Russini testimonium nihil aut parum ponderis addit testimonio Hieronymi. Socrates & Sozomenus Apollinarem faciunt lectorum tantum. Illius honofificam mentionem non semel faciens Epiphanius, nequidem innuit eum fuisse Episcopum. Præterea contra id quod ex synodica Alexandrina Concilii epistola relatum est, omnino videtur Apollinarem tunc Episcopum non fuisse: nam si tunc fuit Episcopus, vel fuit Antiochiae, vel Laodiceæ. Neutrum dici potest.

Non primum: nam tunc temporis Antiochiae duas tantum erunt orthodoxorum factiones, quarum prima, que Eustathiorum era, regebatur a Paulino presbitero; altera vero corum, qui ab Ariana perfidia ad orthodoxam fidem redierant, adhærebat Meletio Episcopo: quem Constantius, ab Ariani contra eum commotus, exulare iusterat. Non secundum: nam tunc temporis vel adhuc superstites erat Georgius, qui Ecclesia pepulserat utrumque Apollinarem, vel ei demortuo jam lucecerat Pelagius quidam, qui anno 364. interfuit Antiochenæ Synodo, in qua præsidente & procurante Melario, fides Nycæna confirmata fuit, & recepta ab Acacianis Episcopis, qui ea de re Joviano Imperatori obtulerunt libellum, cui Pelagius ille subscriptus invenitur.

At inquiet. Anno 362. Apollinaris misit legatos, monachos scilicet aliquot, ad Synodum, quam Athanasius, redux ab exilio, convocarat, initio prius ea de re consilio cum Eusebio Vercellensi, & celebraturum erat Alexandria. Quin imd & cum Episcopis legati illi synodicae epistola subscripterunt. Sic enim legitur in calce hujus epistolæ: Ego Athanasius ceterique Episcopi, in hoc convente presentes, epistola subscriptissimus, idemque ab illis factum est, qui huc legati venerant, inter quos a Lucifero Sardinia insule

Episcopo (qui recta ab exilio Antiochiam concilianorum animorum gratia venerat) diaconi duo, Horrenius, & Agapetus; a Paulino vero Maximus, & Calemerus, qui & ipsi diaconi sunt. Aderant & aliqui monachi Episcopi Apollinarii in hoc ipsum misi. Apollinaris igitur tunc temporis erat jam Episcopus. Sed

Non urgat haec instantia: nam Paulinus Antiochenus non Episcopus, sed presbyter tantum erat, cum legatos suos misit ad Synodum Alexandrinam: cum enim haec Synodus ageretur, & jam adcesserent legati Paulini, Lucifer illum ordinavit Episcopum, quod factum non recivit Eusebius, nisi postquam, soluta Synodo, Alexandria profectus venit Antiochiam. Quidni ergo dici possit hic textus, Aderant aliquot monachi Episcopi Apollinarii, &c. mendosus esse, & legatos suos non Apollinariis ille, de quo hic agitur, nempe filius, quem tunc nonnisi lectorum fuisse, omnino verisimile est, sed alter, nempe pater, qui presbyter erat, & jam cum filio errores suos spargere ceperat, adeoque jam proculdubio male audiebat apud orthodoxos, legatos, inquam, suos ad Alexandrinam Synodus misisse, & per illos, ne ipse nominatim damnaretur, subscriptissime synodali epistolæ, in qua error eius palmatis dannabatur?

Socr. lib. 3^a cap. 9.

§. IV.

Circa dispensationem Incarnationis in varios & graves errores prolapsus est Apollinaris. Initio etenim cum Arianis docuit Verbum assumptum corpus inanimum, & Verbum ipsum in Christi corpore fuisse loco animæ. Sed aliquando post quasi patientia ducet, vel potius orthodoxorum argumentis fructus, sese secrevit ab Arianis, asserendo Verbum quidem assumptum corpus & animam, sed sine mente, quam Graci rū vocant, ipsimque Verbum in Christo mentis humanæ vices agere; vel, quod idem est, asserendo Verbum assumptum corpus & animam sensitivam, at non assumptum rationalem, & Verbum ipsum in Christo vices agere animæ rationalis.

Testem habemus S. Augustinum lib. de hær. n. 55. Apollinaristas, inquit, Apollinaris instituit, qui de anima Christi à catholicâ differunt, dicentes sicut Ariani, Deum Christum carnem sine anima suscepisse; in questione testimoniis evangelicis vici, mentem, qua rationalis est anima hominis, non fuisse in anima Christi, sed pro hac ipsum Verbum in ea fuisse dixerunt. Et Socratem lib. 2. hist. c. 46. ubi loquens de duobus Apollinaribus, sic ait: Et initio quidem dicebant, hominem ab ipso anima à Deo Verbo assumptum esse in dispensatione incarnationis, postea vero tanquam patientia duci, ac pristinum emendantes errorum, adicerunt animam quidem assumptam esse, sed que mentem non habebat: Deum autem Verbum mentis loco esse in homine assumpto.

Apollinaris igitur cum Platonicis ex tribus partibus substantialibus, realiter inter se distinctis, corpore scil. anima sensitiva, qualis est in brutis, & anima rationali seu mente, hominem constituebat, & Verbum Deum asserebat, solis duabus prioribus in incarnatione suscepit, tertia locum supplevit, adeoque in suscepto corpore fuisse instar animæ rationalis.

Hunc Apollinaris errorum sic exponit Gregor. Nazianzenus in sua ad Nectarium Constantinopolitanum epistola: *Hominem illum (Christum) cœlitus venientem mentis expertem esse afferit: divinitatem unigeniti naturam mentis exemplum, tertiam humane cogitationis partem extitisse: quod nimis anima (sensitiva) & corpus juxta humanitatem in eo sunt, mens autem minime: verum ejus locum Verbi divinitas suppletat. Et Theodoretus lib. 4. hær. fab. cap. 11. Dixit autem incarnationem esse Deum Verbum, corpore & anima suscepta, non ea que est ratione prædicta, sed qua est expers rationis, quam naturalem seu vitalem nonnulli nominant. Cum autem diceret mentem alind esse quam animam, non dicebat eam (mentem) esse assumptam (assumpta anima, quia ut sacrarum Scripturarum testimonium eluderet, nomine animæ significari*

Socr. lib. 2.
hist. c. 44.
Socr. lib. 5.
cap. 13.
Theod. 1.3.
hist. eccl. c. 4.

Soz. lib. 6.
hist. cap. 4.
Socr. lib. 3.
hist. c. 25.

Apud Ath.

ficari volebat id solum, quod in homine principium est operationum sensitivarum) sed divinam sufficiere naturam ad usum mentis implendum. Unde in Apollinarem, & ejus summiſtas ſic invehiſt Athanasius in lib. de Incarn. Quorū igitur tanta contentio novarum inventionum, ut humano ingenio, ea que ſunt ſupra humanum ingenium, definiatis, dicentes, pro interiorē in nobis homine (qui in anima rationali conſtituit) mentem ſupercoelestem in Christo fuifit?

Huic pervergo dogmati adjecti portentiosi aliud, Verbum ſcilicet, nihil accepit ex Maria Virgine; modò afferendo Verbi divinitatem ex parte in carnem conversam esse, ut reſtatur Augustinus lib. de har. num. 55. ubi ait: *Dei ipsa vero ejus (Christi) carne ſic à recta fide diſſenſiſe perhibentur, ut diſſerent carnem illam & Verbum unius ejusdemque ſubſtantie, contentiſſimè aſſeverantes Verbum carnem factum, hoc eſt, Verbi aliquid in carnem ſuiſe converſum atque mutatum: modò vero dicendo Verbum in terras ē cōlo ſecum devexiſe carnem ſuam, camque à principio habuifit, ut reſtatur Gregorius Nazianzenus in ſua ad Nectarium epiftola: Affirmat (Apollinari in quodam ſuo libello) nequaquam ad ventitiam eſe carnem illam ob natuſa transformationem ab unigenito filio ſecondum diſpenſationem aſſumptam; verū carnalem illam natuſam in filio jam inde à principio fuifit ..... tanquam prius etiam quām ipſe deſcendit, filius hominis eſet, ac deſcendens carnem ſuam ſecum adverxit, quam in cōlī ſabebat, ante ſecularem quandam videlicet, eſtentiaque ſua inſitam.*

Ex hac doctrina impia non minus impie inferbar Apollinari ipſe, non ſolum carnem Christi Verbo, imò & toti Trinitati conſubſtantiale eſe, ſed etiam Verbi divinitatem circumſicam, cruci affixam, paſſam, mortuanam, & poſt triduum à Patre ſuicitam fuifit. Conſtant hęc partim ex Athanacio, & partim ex Gregorio Nazianzeno, qui Apollinariis commentatoris præ manibus habeant.

Sic autem loquitur Athanasius in ſua ad Epictetum epiftola: *Quinam inferi illud erubuntur, conſubſtantiale divinitati Verbi corpus illud eſe, quod à Maria genitum eſt? Aut Verbum ipsum in carnem, aſſa, capillos, ac totum denique corpus eſe converſum, & à ſuape natura mutatum? Quis omnino de Christianis audiit, Filium Dei ſpecie, ac ſiſione ſola, corpus, non natura geſſiſe? Quis tam impius fuit, ut ipſam ejuſ divinitatem circumſicam eſe, atque imperfectam eſe perfecta redditam fuifit ſentiret, ac diceret? Item illud ipſum quod in ligno ſuixit, eft, non corpus extitifce, Christianum, qui hec dixerit, arbitretur? Quis execrande illius impietatis auctor eft, ut ..... qui ita ſentient, carnem illam, quam Salvator ē Maria Virgine ſucepit, ex ipſa ſubſtantia Trinitatis eſe fateantur?*

Gregorius vero in epiftola ad Nectarium ſcripta, poſt verba à nobis laudata ſic proſequitur: *Nec hoc adhuc grave eſt; ſed quod onerium indigniſſimum, atque arociſſimum, ipſum unigenitum Deum omnium iudicem, vita auctorem, mortis extimorem, mortalem eſe docet, ac probare niuitur, propriaque ſua diuinitate paſſum eſe, atque in triduana illa corporis morte, diuinitatem quoque ſimul cum corpore mortuam fuifit, ſicque rurſus Patris opera a morte ad vitam revocatam.*

Teſtem etiam appellare poſſimus Ambroſium lib. de Incarnatione cap. 6. ubi poſtquam eadem, qua Athanasius & Gregorius, de Apollinariis retulit, ſic pergit: *Horum omnium auctores ſunt, qui diuinitatem & carnem Domini unius nature fuifit dixerunt. Legi enim, quod non crederemus niſi ipſe legiſem; legi in cuiusdam (Apollinariis proculdubio) libris ſic poſitum: & organum & eum à quo mo- vebatur organum, unius in Christo fuifit nature.*

Quibus paucis verbis omnes aduersus Deum Verbum incarnatum Apollinaris blaſphemia comprehen- duntur.

Non omittam quod hic de Apollinari, tacito ta- men ejus nomine, obſervat Ambroſius, eum ſciliſt in ſcriptis ſuis paſſim ſe, ut acerrimum venditaffe deſfenſorem Nicæna fiduci, cū tamen ad eam ever- tendam nihil non moliretur. Hoc quippe ingenium eft haereticorum, eaque impudentia, ut orthodoxos ſe naviter mentiantur, & ardentem p̄aſſerant ze- lum catholicæ veritatis, cū in ea corrumpha re- verā toti ſunt. Verba Ambroſii ſunt: *Et hic mihi frequenter Nicæni Concilii traſtatum ſe tenere com- memorat. Sed in illo traſtatu Pares noſtri, non car- nem, ſed Dei Verbum unius ſubſtantia cum Patre eſe diſcerunt, & ..... carnem ex Virgine eſe confeſſi ſunt. Quonodo igitur Nicæni Concilii nomen obti- ditur, & nova inducuntur, que nunquam noſtri ſen- ſere maiores?*

Sicut Apollinariis Monophytarum ſeu Eutychianorum haereti preluſit, afferendo Verbi diuinitatem in carnem ex parte converſam fuifit; ita, & preluſit haereti Nestorianorum, negando unionem hypostati- cam. Aliquando enim ſcriptis, in nudum hominem ex virgine natum deſcendiſte Verbum, in coque per gratiam ſuam operatum eſt, ſicut antea oper- atus fuerat in Prophetis. Unde conſequenter dixit aliquando, duos eſſe filios, unum ex Deo Patre ab extero, alterum ex matre virgine in tempore na- tum; non filium Dei, ſed filium hominis cruci pro nobis affixum, & ita crucifixum non eſſe adorandum; Christum Filium Dei fuifit adoptivum tantum, &c.

Colliguntur. 1. Ex Athanacio in epiftola quam aduersus Apollinarem ſcriptis ad Epictetum, & in qua ſic ait: *Quinam porro tanta temeritate & audacia fuerunt, ut Christum illum affererent, qui in carne paſſus, & in cruce actus eſt, non eſſe Dominum ac Salvatorem, & Deum, Patriſque Filium? Quonam paſto Christianos appellari ſe volunt, qui in ſanctum (& nudum) hominem, perinde ut aliquem de Pro-phetarum numero, delapſum eſſe Verbum, non ipſummet hominem factum eſſe profitentur, cum ex Maria corpus induiſſet; ſed alterum eſſe Christum, alterum Dei Filium, qui ante Mariam & ante ſecula omnia Filius ex Patre prodierit?*

2. Ex Gregorio Nazianz, qui in prima ad Cledonium preſbyterum epiftola hos contra Apollinarem ponit anathematismo: *Si quis duos filios, alterum ex Deo & Patre, alterum ex mare, non autem u- num atque eundem induixerit, &c. ſe quis diuinitatem in eo velut in Prophetis per gratiam operatum fuifit, ac non ſecondum eſſentiam connexam fuifit atque con-necti dixerit, &c. ſe quis cruci affixum non adoret, &c. ſe quis eum ex operibus perfeſionem aſſecutum fuifit, aut poſt baptismum vel resurrectionem a mortuis, in filium adoptatum fuifit dixerit ..... ana- thema fit.*

Quod autem in errores huiusmodi ē diametro ſibi invicem oppofitos prolapſus ſit Apollinari, mi- rum videri non debet; cū rhetor & ſophista magis, quam Theologus, innumerabiles penes libros de rebus ad Theologiam pertinentibus, conſcribere ve- ritutis fit: *Contempto, ut cum Basilio loquar, Eccleſiaſte, qui cauendum eſſe dicit, ne multi ſiant libri. In multitudine autem certum eft, quod multa de- linquuntur. Nam quonodo poterit in multiloquio vita- ri peccatum?*

Non ſolū circa Verbi Incarnationem, ſed etiam circa alia errata inveniuntur Apollinari. Nam animam hominis eſſe ex traduce, hoc eſt, ſicut corpora ex corporibus, ita animas ex animabus gene- rari docuit, ut reſtatur Sanctus Hieronymus in ſua ad Marcellinum epiftola, qua eft inter Auguſtinias 27. Item Milletariorū dogma instauravit, ut patet ex ſecondā ad Cledonium epiftola Gregorii Nazianzeni, qui in prima Apollinarem etiam reum poſtulat violatæ SS. Trinitatis: *Ilud ſcire neceſſe eft, inquit,*

Disputatio I. Articulus IV.

431

inquit, *Apollinarium*, quamvis divinitatis nomen Spiritui sancto dederit, vim tamen divinitatis minime retinuisse; etenim ex magno & majori & maximo, hoc est, ex Spiritu sancto, & Filio, & Patre, tanquam ex splendore & radio & sole trinitatem constituiere, quod quidem in illius libris disertis verbis scriptum est, divinitatis scala est, non in colum subveniens, sed ex cœlo deiciens. At facile excusari posse videtur Apollinaris, si dicatur sensisse Patrem Filio, & Filium Spiritu sancto majorem esse, non substantiam & deitatem, sed sola origine, seu fecunditate, vi cuius Filius à Patre, & Spiritus sanctus à Patre & Filio procedit. Quod multi quoque senserunt orthodoxi.

§. V.

Primarios inter Apollinaris discipulos locum tenuere Timotheus quidam, & Vitalis. Timotheum illum unum cum Apollinaris nominatum damnavit Damasus in Synodo Romana. Quantum autem Orientalis Ecclesiæ perniciem intulerit, colligi potest ex eo quod Orientales Episcopi orthodoxi contra illum icipserint ad Damasum, enixè rogantes ut hominem anathemate comprimeret, ut constat ex Damasi ad cœlum epistola, quæ extat in tomo 2. CC. pag. 866. & in qua sic eos alloquitur: *Sociatis velim, fratres, nos Timotheum illum prophanum Apollinaris hereticum discipulum, cum impio suo dogmate jam pridem abdicasse.* Et inferius: *Itaque quid est, cur abdicationem Timothei à me rursus requiratis, qui etiam hic iudicio Sedis Apostolicae, Petro quoque Alexandria Episcopo presente, abdicatus est una cum magistro suo Apollinaris?* Ex quibus verbis satis liquet Orientales Episcopos contra Timotheum illum velut gravem aliquam Orientalis Ecclesiæ peletem instantissime scripsisse ad Romanum Pontificem.

Liber 5. his.
eccles. 2. 25. De Vitali hæc scribit Sozomenus: *In stabilienda heresi (Apollinarium) adiuvit Vitalis, presbyter Antiochenus ex Meletii clero: vir præ ceteris ob vita, ac discipline severitatem illustris, & in regendis iis, quibus præter, sedulus, eaque de causa piei venerabilis.* Verum paulo post, cum se à communione Meletii abjuncisset, Apollinari adiuvit: *isque qui Antiochiae eandem opinionem seculabantur, præfuit (postquam seil. Apollinaris opera ordinatus est Episcopus, ut Theodoreus narrat) ob vita sue sanctimoniam haud paucos auditores habens, qui ab ipso cognomentum fortis, Vitaliani etiamnum ab Antiochenibus appetantur.* Huc autem prolapsus esse dicitur ex offensione animi, *è quod despectus fuisset à Flaviano tunc compresbytero, postea vero Antiochenis Ecclesia Episcopo: à quo prohibitus fuerat, ne Episcopum more solito videret.*

Vitalis magnis etiam laudibus prosequitur Theodoreus lib. 5. his. Eccles. cap. 4. ubi cum vocat: *Virum eximia quodam virute & sanctitate præditum, & in apostolica doctrina a pueru educatum.* Sozomeno & Theodoreo conformat S. Epiphanius in heret. 77. ubi sic loquitur: *Cum essemus Antiochia, in primarios illorum (Apollinaristarum) incidimus, inter quos erat Vitalis Episcopus, homo vita, moribus, & instituto religiosissimus.* Vitalis igitur, quandiu catholicæ veritati adhaesit, vera sanctitate prædictus, etiam postquam heretica labe corruptus est, vera sanctitatem speciem retinuit, & plurimos proculdubio hac sanctimonial larva delusus, & imprudentes in eandem secum foveam precipitavit.

Narrat loco citato Epiphanius, se, cum Antiochiam venisset, Vitalem, & Paulinum Episcopum, quem religiosum vocat & egregium virum, inter se dissidentes reperire, Vitale Paulino, quod unicam in Deo personam dicere, & Paulino Vitali, quod Christum esse perfectum hominem negare, objiciente; se à Paulini communione abstinuisse, donec omni heresies suspicione liberaretur, oblata fidei formula, quam antea subscriventera præsente Athanasio (subscripsi autem facile credimus anno 363. quo tempore Athanasius à Joviano Imperatore Antiochiam accersitus, ibi aliquandiu commoratus est) secundum hæc

Vitalem à se interrogatum, respondisse primum, Christum hominem esse perfectum; Verbum Dei Filium propriè carnem de Maria Virgine accepisse; nec solum carnem suscepisse, sed etiam animam (sensitivam subintelligebat, non rationalem) at cùm ab eo demum qualitum esset, mentem Christus Dominus accepit, sine ulla cunctatione negasse, dixisseque, easterius perfectum hominem fuisse, si divinitatem illi loco mentis adscribamus, & carnem atque animam (sensitivam) adjungamus; sic ut perfectus homo ex carne, anima (sensitiva,) divinitate, que sit mentis instar, existat.

Vides qualem vafer hereticus externo illo gravitatis, temperianæ, pietatis, aliarumque virtutum, & severioris disciplinæ cultu regeret sycophanticum, qua aliquandiu ludificatus est etiam oculartissimos, ut Gregorius Nazianzenus, qui in secunda sua ad Cledonum epistola scribit, se aliquando: *Vitalis verba in commodiorem, magisque pium sententiam accepisse, ita suadente voluntate; atque ita verborum ejus ambiguitate deceptus, hominem hereticum pro orthodoxo aliquandiu habuit.* Et Damasum Pontificem; cùm enim apud Damasum heresies postulatus fuisset, ab eoque ad reddendam fideli sue rationem evocatus, Romanum venisset, ita simulavit hominem catholicum, fideique professionem tam affabre concinnaram obtulit Pontifici, ut latenter sub verbis heresim non adverterit Pontifex, & libellum sibi oblatum in catholicō sensu interpretatus sit.

Quare Vitalis hac vice à Damaso damnatus non est, sed nec innocens & orthodoxus declaratus: Pontifex enim solitas hereticorum fraudes reveritus, cauam Vitalis recognoscendam delegavit Paulino Antiocheno, scripta ad eum epistola, in qua anathema dicebat afferent: *Verbum pro humano sensu in Domini carne versatum; ea tamen lege, ut Vitalem cum suis fine cunctatione in communionem reciperet, si modò fidem Nicenam & præfaram epistolam subscribebant, quod inter alios Vitalis ipse præstitit, non sincerè, sed fraudulenter, & cum mentali interpretatione heretica, intelligendo scilicet Christum perfectum hominem existere, non ex corpore humano & anima rationali, sed ex corpore humano, anima sensitiva, & divinitate, quæ instar mentis esset; quod tandem aniuadvertis est ab orthodoxis, & significatum Damaso, qui cogniti hominis improbitate, illum diris devovit, & fidei professionem, quam Roma obtulerit.*

Constant hic partim ex Damasi ad Paulinum Antiochenum epistola, quæ extat tom. 2. Conc. pag. 864. Epist. 2. ad Cledon. & 65. partim ex Gregorio Nazianz. cuius hæc sunt verba: *Damasus quoque ipse cum postea rectius edocitus fuisset, simulque in primitis eos expositionibus perstare audiisset, eos (hoc est, Vitalem, & qui cum eo erant) ab Ecclesia proscriptis, fideique libellum cum anathemate delevit ..... fraudem eam, in quæ inciderat (malis artibus Vitalis heretici) permoleferebant.*

§. VI.

Non ab una Synodo Apollinaristarum circa Incarnationem errores proscripti fuere. Primum itaque Apollinaristarum heresim damnavit Synodus Alexandrina anno 362. celebrata, in qua ipsimet, qui aderant, Apollinarista, ne damnarentur, dogma iuuu damnarunt. Nam ut in synodica ad Antiochenes epistola refertur, cùm interrogati fuissent, confessi iunt, *quod non corpus inanimatum, aut cogitationis, vel mentis expers Salvator babuerit: non enim possibile erat, ut Domino proper nos homine fasto, corpus ejus sine mente existeret, non enim corpori dumtaxat, sed & anima quoque nostra per ipsum Verbum salus est ciliata.*

Praterea, quæ fuerit hujus Synodi circa Apollinaris doctrinam sententia, habemus ex Eusebii Vercellensis, qui aderat, subscriptione: *in hunc enim modum subscriptis synodica epistole: Ego Eusebius Episcopus, secundum exactam vestram urinque partis confessionem ..... etiam in Incarnatione Salvatoris nostri*

Tractatus X. De Incarnatione.

nostri consentio, cum videlicet cum Filius Dei esset, hominem esse factum: & excepto peccato, omnia que veteris erant nostra humanitas, assumpsisse. Habeimus etiam ex fidei professione, quam Paulinus Antiochenus anno 363. subscriptis cor. Athanasio, & qua confensit iis, quæ anno superiori in Alexandria Synodo sancta fuerant. In ea autem sic loquitur: Decerno .... nequaquam inanimatum, aut insensibile, aut sine mente corpus Salvatorem nostrum habere: quippe cum impossibile sit Dominum propter nos hominem factum, corpus habere sine mente.

Alexandrinam Synodum sequitur Synodus Romana à Damaso cum Italiæ & Gallie Episcopis celebrata contra Auxentium Mediolanensem Episcopum, Arianum, & Antipapam Ursicinum anno 369. in qua etiam Pneumatomachorum & Apollinaristarum heres, tacitis tamen auditorum noninibus, damnatae fuerunt, & Spiritum sanctum ejusdem esse substantię cum Patre & Filio, Filiumque perfectum hominem suscepisse, suscepito scil. non solum corpore, sed etiam hominis sensu, hoc est, anima rationali, definitum est, ut colligimus ex synodica Damasi, Valeriani, & aliorum Occidentalium, qui aderant, Episcoporum ad Episcopos Orientales catholicos epistola, quam inventum planè congruerat epistole 74. Basili, quam certè non multò post Liberti Papæ mortem Basiliū per legatos suos in Occidentem misisse, dubium esse non potest; in qua de Eustathio Sebasteno divinitatem Spiritus sancti, & Apollinarī dominicā incarnationē impugnante, graviter expostulat.

Alteram Synodum Romæ celebravit Damasus, in qua nominatum anathematizavit Apollinarē & Timotheum ejus discipulum. Constat ex Damasi ad Orientis Episcopos rescripto, quod refutat à Theodore lib. 5. histor. Eccl. cap. 10. & extat tom. 2. Conc. pag. 866. In hac autem epistola expresso dicitur, præfata Synodo interfuisse Petrum Alexandrinum. Hic porro Petrus in Athanasi, anno 371. ad meliorem vitam translati locum suffectus fuerat orthodoxorum omnium suffragio, quippe qui vir erat apprimè catholicus, & particeps fuerat laborum Athanasi, qui etiam eum successorem sibi designarat. At hoc Ariani indignè terentibus, & annuente Valente Imperatore Ariano, Euzojo Antiochenus, & Magnus largitionum comes una Alexandriam venerare cum Lucio quodam nefario, & simoniaco heretico, eumque per vim in sedem Alexandrinam intrusere.

Petrus cedere coactus, & postquam aliquandiu fuisset in vinculis, fuga elapsus vent ad solitum Catholicorum asyli, Romanum Pontificem. Eum autem Romani non appulisse nisi sub finem anni 372. facilè suadetur ex eo, quod antequam invaderetur à Lucio, non solum de Athanasi morte, & sua ad fedem Alexandrinam promotione per nuncios certiorum fecerat Damasus, sed etiam ab eo acceperat diaconum, qui consolatorias simul & communicatorias litteras attulerat, & quem narrat, manibus post tergum revinctis, publicè à carnificibus ductum esse, atque lapidibus, ac plumbaris cervice diu verberata, ad aris metallum datum esse.

Ex his liquet nonnisi post ann. 372. habitam fuisse præfata Synodum, & liberter conjicimus illam esse, quam Romanam tertiam Damasi inscribit libellus synodicus, & de qua sic loquitur: *Eo (Petro) recepto, Papa Damasus divinam & sanctam Synodum convocavit: que amentem illum Apollinarium, Stephanumque (lege Timotheum) ejus discipulum, & latronem Lucum anathemate notavit. Damasus itaque in causa Petri Alexandrini Romæ Synodum celebravit, Lucum intrulsum abdicavit, & ex occasione data Apollinarē & Timotheum ejus discipulum, quos in Ecclesiis Orientalibus grassari certò noverat, diris nominatio devovit. Utrum autem hoc anno 373. an aliquandiu post contigerit, definitio re non possumus, quia plures annos Roma commoratus est Petrus; quippe qui Alexandriam non*

To. 2. Conc.
pag. 892. 93.
94.

Socr. lib. 4.
hist. cap. 20.
31. 32.
Socr. lib. 6.
hist. cap. 19.
Theod. lib. 4.
hist. cap. 20.
31. 32.

To. 2. Conc.
pag. 894.

Socr. lib. 4.
hist. cap. 37.
& 38.

redit, nec sedem suam, ejectedo Lucio, recepit, nisi sub finem Valentis, qui anno 378. in bello Gothico miserè perit incendio.

Porro ante hujus Synodi tempora Vitalem Romanam venisse, & Roma reversum esse Antiochiam ad Paulinum, cui caulam eius delegarat Damasus, colligitur ex Damasi ad Orientis Episcopos rescripto, in quo sic loquitur Pontifex: *Jam enim formalam edidimus, ut qui se Christianum profiteatur, illud teneat quod ab Apostolis traditum est. Quia verba sati aperte relativa sunt ad epistolam, quam Damasus in causa Vitalis scriptis ad Paulinum Antiochenum. Vitalis autem, ut jam notavimus, postquam ei larva detracta fuit, unà cum suo, quem Romæ obtulerat, fidei libello anathematizatus est à Dama-^{To. 2. pag. 895.} so: utrū autem in hac Synodo, ut in summa Conciliorum assertur, controverti potest: cum Damasus in sua ad Orientis Episcopos epistola nullam Vitalem mentionem faciat.*

Tertiam in libello synodico Damasi Synodum habemus, aliquandiu post Valentis interitum celebratam, in qua Apollinaristarum, Pneumatomachorum, & aliorum hereticorum dogmata damnavit Damasus, edita fidei professione, quæ tota anathematismis constat, & quam Damasus misit ad Paulinum Antiochenum, qui tunc temporis fortè Thessalonice veratur. Sic autem habet libellus syn. *Gratianus, & Occiden-^{To. 2. Conc. pag. 897.} tis, & Orientis Imperator factus, pios Episcopos ab exilio revocavit. Quæ tempore beatus etiam Damasus sacram Roma convocavit Synodum adversus Arianos, Pneumatomachos, & alios plurimos hereticos (inter quos sunt Apollinaristi) expostamque definitionem divinorum capitum Thessalonicanum ad Paulinum misit, quæ ex divina dispensatione ubique maxima perfecit, & Trinitatem homouion adorandum esse omnibus persuasit. Ex his verbis, quæ ex divina dispensatione, &c. Colligimus, hanc Damasi professionem fidei, quam refert Theodore lib. 5. histor. cap. 11. ab omnibus orthodoxis per Orientem Episcopis magno consensu receptam fuisse.*

In hac porro fidei professione anath. 7. contra Apollinaristas dicitur: *Anathematizamus eos, qui pro hominis anima rationabili dicunt Dei Verbum in humana carne veratum; cum ipse Filius & Verbum Dei, non pro anima rationabili & intelligibili in suo corpore fuerit, sed nostram, id est, rationabilem & intelligibilem, sine peccato, animam suscepit, atque salvaverit. Quibus verbis feritur palmare & veluti characteristicum Apollinaris dogma. Sunt & hic alii anathematismi, quibus alii ejusdem peruntur errores.*

Quartam idem libellus synodicus nobis suppeditat To. 2. Conc. Antiochiae celebratam à Meletio Synodum, quæ divi-^{To. 2. Conc. pag. 900.} num confirmans symbolum (Nicænum) & Marcel-
lum, Photinum, ac Apollinarium anathemate notans, divinam ad Damasum, & Episcopos Occidentis misit expositionem. Hanc autem Synodum eodem circiter tempore, quo superior Romæ habita est, Antiochia habitam esse, fatis indicat libellus synodicus. Et verò haberet non potuit, superflite Valente, qui Meletium mature & à primis regni sui annis deportata in exilium, ex quo nisi postquam ille è vivis sublatus est, & Gratianus lege suis exiles Episcopos sedibus suis restituit, reversus non est Meletius. Sed & habita est ante Constantinopolitanam Synodum, cui interfuit Meletius, & qua nondum absoluta, ad meliorem vitam transit.

Quid igitur vetat dicere hanc Meletii Synodum esse illam ipsissimam, quam Gregorius Nyssenus in epistola ad Olympium monachum, de vita & obitu S. Macrina sororis scribit, nono mense aut paulo amplius post obitum S. Basili actam esse Antiochiae ab Orientalibus Episcopis, & cui ipse interfuit? Item illam ipsissimam esse, de qua loquuntur Patres Synodi Constantinopolitanæ in sua ad Damasum epistola, ^{To. 2. Conc. pag. 904.} cùm ajunt: *Nos præterea doctrinam dominicae incarnationis integrā & perfectam tenemus; neque dispensationem carnis Christi, vel animæ, vel mentis experientem, vel imperfectam esse afferimus: sed agnoscimus Verbum*

Verbum Dei ante saecula omnino perfectum, & perfectum hominem in novissimis diebus pro nostra salute factum esse. Atque ista de fide à nobis libere ingenue prædicata, summatim differimus. De quibus pleniorē delectationem animis poteritis percipere, si libellum in Concilio Antiochiae convocato, de fidei decisione editum, & eum etiam qui superiore anno à Constantinopolitano Concilio generali compositus est, legere placuerit: in quibus tum fidem nostram uberrim expositus, tum heresibus nuper excogitatis anathema scriptis proditum denunciavimus.

Quis porrò non videt hæc omnino congruere iis, quæ supra de Synodo Meletii referuntur ex libello synodico? Secundum Patres Synodi constant. Aliquantò ante hanc generalem Synodum anno 381. celebratam, celebrata est Synodus Antiochiae, cui ipsius saltem maxima ex parte interfuerunt, & in qua hæreses nuper excogitatae, Macedoniana scilicet & Apollinaristarum, anathemate nominatim notatae sunt, & libellus fidei editus, in quo catholica de trinitate Perlonarum & Verbi Dei incarnatione doctrina exposta est quemque à le in Occidente transmissum, jam pridem ad Damasum pervenisse, manifestè supponunt. An non hæc eadem omnia dicit libellus synodicus; cùm ait, *Sed & Meletius... suo in throno Antiochiae divinam & sacram convocatum Synodum, quæ divinum confirmans Symbolum, &c.*

Adderem libenter in hac Meletii Synodo ab Orientalibus Episcopis subscriptam fuisse synodicam illam epistolam, quam in Orientem transmisserat Romana illa Synodus, in qua anno 369. Damasus, Auxentio & Ursacius damnatis, damnavit quoque jam in Oriente grassantem Apollinaristarum hæresim. Hanc nobis conjecturam luggerunt verba prefata epistola subiecta: *Explicit hoc epistola vel expositio Synodi Romane habita sub Damaso Papa, & transmissa ad Orientem; in qua omnis Orientalis Ecclesia facta Synodo apud Antiochiam consona fide credentes, & omnes ita consentientes, eidem superexposita fidei, singuli sua subscriptione confirmant.*

<sup>p. Tom. 2.
Conc. pag.
294.</sup>

Sequuntur subscriptiones septem Episcorum, quorum primus est Meletius, & ex quibus quinque subscripterunt in Synodo Constantinopolitana. Post has autem subscriptiones hac subiiciuntur: *Similiter & alii 146. Orientales Episcopi subscripterunt, &c.* Ex quibus colligi posse nobis videatur in prefatam synodicam epistolam subscriptam fuisse in Antiochenia Synodo ab iisdem illis Episcopis, qui aliquantò post fuerunt in Synodo Constantinopolitana, adeoque subscriptam fuisse in Meletii Synodo, de qua loquimur, & in qua fuisse Constantinopolitanae Synodi Episcopos, ex eorum ad Damatum epistola observavimus.

Denique Appollinaristarum hæresis proscripta fuit à dicto Constantinopolitano Concilio quod primum fuit generalis Synodus Orientalis imperii, & postmodum accedente Damasi & Occidentalium Concilii consensu, evasit orbis christiani Synodus.

ARTICULUS V.

De Diodoro Tarsensi & Theodore Mopsuestie Episcopo.

§. I.

De Diodoro.

Diodorus sub Valente Imperatore fuit de clero Meletii Antiocheni, & quidem, ut omnino fas est concicere, presbyter, qui unā cum Flaviano, Meletii pariter presbytero, cū pastor eorum Meletius jussu Valentii exularet in Armenia, curam gregis egit, ut refert Theodoretus lib. 4. hist. Eccl. c. 25. ubi de Diodoro sic loquitur: *Diodorus quidem sapientissimus & fortissimus, quasi fluvius quidam limpidus ac spatus, proprio quidem gregi aquationem præbebat: adversariorum autem blasphemias submergebat. At generis quidem sui nobilitatem nullatenus considerabat:* Simonnet Thol. Tom. II.

erumnas autem pro fidei defensione libenti animo tolerabat. Quare ob sua bona in Ecclesiam Antiochenam merita episcopalem dignitatem consecratus est. Nam Valente violenta morte sublato, Meletius ab exilio revocatus, Diodorum, qui in gravissima illa (quam Valens adversus orthodoxos excitarat) tempestate navem Ecclesie incolorem servaverat, Tar-sensis Episcopum constitut, & Cilicum ei provincia commendavit, seu Cilicia metropolitan fecit. Theod. lib. 5. hist. c. 4. cap. 8. Soc. lib. 5. cap. 8.

Quod ratum habuit Constantinopolitanus Synodus; cui Diodorus interfuit.

Diodorum acerrimum Nicenæ fidei defensorem extitisse, testis est Sozomenus lib. 7. hist. ubi refert c. 7. Diodorum cum aliis orthodoxis Episcopis, qui Theodosio eos convocante, Constantinopoli convernent, contendisse, ut Omœianiani Episcopi Filium Patri consubstantiale conferrentur. Et cap. 9. ab Imperatore Theodosio lege sanctum esse, ut in Oriente Ecclesie tradarentur Episcopis illis, qui communicarent cum Diodoro Tarsoensi & Pelagio Laodiceno.

Luculentum orthodoxæ sicut & sanctimonie Diodori testimonium reddit S. Basilii epist. 82. ad Panphilum Episcopum. Porro, inquit, Diodorum, tanquam beati Silvani alumnum primum suscepimus, nunc vero diligimus & complectimur propriei sermonis quam habet gratiam, per quam multi eorum, qui virum audiunt, meliores redduntur. Ex quibus verbis colligimus Diodorum & Omœianorum Episcoporum communionem habuisse, & plurimos adhortationibus suis ad sanctiorem vita rationem adduxisse: quod confirmat Socrates, cūm ait, Diodorum præfuisse monasterio, & sub eo Joanne Chrysostomum, Theodorum, qui Mopsuestia, & Maximum; qui Seleucia postea Episcopus fuit, monasticam vitam didicisse. Ibidem porro testatur Socrates, Diodorum postquam ad Episcopatum promotus fuit, multos confirmississe libros, quibus Scripturas sacras, allegorica interpretatione postposita, litteraliter interpretatus est.

Lib. 6. hist.
Eccl. cap. 5.

Cyrillus è contra (Alexandrinum dico) Diodorum non uno loco graviter exagitat. Nam in epistola sua Joannem Antiochenum & ejus Synodum dicit, Diodorum scriptis suis aperte Verbi Dei incarnationem impugnare. *Infames autem, inquit, opiniones Diodori, ac Theodori, & aliorum quorundam quos non laudare satius erat, ne quid gravius dicam,* propterea, quod plenis quadammodo velis adversus Christi gloriam ferantur, nemo, &c. Et in epistola sua ad Successum Episcopum, explicans quomodo Diodorus scriptis suis Verbi Dei impugnat incarnationem, sic ait: *Diodorus quidam & sancti Spiritus olim impugnator, ut ajunt, cum orthodoxorum Ecclesia communicavie. Hic deposita, ut putavit, Macedoniane hæresis labo, in alterius morbi vim incidit. Sensit enim ac scripte, alterum seorsim esse Filium eum qui ex semine David ex sancta Virgine Deique Matre natus est, alterum rursum privatim Filium illud ex Deo Patre Verbum. Qui (Diodorus) sub ovinâ pelle quadammodo lupum contegens, unum se Christum dicere simulat: sed cum referat quidem hoc nomen ad solum illud ex Deo Patre genitum Verbum Filium unigenitum, ipsum quoque (qui est) ex semine David, filium appellat: sed tanquam gratia loco nomen hoc ei tribuit, utpote qui illi, qui secundum veritatem filius est, unitus sit. Unitus autem, non ut nos afferimus (substantialiter & hypostaticè) sed secundum solam, dignitatem, & secundum auctoritatem, & secundum honoris aequalitatem.*

Tom. 5.
parte 2. pag.
195. epist.

Juxta Cyrilum igitur, Diodorus in scriptis suis assertur duos esse filios teosim subsistentes, quorum proinde uterque propriam haberet hypostasim; primum ex solo Patre Deo ab aeterno, secundum ex sola Matre Virgine in tempore genitum; primum esse propriè & natura, secundum vero impropriè tantum & gratia Filium Dei; primum esse Filium, Dei, quia est de substantia Patris, secundum, quia primum unitus est moraliter, per communionem ejusdem dignitatis, auctoritatis, & honoris; unum denique

Ee Chri-

Christum esse, non duos, non quia unica est dualium naturatum, divinæ & humanae, hypostasis seu persona, sed quia Verbum Dei unigenitum est.

Porrò S. Cyrius, cùm sic Diodori circa econiam incarnationis exponit doctrinam, aut ejus scripta non legisse, aut incertum esse, nefas esset assertare. Quare omnino dicendum videtur, Diodorum, cùm Appollinarista acerius insectaretur, imprudenter prolapsum esse in oppositum errorem. Quod adhuc probati potest ex Leontii Byzantini tertii contra Nestorianum libro ubi referuntur aliquot Diodori fragmenta, quibus praefati errores continentur. Item ex alio ejusdem Leontii libro adversus Falsarios, ubi Apollinarista cuiusdam referuntur laciniae aliquot, ex quibus convinci potest Diodorus, negasse physicam & substantiam Verbis cùm humanitate unionem. Quare existimandum est Diodorum, cùm Basilius ad Patriphilum scriberet, aut nondum contra Apollinarista scriptissime, aut certè qua scriptis ad Basiliū non pervenisse. Quod autem Diodorus non nisi post Constantinopolitanam Synodum, cui ipse interfuit, qua Appollinarista damnavit, adeoque non nisi post obitum Basiliū contra hosce hereticos scripsit, propter ipsa Basiliū verba, à nobis relata, facile credimus.

Quantum attinet ad Spiritus sancti divinitatem, quod obiter notamus, Cyrillo Diodorum illam impugnasse assertentis non possumus, eique Basiliū opponimus, qui de Diodoro ut homine pio & catholico loquitur loco à nobis laudato. Præterea, ex eo quod Diodorus alumnus fuerit Silvani Tarvensis, qui unus ex Omcousianis Episcopis fuit, aliud argui non potest, quām quod aliquandiu adhaerit factioni Omcousianorum. Unde non sequitur eum aliquando Macedoniana heres rabe insectum fuisse: neque enim Omcousiani cum Macedonianis confundendi sunt, quia non omnes Episcopi, qui omnes, omoufio repudiato, defenderunt, Macedonio post abdicacionem suam Spiritui sancto bellum indicent nomen deder, quod de Silvano sacris probat honorifica illius mentio, à Basilio divinitatis Spiritus sancti acerrimo defensore facta.

§. II.

De Theodoro.

Socrat. lib.
6. hist. c. 3.
Sozom. lib.
3. hist. c.
Theod. lib.
5. hist. Ecc.
40.

Ibid.

Ibid.

Theodorus Joannis cognomento Chrysostomi, & Maximi, qui postea Seleuciae in Ilauria Episcopus fuit, condiscipulus, cum illis auditor fuit primū Libanii Rhetoris & Sophistæ gentilis, deinde mortuo, Libanio. Diodori Tarvensis, sub quo didicerunt & egerrunt vitam monasticam, cuius postmodum perstans Theodorus rediit ad communem vivendi rationem, & de uxore duceda cogitare coepit, atque ut erat multiplici eruditione prædictus, edito libello, propositi sui mutationem veterum exemplis confirmare conatus est. Hoc cùm Joannes intellexisset, ad eum hortatricem scripsit epistolam, qua persuasus Theodorus, factique penitens, relictis facultatibus, & nuncio nupuis remisso, ad pristinum philosophandi genus regressus est: Fratrem habuit Polychronium nomine, quem scribit Theodoretus Apameniem Ecclesiam egregie administrasse, emendatissime vita splendorē conjugendo cum sermonis gratia ac venustate. Ipse vero factus Mopliuctia Episcopus postquam annos sex & trintiginta Episcopatum geselliter, & contra Arianos, Eunomianos, & Appolinaristas strenue & assiduè decresser, Theodoro Antiochenam Ecclesiam gubernante, vivendi finem fecit.

Intemperatus Theodori laudator Theodoretus Theodorum vocat totius Ecclesie Doctorem, & addit eum hereticos, Arianos scilicet, Eunomianos, & Appolinaristas profligando, oibis Christi optimum palbum præbere. Cyrus vero è contra in epistola ad Joannem Antiochenum dicit Theodorum in scriptis suis plenis quodammodo velis adversus Christi gloriam referri. In epistola ad Accacium melitenensem ait, Theodorum & Nestorianum ex uno velut ore lo-

qui; & unum mala doctrinæ ex corde suo venenum evomere. In epistola ad clericos & Lampponem presbyterum scribit, Theodorum in suis de incarnatione codicibus blasphemias Nestorii blasphemis multò pejores posuisse. Denique in epistola ad Proclum Constantinopolitanum hæc habet: *In conscriptis eius (Theodori) invenimus quadam nefariè dicta, & nimis plena blasphemie... Sciat verò tua Sanctitas, quod prolata apud sanctam Synodum (Ephesinam) expositione ab eo (Theodoro) composita, sicut dicebant qui proulerunt, nihil sanum habente, reprobavit eam sancta Synodus, utpote perversis plenam intellectibus, & Nestorianam impietatem quasi effluentem.*

Quod autem revera Theodori scripta blasphemis aduersus dominicanum Incarnationem reserta fuerint, Tom. 5. claram est ex fragmentis ejus, quæ superflunt, & referuntur in collatione quarta & quinta ecumenicæ Synodi quintæ, ex quibus aliqua exempli gratia excerpimus. Lib. 2. de incarnatione negabat Filium Virginis & Dei Verbum esse unum & idem suppositum. *Homo, inquietabat, homini consubstantialis est, Deus autem Deo consubstantialis est. Quomodo igitur homo & Deus unum per unitatem esse potest, qui salvificat & salvificatur, qui ante secula est, & qui ex Maria apparuit?*

Ind in interpretatione octavi Psalmi disertis verbis assertebat Verbum Dei & Filium Virginis esse duo supposita, inter se distincta, & planè diversa. *Quomodo, inquietabat, non manifestum, quod alterum quidem nos divina Scriptura docet evidenter, esse Deum Verbum, alterum vero hominem, & multam eorum esse nobis ostendit differentiam? Nam iste quidem (Filius Dei) memorat, ille autem (Filius Virginis) memoriam meretur: & iste quidem (Filius Dei) visitat, alter autem (Filius Virginis) cum visitationem meretur, beatus dicitur, &c.*

In interpretatione Evangelii secundum Joannem libro sexto dicebat Filium Virginis esse templum Verbi. *Hoc quidem, inquietabat, quod est: ad Patrem meum & Patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum: Nemo sic demens est, ut alii euidam convenire dicere, nisi in templo Dei Verbi assumptio pro nostra salute homini, qui & mortuus est, & resurrexit, &c. Unde consequenter libro quarto contra Apollinarium ajebat, Verbum & Filium Virginis esse duo supposita tam inter se distincta & diversa, quam tempulum, & is qui habitat in templo. Age, inquietabat, omnia simul confundamus, & nulla jam sit discretio nec Dei forma nec serzi forma, nec Dei templi, nec eius qui in templo habitavit, &c. Ex his*

Asterebat, non Deum Verbum, sed purum hominem in tempore natum esse ex Virgine: sic enim loquebatur in libro tertio contra Apollinarium: *Non est quidem demens, Deum ex Virgine natum esse dicere.... non id quod natum est ex Virgine, Deus est ex Deo consubstantialis Patri.... natus est ex Virgine, qui ex substantia Virginis constat, non Deus Verbum ex Maria natus est. Natus autem est ex Maria, qui ex semine est David. Non Deus Verbum ex muliere natus est, sed natus ex muliere, qui virtute sancti Spiritus plasmatus est in ea, &c. Superiori dixerat: Non tamen existimandum nobis est, Deum de Virgine natum esse; nisi forte idem existimandum nobis est, & quod natum est, & quod est in nato templo (supple ad mentem ejus) quod tamen non nisi falso & absurdè, vel latenter non nisi impropriè & abusivè à nobis existimari potest. Quare Verbum Deus, ex eo quod fuerit in templo ex Virgine nato, aut omnino non potest, aut ad summum non potest nisi impropriè & abusivè dici natum ex Virgine, Hinc*

Mariam non solum hominis, sed etiam Dei Matrem dici posse concedebat, propriè quidem hominis, impropriè vero & abusivè Dei; vel, ut loquebatur, natura quidem hominis, relatione vero Dei, sic enim ajebat in libro duodecimo de incarn. *Cum ergo interrogent: hominis genitrix, aut Dei genitrix Maria? Dicatur à nobis: utraque: unum quidem natura*

Disputatio I. Articulus V.

435

natura, rei alterum autem relatione. Hominis enim genitrix natura, quia homo erat & in ventre Mariae, qui & processit inde: Dei autem genitrix, quia Deus erat in homine nato, non ille circumscriptus secundum naturam, sed quod in eo erat affectus voluntatis. Unde juxta Theodori mentem, Mariam esse Dei genitricem, in re nihil aliud erat, quam Marianam esse genitricem hominis seu suppositi humani, habentis specialissimum quandam respectum ad Verbum, ipsum specialissime inhabitanter per nudum voluntatis affectum, non per realem & physicam naturarum unionem. Hinc

pag. 456. Concedebat Deum Verbum abusivè dici post Filium David, adēquè & Filium Mariæ, quem vicissim concedebat vocari Filium Dei cum addito diminuente, imo & destruente, gratia scilicet & adoptione. Si quis, inquietabat, velit abusivè & Filium Dei Deum Verbum Filium David nominare, propter Dei Verbi templum quod ex David est, nominet, & illum qui est ex semine David, Filium Dei, gratia, non natura appellat. Nam ut etiam ajebat: *Gratia Filius (Dei) qui ex Maria est homo, natura autem Deus Verbum. Quod autem secundum gratiam, non natura, & quod secundum naturam, non gratia; non duo Fili (Dei secundum naturam) sufficiunt corpori, quod ex nobis est, secundum gratiam filiationis, gloria, & immortalitas, quia templum Dei Verbi factum est.* Ex his

Vellit nollet, duos in Christo admittebat filios, Filium Dei, nempe Deum Verbum ex Deo Patre ab aeterno genitum, & Filium Virginis, nempe hominem ex Virgine natum in tempore. Sed quia in hic homo singulari quodam & excellenti modo secundum illum moraliter conjunctus erat cum Deo Verbo, ejusque filiationem, sicut & dignitatem, singulari quodam & excellenti modo participabat, propter moralem hanc conjunctionem & participationem, ex duobus realiter filii unum moraliter filium, sicut & ex duobus realiter dominis unum moraliter dominum confabat. Unde inpropriè & abusivè dicebat unum filium & dominum, non duos filios & dominos.

pag. 454. Audianus illum fidem suam in suo symbolo exponebat. *Neque, inquit, duos dicimus filios, neque duos dominos, quoniam unus Filius secundum substantiam Dei Verbum, unigenitus Filius Patris, cui iste (Filius Virginis) conjunctus & particeps, communionem habet Filii nomine & honoris: & Dominus secundum substantiam Deus Verbum, cui conjunctus iste (Filius Virginis) communionem habet honoris.* Et ideo nec duos dicimus filios, nec duos dominos: quoniam certò constituto secundum naturam Dominus & Filius, inseparabilem habens ad eum conjunctionem, qui pro nostra assumptione est salutem, cum ille honorem & nominationem Filii & Domini habet.

Amplius. Unum afferebat Filium & Dominum nostrum Jesum Christum, per to unum Filium & Dominum significans, non unum suppositum substantiam in duabus naturis, divina & humana, sed duo supposita, nempe Deum Verbum & Marie Filium, Deum quidem Verbum primariò & principaliter, utpote per essentiam Filium Dei & Dominum; Mariæ vero Filium secundariò & accessoriè; & quasi in obliquo ac connotativè tantum utpote Filium Dei & Dominum per participationem tantum, & denominationem extrinsecus advenientem ipsi ex accidentaria & purè affectiva Verbi cum ipso conjunctione. Nam sic pergit inferius: *Unum ergo Filium dicimus & Dominum Iesum Christum, per quem omnia facta sunt: principaliter quidem Deum Verbum intellegentes, qui secundum substantiam & Filius Dei, & Dominus est: deinde simul mente accipientes sumptum Iesum (qui est de Nazareth, quem unxit Deus spiritu & virtute) ut conjunctione ad Verbum, filiationis & dominationis participem constitutum; sivecum eo unicum moraliter Filium Dei ac Dominum constituentem.*

Similiter duas personas admittebant in Christo, personam Verbi scilicet, & personam hominis assumptam. *Simonnet Theol. Tom. II.*

pri; sed ex duabus unam moraliter personam per morale conjunctionem resultare dicebat, sicut vir & mulier; quamvis sint physice carnes duas, nihilominus sunt una moraliter caro per morale vinculum matrimonii. Sic enim loquebatur in libro octavo de incarn. *Manifestum autem est, quod unitas convenit: Per eam enim collectæ natura unam personam secundum unitatem efficerunt. Sicut enim de viro & muliere dicitur, quod jam non sunt duo, sed una caro, dicamus & nos rationabiliter secundum unitatis rationem quoniam non sunt due personæ, sed una scilicet naturis discretis (hoc est, manente naturarum discretione, ut ipse intelligebat, naturis duabus proprium complementum ultimum propriamque substantiam rentinentibus) sicut enim tibi (in exemplo allato) non nocet numero duorum unam dici carnem . . . ita & hic non nocet naturarum (completarum simpliciter, ac per se seorsim subsistentium) differentia personæ unitas.*

Ut autem mentem suam magis explicare, sic pergebat: *Quando etenim natura discernimus, perfectam naturam Dei Verbi dicimus & perfectam personam; nec enim sine persona est substantiam dicere perfectam; perfectam autem & hominis naturam, & personam similiter. Quando autem ad conjunctionem respicimus, unam personam rite dicimus. Juxta Theodorum igitur, in Christo simul sunt due personæ, & una tantum, sed in diverso sensu, & secundum diversos respectus: due in sensu physico, & unica in sensu moralis: duas, si natura secundum se speckentur, & quatenus per se seorsim subsistent, quia natura rationalis, per se seorsim subsistens, est personalis, adeoque duas naturas rationales, per se subsistentes, sunt duas personæ: unica, si natura specketur secundum moralis quam habent inter se conjunctionem. Quidni enim, inquietabat ille, in Verbo & homine assumpto idem in estimatione moralis possit moralis inter eos conjunctione, facta inseparabiliter, quod in viro & muliere potest in estimatione moralis vinculum matrimonii indissolubile?*

Harum porro, & aliarum quas hic brevitate studio prætermittimus, adversus Christum Theodori blasphemiarum caput erat, quod substantiam & hypothesis duarum naturarum unionem repudiaret, unde supererat, ut vel nullam, vel non nisi moralis Verbi cum humanitate Christi conjunctionem admitteret. Admissa autem moralis tantum utriusque conjunctione, conseqvens erat Christum non esse unum & idem suppositum, subsistens in & ex duabus naturis, unitis inter le unione substanciali, & humanam substanciali excludente, sed ad summum quoddam tantum morale aggregatum ex duabus suppositis, quorum unum esset Deus tantum, & alterum esset homo tantum.

Quod autem, repudiata substanciali duarum naturarum unione, moralis solùm earum conjunctionem agnosceret, seu quod non aliter Verbum cum humanitate unitum teneret, quam per purum voluntatis affectum, ex variis eius locis ostendi posset. Unus sit pro omnibus ex libro decimo quarto de incarn. ubi sic loquebatur: *Idem hoc iuste dicemus & de Domino, quod Deus Verbum sciens, ejus virtutem, & secundum prescientiam, statim ipso initio complaescere bene, voluit, & uniens eum sibi affectis voluntatis, majorem quandam præstebat ei gratiam, &c.*

Neflorio anno 431. in Synodo Ephesina damnato & abdicato, Theodori, jam ante annum 430. è viuis sublati, scripta in Armenicam & Chaldaicam primū, deinde & Syriacam linguam translatā sparserunt in vulgus, atque in Syria, Cilicia, Armenia & Perside disseminarunt Neflorianæ impietatis fautores, hoc pacto, si possent, impia Neflorii dogmata è naufragio, quod in generali Concilio fecerant, erepturi. Quia de causa per regiones illas ingentes turbæ ac contentiones in Ecclesia exortae sunt, inter Episcopos alios, Syris scilicet Cilicibus, Theodorum & ejus scripta ut orthodoxa prædicantibus, aliis

Ecclesie vero,

verò , ut Persis & Armenis , Theodorum & ejus scripta ut blasphemias plena infamantibus . Patent hæc partim ex epistolis , quas tunc temporis scriperunt S. Cyrillus & alii Episcopi in causa Theodori , partim ex libellis contra eundem Theodorum oblatis Proculo Constantinopolitano , & ex ejusdem Procli tomo adversus Theodori dogmata conscripto , & ad Armenios transmiso .

Dùm Nestorii discipuli , eo tacito vel eriam ore tenus palam rejecto , in ejus doctrina Theodori & Diodori Tarsensis auctoritate confirmanda operam omnem collocant , à Persis , Armenis , & aliarum gentium Episcopis Constantinopolim veniunt legati ad Proclum Patriarcham , à quo , oblatis ei libellis , efflagitant , ut ipse nominatim Theodorus cum suis scriptis & fautoribus anathematizetur . Perimus , in-

Tom. 5.
Conc. pag.
469.

Tom. 3.
Conc. pag.
1217. &
seq.

Tom. 5.
Conc. pag.
467.

Tom. 3.

Conc. pag.
1257.

Apud Cy-
rill. tom. 5.
pag. 4.
192. epist.

Tom. 5.
Conc. pag.
487.

Tom. 5.
part. 2. pag.
192. epist.

Tom. 5.
Conc. pag.
487.

Tom. 5.

Conc. pag.
487.

quiunt , quatenus fiat unitas vestra contra Theodorum , & sacrilega capitula & dogmata ejus , & corum qui similia sapient vel docent ; & sicut Domino placuit condemnari manifeste & nominatum in Epheso ab universali Synodo sacrilegum Nestorium , sic per eos etiam antea condemnatione nomine , sacrilegorem in varia impietate Theodorum nominatum condemnari , & eos qui secundum impiissimam ejus expositionem ha-

biten in Syria & Cilicia sapient & docent . Proclus , qui anno 434. sedem Constantinopolitanam obtinuit , anno sequenti , prætatis libellis permotus , tommum adversus Theodori errores conscriptus , & transmisit ad Armenios . Librum eundem , subiectis ei capitulis quibusdam , quæ collecta fuerant ex Theodori codicibus , & consonantem Nestorii dogmaribus doctrinam continebant , misit ad Joannem Antiochenum , suis & Imperatoris Theodosii literis adhortans eum , ut collecta Synodo , dicta capitula anathemate noraret . Joannes , qui cum Nestorio Theodori auditor fuerat , frequentissim convocabat Synodus , quæ de capitulis à Proculo transmissis nequidem inquire passa est . Joannes itaque cum suis Episcopis ad Patriarcham Constantinopolitanum & Imperatorem , nullo præmisso examine , libros Theodori nihil reprehendendum habere rescripsit .

Quin etiam ad Cyrilum Alexandrinum scripsere epistolam , in qua probato quidem Procli tomo , graviter improbat consilium ejus de anathematizandis capitulis Theodori , cui acriter patrocinantur , asserendo eum in episcopatu & communione Ecclesiæ decessisse , contra Arianos & alios hereticos milles decertasse , & de illis triumphasse , similia circa Verbi Dei Incarnationem scriptissime orthodoxos alios Patries , ut Athanasium , Basilium , Gregorium utrumque , Nazianzenum scilicet & Nyssenum , &c. Si quæ in scriptis ejus suspiciole videntur , ex aliis corrigit , & sensum catholicum suscipere facile posse ; magnum esse per Orientem nomen illius , adeoque non posse eum damnari sine magna Ecclesiæ Orientali perturbatione , &c. Similia porro ad Proclum pro Theodoro & scriptis ejus à Joanne scripta fuisse , dubium esse non potest .

Acceptis ab Antiochena Synodo litteris permotus . Cyrilus Proclum à Theodoro & librī ejus nominatim anathemati subiecendi dehortatus est , data ad eum epistola in qua ajebat , damnatis Nestorii blasphemias , similes Theodori blasphemias sufficienter damnatas videri ; Theodori & scriptorum ejus magnam esse apud Orientales existimationem , adeoque expressam eorum condemnationem Orientalibus vehementer dispicituram , nec imprudenter timeri ne pluribus ruinæ occasio fieri , & nondum in orthodoxa fide confirmati , ad Nestorianam , quam ejurant , impietatem redant ; Ephesinam ipsam Synodus , anathematizando nefarium Theodori symbolum , nullam viri mentionem fecisse , neque ipsum nominatum anathemati subiecisse , & hac usum esse economia , ne quidam ad existimationem viri respi- cientes , seipso ad Ecclesia separarent . Cyrillo auctoritavit Proclus , sive tunc Theodorus anathema , quo dignus erat , effugit .

Eodem tempore Cyrilus rescriperat ad Joannem &

ejus Synodum , breviter exponens orthodoxam Incarnationis fidem , admonens ne infames Diodori & Theodori opiniones attribuerent orthodoxis Patribus Athanasio , Basilio , &c. obsecrans denique , ut clericis suis præciperen , ne alia loquerentur , præter ea que in Synodo Ephesina definita fuerant , sed potius ut recte fidei confessionem tenerent , maxime verò ne de rebus hujusmodi facile sermonem miscerent . At cùm postmodum certior factus est , malum graftari Oriente ; Orientales Episcopos , dum simulant , ea se que Nestorii sunt , odisse , impian ejus doctrinam alio restaurare modo , Theodorum (ciliat & ejus scripta publicè venditando ; populos de nique ira infatuatos , ut exclamarent in Ecclesiis : Crefcat fides Theodori , sic credimus , sicut Theodorus ; ex Diodori & Theodori librī de incarnatione , vel potius contraincarnationem Verbi scriptis aliquot capta excerptis , eaque tribus librī confutavit , Declaraans ubique abominationis plenam esse eorum (Diodori & Theodori) sectam ; Theodorumque & hereticum & impium , & super Paganos & super Judeos blasphemum esse ostendens . Theodori tamen patrocinium suscepit Theodoretus contra Cyrillum , cui pro illo respondit iracundè & intemperanter .

Sub idem sanè tempus Cyrillus ad Imperatorem Theodosium scriptis epistolam , in qua hæc inter alia dicebat : Theodorus quidam fuit , & ante eum Diodorus . . . . ifti Nestorii impietatis patres fuerunt . In suis enim librī . . . . immaniter blasphemaverunt contra Christum . . . . Volut impius Nestorius que sunt illorum , in medium proferre , & expulsus est à Deo de sacra aula . Cum vero anathemati subiecissent dicta Nestorii , aliqui Orientis Episcoporum alio modo iterum ea introducunt , admirantes scripta Theodori , & dicentes eum recta sapuisse . & consonantia sanctis Patribus nostris , Athanasio , & Gregorio , & Basilio : mentione vero contra sanctos viros : scripperunt enim que Theodori & Nestorii blasphemias impugnant . Sed

Quidni contra eos , qui afferunt in legem , quam contra Nestorium post Synodum Ephesinam Theodosius junior tulerat , & qua jubebatur eos , qui Nestorii impietatem sequerentur , Simonianos nominari , libroisque omne Nestorianæ rabe infectos diligenter conquiri igni tradendos &c. nomina Diodori & Theodori interra non fuisse nisi post quintam Synodum , auctoritate Justiniani Imperatoris , quidni , iniquam , dicatur Theodosius Cyrilis & aliorum orthodoxorum litteris , admittente Proculo , adductus esse , ut cùm plurimi in Oriente Episcopi Diodori & Theodori scriptis ad infirmandam Ephesinam Synodi definitionem abuterent , ea lege , quam contra Nestorium tulerat , Nestorii nomini nomina Diodori & Theodori juberet adjici . Et verò dicere quod Diodorus privata manus opera irreperitur , divinare est , & nulla probabilitate dici potest , quod Diodorum inferuerit Julianus ; cum eo tempore de Diodoro nulla fuerit instituta quæstio . Ergo superest , ut uterque , Diodorus & Theodorus , Nestorius , qui communem cum illis habebat causam , & communales blasphemias , dicatur additus esse iustus & auctoritate Theodosii .

Theodorum Ecclesiæ Mopsuestenæ diptychis eralum , & Cyrilum Alexandrinum ejus loco positum fuisse multo ante annum 600. dubitare non finit Synodus Mopsuestenæ , cujus acta referuntur in collatione 5. Synodi V. Sed quo præcisè tempore hoc contigerit , definiti non potest . Factum esse aliquantò post S. Cyrilli obitum circa annum 450. facile conjicimus ex testimo Martyrii Ecclesiæ Mopsuestenæ presbyteri , qui anno circiter 490. jam erat in clero ordinatus , & iuratus deponit le neque scire , neque audivisse quod recitatus est Theodorus in sacris diptychis .

Denique Ecclesia , qua Theodorum centrum & amplius ab exortis de illo contentionibus annos dispensativè toleraverat , illum tandem cum scriptis suis subiecit anathemati anno 553. in quinta Synodo collat . 8. cap. 12. his verbis : Si quis defendit impium Theodorus , & impia ejus conscripta . . . . & non anathematis

p. 578.
tizat

Tom. 5.
part. 2. pag.
194. epist.

Cyril. ad
Accacium
Mellit. com.
5. Conc.
pag. 484.

Tom. 5.
Conc. pag.
487.

Tom. 5.
Conc. pag.
485.

Tom. 5.
Conc. pag.
1259.

Tom. 5.
Conc. pag.
471.

Tom. 5.
Conc. pag.
492. & seq.

Tom. 5.
Conc. pag.
493.

Pag. 495.

Disputatio I. Articulus VI.

437

tizat eum, & impia ejus conscripta, & omnes qui suscipiunt, vel defendunt eum, & dicunt orthodoxe cum exposuisse, & qui scripsierunt pro eo & eadem illi sauerunt, &c. Talis anathema sit.

ARTICULUS VI.

De Nestorio.

Theodoret.
lib. 4. hær.
tab. in Ne-
ror.

Nestorius Germanicus Syriae oppidulo oriundus, postquam varia peragrassiter loca, Antiochiae sedem fixit. Ibi pocedente tempore in clerum admisus, ad presbyteratus gradum postmodum promotus est. In liberalibus disciplinis mediocriter eruditus, apud inconsideratum vulgus plurimum valebat canora quam diligenter exercerat, voce, & expedita facundia. Fusa veste induitus, & vultu ad tristitiam composito incedebat, corporis pallore ciborum abstinentia laudem auctorans. Raro prodibat in publicum, sed solitarius domi manebat, in libris versan- dis assiduus: *Hoc habuit, inquit, Thodoretus, & hac simulatione multos inescans (seu ludificans) magnam etatis sua partem peregit, ut Christianus videatur, magis quam ut esset, persequens, & Christi gloria suam praeferens.* Quare cum populum docendimunus sucepisset, non studuit ea dicere quæ animabus excollendis & ad Christianam pietatem informandis idonea essent, sed quæ imprudentis vulgi aures demulcere, ejusque plausum possent conciliare, quod & affectus est.

Sacrat. lib.
7. hist. c. 28.
& 29.

Sizinnio, qui Attico in Episcopatu Constantinopolitano successerat, anno 427. desinente vita functo, & in ejus locum multis Philippum presbiterum, nec paucioribus Proculum, quem Sizinnius Cizicenorum Episcopum ordinaverat, quique ab illis non receptus, in clero Constantinopolitano remanserat, subrogari summo studio contendentibus, fatus Imperatori vixit, peregrinum hominem Antiochia evocare, Nestorium scilicet, ut vitum sanctum, & docendis populis maximè idoneum.

Id. eod. lib.
c. 29.

Post tres igitur menses, jubente Theodosio juniore, Constantinopolim adducitur Nestorius, exate lenex, sed vanas gloriae cupiditate juvenis, lupus sub ovina pelle latens, illaudabilis, sed tamen à plurimis ob affectaram praefertim temperantiam laudatus. Anno 428. Aprilis die 10. ordinatus Episcopus, illicè coram universo populo Imperatorem sic affatus est: *Da mihi terram hereticis purgatam, & ego tibi colum retribuam. Meum hereticos debolla, ego Persas tecum debellabo.* Ventosam hanc vocem cum plaustru exceptit vulgus imprudens, cui invisi erant heretici, at sapientibus talem se Nestoriu, qualis re ipsa erat intrinsecus, hoc est, levi, inanis gloriae cupidi & precipitis animi hominem probavit, quippe qui aqua civitatis vix ac ne vix quidem delibera, acerrimum se perfecutorum ostenderet, innumerisque extrema quaque minitaretur.

Pontificatus dignitatem Nestorius, ut cum Theodoro loqueretur, velut tyrrannie arrepta, quanto post ordinationem suam die, ut pergit narrare Socrates, locum, in quo Ariani secretos conventus agebant, evertere aggressus, eos adduxit in desperationem, sic ut ipsum in illam suam sacram ædem injecerint ignem, quo vicinæ domus deflagrarent; quam ob rem cum Incendiariis vocavat non hereticī modō, sed etiam Catholici. A Novatianis vexandis primariorū viro- rum admonitionibus agredī deteritus est. Magnis per Asiam, Lydiām, & Cariam Quartadecimanos affecti calamitibus, plurimique ejus causa, seditione facta, Miletī & Sardibus interire. In Hellepono per Antonium quemdam, Germanæ civitatis Episcopam, Macedonians acerbè exagitavit. Hi vexatione aliquandiu patienter tolerata, cùm Antonius Nestorio mortem gerens, eos vehementius persecui institueret, spe salutis abjecta, illum interemerunt, in cuius feleris penam, sudente Nestorio, Macedonianis Ecclesiæ suas addemit Imperator, nec tamen, nisi pauci ad veram Ecclesiam, relicta heresi, sele contulere.

Simonnet Theol. Tom. II.

Dum sic Nestorius inconsideratè & contra episcopalem manuverudinem modis omnibus infectatur hereticos, hereticus ipse, fit in modò & hæresiarcha. Rem sic narrat Socrates. Anastasius quidam presbyter, quem Nestorius secum Antiochia abduxerat, & cuius in ^{Lib. 7. cap. 32.} rebus gerendis utebatur consilio, quadam, die cum in Ecclesia diceret presente Nestorio, haec protulit verba: *Nemo Marian vocet Deiparam. Maria enim homo fuit. Ex homine autem Deus nasci non potest.* Multi tam ex clero quam ex plebe, qui aderant, hac blasphemia contrubatis, ingens in Ecclesia tumultus exortus est nec tamen Nestorius Anastasiū coegerit ad palinodiam; è contra verò & tunc postea in concionibus suis quod dixerat Anastasius confirmare, & contra Deipara vocem disputare non desistit. Socrati planè consentit Evagius, lib. I. hist. cap. 2. ubi addit Nestorium, cum proficeretur Constantinopolim Mopsuestiā transisse, ibique cum Theodoro congressum, audita illius doctrina, à recta pietate deflexisse. At jam alia Theodori auditor fuerat Nestorius, venenumque alij vilceribus demiserat. Quidni ergo potius dicatur cum Theodoro deliberalē de publicanda tandem hæresi, quod à se fausto existū factū iti sperabat, postquam regia urbis Episcopatum adeptus esset?

Hoc Anastasiū factū, quod post Socratem & Evagriū commemoravimus, non meminit S. Cyrillus, sed aliud simile, aut etiam pejus Dorothei cuiusdam enarrat in sua ad Celestiniū Pontificem contra Nestorium epistola. *Erat, inquit, Episcopus quidam, Tom. 3.
Dorotheus nomine, Constantinopoli, eadem que Nestorius sapiens & sentiens, vir quæsus causa adulatio- Conc. pag.
ni impense deditus, linguaque ad temeritatem usque, ut scriptum est, promptus. Hic dum frequenter esset in Ecclesia populus, reverendissimo Nestorio in cathedra Constantinopolitana Ecclesia sedente, surrexit, & magna elataque voce inclamare ausus est: Si quis Mariam Deiparam dixerit, anathema sit. Mos ingens universi populi clamor, & discursus consecuta est.* Nec solum conticuit (Nestorius, ut S. Cyrilus narrat in alta epistola) cum hoc illum loquentem audiret, verum eundem quoque ipsum ad mysticam communionem mox admirans, mysteriorumque participem efficit. Quod etiam testatur idem Cyrillus sub finem citatae ad Celestiniū epistola, ubi ait, memoratum Dorotheum ut sic loqueretur, à Nestorio fuisse inductum, subornatumque.

Hoc autem factum Dorothei non pugnat cum Anastasiū facto: utrumque enim potuit contingere, & facile credimus contingisse, sed diverso tempore: sicut Anastasiū prælocutus fuerit, & quasi prælustrerit fabula; unde nec tam dure locutus est: Dorotheus verò non nisi postea, cum ageretur tragedia, & hinc inde animi incaluerant, in blasphemum suum anathema eruperit. Hoc aperte S. Cyrillus significat in sua ad Celestiniū epistola, ubi ait: *Cum vero fore sperabamus, ut medicinam admitteret, atque ab iis, Tom. 3.
qua contra Christum docuerat, absinet; compremissemus Conc. pag.
hoc nos spe frustratos esse, cum tale quid contingif- 328. & 9.
set. Erat Episcopus quidam, &c. ut supra. Jam igitur contra Christum & Matrem ejus publicè insurrexerat Nestorius; jam ea de re ad Nestorianum Cyrillus scriperat, illumque per litteras suas horratus fuerat, ut à perverfa illa doctrina, quam publicè tradebat, relisperire, cùm Dorotheus, ab eo inductus & subornatus, in Ecclesia coram frequenti populo protulit anathema adversus eos, qui Mariam Deiparam dicent. Et tunc primum omnem emendationis Nestorii spem depositus Cyrillus, cùm talis Dorothei facinus & Nestorii conniventiam auditione accepit.*

Ante hæc homilia Nestorii, quas in Ecclesia Constantinopolitana publicè recitaret, & in quibus de <sup>Tom. 3.
Conc. col.</sup> vel potius contra incarnationem differebat, ab ejus gregalibus, sumptibus non exiguis passim dispersi fuerunt, & in Aegyptum usque perlatae. *Ubi autem leves quosdam homines in errorem abduitos, recte ille (Nestorius) sentiret & loqueretur, an secus, anxiè inter se disquirere cognovit Cyrillus, metuens ne* ^{341. & 4.}

Ee 3 forte

foris morbi contagium in simpliciorum mentibus altiores radices paulatim ageret, ad Egypti monasteria generalem epistolam scripsit, nutantemque in recta fide confirmavit. Cujus quidem epistola exempli ad Constantinopolitanos urbem deportata, ibidemque lecta, tanto adjumento fuerunt, ut plurimi e magistratu ejus rei causa per litteras Cyrillo gratias egerint.

Hec Cyrilli ad monachos epistola, quam Alexandrinis quidam circumferabant, in furorem egit Nestorium; qui exinde cœpit ad perendum Cyrilum nullum non movere lapidem. Quod cum a viris fide dignis, qui Constantinopoli Alexandriam venerant, recivisset Cyrus, ad Nestorium dedit litteras, in quibus ait, non à se, sed ab illo Ecclesias esse turbatas; plurimos scriptis ejus seductos jam esse; catholica veritate in eminenti periculo posita, se tacere non potuisse. Cum ergo, inquit, pietas tua hanc murmurandi necessitatē attulerit, quo que jure me incusat? Cur odiis in me flagrati? Cur temere me allatrat? Cur potius emendata oratione orbis offensionem non sanat? Tum sic cum adhortatur: Ne graveris, obsecro, iis qui non leviter offensi sunt, unam hanc Theotocos vocem largiri, sacramque Virginem Deiparam appellare. Denique hec verba Apostolico viro planè digna subiicit: Certo autem pietas tua persuasum habeat, nos & vincula, & carcerae, & cetera omnia eiusmodi in incommoda, quin & ipsum quoque vita discrimen proper Christi fidem adire paratos esse.

His Cyrrili litteris per Lamponem presbyterum acceptis, vix adduci potuit fastidiosus Hæretarcha, ut redderet brevissimas, & arrogantiā hominis spirantes, quibus prodebat exarcebantur animū, & obfuscatum in hæresi propositum. Nihil igitur minus perrexit Nestorius cum Cyrrilo agere hostiliter tum per se, tum per sceleratissimos quoddam, qui ad eum Alexandria transfugerant, homines. Quod probè sciens Cyrrillus, sed floeci faciens qua adversus eum machinabant adversarii, Deoque qui omnia potest & uoxit omnia committens, alteram rursus epistolam, qua recta fidei accuratissimum expositionem brevi compendio complectetur, ad Nestorium exarcat, hortans obtemperare, ut ad modum, quem epistola prehinit, sapiat & loquatur. Hac porro secunda Cyrrili ad Nestorium epistola postmodum in Ephesina Synodo lecta fuit, atque unanimi Patrum consensu approbata.

Hac secunda epistola apud Nestorium non plus profecit Cyrrillus, quam prima, sed è contra perverissimum animū exulceravit magis. Nestorius itaque ad Cyrrillum redditit litteras arrogantiæ plenas, quæ postmodum in Ephesina Synodo lecta, uno omnium ore anathematizata fuerunt, ut blasphemis referantur. In his porro litteris homo indoctus aquæ ac superbus, doctorem artis illius longè maximum, hoc est, ut ajunt, *Sus Minervam*, docere aggreditur, miserabiliter differens torum sua hæreticos virus evomit; orthodoxos ut Apollinaristas, Arianos, & Manichaeos calumniosè traducit, denique sibi ipsi putidè plaudens, aperte & invercundè mentitur dogmata sua placere Imperatori, & in dies crelcre & augeri multititudinem eorum, qui ea amplectentur. Nam, ut Cyrrillus in sua ad Celestini epistola narrat: *Plebs Constantinopolitana (levibus quibusdam vanisque hominibus, & iis qui Nestorius adulabuntur, duntaxat exceptis) a Synaxi abstinebat. Abstinebant ab eadem omnia penitè monasteria, eorumque Archimandrita, Abstinebat & magna quoque pars senatus, verentes ne ipsomet, & illis quoque quos, Antiochia discedens, inde secum abduxerat, quidvis perversum evomenteribus, aliquod in fide detribuerent acciperent.*

Dum ita cives Constantinopolitanos sponte & catervarim ad se confluere mentebatur Nestorius, & suorum, pro hæreticorum more, multititudinem venditabat, paucitatis eorum conscius surebat Constantinopoli, plagas, exilia, carcerae minitando iis, qui cum eo communicare renuerent, nec dici potest, quanta populum, clericos, & monachos immanitate

vexarit. Conjecturam habemus in Celestini ad clerum & populum Constantinopolitanum epistola, in qua sic ait Pontifex: *Indixit injurias (Nestorius) indicia exilio, ille (Christus) in suis hac passus est, quem suscepisse pro nobis hominem (Nestorius) diffidetur. Superius dixerat: Fratris & Coepi copi mei Cyrilli per suum meum Possidonium diaconum ad me directa relatio, ea contra vos agi loquitur, que potest in Ecclesiis membra agere, qui ejus capitū non percipit. Nemo impunè Nestorius sele opponebat. Populus ad laica tribunalia trahebatur, & flagris crudeliter cædebatur. Clerici excommunicabantur, excommunicabantur. Monachi virgins discabantur, tame encabantur, vinculis ferreis onerabantur, derruedebantur in carcere. Aliqui publicè casi & flagris diffiseris in exilium pellebantur. Pecuniis & corruptorum quorundam hominum potentia fretus, proculatis juribus omnibus, nihil non audebat Nestorius contra orthodoxos sub oculis Imperatoris ipsius, ab aulicis quibusdam, quos sibi devinxerat Hæretarcha, delusi. Confuse supplicationem Basiliū diaconi.*

Nestorius rabidi adinstar lupi gregem suum dilanians, arrogantiā illa, quā mortales omnes vilipendebat, dementatus, in spem venit ad partem suam trahendi Romanum Pontificem Celestinium. Scribit igitur semel atque iterum ad Celestini, primū omnium singens nescire: le quid tenendum esset de Julia. *Col. 349.* no & alii Episcopis Pelagianis, qui tunc Constantinopoli aderant (eum tamen ignorare non posset eos à Sisinnio decessore suo suisse rejectos, & ac Attico, cui Sisinnius successerat, in Constantinopolitana Synodo damnatos) & naviter mentiens afferendo Episcopos illos à te receptos non esse, cū tamen illos apud se haberet, & cum illis communicaret.

Suum in veritatem catholicam studium commendat, suamque severitatem cum lenitate conjunctam erga agros, hoc est, orthodoxos, quos Apollinarii & Arii mortbo labore calumniatur, quoque tunc infectabatur immuniter. Et postquam Catholicis absurdissimos Apollinaristarum errores impudenter impetrat, addit eos audire Virginem dicere *Theotocō*, eāque *Christotocō* dicendam esse contendit, sic tamen ut permittat eam uircumque *Theotocō* dici, non quod sit Mater Verbi Dei, sed quod genuerit templum, quod Verbum Deus inseparabiliter inhabitat. Denique se pro illa sua impiate non frustra decerasse, eamque multos tandem amplexos esse gloriat. Præter epistolam autem, quarum, stylus ventolum nectio quid ubique redoler, per Antiochum virum illustrem expositionum iuarum blasphemis in farratum quaterniores misit ad Pontificem.

Eodem illo fermè tempore, & aliquantò post *Col. 351.* Nestorium, ad eundem Pontificem scriptit quoque Cyrrillus, cum omnem Nestorii ad lanam mentem revocandis spem amisserat, fidemque orthodoxam cernebat in extremum disserim adiungit. In epistola sua, cuius jam meminimus, exponit nefandum *Dorothei facinus*, *luctuosum Ecclesiæ Constantinopolitana statum*, Nestorii in propugnanda heterodoxa doctrina pertinaciam, ardens ejus in se odium, machinationesque; & quid ipse pro defendenda veritate catholicæ, lanando Nestorio egerit. Sed & graphicè hujus Hæretarchæ superbiū exhibet his verbis: *Se omnibus (Episcopis) sapientiores existimat; se solum divina Scriptura sapientiam attingisse; se solum Christi mysterium cognovisse opinatur . . . . fastu rursum, insidiis que ac sedis potentia fretus, effecturum se arbitrat, ut & nos ipsi & reliqui omnes sua sententia subscribanus. His porro consonat id, quod Basilius in supplicatione sua ait de eodem Nestorio: Non Deum timet, nullum hominem vereatur, nullum Episcopum veneratur, nullum sacerdotem aut clericum, aut fanum monachum, aut religiosum laicum horro; nullam pœnam inquis decretam formidat, nullum deque, &c.*

Suam ad Celestini epistolam Cyrrillus Romam misit per Possidonium diaconum, cui etiam testimonia *Col. 345.* ortho- *Col. 346.*

Fod. Tom. col. 321. & seq.

Fod. Tom. col. 451. & seq.

Fod. Tom. col. 321. & seq.

Fod

Disputatio I. Articulus VI.

439

Col. 396. orthodoxorum Patrum à se collecta, homilias Nestorii, & eas, quas ad eum scriperat, epistolas tradidit ad Pontificem perferendas. Acceptis iis quæ ultrò citròque scripta & ad se transmissa fuerant, Celestinus Synodum suam convocavit, ex qua ad Nestorium scriptis epistolam apostolico vigore plenam, & qualem scribi debeat à supremo universalis Ecclesia Pateatore, cui fratres in fide confirmandi munus à Domino commissum est. Quam pauci essent cum Nestorio, qui tam de suorum multitudine insolente glorabantur, ostendit his verbis: *Quo conscientia vivis, penè ab omnibus in hac civitate defertus?*

Col. 356. & Col. 356. & Postquam Nestorio prophanas novitates suas vehementer exprobavit, excommunicationem ipso factō incurrendam, nisi mox ad sanam redeat mentem, ei denunciat, & Harefiarchum exitum oculos ponit. Tum in fine epistole sententiam, per Cyrillum cui in hoc toto negotio vices suas comittit intimandam, profert qua Nestorius, nisi intra decimam diem, à primo innotescendum ei harum literarum die numerandam, perfidam novitatem deposuerit, atque aperta & scripta confessione damnaverit, declaratur, hoc ipso ab universalis Ecclesia catholica communione dejectus, & ad omnia quæcumque sacerdotalis autoritatis sunt, minime idoneus. Hæc autem postrema verba: *Et omnia quæcumque, &c. quæ casu aliquo ex epistola ad Nestorium exciderunt, leguntur in sententia, qualis extat in calce epistolæ ab eodem Celestino ad clerum Constantinopolitanum codem tempore scriptæ.*

Hanc autem sententiam adversus Nestorium à Celestino laram fuisse in Romana Synodo, præmisso expositionum Nestorii & epistolarum manu ipsius subscriptarum sufficiens examine, testatur S. Cyrillus in sua ad Joannem Antiochenum de Nestorio epistola, in qua post quam Joannem admonitus, ab eadem Synodo ad ipsum, ad Juvenalem Hieropolymiracum, & ad Rufum Thessalonicensem, nonnulloque alios Macedonia Episcopos, de sententia, quam contra Nestorium tulit, litteras esse perscriptas, Joannis cum Nestorio amicitia non ignorans, & quæ postea evenerunt, quasi tubodorsan, sic eum alloquitur: *Jam tue pietatis fuerit, quid in rem futuram sit diligenter expendere. Nos enim sequemur, que illi judicaverunt. Veremur namque ne à tantorum communione excidanus. Porro si idem veritus fuisset Joannes Antiochenus, nefandi postea schismatis scelere se ipse non polluisset; sanctissimos Episcopos, imò & Occumenicam Synodum excommunicare non tentasset: neque in tantum veritatem catholicam, quam ipse tenebat dicerem adduxisset. Sed ad rem nostram redeamus.*

Celestinus itaque ex Romana Synodo, præter eam, quam ad Nestorium exaravit, epistolam ad notificandam sententiam contra illum latam, plures alias scripsit, datas eodem tempore, nempe die 11. Augusti anno 430. unam quidem, ut par est credere, communem ad Rufum Thessalonicensem, Flavianum Philipensem, Joannem Antiochenum, & Juvenalem Hieropolymiracum, cuius epistolæ exemplum Joanni Antiocheno inscriptum extat tom. 3. CC. & alias singulares duas, unam prolixam ad clerum & populum Constantinopolitanum, in quâ populum admonet, à Nestorio instauratam esse candem illum impietatem, propter quam olim Paulus Samozarenus à catholicis sacerdotibus Antiochena fede dejecus est, adeoque sibi à fallo pastore caveat, ejusque noxia pacuia devitet: tum sermonem convertens ad clericos, consolatur eos, hortaturque ut in bono proposito constantes sint sanos confirmant, carent saucios; nullas præterea & irritas esse declarat excommunicationis vel depositionis tentativas à Nestorio ex quod hæresim suam predicare coepit latas; & sententiam contra illum in Synodo Romana prolatam, atque executioni per Cyrillum, cui in hoc negotio vices suas se delegasse significat, mandandam subiicit epistola sua.

Altera epistola est ad Cyrillum, quem Celestinus, Simonnet Theol. Tom. II.

magnopere laudata prius orthodoxa ejus doctrina, Eod. tom. col. 345. & eruditio, constantia, atque fortitudine in avita feq. & recte fide tuenda, prophanisque novitatis op. pugnandis, vicarium suum in Nestorii negotio constituit his verbis: *Nostra Sedis autoritate adscita, nostra vice & loco cum potestate ius, ejusmodi nos absque exquisita severitate sententiam execueris, nempe ut nisi decem dierum intervallo ab hijs nostra admonitionis die numerandorum, nefariam doctrinam suam concepit, verbi anathematizat. .... illico sanctitas tua illi Ecclesie proficiat. Is vero modis omnibus se à nostro corpore segregatum esse intelligat. ....*

Hic Cyrillus litteris per Possidonum diaconum, cui præfas omnes epistolas perferendas Celestinus tradidaret, acceptis, unā cum ea quæ Nestorius redienda erat epistola, scripsit ad Joannem Antiochenum, & ad Juvenalem Hieropolymiracum; ad Juvenalem Col. 385. quidem, quem apprimè catholicum esse sciebat, ut in fidei defensionem zelum ejus accenderet, eumque qui sibi in hoc negoio, laboranti Ecclesia Constantinopolitana subveniendi gratia, socium & adjutorem conciliaret: ad Joannem vero Nestorii amicum, ut ei significaret Nestorium, postquam haeresim suam prædicarat, multoties, ut resipseret, frustra admonitus, nullam excusationis causam habere posse; postquam ad stabiliendam impietatem suam nihil non molitus esset, nullam mereri indulgentiam; æquissimo Occidentalium Episcoporum, quibus omnes Macedonia Episcopi certo certius accessuri erant, decreto pariturum le, atque in exequendo judicio contra Nestorium propter ipsam fidem, universaque orbis terrarum turbatas Ecclesias, & communem populi (Christiani) edificationem lato, Romano Pontifici obsecuturum.

Acceptas Celestini & Cyrilli litteras Joannes ad Nestorium misit, propriisque adjunxit amicissimas, ac simul animo verè catholico scriptas, in quibus fabulria amico dat monita, ingentes, quas in Ecclesia excitavit turbas exprobatorum; imminentis Ecclesia schismatis admones; ad palinodiam in vitat exemplo Theodori Mopuesteni, qui admonitus, sibi expositione quadam exsistit aliquid, quod ipsi Nestorius & aliis audentibus non recte dictum videbatur, non post multos dies generosè in medium progressus, id quod à se dictum fuerat, in gratiam Ecclesie, nihil quæquam veritus correxerat; ora, obtestaturque ut quoniam, ut fama est, germanum hujus vocis Theotocos sensum tenet & profitetur, non dedigneat confiteri vocem ipsam, quæ à multis saepe Patribus uturata, scripta, ac pronunciata est, à nullis vero unquam repudiata, aut impugnata, & quæ piam rectamque animis ingerit notionem; quia repudiata, in gravissimum errorem necessariò prolabimur, cum hoc ipso ineffabilem illum unigeniti Filiū Dei in incarnatione economies abnegamus; quia hoc ipso negamus, unigenitum Dei Filium salutis nostræ causa hominem esse factum.

Postquam autem Joannes breviter probavit, Verbum Deum ex solo Patre ab aeterno secundum divinitatem genitum, in tempore quoque secundum carnem ex Virgine natum esse, hæc subicit: *Quod si Virgo à sanctis Patribus propter hanc generationem Deipara nominatur, ut vere hoc nomine ab illis nominatur, nescio quorsum attinerit, ut quæstiōne hanc nequaquam necessariam. .... & contra nos ipsos, & contra ecclesiasticam pacem queque, ut vides agitandam suscepimus. Etenim nulli nos periculo exponimus, si ea sentimus & loquimur, que Doctores in Ecclesia Dei celeberrimos sensisse & docuisse certo novimus. Ex quibus liquet Joannem Antiochenum ab hæresi Nestorii alienissimum fuisse, eique opinionem hanc altè animo insedisse, quod scilicet Nestorius questionem de voce tantum moviserit, adeoque non violata fidei, sed gravis iolum imprudentia reus esset. Qui error facti Joannem postea in detestandum schisma præcipitavit.*

Dum in Nestorio ad sanam mentem revocando fru-

E 4 stra

Ita desudat Joannes, Cyrus sua dioceses Synodus Alexandriæ celebrat, & ex ea ad Nestorium unum cum Celestini litteris mittit synodicam epistolam, in qua catholica de incarnatione doctrina exponitur duodecim capitulis, quibus subjiciuntur Anathematismi totidem, quia Nestorius intra decimam diem, ab eo quo epistolas receperit die numerandam, jubetur scribere, sub prena excommunicationis & depositionis hoc ipso incurriende vi sententia à Celestino in Synodo Romana late. Scriptis etiam Cyrus duas alias epistolas, unam ad clerum & populum Constantiopolitanum, in qua, orthodoxa de incarnatione doctrina & Nestorii heresi breviter proposita, admonet eos ut avitam fidem constanter retinentes, nullum pro�sum commercium cum Nestorio habeant, nec aures illi accommodent, si pro pastore lapsus esse perrexerit; & post admonitionem ad illum destinatam, peruersa sapere non desiderit. Alteram vero Archimandritas Costantinopolitanos, quos adhortatur, ut pro catholica fide viriliter decertare peregrant, & certiores facit de hac ultima admonitione Nestorio facta, & pœnis ab eo incurrendis, ni intra tempus prescriptum paruerit, & rectam tandem inculpatamque catholica Ecclesia fidem voluerit agnoscere.

Nestorius acceptis Celestini & Cyrrili litteris, non modo non paruit, sed etiam imperatorem impietate cumilians, Alexandrinae Synodi anathematismum inflans, alios anathematismos duodecim opposuit, quibus heresim suam verbi involvens, anathematizavit doctrinam catholicam. Præterea furens in Cyrrillum, novis cum calumniis aggressus est apud Imperatorem, ita ut circumventus Imperator graviter commotus fuerit adversus sancti Timonii Antifititem, ut ostendit epistola illa quam postquam Synodi Romanae & Alexandrinae litteris convenitus est Nestorius, ad Cyrrillum scriptis Theodosius, & quæ incipit, *Pietatem quidem.*

Ex hac antem epistola apparet, Cyrrillum apud Imperatorem à suis calumniatoribus infamatum fuisse, ut hominem rixosum, audacem, imperiosum, vanæ glorie auctoritatem, & auctorem turbarum illarum, quas tamen non ipse, sed impius & contumax novator Nestorius excitarat in Ecclesia Constantiopolitana. Item Cyrrillo criminis datum esse, quod inconsulto superatore, & sine generali Concilio, doctrinam Nestorii ut hereticam damnare præsumeret. Item Nestoriana novitatis fautores questos esse, Nestorium inauditum, vel saltem sine sufficienti & debita veritatis disputatione condemnatum Cyrrillumque non pro catholica veritate defendenda, sed pro tuenda privata opinione, catenùs acerbè inconsultèque gesisse omnia. Item Imperatori suggestum esse, si generalis convocaretur Synodus, ad eam Cyrrillum minime venturum, ne autum in ea cum adversario congregari. Denique Cyrrilli adversarios apud Imperatorem nihil non molitos esse, ut Cyrrillum perderent, sed eorum conatus obstatisse clementiam & religionem principis.

Narrat Evagrius Cyrrillum, cum persenseret Nestorium neque suis, neque Celestini litteris acquiesceret, sed nihil veritum adversus universam Ecclesiam proprium virus evomere, petuisse à Theodosio ut ejus mandato Synodus Ephesi congregaretur, sicut Theodosium, Cyrrilo postulante, missis quaquarellum imperialibus litteris Ephesinam Synodum convocasse. At hanc Evagrii narrationem falsitatis apertere convineat tota illa Theodosii ad Cyrrillum epistola modo citata, quæ, quod notandum est, à Theodosio una cum encyclica illa, quæ Episcopos ad conventum generalem invitabat, missa est ad Cyrrillum, & sub finem haec habet: *Quanobrem & tuam quoque reverentiam ad tempus, quod aliis litteris ad universos Metropolitanos Episcopos missis significatur, praesto adesse oportebit: neque prius nostram amicissimam recuperaturum confidas, quam omni turbatione. & animorum agitacione sedata, ad propositorum questionum discussiōnem ultra accurreris. Scie, obsecro, Imperator alloqueretur hominem, quo pertinente convocaret Synodus generalē?*

Constantinopolitanis igitur orthodoxis extixè expatriibus, ut patet ex supplicatione Basiliī diaconi, & ipso, ut par est credere, Nestorio, qui apud Imperatorem per se, vel suos Cyrrillum reformatum generalem Synodum mentitus fuerat, appellante ecumenicum Concilium, Theodosius animadverens nullum aliud superesse medium exortas in Ecclesia turbas fedandi, encyclicas scriptis litteras ad omnes orbis christiani Episcopos, quarum litterarum extat exemplar, in scriptum Cyrrilo & Metropolitanis diocesis Aegyptiæ, & data leguntur *xiiii. Cal. Decembr. anno 430.* His autem litteris jubetur convenire Ephesum post Pascha in sequenti anni *431.* & facros Pentecostes die Concilium auspicari. Hanc porrò Ephesini Concilii convocationem à Theodosio factam, ratam habuit Celestinus, ut constat ex ejus ad Theodosium epistola, in qua, laudata illius circa fiduciæ catholicae defensionem sollicitudine, sic ait: *Huius Synodo, quam esse iussisti, nostram presentiam in his, quos misimus, exhibemus, pietatem vestram sub divini obsecrantis obtestatione judicii, ne quid turbida novitati licere vestra mansuetudo permittas.*

*Tom. 3.
Conc. col.
346.*

*Tom. 8.
Conc. col.
619 & 20.*

ARTICULUS VII.

De Synodo Ephesina, à qua Nestorius damnatus est.

S. I.

Anno igitur *430.* Theodosius Imperator, turbas in Ecclesia excitatas, aliter quam per generalem Synodum sedati non posse ratus, encyclicas mittit litteras ad omnes orbis christiani Episcopos, ut anno proximè sequenti post festum Paschæ, quod eo anno incidit in *19. Aprilis.* Ephesum conveniant, Synodum ipso Pentecostes die, qui fuit Junii *7. auspicaturi.*

*Tom. 3.
Conc. col.
436.*

Primus Ephesini advenit Nestorius cum ingenti promiscue plebis multitudine, & aliquanto post cum Cyrrillus cum Episcopis, quos ex diocesi sua elegerat; ceteri etiam mature adseruntur Episcopi; Iohannes Joachenus cum suis Orientalibus ad constitutum diem non adsuicit. Cum autem ad eo accepisset Cyrrillus litteras, quibus itineris longitudinem & molestias causabatur, & asserbat, & se cum suis intra paucos dies ad futurum, placuit Cyrrillo præstolari adventum ejus, reclamantibus reliquis Episcopis, & asserentibus illum confessui interesse non velle, quod metueret ne forte Nestorius, qui ex illius Ecclesia assumptus fuerat, loco suo moveretur; quæ res ipsi fortasse iustum pudorem incuteret. Sed quidni dicatur etiam Joannes amici damnatione & exactione interessu noluisse?

Socr. lib. 6.34. Evagr. lib. 1. cap. 3. Relat. Synodi tom. 3. Conc. col. 567. Eod. tom. col. 444. Epist. Cyrillici col. 561.

Diebus quindecim ultra præstitutam Synodo diem elapsis, & præmissis à Joanne cunctante aliquot Episcopis, qui ejus nomine Patres horrentur, ut ne ipsum præstolarentur amplius, Synodus die *22. Junii anno 431.* cepta est, & supremæ actionibus iei sessionibus absoluta. Pridie autem illius dici, quo primus confessus habitus est, à Patribus destinati sunt ad Nestorium aliquot Episcopi, qui eum invitarent ad Synodum, quibusque unum hoc resonsum dedit: *Rem perpendam; & si ita vixum fuerit, adero.*

Ibid. Relat. Synodi eod. tom. Col. 570.

In magna igitur Ecclesia, quæ appellabatur Maria, Patres præfato die congregati, sanctis Evangelii, quæ ipsum Christum præsentem monstrabant, in throno, qui medium locum obtinebat, propositis, primam suam celebrarunt sessionem, Cyrrilo Celestini locum tenente, & presidente. In hac autem prima, *1. lecta* sunt Imperatoris litteræ, quibus indicata fuerat Synodus generalis, *2. Declaratum* est, satis superque expectatum esse Joannis & Episcoporum ejus adventum. *3. Episcopi quinque*, qui pridie

Eod. Tom. 445. & leg.

Disputatio I. Articulus VII.

441

pridie ad Nestorium delegati fuerant, ejus & sex aut septem Episcoporum, qui cum illo erant, responsum retulerunt Synodo. 4. Episcopi allii ad Nestorium, cuius ades vallabant milites fustibus armati, secundo ac tertio destinati à Synodo, aliud ab eo respondunt non referunt, quācum cū Episcopi omnes convenerint, tum ipsum quoque adfūrūrū. 6. Legitur symbolum Nicænum, deinde secunda Cyrilli ad Nestorium epistola, qua incipit, *Intelligo*, in qua exponit incarnationis mysterium: tum lectu epistolam Episcopi omnes comprobant, & symbolo Nicæno planè consonam esse declarant, atque ut tam sūcipiunt.

7. Legitur secunda Nestorii ad Cyriillum epistola, qua incipit, *Admirabilem*; & postquam à plurimi scōrum ut symbolo Nicæno dissona reprobata est, omnes simul Episcopi exclamant: *Omnes Nestorii epistolam & dogma anathematizamus; omnes hereticum Nestorium anathematizamus*, &c. Deinde legitur duæ aliae epistolæ, una Celestini ad Nestorium, qua incipit, *Aliquantis*, & altera ad eundem Cyrili & Synodi Alexandrinae, cuius initium est, *Cum Salvator*, & in acta refertuntur.

8. Episcopi, quos Alexandrina Synodus ad Nestorium delegaverat, interrogati, respondent, præstatam à se epistolam redditanū fuisse Nestorio, cumque, accepta epistola, publicè pro concione, eadem que ante, & his quoque deteriora dogmata proposuisse. Tum rogati Theodotus & Acacius Episcopi, qui aliquot ante hunc conventum diebus cum Nestorio de orthodoxa fide disputatione, edisserunt quod ex ore illius audierint, & blasphemias enarrant.

9. Leguntur & actis inferuntur textus aliquot orthodoxorum Patrum, cum aliquot capitibus excerptis ex quaternionibus Nestorii, & epistola, quam Capreolus ad Synodum scripsit, & per Besulam diaconum misserat. Significabat autem Synodo Capreolus, litteras Imperatoris Augustinum, quem nominatum invitabant, è vivis sublatum compreserit; nullos ex Africa Episcopos mitti potuisse, tum quod terius advenissent Imperatoris litteræ (eas enim tantum in diebus Pačhatis acceperant) tum quod Barbarorum incursionibus viæ omnes essent infestæ; denique velle se, antiqua fidei dogmata confirmari, nova verò, & abiurdè excogitata reprobari ac proscribi.

10. Denique de communi omnium, qui aderant, Patrum suffragio profertur contra Nestorium sententia, qua Synodus eum *Episcopali dignitate privatum, & ab universo suerdum consortio & cœtu alienum esse* definit. Subscriptere plures quādūcenti Episcopi. Quanto autem plausu & gratulatione hoc Synodi decretum exceperit populus Ephesinus, exponit Cyrilus in prima sua ad clerum populumque Alexandrinum ea de re epistola, ubi sic ait: *Universus verè civitatis populus à primo dici ortu ad vesperam sanctæ Synodi judicium prestolabatur. Ut autem auditum est, illum blasphemiarum autorem sua dignitate privatum esse, omnes una voce sanctam Synodum laudare, Deumque glorificare cœperunt, quoniam fidei hostis concidisset: nos quoque, ubi primum ex Ecclesia egressi sumus, cum facibus & tediisque ad diversorium deduxerunt: erat enim vespera multaque passim letitia, multa etiam luminaria accensa, ita ut mulieres quoque thuribula gestantes antecedenter nos.*

11. Postridie ad Nestorium lata contra eum depositio-
nis sententia missa est à Synodo, & ea de re clericos economos Ecclesie Constantiop. certiores fecit per epistolam ad eos eodem die scriptam. Antequam autem commentarii rerum in depositione Nestorii gestarum perfici, & relatio ad Imperatorem à Synodo mitti potuerit, Candidianus comes, quem Imperator ad curandam Synodum misserat Ephetum, Nestorio adductus, ad dictum Imperatorem relationem scripsit plenam calumnias adversus Synodum. Suam quoque Nestorius à decem, quos secum habebat, Episcopis subscriptam misit revelationem ut

qua mentitur vim ac injutiam sibi à Memnone Episcopo illaram esse, mortemque ab Ephesinis civibus intentari, & de Synodi Paribus conqueri-
tur, quod Orientalium Episcoporum adventum ex-
pectare noluerint. Non multò pōst Cyrillus, cū Col. 549.
audiisset ad Imperatorem à Candidiano missas esse relationes, privatam ad quosdam de clero Constan-
tinopolitano scripsit epistolam, in qua res gestas summatis enarrat, & monet acta synodalia cū relatione quantocius missum iri à Synodo, nisi ta-
men à Candidiano impeditur.

§. II.

Quinto die post significatam Nestorio depositionis sententiam, adeoque die 28. Junii, Joannes Antiochenus cum suis Orientalibus Ephesum advenit. Erant cum Joanne Episcopi ex Orientali diocesi viginti duo, ut ait Nicephorus, lib. 14. histor. Eccl. cap. 35. quibus statim fēlē adjunxere sex, aut septem, quos secum habebat Nestorius, cū aliis duodecim, ex quibus postmodum aliqui, cū Nestorium suas blasphemias regentem compserissent, ab eo deficerunt, Tom. 3. Conc. col. 750. ac sancte Synodo se adjunxerunt: ita ut apud Ne-
storium & Joannem Antiochenum trigesima septem, paulo plures, Episcopi postmodum remanerint. Quo-
rum major pars, quod criminibus essent obnoxii, &
sancte Synodi sententiam vererentur, Nestorii factioni se se addixerunt. Alii ex his dogmatum pravitate fa-
dati, utpote Pelagiani, quidam ante multis annos
gradu mori erant: nonnulli quoque ob alias graves
culpas post probationem multistandi à Synodo. Ita Syno-
di ad Imperatorem relatio missa per Palladium Magi-
strianum, in qua obiter observamus Synodum graviter
conqueri de Irenæo comite, qui Nestorium privati
tancum offici gratia Ephesum sequi permisso fuerat,
quemque ait, ieditiones excitando, plures ex ortho-
doxis Episcopis in vita discrimen adduxisse.

Similiter atque Joannes pervenit ad diversorium, an-
tequam pulvrem ex itinere contractum excusisset, Col. 690.
cum suis Orientalibus, & aliis, qui ad eum conve-
nere, Episcopis, latrocinalē furtū agere Synodum
aggressus est, in qua auditus primum comitis Candiani
mendacis, & in legitimam Synodum calumniis,
lectis deinde Imperatoris litteris, & Candidiano digres-
so, iis qui aderant annuentibus, præter omnem Ec-
clesiasticum ordinem, præterque canones, protulit senten-
tiā contra Cyriillum & Memnonem, cū ne-
mo illos antea apud eos accusasset, neque accusatorem
expectasset, nec ad judicium vocasset, & contra
Synodum univerfam.

Hac sua sententia Joannes Episcopatus abdicabat
Col. 598. Cyriillum & Memnonem, ut qui in causa fuissent,
ut Patrum canones conculcarentur, Imperatorum de-
creta contemnerentur, omniaque confusione & turbis
miscererentur, ac totius sceleris autores & duces exti-
sissent; (quod sanctissimis Episcopis, & de ortho-
doxa fide optimè meritis imputabat per insignem ca-
lumniam, sibi jure merito imputare poterat;) reli-
quos omnes, hoc est, univerfam Synodum, proh
nefas! excommunicabat, ut qui seditione & iniqui-
contra Ecclesiasticae sanctiōnes, regiaque decretā a-
gentibus consensisse; excommunicabat, inquam,
donec agnita culpa sua resipiscerent, fidemque à san-
ctis Paribus in Nicene civitate congregatis exposi-
tam suscepissent, nihil illi extraneum, aut peregrinum
antextent (quasi verò quod contra Nestorium de-
finiuit erat, Nicenæ fidei extraneum, aut peregrinum
esset;) capita præterea heretica à Cyriollo Ale-
xandrino exposita (volebant enim schismatici capi-
tula illa cum Apollinarii, & Eunomii, Arii perver-
sa doctrina congruere) ut & Evangelice & Aposto-
lice doctrina aperte repugnantia anathematizarent, &c.
Quadriginta tres subscripte Episcopi, si actis conci-
liabuli credimus. Clandestino tamen huic conventu-
culo trigesima tantum Episcopos interfuerint refert Syno-
dus in suis ad Imperatorem & Celestinium relationibus.
Densus, tunc fuisse cum Joanne Episcopos quadra-
ginta

giata tres: at erat cum Cyrillo & Memnone Episcopi supra ducentos, & paucis post latrocinalem hanc Joannis Synodum diebus fuerit etiam tres legati Sedis Apostolicae, & per illos Occidentales Episcopi omnes cum in ipso Summo Pontifice. Unde rectissime sic aiebat Synodus, legitima in sua ad Imperatorem de Orientalibus relatione, scripta decimo festo, aut decimo quinto Calendas Augusti: *Pera*bsurdum est, ducentorum & decem Sanctorum Episcoporum Synodo, quibus & universa Occidentalium Sanctorum Episcoporum multitudo, & per ipsos reliquias totus terrarum orbis consentit, tringita tantum numero esse opponere.

Col. 638.
Joannes alto suis de patrato facinore imperato silentio, ne quid Episcopi, quibus parabat perniciem, olfacerent, donec ipse animos occuparet Constantinopoli, nulla interposita mora ad Imperatorem, ad Reginas, ad clerum, ad populum, & ad Senatum Constantinopolitanum scriptis epistolas, plenas mendaciis & calumniis adversus legitimam Synodum, quibus epistolis nunciabat a sua Synodo Cyrilum & Memnonem exauditoratos esse, ceteros vero Episcopos, illis adhaerentes, excommunicatos, donec Capitula Cyrilli, ut Apollinaris, Eunomii, & Arii perversi dogmatibus plena abjecerent, & anathematizarent, ac Cyrillo & Memnonem desertis, ad eum accederent, communiter cum eo & ejus Episcopis consensum celebratur. Unde de sententia, quam clandestine tulera, & quam apud se in latebris reconditam servabat, per inaudita sycophantiam loquebatur, ut de publice & juridice lata, arque damnatis intimata,

§. III.

Col. 639.
Dum haec contra sanctam Synodum, & duces ac promotores ejus nequiter molitur Joannes Antiochenus, Ephesum adveniunt tres Sedis Apostolicae legati, Arcadius & Projectus Episcopi, ac Philippus presbyter, cum litteris Celestini, una scilicet ad Ephesinam Synodum, altera ad Imperatorem Theodosium, & tercia ad Cyrilum, qui postquam encyclicas Imperatoris litteras accepisset, & antequam Ephesum proficeretur, eum de Nestorio per epistolam consuluerat, querendo nempe utrum Nestorius, cum jam esset excommunicatus & depositus, etiam falsa dogmata a se predicata damnaret, recipi deberet a Synodo? ad quod respondebat Pontifex recipientum. *Studeo*, inquietabat, quieti catholice, studio perennis salutis; si tamen voluerit agitudinem confiteri,

Col. 640.
Cum itaque advenissent Sedis Apostolicae legati, Synodi Ephesinae actio secunda celebrata est die 10. Julii in episcopali ade Memnonis. Postulantibus legatis, lecta est Celestini ad Synodum epistola, in qua Celestinus ait, Spiritum sanctum specialiter assistere Synodis Episcoporum, praeferunt generalibus, & munus docendi a Christo Apostolis impositum, ab Apostolis transisse ad Episcopos eorum successores, cum gravi obligatione orthodoxam fidem tuendi, adeoque novitatem omnem proscribendi. Tum controversiae & Nestorii impietatis pravitatem sic exponit: *Fides, que est una, pulsatur: doleat, inquit, & lugeat hoc nobiscum in commune omne collegium. Vocatur in judicium, qui judicaturus est mundum; discutitur, qui discussurus est omnes; & calumniam patitur, qui redemit.* Denique postquam Synodum ad catholice veritatis defensionem vehementer abortatus est, significat se legatos suos mississe, ut iis, quae agentur, intersint, & quae antea per suam ad Nestorium epistolam circa ipsum statuerat, exequantur. Lecta Celestini epistola simul acclamarunt omnes Episcopi, & Firmus Caesare Cappadocia Episcopus, totius Synodi nomine, juxta formam a Celestino prescriptam, Nestorium in prima actione damnatum & depositum fuisse declaravit legatis Apostolicis, quibus postulantibus, sibi prima actionis acta synodalia communicari, coram lecta sunt hac acta, ipsique legatis tradita, ut patet ex initio actionis tertiae.

Col. 641.
Postero die Julii 11. ad eundem locum conveniens sancta Synodus, actionem tertiam celebravit,

in qua 1. ex legatorum postulatu runtis lecta sunt Synodalia contra Nestorium acta. 2. Legatis actis illis, legati singillatim, primus quidem Philippus, tum Arcadius & Projectus, contra Nestorium sententiam protrulere, & judicium a Synodo adversus eundem in actione prima prolatum confirmavere, supplentes locum Sedis Apostolicae, totiusque Synodi Occidentalium Episcoporum. 3. Idem legati, rogante Synodo, praefatis actis subscripti per eodem ordine, quo sententiam adversus Nestorium protulerant; ex quo facto recte conciuit, Philippum presbyterum fuisse legatum a latere Pontificis, Arcadium vero & Projectum Occidentalis Synodi, cui praeerat ipse Pontifex, adeoque ipsiusmet Pontificis sub hac ratione legatos: ita ut Philippus Pontificem specialiter, Arcadius vero & Projectus Pontificem & alios Occidentis Episcopos communiter representarent.

Mirum igitur videri non debet, quod ad prædicandam Romani Pontificis prærogativam intentum præcærter animum habuerit Philippus, & sententia contra Nestorium a se proferenda his verbis præluterit: *Nuli dubium, immo sculis omnibus notum est, quod sanctus beatissimusque Perrus Apostolorum Princeps & caput fideique columna, & Ecclesiae catholicae fundamenum, a Domino nostro Iesu Christo ... claves regni accepit, solvendique ac ligandi peccata potestas ipsi data est; qui ad hoc usque tempus, & semper in suis successoribus vivit, & judicium exercet.*

De rebus actione tertia gestis clerum populumque Constantinopolitanum Synodus certiore fecit per epistolam, & ad Imperatorem misit relationem, in qua dicitur, 1. A Celestino celebrata fuisse frequentissimam Synodum Episcoporum Occidentalium, qui tandem quam ipsa Synodus Ephesina, deinde sententiam magno consensu prædicarunt, eosque qui diversa sentiunt, ab omni proflus sacerdotii forte, graduque alienos esse definierunt. 2. Ex Occidente venire legatos, qui Romani Pontificis & Occidentalis Synodi vices agerent. 3. Ab his legatis nomine & auctoritate Romani Pontificis & Synodi Occidentalis, sententiam, Ephesi adversus Nestorium in actione prima latam, confirmatam & subscriptam fuisse. Et sic tandem negotium ad eum perductum esse finem, quem Imperator exoptaverat, & intenderat, generalem orbis christiani Synodum convocabo; cum post legatorum Occidentis adventum, eorumque consensum & subscriptionem, sententia Ephesi contra Nestorium lata, non possit non censeri totius orbis christiani sententia, non obstante paucorum illorum, qui Nestorii amicitiam pietate seu orthodoxa fide potiorem dicunt, contradictione. Quare Imperatorem supplicat Synodus, ut idoneum Ecclesiae Constantinopolitanæ Episcopum ordinare sibi licet, eoque ordinato, omnibus Episcopis ad suos redeundi facultas concedatur.

Sub id temporis, quo haec scripta sunt a sancta Synodo, Joannes sententiam a se in clandestina Synodo latam promulgavit, eam theatri parietibus affigendo. Quamobrem orthodoxis Episcopis in Ecclesiis, qua Maria appellabatur, convenientibus, acta est lessio quarta die 16. Julii. In hac lessione, 1. legitur oblatus a Cyrillo & Memnone supplex libellus, in quo sic loquebatur: *Nescimus quomodo (si tamen qua voluntate feruntur, certa veritate nituntur) omni Ecclesiasticae lege proculata, omniisque Ecclesiarum ordine & regula per injuriam violata (Sed enim Alexandrina superior erat Antiochenus) impianam illegitimanque chartam concinnauit (Joannes) ratusque depositionis titulo ferire nos posse, intolerabilis contumelia affectit.* 2. Per Episcopos item atque iterum citatur Joannes Antiochenus, qui ne uno quidem verbo dignatur nuncios prima vice; secunda vero remittit cum hoc respondere per clericos suos dato: *Nos hominibus per nos depositis & excommunicatis responsum nullum damus.* Episcopis autem interrogantibus, a quo exauditorati & excommunicati fuerint, responderetur, exauditoratos & excommunicatos fuisse a Joanne Antiocheno, adductaque clerici, se vel coram tabellionibus haec dicere

Disputatio I. Articulus VII.

443

Col. 646. dicere paratos esse. 3. Synodus ea quæ contra Cyrilum, & Memnonem à Joanne gesta sunt, nulla & irrita esse declarat, nec ullum eis præjudicium afferre posse, cum hac nunquam habuerint robur, nec canonica sint ratione transacta. Quid idem iterum declaravit actione quinta in sententia contra Joannem Antiochenum & ejus gregarios lata.

Col. 646. Postera die Julii 17. Synodus in eadem Ecclesia quintam celebravit actionem. In ea 1. postulante Cyrillo: ut Joannes citaret tertio, & ni Synodo parceret, siue dilatione condemnaretur, tres ad Joannem destinati sunt Episcopi, cum charta, qua Synodus eum & ejus contumacia socios Episcopos suspendebat ab omni functione episcopali, donec parerent, & venirent, atque hoc nisi facerent, hac tercia vice vocari, in eos quæ à canonibus statuta erant, decretum iri denunciarunt. 2. Contra Joannem & Episcopos ipsi adherentes, qui nominantur numero 34. & inter quos reperiuntur Theodoretus Cyri Episcopus & Julianus tunc temporis Pelagianorum coriaphus, in contumacia persistantes, Synodus tandem excommunicationis procul sententiam, in qua dicebatur: *Ab Ecclesiastica communione alieni sint, nullam habentes facultatem tanquam ex auctoritate sacerdotali; qua aliquibus vel detrimentum vel adjumentum afferre queant; donec se ipsos condemnantes, proprium delictum confiteantur; id interim pro certo habentes, nisi celeriter hoc præsterint, fore ut perfectam sententiam (hoc est, sententiam depositionis & abdicationis) juxta canonum decreta incurvant.*

Col. 646. Abdicationis penam, qua Cyrrillum & Memnonem multatorem Joannes temere tentarat, Joanni ipsi justissime legitimè infingere poterat Synodus, ut ipsa sit in fua ad Celestinium narratione. At quod Joannis temeritatem longanimitate vincere, hoc Summi Pontificis iudicio relevare maluit, interim illum cum suis excommunicationi subjiciens, omnique sacerdotali protestate exiens, ita ut nullum suis sententias laedere possent. Cujus severitas hanc reddit rationem Synodus. *Quomodo enim necessarium non erat, ut illos qui tanta insolentia & feritate, canonumque contemptu, res adeo absurdas, & atrocissimas aggredi, confuerunt, vel invitos nocendi poterat priuaremus?* Ea fuit Synodi moderatio erga schismatics contumaces, & jura omnia proculcantes, ut non nisi ægerimè in eos etiam tertio admonitos læverit, nec quantum poterat juxta & legitimè, sed solùm quantum exigebat urgens necessitas, læverit. Sic violenter à schismatics & hereticis, veritatis autem catholicæ defensoribus temperatè fieri solent omnia.

Col. 653. Synodus ad Imperatorem scripta epistola, quæ de iis quæ has quinta & quarta actione gesta fuerant, certior fieret. In sua illa epistola graviter expostulat Synodus de temeritate & audacia episcoporum schismaticorum, & eorum antisignalis Joannis Antiocheni, rogatque ne paucorum hominum criminibus obnoxiorum conventiculum Synodus esse judicetur, pro quo allegat factum Constantini Magni, qui Episcopos feso Nicæa à trecentis decem & octo Patribus, quia penas ab illis irrogandas verrebant, separantes, Synodi loco non habuit, sed meritis ob schismam subire penas jussit. Item allegat numerum suum, nempe ducentorum & decem Episcoporum, quibus & univerbia Occidentalium Episcoporum multitudo, & per ipsos reliquias totus terrarum orbis consentit, cui Episcoporum multitudini triginta numero Episcopos (at Synodus) sele opponere perabfurdum est.

Col. 659. Ad Celestinium quoque Synodus misit relationem, in qua omnia quæ ad exordio ad illud usque tempus gesta fuerant, accuratè narrantur. Ibidem quod obiter observo, hec leguntur: *Porro autem perfectis in sancta Synodo commentariis auctorum in depositione impiorum Pelagianorum & Celestianorum, Celestii, Pelagi, Juliani, Persidii, Flori, Marcellini, Orentii, & eadem cum illis sententium, que a pietate tua de ipsis decretis & constituta sunt, judicavimus & nos, ea solida firmaque permanere debere, & idem omnes tecum statuimus, eos pro depositis habentes.* Ex quibus

verbis constat Pelagianos, qui à Sedi Apostolica Sententia appellaverant ad Concilium generale, à generali Ephesina Synodo condemnatos tuisse, quod post legatorum Apostolicorum adventum actione secunda vel potius tertia factum esse, facile credimus.

Die 22. Julii celebrata est in Episcopali domo Synodi actio sexta, in qua lectus est supplex libellus, à seq. Charisio presbytero & Philadelphia economo exhibitus contra Jacobum quendam presbyterum Nestorianum, qui cum litteris Anastasi & Photii presbyterorum, quorum uterque Nestorio ejusque impio dogmati additus erat, commendatit, Constantinopolis Philadelphiam venerat, hæreticos quoddam, qui finiterè cupiebant ad orthodoxam fidem redire, partim è Quartodecimanis, partim è Novarianis Nestorianos fecerat, proposito illis Theodori Mopsuesteni symbolo, quo afferuntur in Christo duo supposita, morali tantum unione conjuncta, eisq; ad illud recipiendum & subscribendum inductis. Item lectum est hoc Theodori symbolum cum subscriptionibus Quartodecimorum & Novarianorum illorum, quos decepserat Jacobus.

Demum sancta Synodus, 1. sub pena depositionis pro Episcopis & aliis clericis, excommunicationis verò pro laicis prohibet privatis quibuslibet, ne præter Nicænum symbolum, quod in hac sessione ante omnia relectum fuerat, aliud componant, aut proferant vel offerant converti, violentibus ad agnitionem veritatis. 2. Isdem penis respectivè subjicit eos omnes, qui inventi fuerint sive sentire, sive docere ea quæ continentur in oblatâ expositione à Charisio presbytero, hoc est, in præsato Theodori symbolo, de unitigenita Filii Dei incarnatione, sive scelerata, & pervertita Nestorii dogmata.

Septima denique & ultima sessio habita est die 31. Col. 787. Augusti in Ecclesia, quæ vocabatur Maria. In hac autem sessione, inter alia, quæ ibi gesta fuerunt, nec ad institutum nostrum ulla tenet, editi sunt canones sex, quibus communis Ecclesiae bono provisum est contra Episcopos & alios clericos, qui vel ad schismatics deficerent; vel Pelagii aut Nestorii hæresim sive privatim tenerent, sive publicè profiterentur; vel ea quæ Episci à sancta Synodo gesta fuerant, infirmare conarentur; vel clericos rectè intentientes vexarent; vel denique facinorosos, sive ab ipsa Synodo, sive a propriis Episcopis condemnatos, Nestorianæ impietatis contentientes restituere tentarant, aut tentatur erant. His autem canonibus præfixa fuit brevis ad orbis christiani Episcopos epistola, qua admonebant sententia late contra Joannem Antiochenum, & alios 34. Episcopos, ibi nominari expressos, qui cum illo adversus Synodon Episci rebellaverant. Sed ad haec quæ post quintam & sextam actionem contigerunt, redeamus.

§. IV.

Candidiani comitis, qui plenam, ut jam dictum est, adversus sanctam Synodum mendacis & calumnios relationem miferat ad Imperatorem, & impediverat ne quid litterarum à Synodo ad eum perveniret, manus artibus deceperat Imperator, Ephelum misit Palladium Magistrorum cum imperialibus litteris, datis tertio Calendas Julii, hoc est, die Junii vigesima nona, quibus jubantur Episcopi ibi congregati, omnibus que gesta fuerant, rescissis, de integro fidei controversiam discutere, de eaque communiter sententiam ferre.

Hicce litteris à Palladio utrique parti redditis, adulatorias ad Imperatorem rescripsero schismatics litteras, in quibus mentiebantur enormiter; Cyrillo Atri, Eunomii, & Apollinarii dogmata impingebant, eique & aliis orthodoxis Episcopis crimini dabant, quod Nestorium abdicasset; suum in fidem orthodoxam venditabant studium, & adversarios ut novatores traducebant; postulabant, ut in instituenda fidei discussione duo tantum Episcopi cuilibet Metropolitanu adessent, & hac postulatione vellent nollent, confitebant pauitatem suam, qua non obstante, lege legitimam & gene-

generalem Synodum faciebant impudenter, atque ut illum suum exiguum numerum quoquo modo compensarent, virtutem suam & doctrinam extolebant, Episcopos vero catholicae veritatis defensores deprimebant, ut hominum turbam divinorum dogmatum nefiam, & ad tumultus seditionesque natam: denique conquesti de vi sibi allata a plebe Memnoni addicta, rogabant, ut Memnon urbe pelleretur. Rogabant autem, quia a populo Ephesino Memnonis studiofissimo prohibebantur ab ingressu omnium Ecclesiarum, nec nefarium quod meditabantur Concilium (hominem enim factionis sua in Sedem Ephesiam volebant intrudere) exequi se posse sperabant, quandiu Memnon in urbe maneret.

Col. 746. &
seq.

Ipsa quoque Synodus ad Imperatorem rescriptis per eundem Palladium. In sua autem epistola graviter conquerebatur de Candidiano Comite, qui Nestorii amicitiam pietati anteponens, aures principis praecupare festinaverat, priusquam exacte, quæ gesta erant, intelligere posset ex actis synodalibus; immo studium omne & auxilium impendens Nestorio, ipsam Synodum prohibebat, ne quæ pia ratione praefisteret, principi indicareret & exponeret. Quare rogabat Synodus Imperatorem, ut Candidianum ad le accusaret cum quinque viris è Synodo, qui Candidiani mendacia & calumnias revincere coram possent, suamque maiestatem de omnibus & singulis, quæ statuta fuerant, plenissimè edocere. Huic epistola pauci subscripti Episcopi, festinante de industria Palladio, in quo non erat Synodus majorem, quam in Candidiano, expertura probitatem & fidem.

Col. 750.

Porrò hæc Synodi ad Imperatorem epistola mendosè legitur data Calendis Iulii: posterius enim scriptam fuisse, appetet ex eo, quid in illa dicunt Episcopi: *Sane qui in confessu canonica depositionis sententiam contrâ Nestorium hereticum tulimus, ducenti & eo amplius numeramus, ex toto terrarum orbe collecti, totumque Occidentem nobis consentientem habentes.* Jam igitur legati Apostolicae Sedis advenerant, & acta synodalia relicta subscriptione sua confirmaverant, quando scripta est hæc epistola, adeoque post quintum Idus Julias scriptam fuisse necesse est.

Cal. 751.

Litteras Synodi Palladii non redditus Imperatori. Præterea Nestorii amici, quique ei debebant omnia, omnia navigia, & vias omnes publicas obsidentes, neminem proorsus à sancta Synodo Constantinopolim venire, neque Constantinopoli tursum ad Synodum abire permittebant, dum interea quæ in rem erant Nestorio & schismaticis, libere ultrò citròque deferebantur. Quare Synodi Parres quid se converterent incerti consiliique inopes, litteras ad Episcopos & monachos Constantinopoli degentes praescripsis, in quibus rei veritatem exponebant, commiserunt homini mendico, qui eas arundine incusit, & viatim mendicando, delusa Nestorianorum industria, Constantinopolim detulit.

Hilce litteris acceptis, omnes consensim Archimandrita è monasteris egressi ad regiam contendunt, stipante eos monachorum hymnos psalmosque alternatim concinentem caterva, quam sequebatur magna orthodoxorum multitudo. Ubi ad Palatium pervenit, ad Imperatorem acciti Archimandritæ ingrediuntur, plebe cum monachis foris manente.

Ilos inter Archimandritas eminebat Dalmatius, vir eximia fidei & sanctitatis, qui toto quadriginta & octo annos extra monasterii sui septa pedem non exulerat, quamvis, ut exiret, & publicis supplicationibus, quæ propter frequentes terra motus fiebant, interesset, sape rogatus ab Imperatore, qui eum reverebatur propter sanctitatem eximiam, & identidem invisebat. Verum cum hac in re quid factio opus esset, Dalmatius Deum orando conuiceret, vox coelitus ad eum delapsa, ut egredetur, imperavit.

Col. 754.

Dalmatius itaque Imperatorem sic primùm allocutus est coram omnibus: *Sex millia ne Episcoporum audire mavis, an unum hominem, eumque impium?* Dein cum postcedens, acceptas litteras legit, om-

niaque ex ordine narravit; quibus auditis Imperator persuasus est, & laetus gratias egit Deo, omnia, quæ gesta fuerant à sancta Synodo, comprobans, præcepitque ut Episcopi, quos destinaverat Synodus, venire ad comitatum.

Misit igitur Synodus Constantinopolim Episcopos, qui principem de omnibus pleniū instruerent. Misere quoque schismatici non Episcopos, sed unum comitem Irenæum, cum duabus relationibus, quas repetitis mendaciis & calumnias infarserant. In prima autem sic loquuntur de Cyrillo, hoc est, de viro sanctissimo, pacis concordiaque amantissimo, & catholicæ veritatis vindice acerissimo: *Cyrillus Alexandrinus, ad perniciem Ecclesiarum (ut videatur) & natus & educatus, assumpta cooperatrice Memnonis Ephesii andacia, primum quidem in vestrum editum peccavit, per omnia se profanum ostendens . . . . in omnem prolabitur iniuriam . . . . in omne genus immodestia ac sceleris ruit . . . . impium Appollinarium in heresi jam mortuum, quasi ex inferno excitare, & contra Ecclesiæ & rectam fidem in aciem educere comperitur, &c.*

Col. 711. &
seq.

Sed & ad eundem Irenœum, ipso proculdubio admonentem, Constantinopolim miserunt tertiam relationem, in qua se legitimam Synodum mentientes, & Cyrilum ac Memnonem à se legitimè depositos esse afferentes, contendebant eos ab aliis Episcopis, qui cum illis erant, restituvi non potuisse; rogabant præterea ut Synodus transferretur Nicomediam, & eō cum quolibet Metropolitano duo tantum Episcopi vocarentur, multitudinem orthodoxorum in contemptum adducere studentes, suamque paucitatem subdolè excusantes. Enixè denique obrestabant Imperatores, quod præcipiter omibus ut Nicanæ fidei, quam ipsi à se subscriptam huic relationi præmisserant, subscriberent, neque ei peregrinum quid adfuerent, aut Dominum nostrum Iesum Christum purum hominem esse dicerent; cum & Deus perfectus sit & homo perfectus, neve Christi deitatem patibilem inducerent. Hæc autem addebat per insignem syphaniatam, eo scilicet fine ut in suspicionem vocarent adversarios illiusmet heresos, quam damnaverant, & ob quam exauctioraverant Nestorium nefarium hereticum, quem ut defenderent schismatici, orthodoxam fidem ipsam in extremum adducere dicserunt non verebantur.

Episcopi à Synodo delegati, ubi primùm appulerunt Constantinopolim, Nestorium hereticum esse & legitimè depositum, Cyrilum verò & Memnonem contra jura omnia abdicantur, omnibus etiam aulae principibus facile perfuerunt: ita ut Irenæus triduo post adventum ab omnibus rejiceretur, & in magno versareetur discrimine, in quo tamen schismaticis iuis non deficit: primùm enim obtinuit à primoribus, ut calumnias & mendacia, quorum lator erat, deferent ad aures Imperatoris. Deinde eum legatis Synodi (quos ipsa in sua ad schismaticos epistola Aegyptios per contemptum vocat) admisssus ad colloquium Imperatoris, ita meritus est industrie, ut animos audientium ad se pertraxerit; adversariis, quos principis & procerum præsencia perstrinxerat, male causam suam defendantibus, & soli Cyillus & Memnon pro justè damnatis habendi censerentur. Sed hæc persuasio brevi concidit post adventum Joannis strenui hominis, qui Cyilli medicus & domesticus erat, & Irenæi mendacia atque calumnias apud plerosque etiam optimates revicit, sic ut majorem primorum partem alienaret ab Irenæo, & ne audire quidem vellent ab eo, quæ coram illis, vel etiam ab illis fuerant judicata.

Quam malè autem sibi à populo & clero Constantinopolito merueret Irenæus, & quanto suo periculo mentitus fuerat coram Imperatore & proceribus, indiat his verbis: *In magnis adhuc discriminibus ob illam, quæ quotidie insidiatur, multitudinem, verbor. Taliis mihi est Deus, dum ad judicium coram Imperatore vocarer, nihil alius me expectasse, quam ut in flumus mari projicerer: sed Dominus, sicut scriptum est, ad-*

Col. 712.

Disputatio I. Articulus VII.

445

est, adstitit mihi, & de ore leonis, aut mille potius leonum catulis liberatus sum. Quæ etiam verba, quam bene erga rectam fidem Imperator & ejus aulici majori falem ex parte affecti essent, luculentiter ostendunt.

Col. 722. Imperator nihilominus, iterum ex parte deceptus, & Acacii Bergensis Episcopi litteris permoquis, trium Nestorii scilicet, Cyrilli, & Memnonis, abdicationem ratam habuit, de quo per Joannem Comitem, qui Nestorii & Joannis Antiocheni partes foecbat ad Episcopos Ephesi congregatos, sacram, ut vocitabant, misit, in qua etiam concedebat Episcopos facultatem, omni controversia soluta, omnibusque scandalis excisis, cum pace & concordia domum revertendi.

Col. 724. Joannes igitur, cum Ephesum advenisset, Candidiano, Nestori & schismaticorum amico, in omnibus ad consilium adhibito, Nestorium ipsi Candidiano, Cyrrillum vero, cui aliquantò post Memnon adjunctus est, Jacobo Comiti custodiendum tradidit, cum Scutariorum & Palatinorum præsidio, ut aliquid eorum persona vel dignitate indulisse videretur. Deinde non absque iurgiis & tumultu coram utriusque partis Episcopis, quos in diversorum suum convocaverat, legi Imperatoris litteras cum schismaticorum plauſu, & magno luctu aque offensione orthodoxorum, qui cum schismaticis communicare, & capita sua deferere, magna constantia, quam Joannes Comes in sua ad Imperatorem relatione rabiem vocata, detrectarunt.

Col. 728. *Col. 759.* Auditis hisce Imperatoris litteris, orthodoxi suas quoque ad Imperatorem reſcripſerunt, in quibus 1. admonebant œcumenicam Synodum non Cyrrillum & Memnonem, quos è contra propter orthodoxa fidei zelum suspiciens, multis illos & apud homines laudibus, & apud Christum Dominum coronis dignos existimabat, sed solum Nestorium, nefarie heresis eorum qui Christum purum hominem dicunt, preconem abdicasse. 2. Testantur se non mediocriter afflictos suis, quod eorum, qui ab Oœcumenicâ Synodo desceiverant, Joannis scilicet Antiocheni & ejus electorum Pelagianorum nomina nominibus suis inserta fuissent, unaque & communis omnibus Missa esset sacra. 3. Orabant, ut Cyrrillus & Memnon Synodo restituissentur.

Col. 766. Has Synodi literas aliae ejusdem argumenti ad cunctem subfecuta sunt, in quibus Synodus Imperatori supplicat, ut quæ contra Nestorium ejusque lectatores ab ea gesta sunt, robur suum obtineant, cætera vero quæ à schismaticis ad ulciscendam Nestorii depositionem contra Cyrrillum & Memnonem facta sunt illegitimè, inefficacia & irrita manent. *Consensu enim est, inquit Patres Synodi ut vindicata jam pietate (hoc est orthodoxa fide) illisque refractatis, qui eam labefactabant, hi qui una nobiscum pro fide decertarunt, honore perfruantur, non ut cum illis, qui de nefandis in Christum blasphemis convicti sunt, condemnentur.*

Col. 767. *Col. 770.* Scriptis etiam Synodus ad clericos Constantinopolitanos, illosque, expositis in quibus versabatur angustiis, obviciabantur Patres ut Imperatorem adirent, mendacia & calumnias fautorum Nestorii retegerent, cumque certiore facerent, Cyrrillum & Memnonem abdicatos non suisse ab œcumenicâ Synodo; ab eorum communione œcumenicam Synodum nunquam sejunctum iri, sed potius universos cum eis in exilium abiutos; ab œcumenicâ Synodo Joannem Antiochenum & ejus gregarios Ecclesiastica communione privatos fuisse, ac illis omnem sacerdotii functionem ademptam, omnemque Ecclesiis suis privari praepotaturos, quæcum cum eis redire in communionem, nisi prius omnia sua scelerâ correxit, &c. In commonitorio huic epistole subiecto hac leguntur verba, orthodoxis Episcopis planè digna: *Scire reverentia vestra debet, quia licet in tantum nitantur (Nestorii fautores) ut omnes moriamur, non tamen sit aliud, præter hac quæ decreta per nos sunt à Salvatore nostro Christo.*

Clerici Constantinopolitani, ad quos Cyrrillus etiam & Memnon è custodia privatas dederant litteras, quibus illos, recentis eorum, qui Nestorio studebant, adversus Synodum machinationibus & insultibus, ad causâ fidei defensionem animabant, adierunt Imperatorem, cui, ut omnino par est credere, relationem quam à Synodo accepereat, reddiderunt, simulque obtulerunt libellum supplicem pro Cyrrillo & Memnone, in quo sic loquebantur: *Si dominatio vestra exaltationem: quam illi in Cyrrillum & Memnonem ... machinati sunt, qui à sancta Synodo desiverunt ... approbarit ... nos omnes prompti parati que sumus ea animi alacritate, que christianos homines decet, quodvis periculum cum memoratis sanctissimis viris subire, neque ultum discriminis experimentum detrectare. Et inferius: Curate ... ne regni vestri tempore martyrum secundum spectandum exhibeatis.*

His permotus Imperator, per Joannem comitem Synodo permisit, ut quos veller, Episcopos mitteret ad comitatum. Missi itaque sunt septem Episcopi cum Philippo presbytero, Sedis Apostolica legato. Suos quoque misere legatos schismatici, Episcopos scilicet octo, quorum primus erat Joannes Antiochenus dignitate, doctrina vero Theodoreetus. Legatis suis Synodus scripto districte prohibuit, ne cum schismaticorum legatis communicarent, neve illis communionem policerentur, nisi prius Nestorii dogmata damnarent, ejus depositioni subsciberent, veniamque per libellos à Synodo de iis peterent, quæ contra praesides eis temere admiserant; imo & nisi postquam Synodo restituti fuissent Cyrrillus & Memnon. Mandato suo adjunxit relationem Imperatori reddendam, in qua iis quæ tum ab ipso, tum à schismaticis gesta fuerant, summam enarratis, instantissime orat pro Cyrrili & Memnonis liberatione.

Schismaticorum legati Constantinopolim ingredi prohibiti, ne à clericis vel monachis lapidarentur, jussi sunt subsistere Chalcedone, ubi magno animi dolore accepérunt Nestorium Epheso dimissum suisse cum facultate abundi quod veller; quo facto intelligebant actum esse de amico suo, ejusque abdicationem ratam omnino haberi ab Imperatore. Porro erga Nestorium animo Imperator cum consiliariis suis tunc temporis esset, graphicè describit Theodoreetus in epistola Chalcedone ad Alexandrum Hiethropitanum, unum è schismaticis, scripta. *De amico, inquit, sciat sanctitas tua, quod si quando ejus faceremus mentionem, vel apud regem, vel apud consistorium, defectionis notabamur: tanta sunt eorum, qui intro sunt, erga illum inimicitie. Et hoc est molestissimum. Rex pre omnibus aliis aversatur nomen (Nestorii) manifeste dicens: De hoc mihi nullus loquatur. Suum autem & aliorum schismaticorum erga impurissimum heresiarcham affectum his prodebat verbis: Attamen dum hic sumus, non cessabimus omni virtute & ejus patris (Nestorii) curam gerere, scientes ab impia factam illi iniuritiam. Sic impian vocabat œcumenicam Synodum homo aliquin animo catholicus, sed quem intertemperata Cyrrili glorie amulatio, nimiusve patriarchæ suo affectandi pruritus exceccaverat, & in schismatica præcipitavera.*

Pergebat Theodoreetus: *Nobis quoque studium est, ut hinc liberemur, & vestra liberetur pietas. Nihil enim hinc boni sperandum, eo quod judices ipsi omnes auro confidant, & contendant unam esse naturam deitatis & humanitatis. Simile quid cum suis gregalibus ad schismaticos Ephesi degentes scriberat in alia epistola, in qua cum aliis sic ajebat: Videntes Cyrrilianos tyrannos, & fraudibus, & adulacione, & donis omnes decepisse, non raro regem & principes obsecravimus, ut & nos ad Orientem dimitteremur, & vestra pietas ad propria remigraret. Schismatici sanctam Synodum calumniati primum, postea etiam imperii processores, sancte Synodi patrocinium laudabiliter fulcipientes, calumniati sunt. Hoc nimisrum schismaticorum & novatorum ingenium est, ut nemini ipsis adverstant parcant, sed contumeliis dicterilve suis mordeant*

deant omnes, sive clericos, sive laicos, qui nefariis eorum conatibus obstatunt.

Col. 736.

Col. 731.

Col. 729.
730.

Col. 745.

Col. 746.

Col. 746.

Socrat. 1. 7.
hila. 6. 33.Tom. 3.
Conc. Col.
4057.

Col. 706.

Col. 736.

Spes aliqua victoriae affulserat schismaticis ex primo, ut autem fas est, cum adversariis coram Imperatore congressu, de quo ovantes ad suos scripsere litteras: sed brevi levis haec spes evanuit. Synodi legati, qui primum iussi fuerant cum schismaticis subfistere Calchedone, aliquando post Constantiopolim accisi, honorificè excepti sunt, ibique permitti episcopalia munia omnia obire, quod gravis contumelie loco haberunt schismatici, unde & de eo per libellum apud Imperatorem amare expostularunt: cum ipsis interea Calchedone detentis fuerint, ab omnibus Ecclesiis exclusi, nec uno vita adito discriminine, ut potest non se mel ab orthodoxis monachis impediti lapidibus.

In tam iniquo certamine sibi non defuerunt schismatici. Nam pro more mendacis & calumniis pugnarunt; multa contra Cyrilli capitula, à lanza Synodo comprobata, deblaterarunt, & ut iterum in examen vocarentur, multoties postulauerunt, sed frustra. Itaque post quintam congressionem, cum schismatici Imperatori scepè jurassent, se nunquam cum Synodo communicatueros, nisi prius capitula, quæ compobarat, exploderet, neque le unquam Cyrillum suscepuros, etiam ipse capitula illa damnaret; Imperator rem ita tandem definitiv, ut Cyrus & Memnon sedes suas retinerent, & ceteri omnes Episcopi, excepto Nestorio legitimè exuctorato, redirent ad suas Ecclesiias.

De hoc Imperatoris decreto sic loquuntur schismaticorum legati: *Placuit regi post multas adhortationes (quibus ipsi ut obsequerentur, nulla consideratio ne adduci potuerunt) ut singuli ad propriam redeamus; ad hoc ut & Aegyptus (sic Cyrillum per contemptum vocabant) & Memnon Ephesus in suis locis maneat, sic enim potuit Aegyptus omnes excercare munib[us] suis, sic ant ille quidem, cum innumerab[us] fecerit mala, ad thronum suum redeat, iste vir innocens (Nestorius) vix ad suam mansionem (ad suum monasterium, quod erat in Antiochiae suburbio) dimittatur.*

Feliciter hunc tandem, Deo specialiter providente, exituum obtinuit Synodus Ephesina, nunquam satis laudanda, quod extrema omnia pati maluerint, quam præsidibus suis deesse, eosque à schismaticis & hereticis opprimendos derelinqueret, arque derelinquentio, causam fidei prodere. Post quartuor à Nestori abdicationes menses, in ejus locum à Synodis legatis, annuente Imperatore, suffectus est Maximianus monachus & presbyter, vir bonus & quietis amans, sed in sermone rudit atque imperitus. Ordinato Maximiano, iussi Imperator, ut Episcopi omnes ad suas provincias & civitates reverterentur. Ingenti cum latitia & gratulatione excepero Alexandrini Cyrillum, quem Maximianus de ordinatione sua certior fecit per epistolam, in qua sic eum alloquitur: *Expletum est desiderium tuum . . . perfectum est quod religionis causa susceperas . . . spectaculum factus es & angelis & hominibus universisque Christi sacerdotibus. Neque enim solum in Christum credidisti, sed etiam pro ipso passus es, &c. Humiliasti satanam per patientiam; contemptisti tormenta; conculasti furorem principium; famam pro nihilo duxisti, &c.*

Similia ad eundem Cyrillum, Nestori abdicatione ab Imperatore comprobata, gratulabundus anteas scripsit Alipius Constantopolitanus presbyter. Ea fuit Cyrilli, gloria, ea illius apud orthodoxos omnes existimatio, adversus illum nequicquam frementibus schismaticis & hereticis, ejusque famam impudentissimis mendaciis & calumniis pertinacissime tentantibus. Ad propria quoque suis Orientalibus redit Johannes Antiochenus, persistens in schismate, omni protestatis Ecclesiastica ulu, & Ecclesie communione privatus, arque calumniis & malis artibus suis mercatus nihil præter bonorum omnium detestationem, quippe qui ut scelerissimo heresiarcha gratificaretur sanctam & oecumenicam Synodum indignissime vexaverat, & tantum non totum orbem christianum

misererat. Anno tamen sequente, compellente Imperatore, ad sanam mentem reversus, reddit ad unitatem.

§. V.

Imperator schismatis, cui omnes imperii calamitas attribuebat, tollendi cupidissimus, de pace inter Ecclesiæ componenda conflit Maximianum & alios Episcopos, qui tunc in comitatu aderant. Respondent, Orientales Ecclesiæ reconciliari non posse, quia prius Cyrillo, quocum totus orbis communionis vinculo arctissime conjunctus erat, reconciliarentur, ejusque communionem obtinerent; ad quod oportere dixerunt, ut *Joannes Antiochenus anathematizares Nestorii dogmata, ac scripto illius depositionem approbaret; quo facto, pro certo statuerant, Episcopum Alexandrinum privatas offensiones oblivioni traditurum, & contumelias, licet ea gravissima & maxima extitissent, quas Ephesi perpessus fuerat, propter charitatem nihil facturum.*

Consilium Episcoporum probavit Imperator, & Aristolaum tribunum Antiochiam misit regias defrente litteras, quibus Joanni Antiocheno mandabatur, ut impia Nestorii dogmata anathematizarer, & ejus depositioni subscriberet, atque ita à Cyrillo communionem ejus peteret. Rem ita narrat Cyrilus in sua ad Donatum Episcopum epistola: quamquam aliud legitur in sacra per Aristolaum missa ad Joannem Antiochenum, qualis nunc extat: in ea enim Joanni, postquam ob Ecclesiæ diffensionem, cuius auctor erat, graviter objurgatus est, mandatur ut omni dilatione postposita, cum paucis tantum clericis veniat Nicomediam, quod dicitur simili mandato accitum esse Cyrillum, ut ambo ibidem maneat, donec deposita omni similitate, invicem reconciliantur, nec prius admittantur ad conspectum Imperatoris, quam mutua concordia pacem Ecclesiæ confirmant.

Scriptis etiam Imperator ad Simeonem Stylen, ob virtutes eximias & infolens vivendi genus toto orbe celebratissimum, & Acacium Berœensem, cui grandis ætas & fama sanctitatis magna conciliarat auctoritatem: scriptis, inquit, communem, ut credimus epistolam, in qua pacem Ecclesiæ commendat eorum precibus, enīque petit, ut Orientales pro viribus adhortentur ad pristinam Ecclesiæ unionem & confessionem restituendam, damnando dogmata Nestorii, ejusque depositioni subscribendo, & redeundo in gratiam cum Cyrillo, quocum communionis vinculo conjuncti sunt omnes orbis Christiani Episcopi, qui de unitate Ecclesiæ sunt; ita ut Orientales recuperando communionem Cyrilli, universalis Ecclesiæ communionem recuperatur sint.

Audita Imperatoris voluntate, Orientales convenire apud Acacium Berœensem, & bono seni persuaserunt, ut scriberet ad Cyrillum Ecclesiæ pacem componi non posse, nisi ipse sola fide Nicæna contentus, aboleret ea omnia, quæ vel epistolis, vel tomis, vel libriss evulgaverat contra Nestorium. Iniquissimam hanc conditionem repudians Cyrillus, scripsit sese cum aliis omnibus orbis christiani Episcopis, quibuscum communicabat, adhærere Nicæna fidei, nilque prioris eorum, quæ in ea continentur, labefactare; quæ vero recte contra Nestorium blasphemias subscripserat, ea ejusmodi esse, ut adduci se nunquam passurus sit, ad rejicienda ea tamquam non recte scripta; opus verò Orientalibus esse, si velint redire ad unitatem, ut juxta Imperatoris decretum, & sancti Synodi Ephesinae, anathematizente blasphemias Nestorii, ejusque depositioni scripto consentiant, ac Maximiani ordinationem approbent.

Hinc litteris Cyrilli sibi redditis, Orientales Alexandria delegarunt Paulum Emisenum Episcopum, qui Cyrillo litteras ab Orientalibus obtulit, in quibus ab eo quidem petebant instaurari communionem, at simul aiebant sese jure merito ei succensuisse Ephesi, leque

Disputatio I. Articulus VII.

47

seque justas adversus eum habere querelarum causas, quod ab eo in Ephesino Concilio aliqua neque recte dicta, neque recte facta fuissent.

Col. 1153. Cyrillo his litteris non mediocriter offendit, easque noleantem admittere, Paulus suorum Orientalium factum excusans, eoque non novam inferre contumeliam voluisse, sed ex mera animi simplicitate lapsos esse, cum juramento affirmans, libellum obtulit pro se & reliquo Orientalibus, in quo confitebatur se & reliquos Orientales Maximiani ordinationem suscipere; Nestorium pro deposito habere; impia ejus dogmata anathematizare; & Cyrilli communionem compleandi, juxta brevem de Verbi Dei Incarnatione expositionem, ab ipso jam antea traditam Cyrillo, qui illam comprobaret, & perinde ac fidem propriam suscepere. Hac autem expositiō, ut par est credere, ea est, quae extat in Joannis Antiocheni epistola, de qua infra.

Col. 1096. & seq. Post oblatum libellum Paulus ad Synaxim tandem admissus à Cyrillo, coram eo in magna Alexandria Ecclesia duas habuit homines, primam die 25. Decembri, & alteram Calendis Januarii anni 432. in quibus catholicum Verbi Dei dē Incarnatione dogma luculentem exposuit, applaudente populo Alexandrino.

Col. 1116. 1153. Petuit à Cyrillo Paulus, ut p̄fato, quem ei omnium Orientalium Episcoporum loco obtulerat, libello contentus, nihil ab illis exigere amplius ad hoc, ut eos in suam communionem recipere. Petitionem planè rejeicit Cyrus, responditque libellum oblatum, ut potè a solo Paulo subscriptum, pro ipso solo sufficere posse, minime vero pro reliquo Orientalibus. Quare cum Aristolao, qui Alexandriam venerat, & mōras agri admodum ferebat, duos ē suis clericis Antiochianis Cyrillus misit cum charra & literis communionis, quas redderent Joanni Antiocheno, modò prius charram illam, quam secum deferabant, recipere & subscriberet, adeoque modo prius scripto damnare blasphemias Nestorii, similique ejus depositio, & Maximiani ordinationi contentire.

Col. 1153. Chartam ab Alexandrinis clericis allatum recepit Joannes, eique subscriptis cum aliis Episcopis inter Orientales præcipuis. De quo etiam Joannes suo & aliorum Orientalium nomine dedit ad Cyrillum litteras, in quibus premissa illa brevi expositione de incarnatione Verbi Dei, quam jam ante sibi à Paulo Emiseno traditam collaudarat Cyrus, & ut propriam fidem suscepere, dicit Joannes sibi & suis placuisse, ut omnis tollatur contentio, universaliisque sanctis Dei Ecclesiis per orbem sparsis pacem redatur, nec non scandala omnia, que exorta sunt, ē medio auferantur; Nestorium quondam Constantinopolitanum Episcopum pro deposito habere; tum pravas illius profanaque vocum novitates anathematizare. Tum

Col. 1096. paucis interjectis, sic prosequitur: Consentimus autem & in ordinationem Maximiani sancte Dei Ecclesiæ Constantinopolitanæ Episcopi, & communicamus universis orbis terra Episcopis, rectam inculpatamque fidem habentibus & predicantibus. Hac porrò eadem, omissa tamen fidei expositione, ad Sextum Pontificem & Maximianum prescripere Orientales.

Col. 1105. & seq. Pace tandem composta, Paulus Emisenus Alexandria Antiochiam reversus, gratulatorias à Cyrillo Joanni Antiocheno reddidit litteras, in quibus Cyrus ait expositionem ab Orientalibus communiter editam, irreprehensibilem continere fidei confessionem, & breviter refelli aliquos, qui calumniabant eum, quasi diceret: Sanctum Christi Corpus non ex sancta Virgine sumptum, sed ē cœlo allatum esse, item alios qui in vulgo spargebant, eum dicere, concretionem, vel confusione, vel commixtionem Verbi Dei cum carne factam esse.

Col. 1092. Factam Ecclesiarum pacem populo. Alexandrino annuntiavit Cyrus, habita ad eum homilia die 23.

Col. 1093. Aprilis an. 432. in qua sic loquebatur: Expulsus est ab omni Ecclesia Nestorius impius ... & concordant de cetero per omnem consentes orbem terrarum Episcopi, rectam & unam consentes fidei &c. Quan-

Imperatorem recreavit, tantum afflixit Nestorianæ impietatis sedatores, qui omnibus persuadere conantur, Orientales Episcopos non aliud, quam Nestorium, circa Verbi Dei incarnationem sentire; adeo Col. 1148. que Cyrius, cum doctrinam Nestorii ut blasphemam & hereticam infestaretur, omnino culpandum esse, quod Episcopis illis reconciliatus esset, eisque communionem suam concessisset.

Calumniam suam probabat Nestoriani ex brevi expositione fidei, quam Orientales ad Cyrius miserant, & in qua duas in Christo naturas assertebant, & distinguebant, quod ante eos fecerat Nestorius. Hanc autem calumniam refellens Cyrus in suo ad Eulogium presbyterum commonitorio, sic ajebat; Col. 1148. Iis qui hoc nomine nos accusant, respondendum est, non omnia que heretici dicunt, statim fugienda ac repudianda esse. Multa enim confitentur ex iis, que nos quoque assursum: exempli causa, cum Ariani Deum Patrem omnium Conditorem ac Dominum esse dicunt, num ideo consequens est, ut ejusmodi confessiones aversemur? Sic & de Nestorio quoque licet duas naturas esse dicat, carnis & Verbi Dei differentiam significans (quod catholicum est) attamen unionem una nobiscum non confitetur (in qua hereticus est; nec Orientales sibi contentientes habet) qui enim confitentur (ut re ipsa in expositione sua confitentur Orientales) illud ex Deo Patre natum unigenitum Verbum, idem etiam secundum carnem ex muliere natum esse; & sanctam Virginem Dei genitricem; & unam esse Christi personam; & non duos filios, nec duos christos, sed unum tantum: quomodo Nestorii opinoribus contentiunt, cum duarum naturarum unionem substantiale manifeste confitentur. Col. 1148. Vide etiam ejusdem Cyrilli ad Acacium Melitensem & seq. scriptam epistolam.

Porrò Nestorius anno superiore, ut jam dictum est, Ephesi abiit permisus, redierat ad suum monasterium, quod Euprepii nuncupabatur, in suburbanis Antiochiae situm, & ab urbe duobus circiter stadiis distans. Cum autem in eo quatuor annos mansisset, neque ab impio suo dogmate spargendo destituerat, ea de re admonitus à Joanne Antiocheno Imperator, illum perpetuo exilio damnavit, & in Oasim deportavit jussit, ubi variis calamitatibus, Barbarorum incursionibus, caprivate, & frequentibus locorum mutationibus confectus, miserrime interiit. Narrat Evagrius legisse se auctorem narrantem, cum lingua verbius erosus ad graviores & sempiternas miseras supplicia. Denique ab Imperatori edicto cauit est, 1. Ut Nestoriani in posterū appellarentur Simoniani, & omni conventus habendi facultate priarentur. 2. Ut libri omnes à Nestorio conscripti, omni studio ac diligentia undecimque conquisi, comburerentur.

Evag. lib. 7. hist. c. 7.

Tom. 3. Conc. Col. 1095. 1121.

ARTICULUS VIII.

De Nestorii heresi.

Col. 1124. Non aliam Nestorius in Christo naturarum unionem, quam pure moralē agnoscet: unde naturas illas non solum numericē & specificē differre, sed etiam in se, seu propria subsistentia utramque subsistere assertebat. Observat hoc Cyrus in sua ad Acacium Melitensem Episcopum epistola, in qua sic ait: Et si Deum Verbum incarnatum, hominemque factum confiteri similes; attamen incarnationis virtutem ignorans, duas naturas nominat, easque à se invicem divellit, Deum seorsum ponens; & itidem seorsum hominem habitudine quadam Deo conjunctum, per solam honoris equalitatem seu auctoritatem. Quod probat ex his Nestorii verbis: Inseparabilis est Deus à visibili; unde honorem ejus, qui non separatur, non separo: separo naturas, sed coniungo adorationem. Hoc sicut caput & fons omnium aliarum blasphemiarum Nestorii. Hinc 1. Duas in Christo sentiebat esse personas, personam

Tractatus X. De Incarnatione.

nam scilicet Dei Verbi, & personam hominis. Pater ex ejus anathematismo 7. in quo sic loquitur: *Si quis hominem, qui in virgine creatus est, hunc esse unigenitum dixerit, qui ex utero Patris ante luciferum natus est, & non magis (dixerit) propter unionem eum (lege potius, ejus) qui est naturaliter unigenitus, Patris unigeniti appellatione confuetus participem factum . . . anathema sit.* Ceterè qui dicit, hominem, qui ex virgine natus est in tempore, non esse unigenitum illum, qui ex Deo Patre natus est ab aeterno, hoc ipso dicit, in Christo esse duo (supposita distincta & diversa, humanum scilicet & divinum; hoc ipso enim negat in Christo unum & idem suppositum esse hominem & Deum Verbum. Pater etiam ex symbolo illo, quod à Theodoro Mopsteteno fabricarum adoravit Nestorius, & in quo Theodorus de Deo Verbo, & homine ab eo assumpto, ut distinctis & diversis suppositis loquitur.

2. Negabat Deum Verbum, ex Deo Patre ab aeterno natum secundum divinitatem, in tempore secundum carnem natum esse ex Virgine marie. Pater ex quaternione 21. in quo sic loquitur: *Deum Verbum ex Christipara Virgine processisse, id per Scripturam divinam edocitus sum: quod autem Deus ex ipsa natus est, id nusquam scriptum comperi.* Divina Scriptura Deus ex Christipara Virgine genitus esse nusquam affirmat, sed Iesum Christum & Filium & Dominum. Et ex quaternione 24. in quo ait: *Ubi in Verbi mentionem inciderunt (Apostoli aut Evangelista) ibi nullus eorum, quod per humanam naturam natus sit, asserere audeat.*

3. Negabat Virginem Mariam dici posse Deiparam, sed solum Christiparam dicendam esse contendebat. Pater ex ejus secunda ad Cyrilum epistola, in qua haec leguntur: *Quapropter si rem diligenter consideremus, sacra Virgo non Deipara, sed Christipara appellanda erit.* Pater etiam ex ejus epistola ad Celestium, in qua sic in orthodoxos invehit: *Sed & Virginem christotocon aucti cum modo quodam theotoco dicere, hanc enim theotoco vocantes, non perhorrescunt.* Quod (Patres Nicaei) nihil amplius de sancta Virgine dicens leguntur; nisi quia Dominus noster Iesus Christus Incarnatus est ex Spiritu sancto, & Maria Virgine. Et rae scripturas, qua ubique Virginem Matrem Christi, non Dei Verbi, & per Angelos, & per Apostolos prædicarunt.

4. Tenebat hominem ex Virgine Maria natum, parum hominem esse, nec esse Deum nisi impræ & nuncupativè, propter moralem sui cum unigenito Dei Filio conjunctionem. Pater ex ejus anathematismo 7. jam allegato. Pater quoque ex quaternione 16. ubi ait: *Non per se & secundum se Deus est, quod in utero formatum est . . . At vero quia Deus in homine assumptus existit, assumptus, ut assumptus conjunctus, propter assumptum Deus appellatur.* Unde cum esset Epheci, non semel in hanc blasphemari erupit vocem: *Bimostrem aut trimostrem Deum non dico; & ibidem Episcopus quidam, mentis ejus interpres, Iudeos non in Deum, sed in hominem impios exituisse affirmavit.*

5. Abnegabat Verbo ea omnia, quæ Christo secundum carnem convenientia, & de eo verè dicunt. Pater ex secunda ejus ad Cyrilum epistola, in qua sic loquitur: *Divino Verbo adscribere nativitatem (temporalem) passionem, mortem, ceteraque carnis proprietates . . . mentis est aut ethnicon more vere errantis, aut certè insanii Apollinarii & Arii, aliorumque hereticorum morbo, aut alio etiam graviori laborantis.* Necesse est enim istos per appropriationis vocabulum eò trahat, ut Deum Verbum lactationis participem, & succedanei incrementi capacem, & ob formidinem passionis tempore declaratas, angelici praefidii indigum faciant. *Misericordia facio circumcisionem, sacrificium, sudorem, famem, fuit, quæ carni accidebant, nos tristis causa eandem afficerunt.* Quod si hac eadem divinitati etiam in concreto sumpta, seu Deo Verbo adscribere ludeat, & falsa erunt, & nobis veluti calumniatoribus justæ damnationis causam afferent.

6. Duos in re Christos, totidemque filios ac dominos, sicut & personas constituebat, ut obseruat Cyrius in prima sua ad clerum Constantinopolitanum Epistola in qua de Nestorio & ejus gregalibus sic ait: Col. 333. *Quia scopus illis praefixus est, duos Christos, totidemque filios constitutus; alterum quidem per se hominem, alterum vero per se Deum, solamque personarum inter se conjunctionem (morale scilicet; alia enim inter personas esse non potest) hinc est, quod versuiss agant, &c.* Attamen, ut lateret & homines ludificaretur, unum Filium (idem intellige de Christo & Domino) non duos, dici oportere ajebat, per Filium intelligendo aggregatum ex duabus personis inter se moraliter unitis, quarum una propriè & naturaliter Filius Dei est, altera vero impræ tantum, nuncupative, & per quandam filiationis divinæ participationem, propter specialem & inseparabilem sui cum alia conjunctionem, ut patet ex symbolo illo, quod Tom. 3. Conc. Col. 678. 79. damnavit Ephesina Synodus in actione sexta, & cujus verba alias recitavimus, ubi de Theodoro Mopsteteno.

Hoc sensu loquebatur, cum dicebat in quaternione 17. *Ceterum cum (Deus Verbum) ante (incarnationem) Filius esset, & Filius appellaretur; post carnem tamen assumptam seorsum per se Filii nomine appellari non debet, ne duos filios videatur inducere.* Sed quoniam (homo ex Virgine natus) illi unus est, qui in principio Filius erat, & ipsi conjunctus est, non potest, quod quidem ad filiationis dignitatem attinet, non quod ad naturas, propterea etiam divisionem recipere: secundum dignitatem dico filiationis, non secundum naturas. Unde & Deus Verbum nominatur Christus, quoniam perpetuam cum Christo unionem habet.

Hoc eodem sensu in eodem quaternione sic etiam ajebat: *Cum Scriptura generationem ex Virgine nobis exponit, non dicit: Misit Deus Verbum Deum; sed ait: Misit Deus Filium suum. Illud enim nomen accipit, quod utrinque natura (leu utriusque persona) significativum est. Quia enim Filius simul Deus & homo est (quia vox Filii communis est Deo & homini, leu persona divina & humana) ideo dicit: Misit Filium suum factum ex muliere, ut cum audieris illud, factum ex muliere; deinde videris nomen, quod utramque naturam denotat, & præmittitur, nativitatem, quæ ex sancta Virgine est, Filii quidem voces; siquidem & Christipara Virgo Filium Dei genuit; at tamen quia Filius dei duplicitis naturæ existit (post incarnationem, hoc est, quia post incarnationem Filius Dei aggregatum est ex duabus naturis per se subsistentibus, seu ex duabus personis, divina & humana) non Dei Filium (leu Deum Verbum) sed humanitatem (per se subsistentem) gennat, quæ propter Filium (per moralem unionem) adjunctum Filius est, quamvis impræ tantum nuncupativè, & per quandam communionem filiationis divinæ, quæ naturaliter & propriè soli Deo Verbo competit. Ex his*

Intelligitur illud ejusdem ex quaternione 27. *Ipse & infans erat, & infans Dominus . . . idem & infans erat, & infans inhabitator.* Nam manifestè per has voces, ipse, idem, significat complexum ex duabus personis, Deo scilicet & homine, quarum unam, nempe hominem, ait infans fuisse, alteram vero, Deum Verbum, infans illum inhabitasse, & ejus Dominum fuisse ait. *Quid autem Deum Verbum in illo senso infantem dixerit, patet ex quaternione 21.* ubi sic loquitur: *Atqui certum est, Archangelos nativitatis mysterium te longè exactius cognovisse, neque tamen dicunt: Surge & accipe Deum, & Matrem ejus; sed surge, & accipe puerum & matrem ejus. Voce igitur pueri seu infantis, solum hominem intelligendum esse volebat.*

Porrò quod etiam per has voces, Christus, Dominus, complexum ex duabus personis significari vellit, habetur ex quaternione 15. ubi in hac Apostoli verba, *Hoc sapient in vobis, quod & in Christo Iesu, qui cum in forma Dei esset, &c.* ita differit: *Non dicit, Hoc sapient in vobis, quod & in Deo Verbo, quod cum in forma*

Col. 524. *forma Dei esset, servilem formam accepit: sed voce Christi tanquam utriusque natura (per se subsistentis) notionem complectente, accepta; sine periculo illum & servi formam sumpsisse asseverat, & Deum nominat, dicitur vim in naturarum (per se subsistentium) dualitatem inoffensè partiens. Et ex quaternione 16. ubi dicit: Haec autem voces, Christus & Filius, & Dominus, cùm unigenito in Scripturis tribuantur, naturarum duarum (per se subsistentium) indices existunt: & aliquando quidem divinitatem (personam Dei Verbi) nonnumquam vero humanitatem (per sonum hominis à Deo Verbo assumpti) interdum autem utramque (divinitatem scilicet & humanitatem) seorsim per se existentes, hoc est, utram personam, divinam & humanam simul exprimunt.*

Col. 525. *7. Asserebat Christum ad pontificiam dignitatem paulatim enectum fuisse; nam sic de Christo loquebatur in quaternione 6. Hic ille ipse est, qui ad pontificiam dignitatem paulatim enectus est. Item Christum, non Deum Verbum, fuisse Pontificem nostrum: nam in eod. quatern. sic ait: Quid igitur contra mentem Pauli impassibile Deum Verbum interpretatis, terrena similitudini ipsum commiscens, & passibilem Pontificem faciens? Item Christum non solum pro aliis hominibus, sed etiam pro se ipso mortuum esse, & sacrificium obtulisse. Pater ex quatern. 17. ubi loquens de Christo dicit: Hic tamen tam pro se, quam pro cognato sibi genere sacrificium obtulisse affirmat. Item ad cultum latræ exhibundum Christo sufficere, quod est impropiè & nuncupativè tantum Deus, quantumvis per se & secundum se esset purus homo. Pater ex quaternione 15. in quo aiebat: Deum in homine (habitantem) confitearum; hominem colamus, ob conjunctionem cum omnipotenti Deo simul adorandum. Et rursus; Primo (Christum) hominem esse facteur (Apostolus); mox ob eam quam cum Deo fortius est societatem, hominem illum Deum nominat; ne quis videlicet Christianus hominem (qui nequidem nuncupativè sit Deus) colere suscipetur.*

Col. 526. *8. Communione idiomatum fundabatur in morali personarum coniunctione, & in eo definiebat, quod Christus rectè appellaretur Deus, Filius, & Dominus, propter Verbum speciali quadam modo ipsum inhabitanter; & vicissim Deus Verbum rectè appellaretur Christus, propter Christum, quem speciali illo modo inhabitat. Nam sic loquitur in quaternione 15. Sic & illum qui secundum carnem est Christus, quod Dei Verbo (ipsum inhabitanti) coniunctus sit, Deum nominamus, hominem (purum) fuisse qui apparebat, non ignari. Et in quaternione 17. Unde & Deus Verbum nominatur Christus, quoniam perpetuam cum Christo (quem specialissimo modo inhabitat) unionem habet.*

Col. 527. *9. Denique, incarnationem Dei Verbi, quam nomine tenus confitebatur, funditus tollebat, per incarnationem intelligendo meram Dei Verbi cum carne per se seorsim subsistente societatem, indissolubiliter initam; meram Dei Verbi habitationem in carne velut in templo per se seorsim existente. Unde dicebat Christum esse Dei Verbi templum, tam per se subsistens seorsim à Deo Verbo, quām templo nostra lapidea per se subsistunt seorsim à Deo, qui in illis colitur, illaque specialiter inhabitat. Pater ex quaternione 6. in quo, ut probet Christum, non Deum Verbum, esse Pontificem, ita discutit: Pontifex igitur qui passus est, misericors est: passibile autem extit templum (qui Christus est) non Deus, qui viviscat illum, qui passus est. Et ex ejus secunda ad Cyryllum epistola, in qua sic ait: Quasi vero que in Dei Verbum naturaliter convenient, ea templi coniunctione abolita sunt: aut parvi apud homines fieri debet templum illud nullo unquam peccato contaminatum, & à divina natura inseparabile, peccatorum nostrorum causa & natum, & mortuum esse.*

ARTICULUS IX.

De Pelagianis, & ejusdem sectâ Leporio monacho.

PAULUS ante Nestorianam hæresim, similem aliam in Galliis ex hæresi Pelagiana prognamat esse scribit Cassianus, lib. 1. de incarnatione Domini contra Nestorium; ubi sic ait, cap. 2. Nuper quoque, id est, in diebus nostris, emeritæ hæresim venenosam ex maxima Belgarum urbe conspeximus, certi erroris, incerti nominis ... Solitarium quippe hominem Dominum nostrum Jesum Christum natum esse blasphemans, hoc quod ad Dei postea honorem, protestatamente pervenit, humani meriti, non divina assertuit fuisse nature: ac per hoc eum divinitatem ipsam non ex proprietate unita sibi divinitatis semper habuisse, sed postea pro premio laboris passionisque, meruisse, &c. Tunc cap. 3. sic prosequitur: Illud sane unum pretereundum non arbitramur, quod peculiare ac proprium supra dictæ illius hæresis, que ex Pelagiano errore descendat, fuit; quod dicentes quidam solitarium hominem Jesum Christum sine ulla peccati contagione vixisse, & progressi sunt, ut assererent homines, si velint, sine peccato esse posse. Consequens enim existimabant, ut si homo solitarius Jesus Christus sine peccato fuisset, omnes quoque homines sine Dei adjutorio esse possent, quidquid ille homo solitarius sine confortia Dei esse patueret, &c.

Pelagianum hæresim Nestorianam affinem, & quasi germanam ac consanguineam fuisse, ut Cassianus loquitur, lib. 1. de incarnatione, probat factum Leporii professione monachi, & sectâ Pelagianni, de quo ita scribit Cassianus, lib. 1. de incarnatione, cap. 4. Leporius tunc monachus, modò presbyter, qui ex Pelagii, ut supra diximus, institutione, vel potius pravitate descendens, apud Gallias assertor prædictæ hæresis (asserentis, solitarium hominem Dominum nostrum Jesum Christum natum esse, &c.) aut inter primos aut inter maximos, fuit a nobis admonitus, à Deo emendatus, ita male conceptam peruationem magnifice condonavit, ut non minus bene admiranda sit correctionis illius, quam illæ multorum fides.

Hic autem Leporius ad rectam fidem à Prælilibus Africaniis converitus, in libello emendationis, quem Carthagine in Gallias misit, errores suos retractans, sic loquitur: Dicere verebamur de Maria Deum naturum: nunc confessissime confitemur ... non ipsum (Christum) Deum hominem natum, sed perfectum cum Deo natum hominem dicebamus, pertimescentes scilicet ne divinitati conditionem assignaremus humanam. O stulta sapientia, &c.

Et inferius: De eo autem quod sculpsissime in epistola illa proposuimus, sed ignorantes, quodque nunc execrabilis confitemur, id est, aptantes ad Christum, labore, devotionem, meritum, fidem, in tantum inconvenientem Dei Filio judicamus, ut reminiscentes, &c. .... In ead. epist. Simili devians errore subjunxi Christum Dominum nostrum, sic omnia quæ erant passibilia, implesse, ut in nullo quasi perfectus homo a divinitatis auxilio juvaretur. Et inferius: Dixi, immo ad objeta respondi, Dominum nostrum Jesum Christum secundum hominem ignorare. Sed nunc non solum dicere non presumo, verum etiam priorem anathematizo prolatam in hac parte sententiam, &c.

Mirum igitur videri non debet, quod Nestorium Pelagianos Episcopos, Julianum scilicet, Florum, Orontium & Fabium, ob contumaciam sedibus pullos, & in Orientem profugos, benignè exceperit, & in eorum gratiam ad Celestium Pontificem femele arque iterum scripterit, scire volens quam ob causam damnati essent; quod tamen ignorare minimè poterat. Cui in hunc modum recripsit Celestinus: Hos quoque hereticos, de quibus nos, velut eorum quæ gesta sunt nescius, consulere voluisti, sedibus suis, iusta dicentes expulsi justa damnatio. Quos illuc inveneris requiem, non petamus esse mirandum: inventerunt enim impiam prædicationem, cuius compara-

tionē se afflīment innocentēs ... Quid tecum faciunt, qui sunt hec (peccatum originale) negando damnati? nunquam sine suspicione ea qua sibi sunt adversa, conueniunt. Ejicerentur denique, si tibi quoque simili erit, dispergient.

Porrō præfati Episcopi, acceperit à Nestorio beneficii memores, ei postea Ephesi iuvam strenue navarunt operam contra orthodoxos & Synodum Ephesinam, adjungendo lese in Ephesino conciliabulo Joanni Antiocheno, qui cum Orientalibus suis sanctam illam Synodum impugnare & damnare præsumpsit. Sed obsequii Nestorio exhibiti Pelagianis Episcopis justam rependit mercedem Synodus, Pelagianam hæresim cum Nestorianā proscribendo, & lectorates illius duobus canonibus, primo scilicet & quarto percellendo, de quibus Celestium in sua ad eum synodali epistola, Patres Ephesini certiore fecerunt his verbis: Porro perletis in sancta Synodo commentariis actorum in depositione impiorum Pelagianorum & Celestianorum, Celestii, Pelagi, Juliani, Persidii, Flori, Marcellini, Orontii, & eadem cum illis sententiis, que à pietate tua de ipsis de cuncta & constituta sunt, judicavimus & nos, ea solida firmaque permanere debere, & idem omnes tecum statuimus, eos pro depositis habentes.

ARTICULUS X.

De Eutychē.

§. I.

De heresi Eutychis, ac gestis circa ipsum & ab ipso Constantiopolitano.

Eutyches Constantiopolitani presbyter & Archimandrita, cuius monasterii nomen memoria prodigium non est, delitus senex imperitissimus, his Cyrilli verbis, *Unam Verbi naturam incarnatam, male intellectis, & ex odio Nestorianæ hæresis, quam antea acerimè inseparatus fuerat; in nefandis ipse erroris incidit, quos Flavianus Archiepiscopus Constantinopolitanus describit in sua ad sanctum Leonem epistola, quæ incipit, Pietate. Iste, inquit, Eutyches absconditum in se languorem male scilicet retinens... invercundè & impudenter in multos impietatem propriam præsumpsit inferre, dicens, ante inhumanationem quidem Salvatoris nostri Iesu Christi duas naturas esse divinitatis & humanitatis; post unionem vero unam naturam factam, neque sciens quid dicit, neque de quibus affirmat... Adiecit autem & aliam impietatem, dicens, Corpus Domini quod ex Maria factum est, non esse nostra substantia, neque humane consperioris; sed humanum quidem illud vocat, non tamen nobis consubstantiale, neque genitrici ejus secundum carnem.*

Eo tempore Eutyches errores in alia ad eundem Leonem epistola, quæ incipit, *Nullas res, sic exponit: In sancta nostra Synodo, assertebat, instanter dicens, Dominum nostrum Jesum Christum non oportere confiteri de duabus naturis post humanam susceptionem, cum à nobis unius substantia & unius persona cognoscatur: neque carnem Domini coessentiam nobis substitere, tanquam ex nobis suscepit, & coadunat. Deo verbo secundum substantiam: sed dicebat, Virginem quidem, quæ eum genuit secundum carnem, consubstantiam nobis esse, ipsum autem Dominum non suscepisse ex ea carnem nobis consubstantiam: & corpus Domini non esse quidem corpus hominis, humanum vero corpus esse, quod est ex virginie. Hoc etiam erroris omnes palam eveniunt Eutyches ipse in actione septima Constantiopolitani Concilii sub Flaviano, ubi inter alia hac Hæsiarcha verba legantur: Confiteor ex duabus naturis fuisse Dominum nostrum ante adunctionem; post adunctionem vero unam naturam confiteor.*

Eutychem haec domi inter familiares frequenter agitante se admonuit Eusebius Dorilai Episcopus,

ipsi amicus: sed cum nihil proficeret, rem ad Flavianum judicavit esse deferendam. Anno itaque 448. cum esset Constantinopoli triginta & duorum Episcoporum collectum Concilium, libellum Concilio obtulit Eusebius adversus Eutychem, quem accusans hæresos, ad causam dicendam vocari postulabat.

Leuctra Eusebii libello, ad Eutychem destinantur Joannes presbyter ac defensor, ac Andreas diaconus, qui eum nomine Synodi citent. Actione deinde secunda, postulante Eusebium, leguntur epistola Cyrilli due, una ad Nestorium, quæ incipit, *Obligantur, & altera ad Joannem Antiochenum, quæ incipit, Letentur cœli, quarum utraque Eutychis hæresi adveratur maximè, atque ab Episcopis omnibus suscepta est.* Actione tercia Joannes & Andreas, qui actione prima misi fuerant ad Eutychem, interrogati respondent illum dixisse nolle se egredi monasterio, in eoque se tanquam in sepulchro degere; Eusebium sibi jamdū in se fuisse esse; contentire se expositioni sanctorum Patrum, qui Nicæa & Ephesi congregati fuerunt; sic tamen ut si in aliquo lapsu essent, hoc neque reprehendere, neque suscipere, solas autem scripturas scrutari se, tanquam firmiores sanctorum Patrum expositionibus; post incarnationem vero Dei Verbi, hoc est, post nativitatem Domini nostri Iesu Christi, unam naturam adorare se, & hanc Dei incarnati & inhumanati.

Eadem actione tercia, supplicante Eusebium, ad Eutychem mittuntur Mamas & Theophilus presbyteri, cum epistola à Synodo scripta, quæ secundò vocabatur Eutyches, qui Mama & Theophilo ægrè ad se admissis, & lectis Synodi litteris, responder sibi definitum esse, citra mortis necessitatem non egredi monasterio: quo Eutychis responso per præfatos Mamam & Theophilum ad Synodum relato, Synodus eum tertio vocat per Memnonem & Epiphanius presbyteros, & Germanum diaconum, cum epistola, quæ jubetur ad eum Synodo. Actione quinta qui ad Eutychem missi fuerant, referunt eum septem dierum inducias petere, quo imperato, tandem actione septima ad Synodum venit Eutyches cum magno silentio, ingenti monachorum & militum manu suspiratus; multo tamen à Flaviano & Patritio Florentino, quem adesse jussisset Imperator, interrogatus, dogma suum pertinaciter professus est, atque idcirco damnatus à Synodo, & ab ea ab omni officio sacerdotali & monasterii primarii depositus, fideliumque communione privatus, eadem excommunicationis poena his omnibus, qui cum eo communicarent, imposita.

Eutyches sic à Constantiopolitana Synodo damnatus, confessus configit ad S. Leonem, missu ad eum supplici libello, eum libello, quem Eusebius præfate Synodo contra illum obtulerat, & in quo illi generatim tantum intendebat crimen hæresos. Querebatur autem apud Summum Pontificem Eutyches, si inimerit ad Episcopis, Nestorianam hæretim instaurare volentibus, communione privatum, quamvis aperte Nicenam fidem profiteretur, & evocatus à Synodo, adiuvasset, nec sui præsentiam denegasset: iniuper mentiebatur naviter, se in ipso iudicio libellum appellationis ad Sedem Apostolicam obtulisse, nec tamen sive susceptum, quæ ratione compulsi fuerit, contestatorios libellos in Constantiopolitana urbe proponere.

Breviter ad Eutychem rescripsit Leo, eum, quem præ se tulerat adversus Nestorianam hæresim zelum laudans, ejus ramer dictis fide non adhibita: quare cum hæreti suspensus, nec prudenter posset quidquam, incognitis rebus, in cuiusquam partis præjudicium definire, priuquam universa, que gesta fuerant, veraciter audivisset, scripsit ad Flavianum, jubens ut sibi quæ plenissime ac lucide omnia, quod ante facere debuerat, indicare festinaret; quin etiam ea de re ad Theodosium Imperatorem dedit litteras, in quibus accusabat Flaviani negligentiam.

Ad Leonem sine mora de Eutychē accuratè rescripsit Flavianus; & transmissis ad eum synodalibus actis, nequitiam Hæsiarchæ rexit; qua cognita,

Leo

Disputatio I. Articulus X.

451

Leo Synodum suam convocavit, & ex ea celebrem illam epistolam, quae incipit, *Lectis dilectionis tuae litteris*, ad Flavianum scripsit, in qua primū notat imperitiam ac vecordiam Eutychis. *Quibus*, inquit, *Eutyches ... multum imprudens, & nimis imperitus ostenditur .... quam eruditio de sacris novi & veteris testamento paginis acquiescit, qui nec ipsius quidem symboli initia comprehendit?* Et quod per toum mandatum omnium regeneratorum voce depromovit, iſius adhuc sensis corde non capit. *Nesciens* igitur, quid deberet de Verbi Dei incarnatione sentire, &c. Deinde contra impium illius dogma duarum in Christo post unionem naturarum, divinae & humanæ, veritatem luctuenter exponit, & defendit.

Scripterat etiam Eutyches ad Petrum Ravennatum Episcopum, cognomento Chrysiologum, ut eum sibi conciliaret, & meditarem inter ipum & Flavianum agere vellit. Rescripsit autem ad Eutychem Perus, ipsum graviter, quanvis indirecte, culpans, eumque adhortans, ut sile synodica S. Leonis epistola, upotē Sedis Apostolicae judicium infallibile continent, submittat. *In omnibus*, inquit, *bortamus te, ut his, que à beatissimo Papa Romane civitatis scripta sunt, obedienter attendas; quoniam beatus Petrus, qui in propria Sede & vivit & presidet (per successores suos) presta (per eos) querentibus fidei veritatem.* Tum hęc verba nunquam satis laudata subiicit: *Nos enim post studio pacis & fidei, extra consensum Romane civitatis Episcopi, causas fidei audire non possumus.*

Eutyches in haeretico proposito obfirmatus, & freato patrocinio Chrysaphii Eunuchi, quem è sacro sonante suscepserat, & impietati sua conscientiem habebat, simul & infensissimum Flavianum, quique plurimum tunc temporis poterat apud Theodosium juniorum, principem quidem religiosum, & fidei catholicæ studiosissimum, sed ob nimiam credulitatem & mediocritatem ingenii, opportunissimum aulicorum infidiis; Eutyches, inquam, Chrysaphii patrocinio fretus, nihil non, ut Flavianum perderet, & haeresim suam stabiliri, tentare ausus est.

Et enīm ut non solum monachos, quos jam antequam à Constantinopolitana Synodo condemnaretur, missis ad eos tomis ejus dogmata continentibus, sollicitarāt, sed etiam totam civitatem Constantinopolitanam ad seditiōnem commoveret, famosos libellos, iōjuis & contumelias adversus Flavianum referatos, publicè proposuit. Supplicem Imperatori obtulit libellum, in quo querebatur acta Synodo Constantinopolitanā à notariis fuisse falsata; in quibus tamen, Imperatoris jussu coram Thalassio Cæsarea in Cappadocia Episcopo & Florentio Patricio relatis, nihil omnino falsitatis inventum est. Flavianum haereticos insinuavit, atque ita in fide suspectum reddit Imperatori per Chrysaphium, ut Imperator virum lancissimum & eximiē catholicum iusserit, scripto edere fidei sua professionem. Denique per ipadonem hūm à Theodosio obtinuit, ut Ephelum convocaret generalis Synodus, in qua ejus causa, & judicium Constantinopoli latum, & a Romano Pontifice, ad quem ipse appellata, confirmatum, retraictaretur, praeside Dioscoro Alexandrino Patriarcha, homine nefario, & ejus impietati addictissimo.

§. II.

De gestis Ephesi in causa Eutychis.

Theodosius Chrysaphii criminacionibus & calumniis in Flavianum & ejus Synodum exasperatus, eumque Nestorianam haeresim instaurare velle, male suspicans, annuit Chrysaphio & Eutychi generalem Synodum postulantibus. Synodum ergo generalem congregari jussit Ephesi, cui praeſe voluit Dioscorum, ad quem tres scripsit epistles, in quarum prima jubebat, cum venire Ephelum cum decem Metropolitis Aegyptia diocesi subjectis, & decem aliis Episcopis, fide ac doctrina conspicuis, simulque significabat, nolle se Theodoretum, quem pridem foli sue Simonnet Theol. Tom. II.

Ecclesiæ vacare iussit, adesse, nisi secūs videretur universitas Synodo. In secunda admonebat eum, à se nominatim invitatum tuisse Bariumam Syrum Archimandritam, quem puritate vita & catholica fide probatissimum existimat, sed revera hominem haereticum & sicarium immanem. In tertia denique constituebat eum Synodi presidem, afferens hoc universis, qui adessent, Episcopis placitum.

Aliis etiam Patriarchis & Metropolitani, missis ad eos litteris, præcipit, ut adessent Kalendis Augusti. Flavianum quoque, & alios Episcopos, qui Eutychem Constantinopoli damnaverant, praesentes esse voluit; sed tacere, nec inter judices censi, sed communem aliorum omnium Episcoporum sententiam exspectare, quoniam ea qua ab ipsis judicata erant, retractarentur. Tum ut omnia peragerentur abique tumultu, cōmisit Elpidium comitem lacri consistorii, Eulogium tribunum, & Notarium Prætorianum, cum militum præsidio.

Nominatim per litteras ad Synodum Imperator invitavit Leonem Romanum Pontificem, qui Imperatori, & ejus forori Pulcheria relictis, id moris non esse, ut Romanus Pontifex ejusmodi Synodis per se adficeret; præterea necessitate rerum praesentium se Roma detineri; sed legatos, qui praesentiam ejus exhiberent in Synodo, à te missum iri, quod re ipsa præstitit: nam tres misit legatos, qui vicem ejus agerent, Julianum, Renatum, & Hilarum, cum synodica ad Concilium Ephesi celebrandum epistola, quæ incipit, *Religiosa clementissimi Principis fides;* in qua postquam Eutychis imperitiam & ejus haeresim breviter perlitterxit, sic profequitur: *Fratres nostros Julianum Episcopum, Renatum presbyterum, & filium meum Hilarym diaconum, cumque hic Dulcissimum notarium probata nobis fidei, misi, qui vice mea sancto conventui vestra fraternitatē intersint, & communī vobiscum sententia, que Domino sint placitura, constituam: hoc est, ut primus p̄stiferō errore damnato, etiam de ipsis, qui imprudenter erravit, restituione traileatur, si tamen doctrinam veritatis amplectens, sensus haereticos, quibus imperitia ejus fuerat irretita, plene aperteque propria voce & subscriptione damnaverit: quod etiam in libello, quem ad nos miserat, est profetus spondens per omnia nostram secuturum esse sententiam.*

Latrocinalē igitur Concilium cœptum est anno Christi 449. sexto idus Augusti, & adhucunt Episcopi circiter 360. Lectis litteris Imperatoris, Romani Pontificis legati perierunt, ut Leoni quoque synodica epistola coram legeretur, quod eludente Dioscoro factum non est. Eutyches deinde, Eusebio, qui illius accusator erat, rejecto, admisus est, & Synodo libellum confessionis obtulit; quo lecto, acta Constantinopoli sub Flaviano contra eundem Eutychem releguntur. Illis relectis in integrum restituitur Eutyches; restituto Eutychē, introducuntur ejus monachi, qui in Synod supplicem adversus Flavianum offerunt libellum, in quo queruntur immoritō privatos se à Flaviano fidelium communione, & sacramentorum participatione, eō quod ab Eutychē discedere noluerint. Lecto libello, monachi adversus Episcopum suum rebelles & contumaces absolvuntur ab excommunicatione, in qua novem jam ferē menses integros imponentes manerant.

Exinde jubente Dioscoro releguntur acta in actione sexa Ephesina Synodi, ubi lecto symbolo à Nestorianis fallato, & a Charisio presbytero ad Synodum delato, Synodus statuerat, ne quis alteram ab ea, quam Nicenī Patres compulerunt, fidem auferre, aut conscribere, aut componere licet posset: qui verò alteram fidem componere aut proferre auderet, si Episcopus esset vel clericus, deponeretur; si verò laicus, excommunicaretur. Post hanc Diocorū contra Flavianum & Eusebium Dorilai Episcopum, tanquam Ephesini decreti transgressores, quod Niceno symbolo non contenti, de fide novi aliquid constituerent, depositionis sententiam profert, frustā ad illius genua accedentibus Episcopis, & deprecantibus,

Ff 2 ne

ne innocentem & immeritum Flavianum damnet; quod non solum non impetrant, sed etiam ab introducitis militibus ita terrerunt omnes, ut omnes Flaviani & Eusebii damnationi subscriptant, exceptis tamen legatis Pontificis, quorum alter, nempe Hilarus, alta voce intercedit. Flavianus oppresus a Dioecoro, ab iusta illius sententia provocatus, & appellatus Romanum Pontificem, appellationisque libellum legaris Apostolicae Sedis tradidit. Cæsus, multisque injuris affectus, deportatus in exilium, ubi non multo post dolore plagarum, quas accepit, extinguitur. Denique soluta Synodus, Epheso discedit Dioecorus, & in urbe Nicæa in Leonem Summum Pontificem fert excommunicationis sententiam, quam decem Episcopi Aegyptii, quos secum habebat, ipso cogente; inviti & gemebundi subscriptiunt.

Hilarus agere è manibus Dioecori elapsus, Romanus venit ad Leonem, eumque de re tota certiore facit. Leo Synodum convocat, in eaque omnia in Ephesino conciliabulo acta rescindit, & ad Theodosium scribit, obsecrans ut omnia in eo statu esse jubet, in quo fuerunt ante omne judicium, donec major ex toto orbe sacerdorum numerus congregetur, atque ut, quia & legati Apostolici fideliter reclamarunt contra sententiā in Flavianum latam, & eisdem libellum appellationis Flavianus dedit, generalem Synodum jubeat intra Italiam celebrari. Ad Pulcheriam quoque Augustam scribit, ut hanc suam supplicationem apud Theodosium, tanquam specialiter a Petro Apostolo legatione sibi commissa, dignetur afferre, ab eoque Concilium intra Italiam habendum impetrare labore.

Idem à Theodosio, datis ad eum litteris, Leonis horruat, Valentinianus, qui in Occidente imperabat, Galla Placidia mater eius, & ejus uxor Licinia Eudoxia petierunt; sed nihil impetratum est: imò vero Theodosius, quem Chrylaphius sycophantus suis infatuat, legem edidit, qua Flavianum velut Nestorianæ hereticos instauratores infamabat, ejusque confirmabat depositionem, sicut & aliorum Episcoporum, quos exauctoraverat Alexandrinus, Eusebii scilicet Dorilæi Episcopi, domini Patriarchæ Antiocheni, Theodoreni, Ibae, &c. Eadem lege jubebat, ut Episcopi universi Nicenam fidem subficerent, & eum de sua subscriptione per proprias litteras certiore facerent, &c.

Scribunt aliqui, Theodosium rei veritatem tandem competisse; in eos, à quibus deceptus fuerat, animadvertisse, Chrylaphium relegasse, Eudoxiam conjugem suam verbis acerbissimis objurgasse, adeò ut ipsa Hierosolymam adeundi copiam petierit; Pulcheriam denique lororem suam, quam Chrylaphio & Eudoxia suadentibus, à rerum administratione removarat, honorifice revocasse, atque in pristinam Augustæ dignitatem restituisse; quod certè contingere non potuit, nisi postquam ad Valentinianum, Placidiam, & Liciniam rescriperat, cisque, quod petebant, abnuerat. At videamus Leonem ad Pulcheriam ut Augustam & summam rerum administrarem scripsisse ante pseudo Synodum Ephesinam, imò & aliquando post, quando ad imperrandum totius orbis intra Italiam Concilium scriptit Theodosio, qui tunc certè certius errorem nondum posuerat.

Anno sequenti extinto Theodosio, Martianus, vir religione & bellica virtute eximus, Imperium capessit, & conjugem accepit Pulcheriam, quacum rei catholicae constitueret pari studio statim incumbit. Corpus Flaviani ab exilio Constantinopolim honorifice revelli jubet, & collocari in Apostolorum Basilica, in qua Constantinopolitanus Episcopi inhumi solebant. Episcopos ob Flavianum depositos, & in exilium deportatos, ab exilio revocat, futura Synodi legitima sententia fides suas recuperaturos. Chrylaphius malorum omnium auctor, Pulcheria ntu occiditur. Legati à Leone paulò ante Theodosii obtutum, Abundius scilicet, & Asterius Episcopi, & Basilius & Senator presbyteri, Constantinopolim missi

honorisfice excipiuntur à Martiano. Anatolius, qui Flaviano suffectus fuerat, convocato Episcoporum concilio, cui interiunt legati Pontificis, Eutychis heresim damnat, & unā cum aliis, qui aderant, Episcopis subscriptit epistolam Leonis ad Flavianum, eamque ad alios Orientis Episcopos subscriptandam destinat, Eutyches denique in exilium deportatur, de eoque deinceps altissimum silentium est.

Leone & Pulcheria hortantibus, Martianus generali Synodum convocare statuit, primum Nicæam, quid Leonem ipsum, & alios Episcopos invitavit. Ed convenerunt Episcopi 630. ut testatur Liberatus in Breviariorum cap. 13. aut ad minimū 520. ut Patres ipsi in sua ad Leonem synodica epistola scripsire. Edem Leo legatos, qui vicem ejus agerent, & ejus nomine Synodo praesiderent, misit Paschalium Lilyberanum in Sicilia Episcopum, & Lucentium Episcopum Asculanum, cum Bonifacio & Basilio presbyteris; quibus Imperatorem enixe rogantibus, ut praesens adcesseret Concilio, seque aliter ei interfuturos esse negantibus, Imperator Nicæa Chalcedonem Episcopos evocavit, ut propter vicinitatem loci ex urbe regia, cum opus foret, ad eos venire posset. Concilium itaque Chalcedone ceptum est VIII. idus Octob. anno 451. & actionibus sexdecim perfectum est. Nos hic quæ sex prioribus actionibus gesta sunt, & ad Eutychis causam pertinent, quanta fieri poterit brevitate perstringemus.

§. III.

De gestis Chalcedone in causa Eutychis.

A ctione prima cum Dioscorus inter Episcopos suo loco confidisset, intercesserunt legati Pontificis, Paschalinus & Lucentius, protestati se, ut Leo jussire, discessuros, si Dioecorum judicis, & non potius rei locum teneret, quippe qui non judicaturus, sed judicandus advenaret, quia cum personam judicandi non haberet, eam agere presumperat, & Synodum generalem aulus fuerat facere sine auctoritate Sedis Apostolicae, quod nunquam licuit, nunquam factum est. Quod postulabant, obrinuerunt legati; & iubentibus Magistris ac Senatoribus, Dioecorus in medium transiit, eique ex adverso oppositus est Eusebius Dorilæi Episcopus, qui illum accusaturus advenaret. Postulante Eusebio perlecta sunt duarum Synodorum acta, Constantinopolitanæ scilicet, in qua damnatus fuerat Eutyches, & Ephesina latrocinalis, in qua Eutyches in integrum restitutus, & Flavianus cum Eusebii depositus fuerat; quibus perlectis, cum Eutychem male restitutum, & Flavianum cum Eusebii iniuste depositum fuisse liqueret, judices ac tenatus dixerunt, videri sibi justum esse, si ita placet Imperatori, eidem depositionis pena subiecendos Dioecorum, Juvenalem Hierosolymitanum Episcopum, Thalassium Episcopum Cesaree Cappadociae, Eusebium Episcopum Ancyrae, Eustathium Episcopum Berysti, & Basilius Episcopum Seleuciae Iaurie, qui in latrocino Ephesino principatum obtinuerant.

Actione secunda, praesentibus Magistris & Senatoribus, absente vero Dioecoro cum aliis sex Episcopis proxime nominatis, leguntur symbolum Nicænum, symbolum Constantinopolitanum, epistola Cyrrilli ad Nestorium, quæ incipit, *Obloquuntur;* alia ejusdem ad Joannem Antiochenum epistola, quæ incipit, *Latentur cœli;* & epistola synodica à S. Leone ad Flavianum contra Eutychis heresim scripta, cui post ejus lectionem Episcopi, qui aderant, orthodoxi sic acclamant: *Hæc Patrum fides, hæc Apostolorum fides.* Omnes ita credimus, orthodoxy ita credunt. Anatolius ei qui ita non credit. Petrus per Leonem ita locutus est, *Apostoli ita docuerunt.* Dixi autem, Episcopi, qui aderant, orthodoxi: nam Illyricani & Palestini Episcopi, qui nondum ad sanam mentem redierant, dubitarunt circa tria hujus epistolæ loca, quorum tamen plana erat orthodoxy: Breviter illis ex tempore reponsum est ab orthodoxis: tum Magistris & Senatoribus sciscitantibus, quis adhuc dubitet,

ret, orthodoxi Episcopi iterum clamant, *Nemo dubitat*: sed Illyriciani & Palæstini per Atticum Nicopoleos Episcopum aliquot dierum inducias postulant, intra quos tranquilla mente veritatem perquirere possint. A Magistris & Senatoribus conceduntur illis quinque dierum induciae, intra quos cum orthodoxis apud Anatolium convenientes doceantur, & dubia sua deponant. Contra hanc oecconomiam reclamant orthodoxi omnes, dicendo: *Omnis ita credimus: sicut Leo, ita credimus, Nostrum nullus dubitat. Nos jam subscripti sumus.* Denique Illirici & Palæstini pertinet, ut Dioſcorus cum aliis sex Episcopis supra memoratis Synodo reddatur, orthodoxis omnibus clamantibus *Egyptium exilio*.

Actione tertia, à qua absunt Magistratus & Senatores, & Dioſcorus, cum aliis sex Episcopis, qui cum illo in Ephesino latrociniō primatum habuerunt, Eusebius Dorilai Episcopus Dioſcorum accusat; leguntur variis libelli Synodo oblati, in quibus exponebantur Dioſcori feclera. Dioſcorus à Synodo catus, etiam post tertiam citationem venire abutit: Pachasius in eum sententiam profert his verbis: *Sanctissimus & beatissimus Archiepiscopus magna & senioris Roma Leo, per nos & per presentem sanctam Synodum, una cum... beato Petro Apollōlo qui est petra & crepidō catholica Ecclesia, & recte fidei sacramentum, nudavit eum (Dioſcorum) tam Episcopatus dignitate, quam etiam & ab omni sacerdotali alienavit ministerio.*

Similiter contra Dioſcorum depositionis sententia fertur ab Anatolio, Maximo Antiocheno, & aliis deinceps omnibus qui aderant Episcopis. Sententia depositionis contra Dioſcorum lata, ab omnibus deinde subscribitur; mittitur ad Dioſcorum, & significatur clericis Alexandrinis, qui Chalcedone aderant. A Synodo proponitur edictum, quo declaratur, ita Dioſcorum gradu & dignitate dejectum esse, ut nunquam in integrum sit restituendus. Denique Martianum Imperatorem de Dioſcori depositione certiorum facit Synodus per litteras, in quibus Patres damnationis Dioſcori causas exponentes, afferunt eum depositum esse, quia primò epistolam Leonis ad Flavianum recitari prohibuit Episcopis Ephesi congregatis, & hoc postquam multo tempore promiserat, & juraverat se hujus epistola lectionem non impediretur. Secundò, Eutychem legitimè abdicatum, in integrum irregulariter restituit contra decretum Leonis, qui hexsim ejus damnaverat, & sententiam in illum à Flaviano latam confirmaverat. Tertiò, quia Flavianum & Eusebium Dorilai Episcopum iniquè damnavit, & alios Episcopos à diversis Conciliis ritè damnatos, in communionem propria auctoritate suscepit; cùm regulæ ecclesiasticæ precipient, ne qui Episcopi in communionem accipiant eos, qui ab aliis fuerunt excommunicati. Quartò, sententiam excommunicationis in Leonem Pontificem ferre ausus est. Quinto denique, Concilio inobedens fuit, & semel, ac secundo, & tertio secundum sanctas regulas vocatus, noluit se fovere.

Magistratus & Senatores qui actione tertia non interfuerant, ut Dioſcori iudicium soli Synodo relinquenter, adfuerunt actioni quartæ: in qua scilicet in illis utrum symbolo Niceno & Constantinopolitano consonet epistola Leonis ad Flavianum, declarant Episcopi omnes, etiam Illyricani & Palæstini, qui actione tertia dubitaverant de tribus ejus locis, illam symbolis confonare, eique se subscriptisse. Exinde accepto Imperatoris mandato, quo Juvenalis & aliorum Episcoporum, qui cum Dioſcoro latrocinalem Synodum Ephesinam reixerant, iudicium Synodo permittebatur, Synodus cum illis, quoniam Leonis epistola subscripterant, clementer agit, colque in pristinum ordinem & consensem admittit. Lecta deinde fidei professione, quam Imperatori obulerant *Egyptii Episcopi* tredecim, jubent dictam Leonis epistolam subscribere, quod facere sine Alexandro Archiepiscopo constanter renuentes, ex indulgentia subscriptionem suam differre permittuntur donec novus loco Dioſcori eligatur Alexandriæ Episcopus. Simonnet Theol. Tom. II.

copus. Denique Carolo & aliis Archimandritis ac monachis Eutychianis, postquam lecti fuerunt supplices libelli, quos Imperatori obtulerant, conceduntur triginta dierum induciae ad hoc, ut Eutychis heresim damnet, & subscriptante epistolam Leonis; quo tempore clapo, si non obedierint, gradu ac omni dignitate, communione, & prælatura privati declarantur.

Actione quinta, cui interfuerunt Magistratus & Senatores, lecta fidei expositione, qualis apud Anatolium absentibus legis Apostolicis exarata fuerat, Joannes Germanicus Episcopus, in medium transiens, dixit, expositionem illam non bene habere, adeoque redintegrandam esse. Reclamarunt etiam legati Pontifici, interminati se discessuros, & Romæ Synodum alias generalem coactum iri, ni reconcinaretur expositus, in qua tantum dicebatur, Christum esse ex duabus naturis, quod ad Eutychianam impietatem refutandam insufficiens esse judicabant Apostolici legati, nec immerito, ut pater ex his Dioſcori verbis: *Quod ex duabus naturis est, suscipio; duas non suscipio.* Quare volebant in expositione dici, quod in sua ad Flavianum epistola scriperat Leo, Christum in duabus naturis inconsuē, immutabiliter, indivisi, inseparabiliter subsistere; quod tandem post longam altercationem agentibus Magistratus ac Senatoribus, & ipso metu Imperatore pernuncium interveniente, & præcipiente, perfectum est ab Episcopis ad id à Synodo delegatis. Expositio reconcinnata, & cum additione quam legati Pontifici postulaverant, relecta, ab universa Synodo suscepta est, clamantibus Episcopis omnibus: *Hec fides Patrum Metropolitanæ modo subscriptant... que bene definita sunt, dilationem non suscipiant. Hec fides Apostolorum, huic omnes consentimus, omnes ita sapimus.*

Actione sexta, præsentibus Marciano & Pulcheria, fidei expositiō, postquam iterum lecta est, ab Episcopis omnibus subscripta; & subscriptione ab omnibus facta, Imperatore iterum scilicente, num secundum omnium Episcoporum consensionem definitio relecta, proleta fuerit, clamant omnes: *Omnis sic credimus: una fides, una voluntas, omnes id ipsum sapimus, omnes consentientes subscriptimus, &c. Nestorius & Eutychi & Dioſcoro anathema. Trinitas hos tres damnavit, Trinitas hos tres ejecit, &c. Sic absoluta est Chalcedonensis Synodus celeberrima, quantum attinebat ad Eutychem, circa quem nominatim nibil statuit Synodus, quia causa illius jam erant finita, ut potè legitimè condemnati ab Archiepiscopo suo Flaviano, cuius iudicium confirmaverat summus Pontifex Leo, cuius rogatu Eutychem iam relegaverat Marcianus.*

Edicto publicè proposito Synodum confirmavit Marcianus, & ea que decreverat observari præcepit. Legem, à Theodosio post latrocinalem Synodum Ephesinam contra Flavianum & Eusebium Dorilai Episcopum latam, legi contraria infirmavit & abrogavit; Gangram Paphlagoniæ urbem relegavit Dioſcorum, in cuius locum suffectus est Proterius vir apprimè catholicus, qui sedem Alexandrinam obtinuit, non sine ingentibus turbis, quas excitarunt, qui Dioſcoro studabant: quare tunc duas in partes scissa est Alexandria, alius, qui numero quidem pauciores, sed honestiores erant, Proterium sequentibus; aliis vero Dioſcoro, quādū vixi adhærentibus, quorum plerique nequidem mortuo Dioſcoro ad Proterium rediere, sed schismà fecere, auctoribus Timotheo Äluro presbytero, & Petro Moggo diacono, quos idcirco Proterius damnavit.

§. IV.

Discrimina, in que ab Eutychianis adducta Chalcedonensis Synodus, perstringuntur.

Marciano Imperatore anno 457. è vivis sublato, Timotheus Älurus, monachorum, quos circumvenerat, multitudine fretus, sedem Alexandrinam invadit;

vadit; à duobus Episcopis, qui ob crimina sua damnati fuerant, & in exilium pulsii, ordinatur; per nefarios homines Proteriorum in baptisterio, ad quod consergerat, ipso die Cœna Domini interficit; & Chalcedonensem Synodum anathematizat. Missis utrimque ad Leonem, qui Marcius successerat, supplicibus libellis, hoc est, tam ab Ägypti Episcopis & clericis, de Proterii sede, & Chalcedonensis Synodi damnatione conquerentibus; quam à Timotheo, factum excusante, & ut Synodus Chalcedonensis abrogaretur postulante, Leo encyclicas litteras ad omnes orbis Romani Episcopos scribit, sciscitans quid ei de Chalcedonensi Concilio, & Timothei ordinatione statuendum judicent. *Chalcedonensem Synodum*, in eis Liberatus, cap. 15. usque ad sanguinem vindicandam... *Timotheus vero non solum inter Episcopos non haberi, sed etiam christiana appellatione privari*, retribuit omnes Episcopi. 1060. Episcopos Eulogius Episcopus Alexandrinus, ad 470. tantum Epi-
thetum Antiochenus Episcopus ad Imperatorum re-
scripsisse testatur apud Photium. Acceptis Episcoporum litteris Imperator Alexandria pelli juber Timo-
theum, eumque Gangram primum, deinde Clericorum relegati. In ejus locum à Catholicis sufficitur Timotheus alias, cognomento Salophaciolo.

Non solum Alexandriae, sed etiam Antiochiae tur-
batum est ab Eutychianis. Petrus cognomento Cnaphaeus sub Follo, presbyter primum Chalcedone, de-
inde Constantinopoli Archimandrita, impetrat Eutychianam addicitionem, scelerum suorum conscientia exagitatus aufugit Antiochiam ad Leonem, quem Imperator Leo Orientis ducem fecerat. Ibi contra catholicam fidem & Martyrium Patriarcham turbas ingentes excitavit; tum Martyrio sponte Episcopatu-
ri renunciante, sedem Antiochenam invasit: sed agente Gennadio, ab Imperatore damnatus ad exiliu-
m, antequam in illud deportaretur, fuga libi-
met constituit.

Leone mortuo, & imperante Zenone, Basiliscus Eutychianus sexta studiofus, tyrannidem arripit anno 495. Ab exilio revocat Timotheum Elurum, qui cum Petro Cnapheo venit Constantinopolim. Quadente Timotheo, Basiliscus ad omnes ubique Episcopos misit encyclicas litteras, in quibus epistolam sancti Leonis ad Flavianum & Chalcedonense Concilium anathematizari jubet, & ubique reperta fuerint, flammis absumi. Cum Timotheo Elur & Petro Cnapheo Basilisci litteris subscriptissime Episcopos alios numero circiter quingentos scribit Evagrius, lib. 3. hist. cap. 5. Ex illis fuerit Asiani Episcopi, qui tamen aliquanto post, dejecto Basilisco, ad Acacium Constantinopolitanum miserunt penitentia libellos, quibus ascribant, se non sponte sua, sed necessitate adatos. Basilisci litteris subscriptissime, nec aliter se, quam juxta Chalcedonensem Synodum formulam credere, & antea credisse.

Subscriptis Basilisci litteris Petrus Cnapheus Antiochiam reversus, sedem illam iterum occupat. Timotheus itidem cum Petro Moggo Alexandriam reddit, & sede illa recepta, fugatoque Timotheo Salophaciolo, anathematizat Chalcedonensem Synodum. Interea Acacius adversus Basiliscum plebem Constantinopolitanam & monachos commovet. Basiliscus perterritus, litteras suas encyclicas revocat, alialque illis contra-
rias, quibus Chalcedonensem Synodum confirmat, mittit ad Episcopos.

Altero, quam derurbatus fuerat anno, Zeno imperium recuperat; omnia Basilisci acta rescindit, Petrum Cnapheum Antiochia expulit; derubari jubet Timotheum Elurum, qui, si Liberato credimus, vita periculus mortem optat, & hausto sponte veneno extinguitur. Restituto iussu Leonis Timotheo Salophaciolo, heretici sua sibi auctoritate Episcopum eligunt Petrum Moggum, quem, hoc nuncio accepto, more damnat Zeno; quare se se hominum conspectu subducere cogitur; cum autem Alexandria delitesceret, Timotheus Salophaciolus de eo longius amandando scriptit ad Simplicium Pontifi-

cem, qui ea de re apud Zenonem & Acacium, qui tum Petro favebat, toto fere triennio per litteras fru-
strâ laboravit.

Mortuo Timotheo Salophaciolo, à Catholicis Joannes cognomento Thalaja, vir catholicus, Episcopus Alexandrinus ordinatus est, cui Acacius, quod ab eo non accepisset litteras, quibus de illius ordinatione certior fieret, gravissimè luccensuit: unde & Zenonem impulit, ut eo dejecto Petrum Moggum restituat. Praterea, idem Acacius Zenoni auctor fuit, ut Catholicos cum hereticis conciliandi gratia edere heriticum seu unitivum decretem, quod est media quadam inter orthodoxos & heterodoxos fidei professio, in qua scilicet profiteretur se nullam aliam fidei formulam suscipere præter Nicenam, quam Constantiopolitana Synodus generalis confirmavit; & Ephesina, que Nestorium damnavit, secuta est; col-
que qui altere sentiunt, vel senserunt alias, sive in Chalcedonensi, sive in alia qualibet Synodo, ana-
thematis cum Nestorio & Eutyche. Præterea, duodecim sancti Cyrii adversus Nestorium anathematismos recipi & confiteretur *Unigenitum Dei Fi-
lium & Deum, verò hominem factum... consubstan-
tiale Patri secundum deitatem, eundemque nobis consubstantiale quod humanitatem, qui descendit &
incarnatus est ex Spiritu sancto de Maria Virgine ac
Dei genitrice, unum esse, non duos. Eos verò qui di-
vidunt, aut confundunt, aut phantasiam introducent, omni-
nino rejicit: de una autem aut duabus postincarnationem naturis ex industria filerit, ne cui parti præjudicet.* Itaque Zeno in suo heretico Synodum Chalcedonensem non damnabat quidem, sed nec illam, & editam ab illa fidei expositionem admittebat, imò indirectè eam petere, ac vituperare videbatur.

Hereticum suscepit Petrus Moggus, quare cum eo Acacius communionem inicit. Cum autem Chalcedonensem Synodum damnare desineret Petrus, ex Eutychianis, quibus abundabat Alexandria, aliqui ab ejus communione recesserunt; cùmque postea, ut illos ad se reduceret, Synodum anathematizasset, nihilominus in suo schismate perseveraverunt: unde quia conventus suos seorsim à suo Capite seu Patriarcha agebant, nun-
cupati sunt Acephali, quod vocabulum ad totam sectam transit; ita ut postmodum sectæ illius homines indiferenter Acephali, vel Eutychiani appellati fuerint.

Anno 482, quo Henoticum promulgatum est, Con-
stantinopoli degeberat Petrus Cnapheus, qui illud suscipiendo conciliavit sibi Acacium, à quo in communione indecō receptus est, & in Antiochena sede restitutus, ejecto Calendone catholico, quem ipse Acacius ordinaverat: sede recuperata Petrus Cnapheus palam Concilium Chalcedonense damnavit, & ad Tri-
lagii finem hanc adjecit clausulam, *Qui passus es pro
nobis, miserere nobis*, siveque initium dedit heresi-
Thopalchitarum.

Anno 483, defuncto Simplicio, ad Pontificatum Ro-
manum electus est Felix tertius, qui Honoticum repudiavit, & Rome coegerit Synodum, ex qua legatos, Vi-
talem scilicet ac Missenam Episcopos, Constantinopolim misit, qui à Zeno peterent, ut Chalcedonensis Synodus firmaretur. Petrus Moggus tanquam hereticus expelleretur, & Acacius Romanum mitteretur; rationem redditurus eorum, quæ ei objiciebat Joannes Thalaja, qui Alexandria expulsus, ad Sedium Apostolicum configuratur. Verum legati in carcere coniecti, ac postea ab Acacio corrupti, cum hereticis communica-
runt, Petri Moggi nomine in sacris dysptichis publicè recitato, ex quo facto multos ex simplicioribus in frau-
dem induxerunt heretici, afferentes Petrum Moggum à Romana etiam Sedi susceptum esse in communionem.

De legatorum suorum prævaricationem per Acci-
merentes monachos, qui illos accusaturi Romanum ve-
nerant, certior factus Felix, alteram Rome coegerit Synodum, in qua legatos suos omni honore & gra-
du privavit, & excommunicationis sententiam tulit in Acacium, quam Constantinopolim delatam monachus Acci metensis in Acaci pallio suspendit, dum ad sacra celebranda templum ingredieretur. Acacius CON-

Disputatio I. Articulus X.

455

contemptu Synodi Romanae iudicio in hereticorum communione permanxit, & Felicis nomen è sacris expunxit diptychis: quare ex tunc Romana & aliae Occidentales Ecclesiae à Constantinopolitana separatae sunt, quod schisma diu duravit cum ingenti Ecclesiarum Orientalium detrimento; nec nisi post quinque & triconta circiter annos, imperante Justiniano, & procurante Hormida Pontifice, extinctum est.

Zenone post decimum & septimum imperii sui annum abique liberis defuncto, Ariadnes, qua Zenonis conjux fuerat, opera rerum summarum adepta est, & Ariadnam accepit uxorem Anastasius. Eo imperante, miram Ecclesiarum Orientalium discordiam suisse, scribit Evagrius lib.3, hist. Eccl. cap.30. singulis praefulibus, prout ipsis visum erat, agentibus. Alii Synodus Chalcedonensem defendebant; alii anathematizabant: alii nec admitebant nec rejeciebant, contenti Henrico, quamvis inter se de una vel duabus in Christo naturis dissiderent. Cùm autem veller Anastasius subditos imperio suo altissima pace frui, omni contentione tum ab Ecclesiae statu, tum à rebus publicis procul amandata, atque ita nihil omnino innovari veller, si quem Episcopum reprehendebat contra inolitam Ecclesiae, cui praeerat, consuetudinem Concilium Chalcedonense aut predicantem, aut sub anathemate damnantem, cum fede expellebat.

Xenajes Hierapoleos Episcopus, cum ingenti monachorum Eutychianorum turba Antiochiam irrumperet, Flavianum Patriarcham catholicum aggressus est, ut eum ad anathematizandam Chalcedonensem Synodum compelleret. At cives Antiocheni accurrerentes, Xenajam cum suis monachis, non sine magna illorum cæde fugarunt. Quod cùm delatum esset ad aures Anastasi, Flavianum immurum expulit, & Patras relegavit, intruso in ejus locum Severo, homine nequissimo, qui ob Eutychianam impietatem è monasterio suo expulsius, Constantinolum venerat, & in Anastasi familiaritatem irrepererat. Hic cùm Antiochiam venisset, synodicas, in quibus Chalcedonensem Synodum cum epistola S. Leonis, & eos qui duas in Christo naturas agnoscabant, sub anathemate damnabat, litteres quaquaversum misit, & ad eas subscrivendas sua dioecesis Episcopos partim fraude induxit, partim vi compulit, nonnullis ramen subscrivere recusantibus, qui idcirco sedibus suis recitici fugerunt.

Mortuo Anastasio Praetoriani milites Imperatorem renuntiarunt Justinum, qui senior dictus est, Principem apprimè catholicum, & acerrimum Chalcedonensem Synodum defensorem. Hic primo imperii sui anno Severum, eò quòd in litteris synodicas, quas scribebat, & in responsionibus, quas ad singulos Patriarchas mittebat, Synodum Chalcedonensem damnare non cessabat, deturbavit, jussitque lingue absensione plebi, hortatu Vitaliani militum magistris, cui maledixerat. Quod supplicium fuga evasit Severus, in cuius locum suffectus est Paulus quidam, vir catholicus, qui Chalcedonensem Synodum palam predicare jussus est ab Imperatore, à quo idem alius omnibus Orientalis Ecclesiae praefulibus praceptum est.

Justino ad meliorem vitam translato, Justinianus, quem sibi collegam assumpturam, solus imperaverat, & Chalcedonense Concilium acerrimè ad finem usque vitæ defendit, Theodora ejus conjugi Eutychianorum parti addicissima, eosque, qui unam tantum in Christo naturam assertabant, omni cura ac sollicitudine protegente.

Petro Moggo ejusdem impietatis & in Chalcedonense Concilium odii participes in Alexandrina sede successerant Athanasius, Joannes Mela, Joannes alter cognomento Niziota, Diocorus junior, sub quo Alexandrinus Acephali ad aliorum, qui Patriarchæ communicabant, Eutychianorum communionem redierunt; & Timotheus, quo defuncto, procurante Theodora Augusta, per Calopythium cubiculum, Theodosius ordinatus est Episcopus Alexandrinus.

Simonnet Theol. Tom. II.

nus: sed seditionum populi pertitus, sponte Alexandria abcessit, & cum honore Constantinopolim deductus est iussu Theodoræ, quæ eum Chalcedonensem Synodum suscepturnum esse Justiniano promiserat; quod cùm à Severo, qui tunc Constantinopoli agebat, in heresi confirmatus, praefare perinaciter recusasset, ab Imperatore missus est in exilium, & in ejus locum suffectus Zoius Episcopus catholicus.

Anno 635. è Trapezuntina sede in Constantinopolitanam, opera Theodoræ translatus est Anthimus catholicum se simulans. Eodem anno Constantinopolim venit Agapetus Romanus Pontifex, qui acceptis orthodoxorum contra Anthimum libelis, eum herefes convictum, Augusta clàm minas nequicquam intentante, depositus, eique subrogavit Menas, qui Agapeto aliquantò post ad celos translato, Constantinopoli Synodum coegit, in qua Anthimus in heresi contumax excommunicatus est cum Severo, quibus constitutione edita Justinianus non solum urbe regia, sed etiam omni alia imperii civitate interdixit. Ex quo tempore omne in Ecclesia Orientali disodium sublatum est, & à Patriarchis aliisque Episcopis omnibus receptæ & praedicatae sunt quatuor Synodi, Nicena scilicet, Constantinopolitana, Ephesina prior, & Chalcedonensis, ut scribit Evagrius, lib.4. hist. Eccl. cap.11. & manifestum si ex quinta Synodo sub Justiniano celebrata Constantinopoli, in qua sic loquuntur Patres: Iterum confitemur quod suscipimus sanctas quatuor Synodos, id est, Nicenam, Constantinopolitana, Ephesinam primam, & Chalcedonensem; & que pro una eademque fide deficerunt, predicavimus, & predicamus.

§. V.

De variis Eutychianorum factionibus.

Eutychiani divisi sunt in Eutychianos rigidos, Eutychianos moliores, hesitantes, corrupticos, incorrupticos, Agnætas, Theopaschitas, Triteitas, Severitas, Jacobitas, &c.

Eutychiani rigidi erant ii, qui in omnibus Eutychis impietatem lequebant: moliores verò, qui in aliquo ab Eutychi dissentiebant; unde & semi-Eutychiani dicti sunt. Primi cum Eutychi afferebant, post unionem, unam tantum naturam, eamque simplicem in Christo maofisse, sive quia volebant divinitatem conservam esse in humanitatem, sive potius quia sentiebant humanitatem à divinitate abloream atque consumptam: unde negabant Christum nullam ex parte nobis substancialē esse. Secundi verò affirmabant unam quidem in Christo naturam esse, sed eam naturam Patris secundum aliquid, & secundum aliquid naturæ nostræ esse coniunctualē; unde consequens est, ut tenerent ex utraque natura, divina scilicet & humana, unam tertiam sūisse compositam.

Hesitantes, ex quorum numero fuisse Anastasium Zenonis in imperio successorem scribit Leontius, hoc commune cum aliis Eutychianis habebant, quod Eutychis heresim amplecterentur, & aversarentur Chalcedonensem Synodum.

Corrupticos sic dicti, quia corpus Christi fuisse corruptioni obnoxium confitebantur, Theodotianū nuncupati sunt à Theodosio, quem supra favore Theodora Augusta ad Alexandrinum Episcopatum electum esse diximus. In corrupticōlē mortis & perpassiōnis expersi semper esse volebant. Appellati autem sunt etiam Julianistæ à Juliano Halicarnassensi, Gajanitæ à Gajano, quem à monachis in Alexandrinam sedem deturbato Theodosio, intrufus Theodora Carthaginem relegavit, & Aphthartodocetæ.

Agnætas sic dicti, quia Christo ignorantiam attribuebant, authorem habuerunt Themistium diaconum Alexandrinum, à quo Themistiani nuncupati sunt. Theopaschita Petrum Cnapheum authorem habauerunt, & unam de trinitate personam passam esse secundum divinitatem asseruerunt. Differabant autem à Patropassianis, qui unicam in Deo hypostatam.

Ff 4 sim

sim admitebant; cum ipsi tres inter se realiter distinctas agnoscerent. Trinitas non solum tres hypostases, sed etiam tres naturas inter se distinctas realiter constituerunt. Horum institutor, vel saltem instaurator fuit Joannes Grammaticus cognomine Philoponus, qui scriptis contra Chalcedonensem Synodum. Severitas, qui in plures factiones divisus fuerunt, sic dicti sunt à Severo Antiocheno pseudo-Episcopo, quo auctore glorabantur. Jacobites prognati sunt à Jacobo genere Syro, ex insula plebe homine, qui Armenos in Theopatitarum heresim induxit, quam haecenitius pertinaciter retinunt. Existerunt deinde aliae Eutychianorum factiones, quorum alii Angelites à loco quoddam Alexandriæ Angelio dicto, in quo convenitus fuos habebant, alii Petritæ à Petro Episcopo, alii Cononites ab Episcopo Conone nuncupabantur.

ARTICULUS XI.

De Scythis quibusdam & Acemetenibus monachis.

Juliano seniore imperante, pacis ac concordia Ecclesiastice studiosissimo, Hormisdas Pontifex Romanus ad eum anno 519. legatos misit, Germanum & Joannem Episcopos, Blandum presbyterum, Felicem & Diocorum diaconos, qui cum Sede Apostolica Constantopolitanam Ecclesiam, & alias Orientis Ecclesias reconciliarent. Tunc temporis Scithæ quidam monachi Vitaliani magistri militum, qui & ipse erat Scitha, domifici, quorum præcipui erant Achilles, Joannes, Mauritius, Maxentius, Leontius Vitaliani affinis, & Petrus diaconus, reconciliacionem feliciter incepserunt aliquantum interurbarunt.

Hi aliquando cum Victore Constantinopolitana Ecclesiæ diacono disputatione, affluerunt Chalcedonensis Synodi professionem non sufficere, & præter illam confitendum, *unum de Trinitate crucifixum esse*. Negavit Victor: quare adversus illum tanquam Nestorianum, supplicem libellum obtulerunt legatis Pontificis & Joanni Constantinopolitanis Episcopo, perieruntque ut Chalcedonensi Synodo adderetur illud, *unum de Trinitate crucifixus est*. Responderunt legati: *Quod non est in quauor Concilii definitum, nec in epistolis beati Papa Leonis, nos nec dicere possumus, nec addere*. A legati itaque rejeti sunt monachi, quod extorquebant novum additamentum, nec necessarium, nec Eutychianæ impietatis suspicione carens; cùm ante annos triginta à Petro Cnapho hæretico dictum esset: *Unum de increata & invisa Trinitate passum esse*.

Monachi Scythiani spe sua delusi, Romam profecti sunt ad Hormisdas Pontificem, ad quem scripte legati, ut eum admonerent, ne faciliter se preberet monachis illis, qui cùm Synodum Chalcedonensem cum sancti Leonis epistola sine novo additamento sufficie negarent, & eos qui illis contenti essent, tanquam Nestorianos traducerent, hæreticum animum gerere non immergit videri poterant. Addebat Diocorus, è legatis unus, eorum additamento tam graviter offendit animos orthodoxorum in Oriente, ut ex illius approbatione graves dissensiones & scandala inter Ecclesias exortura essent; adeoque videri sibi, utile fore, & ad Ecclesiarum pacem convenientius, non aliud monachis illis responsum dari, quād sufficere Chalcedonense Concilium, in quo & alia Synodi continentur, cum S. Leonis epistola, ab eodem illo Concilio confirmata.

Scythicis monachos humaniter exceptit Hormisdas, & eos usque ad legatorum suorum redditum retinere decrevit. Interea omnem adhibuit conatum, ut illos ab incepto deterret, & suppressa, quam excitant, controverbia, quiescerent, Chalcedonensi Synodo & S. Leonis epistolis contenti; at apud eos monitis, manuverudine, ac auctoritate sua nihil placuisse proficit; nam multum tumultuari Romæ, & populum ad seditionem commovere frustra conati,

clam aufergerunt, & fuga sua se omnia ex prava & heretica intentione agere facile persuaserunt Pontifici, qui proinde verba Apostoli primæ ad Timotheum, cap.3. eis attribuens in sua ad Postessorem Africanum Episcopum epistola, sic loquitur: *De eis sero probavimus prophetica Apostolica voce dixisse, in novissimis diebus instare tempora periculo, & fore homines sui tantum amatores, habentes formam pietatis, virtutem autem ejus abnegantes, itaque esse vitandos. Illos tamen non anathematizavit, nec de illorum propositione judicium aliquod tulit, solumque eam authoritate sua confirmare constanter reculavit.*

Paulatim refrixit invidia, quam Scythicorum monachorum propositio incurrit, ejusque patrocinium fulciperæ docti & pii homines, inter quos numerantur Ferrandus diaconus, & Facundus Hermianensis Episcopus. Cùm itaque illam Justiniano & Episcopis placere cernerent monachi Acemetas, sic dicti quid in turmas tres divisi, ac per vices sibi succedentes, Dei laudes in Ecclesia diu nocte conseruent sine intermissione, ex zelotypia aduersus monachos Scythicos, quibus tanquam Eutychianis acriter adverfati fuerant, in oppositum Nestoriani errorem prolaphi sunt, negantes, ut refert Liberatus in suo Breviario cap.20. *esse confitendum beatam Mariam verè & proprio genitricem, & unum de Trinitate incarnatum, & carne passum*.

Cùm autem urgerentur ab Imperatore, suadente Epiphanius Constantinopolitano Episcopo, ad Joannem II. Romanum Pontificem, qui Hormisdas post Joannem I. Felicem IV. & Bonifacium II. successerat, legatos miserunt Cyrum & Eulogium; quo auditio, Imperator eidem legatos destinavit Hypatium & Demetrium Episcopos, qui has tres Pontifici proponerent quæstiones: *Utrum unus ex Trinitate Christus & Deus noster dici possit, hoc est, una de tribus personis sanctæ Trinitatis sancta persona? An Deus Christus carne periret impassibili deitate? An proprio & veraciter Mater Domini Dei nostri Christi Maria, semper Virgo debeat appellari: eamque decisionem ab eo petent?*

Ab iisdem legatis Joanni redditæ sunt Imperatoris litteræ, in quibus, suam & aliorum Orientalium orthodoxorum fidem exponens, sic ait: *Predicantes Dominum nostrum Jesum Christum .... crucifixum unum esse sancte & consubstantialis Trinitatis, & coadrandum & glorificandum Patri & sancto Spiritui. Nec enim alium Deum Verbum, & alium Christum cognoscimus: sed unus atque eundem ipsum consubstantiale Patri secundum divinitatem, & consubstantiale nobis eundem ipsum secundum humanitatem, passibile carne, eundem ipsum impassibile deitate .... sanctam atque glorioam Virginem Mariam propriæ & verè Dei Matrem esse dicimus; non quia Deus Verbum principium ex ipsa sumperit, sed quia in ultimis diebus descendit de celis, & ex ipsa incarnatus, & homo factus, & natus est, quem confitemur & credimus, sicut dictum est, consubstantiale esse Deo Patri secundum deitatem, & consubstantiale nobis eundem ipsum secundum humanitatem: ejusdem miracula & passiones, quas sponte in carne suscepit, agnoscentes, &c.*

Hac Justiniani legatione anno 533, accepta & auditâ, Joannes Romanus coegit Synodum, in qua post debitam veritatis inquisitionem sententiam tulit secundum Imperatorem contra monachos Acemetas, quos ad rectam fidem revocare frustra conatus est, & idcirco in hæresi obdurate fidelium communione privavit. Patet hæc ex duabus synodis epistolis, quarum prima est ad Justinianum, secunda verò ad Avienum, Liberium, & alios Constantinopolitanos Senatores, scriptæ à Joanne anno 534.

In prima Joannes I. laudat Imperatorem, quod amore fidei & charitatis studio, edictus Ecclesiastice disciplinis, Romana Sedi reverentiam conservet, & ei curta subiectat, & ad eis deducat unitatem, ad

Disputatio I. Articulus XII.

457

§. II.

Qua occasione, & à quibus damnata sunt tria Capitula.

ad cuius auctorem, hoc est, Apostolorum primum, Domino loquente preceptum est; Paſce oves meas, quam esse omnium vere Ecclesiarum caput, & Patrum regule, & Principum statuta declarant. 2. Authoritate sua confirmat edictum publicè de consensu Episcoporum omnium ab Imperatore propositum, in quo fidei professionem illam, quam per legatos suos Romanum transmiserat, ab omnibus recipiendam prescribebat.

3. Fidem Imperatoris sic laudibus exornat: *Hec est igitur vera vestra fides, hoc certa religio: hoc beatæ recordationis Patres omnes, Praefulgesque Romana Ecclesia, quos in omnibus sequimur, hoc Sedes Apostolicae predicavit haec enim, & inconcuse custodivit: huic confessioni, huic fidei quisquis contradicitor extiterit, alienum seipsum a sancta communione, alienum ab Ecclesia indicavit esse catholica.*

4. Denique admonet, à se excommunicatos esse monachorum Acacemtarum legatos, cum iis omnibus, qui eorum errorem sequi Romæ inventi sunt, simulque rogat Imperatorem, ut si proprio deposito errore, & prava intentione depulsa, ad unitatem Ecclesia reverti voluerint, eos in sua communione recipiat, eisque benigni animi gratiam condonet.

In secunda epistola autoritate Scripturarum, & Patrum confirmat hæc tria, quæ in Romana Synodo definita fuerant: *Unum scilicet ex sancta Trinitate Christum esse, hoc est, unam de tribus sanctæ Trinitatis esse Personam, sive subsistentiam, quam Greci hypostasim dicunt. Deum carne passum. Gloriosam sanctam semper Virginem Mariam propriè & veraciter Dei genitricem esse, Matremque Dei Verbi ex ea incarnati. Deinde admonet eos, ad quos scribit, ut Acacemtarum, quos Romana damnavit Ecclesia, quique Nestoriani evidenter apparuerunt, simplicem etiam collocationem vitent, nihilque sibi eum eis existent esse commune; cum canon ecclesiasticus cum excommunicatis Christianum nec loqui, nec communicare permittat.*

ARTICULUS XII.

De tribus Capitulis.

§. I.

Quanam fuerint tria illa Capitula.

Tria illa Capitula sunt, 1. ipsa Theodori Mopsuestie Episcopi persona cum his quæ contra Incarnationem Domini nostri impie conscripsit. 2. Theodorei Cyrenensis Episcopi contra Sancti Cyrillum commentarii, quibus anathematismos, adversus Nestorii imperatorem à S. Cyrillo concipientes, oppugnat, & refutat. 3. Epistola ad Marium Perlam, ut serbareatur, ab Iba Edesseno Episcopo scripta, in qua Cyrillus ut Apollinarista traducitur, & anathematismi ab eo conscripti, ut omni impietate pleni rejiciuntur; Synodus Ephesina contineuntur, & Nestorium præcipiti judicio injustè condemnasse dicitur; excusat Neftorius, & Ephesinum Joannis Antiocheni conciliabulum laudatur; Theodorus Mopsuestenus effetur, velut prædicator veritatis & Doctor Ecclesie, & Rabbula Ibae decessor reprehenditur, quod Theodore illi publicè anathema dixerit; denique Nestorii impietas exprimitur his verbis: *Non enim perfundit aliquis dicere, quod una est natura deitatis & humanitatis; sed confitetur in templum & inhabitantem in eo, qui est unus Filius Jesus Christus. Ex praecedentibus tamen videtur posse conjici authorem epistole, ingenii mediocris hominem, & in rebus theologicis parum versatum, non aliud intendisse, quam non unam esse deitatis, & humanitatis natum in Christo, sed in eo duas naturas, divinam & humanam, realiter distinctas, & inconfusas agnoscendas esse.*

P Elagium Sedis Apostolice Apocrisarium Agapetus mortiens Constantinopoli reliquerat: hunc ad Paulum Alexandrinum Archiepiscopum deponendum in Orientem misit Justinianus. Pelagius post depositionem Pauli Constantinopolim redeunti adjunxerit se Rufus Abbas monasterii Theodosii, & Conon Abbas monasterii Saba, ab Eustochio ad Imperatorem missi, ut ab eo Origenis & scriptorum eius condemnationem pterent. Pelagius Theodoro Cæsareæ in Cappadocia Episcopo, qui magna apud Imperatorem & Theodoram ejus conjugem pollebat gratia, & claram fovebat Acephalos, infensus erat: quare cum illum Origenis studiosissimum esse sciret, hanc eum vellicandi occasionem arripuit, & una cum Menna Constantinopolitano Episcopo author fuit Justiniano, ut legatorum Orientalium precibus annueret, & editio publicè proposito Origenem & ejus errores condemnaret. Itaque adversus Origenem anno circiter 537. Justinianus edidit edictum, quo selecta ex ejus scriptis capita novem anathematismis proscriptis, ejusque personæ anathema dixit, & quibus alius qui eadem cum illo sentirent, vel doctrinam ejus defenderent, aut ullo modo quocumque tempore tueri præsumerent. Edictum hoc, quod Imperator ad Mennam direxit, ab ipso Menna, & aliis qui tunc Constantinopoli aderant, Episcopis subscritum est; deinde à Zoilo Alexandrino, Euphremio Antiocheno, & Petro Hierosolymitano, denique à Vigilio Romano Pontifice; sicque, ut ait Liberatus cap. 23. Origenes damnatus est mortuus, qui vivens olim fuerat ante damnatus. Adde, subscrivente Pontifice Romano, Origenis errores finaliter damnatos fuisse.

Origenis damnationem ægerrimè tulit Theodorus Cælarensis: quare ut ulceretur Pelagium, & Acephalos gratificaretur, Imperatori, contra Acephalos pro defensione Synodi Chalcedonensis scribenti, per Theodoram Augustam suggestis compendio ad Catholicorum communionem Acephalos omnes adduci posse; eos huic Synodo adverlati, quod in ea tria Capitula approbata essent viderentur, quorum damnatione si corrigeretur arque purgaretur, illam per omnia, & in omnibus ab eis sine mora suscepimus. Facile Justinianum, qui rebus ejusmodi libentius sele immiscebat, & aliunde concordia ecclesiastice cupidissimus erat, persuasit Theodorus; & eo scribente, statim factum est contra tria Capitula editum, ad quod subscrivendum sedum quatuor Patriarchæ, Zoilus Alexandrinus, Euphremius Antiochenus, Petrus Hierosolymitanus, & Mennas Constantinopolitanus compulsi sunt, quodque ad universam Ecclesiam Catholicam inscriptum, cum tredecim anathematismis illi subjunctis, anno 546. publicatum est.

Quia vero nihil actum erat, nisi Sedis Apostolice auctoritas accederet, Imperator Vigilius Summum Pontificem Roma Constantinopolim evocavit per litteras. Vigilius sine mora profectus, anno levissimi Constantinopolim ingressus est, statimque cum omnem adhibuit Imperator, ut ab eo primum Capitulorum damnationem extorqueret, sed nihil obtinuit.

Anno 548. Vigilius à Justiniano supra modum vexatus, ut tandem ad damnanda tria Capitula aduceretur, Concilium habuit Episcoporum leptuaginta, quorum sententiis scripto acceptis, decretum fecit, quod vocavit, *Judicatum*, in quo damnavit tria Capitula, salva Synodi Chalcedonensis reverentia, illudque direxit ad Mennam, & Sabbato sancto promulgavit. Hoc Vigilius Judicato graviter offensi sunt Afri, Illyrici, & Dalmatae Episcopi, aliquæ trium Capitulorum defensores, inter quos fuit Facundus Hermianensis Episcopus Africanus, qui libris duodecim

Tractatus X. De Incarnatione.

§. III.

De quinta Synodo generali habita Constantinopolis
in causa trium Capitulorum.

decim illorum defensionem suscepit. Quin etiam
trium Capitulorum patrocinium sumpserunt Ruficus
& Sebastianus Ecclesiae Romanae diaconi, & à Vigili-
lio tanquam prævaricatore, ac Synodi Chalcedon-
ensis violatore defecerunt, quos idcirco Pontifex anno
sequentis, hoc est, anno 550. cum aliis quibusdam,
lata in eos sententia, depositus.

Judicato Vigilius minimè contentus Justinianus, ob
TOM. 5.
PAG. 407.
hanc quam addiderat clausulam, *Salva Synodi Chal-
cedonensis reverentia*, cum compellere voluit ad tria
capitula damnanda absolute, & absque ulla Synodi
mentione; quod cum facere renueret Vigilius, &
postularet, ut generalis Occidentalium & Orientalium
Synodus convocaretur, annuit Imperator, & ad om-
nes Episcopos litteras misit. Interē Pontifex *Judica-
tum* suum, quod Italæ clerici, ad Francorum legatos
egentes Constantinopolim scribentes, nominant *Con-
stitutum*, recepit cum Chyrographis Episcoporum
Gracorum, qui eadem Capitula damnaverant, ut de
integro totius causæ examen institueretur, simulque
decrevit: *Ut si quis Gracorum Episcoporum, usque
ad universalis Concilii tractatum, de istis Capitulis
aliquid fecisset, aut facientibus acquiescisset, a com-
munione Sedis Apostolica alienus existet.* Ad Syno-
dum celebrandam convenere Orientales Episcopi 160.
sed ex Illyricanis nullus adiunxit, & ex Africa pauci-
tantum venerunt. Hos variis modis tentavit Impera-
tor, ut capitulorum damnationi acquiescerent, sed
frustra; quam ob rem crudeliter vexati sunt, & unus
ex illis, Reparatus scilicet Carthaginensis Episcopus,
imposita ei calumnia, missus est in exilium; quod
aliū duo videntes, Chalcedonem in S. Euphemia Ba-
silicam fugerunt.

PAG. 409.
Anno 551. Justinianus moræ impatiens, & à Theodo-
rō Cæsareensi impulsus, cū Vigilius constanter
renueret, ab omnibus Episcopis Occidentalibus, cū
Orientalibus tria capitula damnare, contra datam ei
fidem, adversus capitula illa edictum publicè propo-
suit. Reclamavit Vigilius, & ab Imperatore eam ob
rem vehementer commoto sibi metuens, ad S. Petri
Basilicam configit mense Augusto. Justinianus ira
percitus, ad eum, prætorem cum militiis manu mit-
tit; Vigilius columnas altaris amplexum milites cap-
illis, barba & pedibus corripuit, ac violenter ab-
strahunt; diaconi ac clerici simili crudelitate com-
prehensis & ejctis; Pontifice columnas non dimitte-
tente, cadit altare, & columnæ aliquæ franguntur.
Hoc spectaculo commotus populus, vocibus atque
stridoribus prætorem cum militibus suis terret & fu-
gant. Imperator sancti penitentis, securitatem omnium
modum, interposito etiam juramento, pollicetur Vi-
gilio, qui ē basilica egreditur, & redit ad aedes Pla-
cidias; sed paulo post, redintegrata vexatione, clam
se recipit Chalcedonem in basilicam S. Euphemie.

Anno sequente 552. Imperator ad Vigilium in S.
Euphemie basilica commorantem, honoris causa defi-
nivit legationem virorum principum, qui eum nomi-
ne principis hortati sunt, ut accepta fide Constantinopolim
reverteretur, quod facturum se negavit, nisi
prius sublatum esset edictum contra tria capitula pub-
licè appensum. Paucis post diebus ad Vigilium mit-
titur Referendarius cum carta injuriis plena, qua ac-
cepta Vigilius publicavit excommunicationis & depo-
sitionis sententiam, quam anno superiorē scripserat
contra Theodorum Cæsareensem, imperiorum edicti
conscriptori, & qua Mennam & alios Episcopos Græcos à communione suspendebat donec corrigeren-
tur. Hac Pontificis constantiā victus Justinianus, tol-
lit edictum suum; Theodorus & Mennas aliique Epis-
copi libellos fidei, ac penitentia offerunt Pontifici,
& ab eo recipiuntur in gratiam, ipse vero reverti-
tur Constantinopolim. Mennas moritur, & in hu-
jus locum sufficitur Eutychius monachus Amazenus,
qui oblatio fidei libello Pontifici, ab eo in commu-
nionem receptus est.

A Nno 553, haberi coepit est quinta Synodus, &
collationibus octo perfecta est. In collatione pri-
ma quarto nonas Majas habita, præside Eutychio,
Stephanus diaconus legit 1. Imperatoris epistolam, in
qua Synodus hortatur ad sententiam de tribus capi-
tulis post diligenter illorum discussionem ferendam.
2. Libellum quem Eutychius ad Vigiliū miserat, &
in quo facta fidei sua professione perebat, ut eo præ-
sidente, sub sacerdotali mansuetudine, sanctis Evan-
gelii in medio propositis, communiter tria capitula
examinentur, & finis exortæ controversia impone-
retur Deo placitus, atque conveniens his quæ à qua-
tuor sanctis Conciliis generalibus definita fuerunt. 3.
Rescriptum Vigiliū ad Eutychium, in quo laudata &
approbata fidei professione quam Eutychius ad eum
miserat, sic ait: *Vestrum desiderium cognoscentes an-
nuiamus, ut de tribus capitulis, ex quibus questio na-
ta est, facto regulari conventu (per regularem au-
tem conventionem intelligebat conventum tam ex Oc-
cidentalibus, quam ex Orientalibus Episcopis pari
circiter numero constantem) servata agitate, me-
diis sacrosanctis Evangelii, collationem cum unitis
tribus habeamus (quatuor Synodorum generalium
reverentia in omnibus custodita) & finis decur plati-
cius Deo, &c.*

Postea à Synodo honorifica decreta est ad Vigiliū
legatio Eutychii Constantinopolitani, Apollinari A-
lexandrinī, Domini Antiocheni, cum Metropolita-
nis sexdecim, qui cum invitarunt ad conventum. Re-
spondit Vigilius se corporis aegritudine impediri, &
postero die quid de illo conventu sentire, declaratu-
rum; quod Pontificis responsum ad Synodum retule-
runt legati, & discessum est.

Collatione secunda 8. idus Majas habita, iidem le-
gati, qui in prima ad Vigiliū destinati fuerant, &
ad eum, ut ejus declarationem exciperent, postridie
redierunt, interrogati referunt, illum dixisse non posse
ad Synodum venire, eō quod plurimi adfessi Ori-
entales Episcopi, paucos verò secum Occidentales
haberet; privatum se sententiam suam scripto expre-
sūrum, & oblaturum Imperatori, à quo ad id præ-
standū inducias postularat. Dein ad Primatum Epis-
copum Africanum, & Sabinianum, Projectum, ac
Paulum Illyricanos, à Synodo mittuntur Episcopi
cum presbyteris, qui eos hortentur, ut veniant, &
sancti Concilii pars fiant. Respondit Primatus, Papa
non prælente, se non venturum, Sabinianus verò,
Projectus & Paulus dixerunt se Metropolitam suum
conventuros, eumque auscultatores. Quibus ad Syno-
dum per Episcopos, quos miserat, relatis, statuit si-
ne Vigilio, & aliis qui cum eo erant Occidentalibus,
trium capitulorum examen inire, & de illis sen-
tentiam ferre, conventusque indicatus est in sequentem
diem.

Collatio itaque tertia septimo idus Majas habita
est, & in ea Synodi Patres ediderunt fidei sua pro-
fessionem, in qua dicunt, se suscipere sanctas qua-
tuor Synodos, Nicenam scilicet, Constantinopolitanam,
Ephesinam primam, & Chalcedonensem, at-
que omnia quæ à prædictis sanctis quatuor Conciliis
pro recta fide definita sunt; tum sic loquuntur inferius: *Omnia consonantia his, que à
memoratis sanctis quatuor Conciliis pro recta fide de-
finita sunt, suscipimus; omnia vero que non conso-
nant his, que definita sunt ab iisdem quatuor sanctis
Conciliis pro recta fide, vel ad injuriam, vel ad con-
trarietatem earundem quatuor Synodorum, vel unius
ex his, & ad defensionem hereticorum, & eorum im-
pietatis scripta sunt, aliena pietatis judicantes, con-
demnamus & anathematizamus. Quibus verbis Sy-
nodus preludit condemnationi trium capitulorum,
salva quatuor prædictarum Synodorum reverentia fa-
ciende.*

Colla-

Disputatio I. Articulus XII.

459

Collatione quarta habita quarto idus Majas leguntur 71. capita, ex Theodori Mopfvesteni libris excerpta, cum symbolo ab eo composito; quibus letis, Synodus exclamat: *Hoc symbolum satanas compoñit. Anathema ei qui hoc symbolum composuit. Hoc symbolum Ephesina prima Synodus unā cum auctore eius anathematizavit. Unum tantummodo fidei symbolum scimus, quod Nicenī sancti Patres exposuerunt, & tradiderunt. Hoc & sancta tres Synodi (Constantinopolitana, Ephesina, & Chalcedonensis) tradiderunt.... anathema Theodoro Mopfvesteno..., anathema illis qui non anathematizant eum. Defensores ejus Judæi sunt..... Theodorum & conscripta ejus omnes anathematizamus.*

Collatione quinta habita tertio idus Majas ad pleniorē Theodori causa notitiam leguntur variis adversis illum & ejus doctrinam ab orthodoxis conscripta. Dein leguntur alia Synodi Mopfvestene, iussu Imperatoris à novem Episcopis celebrata anno 550. ex qua Imperatori & Vigilio scriptum est, clericos & cives Mopfvestene civitatis atate provectiones interrogatos, quandonam Theodorus è sacris dyptichis expunctus esset, & quis loco illius esset inscriptus, præstito juramento respondisse, ignorare se ex quo tempore Theodori nomen delectum esset è sacris dyptichis, sanctum verò Cyrillum loco illius insertum fuisse. Addebat Episcopi se in dyptichis illis diligenter inspectis nullum Theodori in eo vestigium reperiisse; ex quibus collegit Synodus à longo tempore Theodorum Mopfvestenum propter impia sua conscripta, & post mortem à Catholica Ecclesia ejectionem fuisse.

Postea ventum est ad Theodoretum, & lecta sunt ea, que ex ejus contra S. Cyrilli anathematismos scriptis excepta fuerant, cum aliquot alii ejus epistolis, in quibus vel S. Cyrillum, ut sentientem cuius hereticis, vel Ephesinam Synodum tanquam erroris confirmaticem traducet, aut laudat Nestorium: tum Synodus ostendens Chalcedonense Concilium circa Theodoreti personam inculpatè le geſſisse, nec ulla tenus impia ejus conscripta approbase, dixit: *Ex his qua Theodoretus impie conscripsit, miranda est subtilitas S. Chalcedonensis Concilii: sciens enim ejus blasphemias, prius quidem multis fapius uia est contra eum exclamationibus: postea vero non alter eum suscepisse, nisi prius anathematizasset Nestorium, & ejus blasphemias, pro quibus ante scripti defendens eas.*

Imperatore Vigiliū rogante, ut, quod se factum poponderat, suam de tribus capitulis sententiam scripto exponeret, Vigilius pridie idus Majas protulit *Constitutum*, quod confundi non debet cum *Judicato*, quod in conventu separaginta Episcoporum fecerat anno 548. & in quo tria capitula: *Sabao Synodi Chalcedonensis reverentia, damnaverat; Constitutum, inquam, protulit, in quo sexaginta capitibus, que ex Theodori Mopfvesteni libris extracta fuerant, damnatis, prohibuit ne quid decerneretur contra ipsum Theodorum, Theodoretum, & Ibam. Huic Vigiliū decreto subscripere Episcopi sexdecim Occidentales, & cum illis Theophanius Ecclesiae Romanae Archidiaconus, Pelagius & Petrus, ejusdem Romanæ Ecclesiae diaconi. Hoc Præfules Græcos minime terruit, & cauſæ, quam suscepserant, examini insistentes, conuentus suos continuarunt.*

Sexta igitur collatio habita est die 14. Kalendas Junias. Ibi lecta Iba epistola, cum expositione fidei à Chalcedonensi Synodo edita, & facta utriusque collatione, Synodus dixit: *Ostendit manifeste facta collatio, quod contraria per omnia est epistola, quam Ibas scripsisse dicitur, definitioni quam pro recta fide sancta Chalcedonensis Synodus pronunciavit. Unde & procedentes omnes exegerunt Ibam anathematizare Nestorium, quem vendicabat impia epistola..... & hoc fecerunt, pro nullo habentes ea, que ab uno vel duobus (Episcopis) pro eadem epistola dicta sunt, qui & ipsi ejusdem cum omnibus facti voluntatis, Ibam suscepserunt, cum penitentiam egisset, & Nestorium*

anathematizasset, & subscripisset definitioni ab eodem sancto Concilio exposire.

Dein Episcopi omnes exclamaverunt: *Hec omnes diximus: Epistola heretica est: epistolam, que dicitur Iba, omnes condemnamus: istam omnes anathematizamus: epistola aliena Synodo (Chalcedonensi) est: epistola contraria (Chalcedonensis Synodi) definitioni est: tota epistola heretica est.... qui hanc non anathematizat, hereticus est: qui istam suscipit, hereticus est.... qui epistolam suscipit, Chalcedonenses sanctos Patres rejicit. Chalcedonensis Synodi, & Cyrilli aeterna memoria: sanctarum quatuor Synodum aeterna memoria. Qui non anathematizat epistolam, Chalcedonensem Synodum injuriat.*

Septima collatione die 7. Kalendas Junias habita, Constantinus facit Palati questor, missus ab Imperatore, dixit Vigiliū tria capitula condemnasse non solum scripto, sed etiam viva voce, nec semel coram multis Episcopis, & Senatoribus; atque ut universa Synodo planè constaret capitula illa à Vigilio damnata fuisse, protulit aliquot epistolæ ab eodem ad diversos scriptas, que relectæ sunt. Ibi autem relegi non potuit Vigiliū Judicatum, in quo tria capitula damnaverat anno 548. quia anno 550. Vigilius illud ab Imperatore receperat, atque quod Africanis, Illyricianis, & Dalmatis Episcopis displicuisse, suppresserat, quare cum illius exemplar apud se non haberet Imperator, non potuit illud ad Synodum transmittere; sed nec ejusdem Vigiliū Constitutum, sibi ante aliquot dies oblatum, transmisit; cum enim in illo prohibebat Vigilius, ne quid contra Theodorum ipsum, Theodoretum, & Ibam decerneretur, non poterat eo animari Synodus ad ferendum de tribus capitulis judicium.

Octava denique collatione, habita die quarto nonas Junias, Synodus sententiam suam protulit, quatuordecim anathematismos, quos subscriptere supra centum & sexaginta Episcopi. In decem prioribus luculentæ catholica de Incarnatione Domini doctrina exponitur; in undecimo anathematizantur, qui non anathematizant Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, Nestorium, Eutychem, Origenem, cum impiis eorum conscriptis, &c. Tribus verò posterioribus damnantur tria capitula. Duodecimo sic dicitur: *Si quis defendit impium Theodorum Mopfvestenum, qui dixit alium esse Deum Verbum, & alium Christum, &c. talis anathema sit. Decimotertio: Si quis defendit impium Theodorei conscripta, que contra rectam fidem & contra primam Ephesinam sanctam Synodum, & S. Cyrillum, & duodecim ejus capitula exposuit, &c. talis anathema sit. Decimoquarto: Si quis defendit epistolam, quam dicunt Ibas ad Marin Persam hereticum scripsisse, que abnegat quidem Deum Verbum de sancta Dei genitrice semper Virgine Maria incarnatum hominem factum esse, dicit autem purum hominem ex ipsa natura esse, quem templum vocat, ut aliud sit Deus Verbum, & aliud homo, &c. talis anathema sit.*

Vigiliū sententiam à Synodo adversis tria capitula confirmare recusantem Justinianus deportari iussit in exilium, ex quo ante menses sex revocatus est. In libro pontificali dicitur, eum fuisse revocatum opera Narctis, quem ducem exercitus in Italiam miserat Imperator, quique postquam Roman à Gothis secundò expugnatam recuperavit, exoratus à Romanis clericis, ab Imperatore per litteras petiti, ut Vigiliū libertati restitutum Ecclesiæ suæ redderet, & obtinuit. Cum autem Vigilius in Italiam reverteretur, in Sicilia calculi doloribus extinxens est anno 554. & anno sequenti successore habuit Pelagium, Ecclesiae Romanæ Archidiaconum.

§. IV.

Uterum Vigilius quintam Synodum approbaverit.

Dubitant aliqui, ed quod neque Pelagius II. ad Episcopos Istræ schismaticos de tribus capitulis & quinta Synodo scribens, ullam Vigiliū mentionem faciat,

Tractatus X. De Incarnatione.

Tom. 5. pag.
788.

faciat, tanquam sua auctoritate huic Synodo robur tribuerit; neque qui Pelagio II. successit Gregorius Magnus, in tot epistolis, quas ad schismaticos, trium capitulorum defensores, à schismate revocandos exaravit. Severinus Binius in suis ad vitam Pelagii I. notis scribit ab eo approbatam fuisse quintam Synodum, ad imminentem iacturam catholicæ fidei, vel ignominiam Chalcedonensis Concilii evitandam.

Vigilius sententiam à quinta Synodo adversus tria capitula prolatam auctoritate sua confirmasse scribunt auctores Græci, ut Evagrius lib. 4. historia ecclesiastica cap. 38. ubi ait: *Vigilius per litteras quidem consensit; Concilio tamen interesse noluit.* Et Photius in libro de septem Synodis, ubi hæc scribit: *Vigilius Rome Episcopus, qui in civitate quidem erat, sed Concilio non aderat . . . quanvis ad sacri cœtus convenientium promptius non esset, communem tamen Patrum fidem libello comprobavit.* Verum dicere auctores Græcos liquet ex epistola decretali, quam Vigilius ad Eutychium Constantinopolitanum ante sextum idus Decembribus direxit, & quam Philippus Labbeus ex manu scripto codice bibliothecæ Regis Christianissimi de promptram tomo 5. Conciliorum inseruit.

Justinianus igitur acta quinta Synodi quantociùs in Latinum verti curavit, ut ea ad Vigilium exulum transmiseret. Vigilius vero, actis illis maturè ac diligenter inspectis, agnovit, nihil ex odio Chalcedonensis Concilii, aut ad minuendam ejus auctoritatem egisse Synodum, sed illud pari cum tribus aliis prioribus generalibus reverentia suscepisse; Theodoro mortuo statim post Ephesinam Synodum ex quadam erga Orientales aliquos dispensatione parcitum esse, sed aliquando post ei ut heretico anathema dictum, ejusque nomen è sacris dyptichis erasum, atque ita fidelium communione ejusdem fuisse; Chalcedonense Concilium nullo pacto dici posse Ibx epistolam, & ea que contra S. Cyrrillum & Synodum Ephesinam Theodoretus conciperat, approbasse, cum eos priusquam illos reciparet, juxter Nestorium anathematizare, & sancti Leonis epistolam subscribere, nec eos alter re ceptura fuerit; proindeque trium capitulorum condemnatione non laedi, sed contra vindicari Concilium Chalcedonense. Hæc omnia etiam ex iisdem actis intellexere Africani & Illyriciani Episcopi, qui Vigilius Judicato ex errore facti restiterant: quare in tria capitulorum proscriptionem facile conlenserunt: unde nec postea numerati sunt inter schismaticos.

Tandem igitur Vigilius, qui, aliquandè evolutis diligentiis antiquiorum Patrum monumentis, intellexerat non ea, quæ circa personas, sed ea tantum, quæ de fide definita essent à generalibus Synodis, irretractabili esse; & eos qui in vita heresim docuissent, & ea non retractata, defuncti essent, post mortem anathematizari posse; cum, ut ait Pelagius II. in sua ad schismaticos Istræ Episcopos epistola c. 9. culpa in fide perpetrata nec morte interveniente laxetur; Vigilius, inquit, quanvis minimè necessarium esset ad tuendam fidem tria capitula damnari, ex sapienti dispensatione, ne scilicet Occidentalem inter, & Orientalem Ecclesiam scilicet oriretur, & occasio daretur Occidentalibus judicandi tria capitula à Concilio Chalcedonensi aliquo modo approbata fuisse; adeoque hoc Concilium Orientale in sua Constantinopolitanæ Synodo damnasse; communicatis, ut par est credere, cum Africani & Illyrianis præsulibus consiliis, illisque consentientibus, decretivit definitivum in tria capitula sententiam proferre, suumque Synodo nuper celebrata calculum adjicere, quod perficit, scribendo decretalem illam epistolam, quam ad Eutychium, qui ipso absente Synodo præsederat, direxit, quanquam Synodum illam Synodi nomine cohonestare minimè voluit, quia ejus celebrationi, ea conditione qua celebrata est, hoc est, non presentibus Episcopis Occidentalibus pari circiter numero quo Orientales aderant, consentire renuerat.

In ea epistola Vigilius primò laudat Orientalium Episcoporum fidem, corumque erga Chalcedonense Concilium reverentiam, cum ait: *In tantum (dia-*

bolus) ut nos ipsos una cum fratribus, & coepiscopis nostris, in urbe regia d'gentes, & aequali reverentia quatuor Synodos vindicantes, & in una eademque quatuor illarum Synodorum fide sincere persistentes . . . ab iis dividere conatus fuerit.

Secundò non oblitè significat, Africanos, Illyricanos, & Dalmatas Episcopos, quos antea Judicato suo adverstantes expertus fuerat, jam habere se consentientes in damnatione trium capitulorum, cùm dicit: *Quoniam Christus Deus noster . . . omni confusione a mentibus nostris remota, universum Orbem & Ecclesiam ad pacem revocavit.* Et cùm addit: *Ita ut que a nobis definiri debent, revelante Domino, & veritate investigata, salubriter impleta sint; declarat causas ad fidem attinentes, sine Sedis Apostolicae auctoritate finiri non posse, & adhuc post sententiam ab Orientalibus in Constantinopolitana Synodo contra tria capitula latam, ad finiendam capitulorum illorum causam superesse, ut ipse de illis judicium ferat.*

Tertiò, quod magnopere commendat ejus modestiam, ingenuè confitetur se veritatem antea non latis assecurum fuisse, nec erubescere debere se, ea quæ prius minus rectè egerat, postea veritate melius cognita, retractare & corrigerem; pro quo affert exemplum S. Augustini, qui propria scripta retractavit, dictaque sua correxit, atque illa quæ omiserat, ac deinde invenerat, addidit.

Quartò, tria capitula damna iisdem ferè verbis, quibus quinta Synodus, ita ut illam transcriptissime videatur. Quintò, anathemati subjicit: *Quemcumque, qui crediderit aliquo ullo tempore ea capitula debere suscipi, aut defendi, vel conatus fuerit presentem ejus condemnationem subvertere.* Sextò, adjungit sese in condemnandis tribus capitulis, quinque Synodo, eique calculum suum adjicit, sic loquendo: *Quoscumque vero, qui rectam fidem servantes a dictis Synodis predicatam, memorata tria capitula condemnaverunt, vel etiam condemnant, fratres & confaderes esse desimus.*

Septimò, vim omnem abrogat iis, qui ab ipso, vel aliis pro trium capitulorum defensione facta sunt: *Que vero, inquit, aut à me, aut ab aliis ad defensionem prædictorum trium capitulorum facta sunt, presentis hujus scripti nostri definitione evacuamus.* Octavò denique, si vindicat Chalcedonense Concilium, ejusque reverentiam & auctoritatem lartam teatam conservat his verbis: *Absit ab Ecclesia Catholica, ut aliquis dicat, omnes superius comprehensas blasphemias, à predictis quatuor Synodis, aut ab una ipsarum suscepimus fuisse, vel eos qui similia sentiunt, & sequuntur. Apertissimum autem est, quod à memoratis sanctis Patribus, & maximè à sancta Synodo Chalcedonensi, nullus de quo aliqua esset suspicio, admisus est, nisi qui rejectis superioris comprehensas blasphemias, aut illis similitur, vel hæresim quæ fuit suspectus . . . condemnasset.*

Hac sua decretali epistola Vigilius quinta Synodo robur, ac prærogativam tribuit generalis & oecumenicæ Synodi, ut patet ex Pelagio I. Vigilius successore, in tertia ad Naretensem epistola, ubi conquerens Liguribus, Veneticis, & Istræ Episcopis, qui se à communione Sedis Apostolicae separaverant, sic ait: *Si quid eos de iudicio universalis Synodi, quod Constantinopoli per primam nuper elapsam iudicationem alium est, forte movebat, ad Sedem Apostolicam, quomodo factum est, electis aliquibus de suis, qui dare & accipere rationem possent, dirigere debuerunt, & non clausis oculis Corpus Christi Dei nostri, hoc est, sanctam Ecclesiam lacerare.* Eam statim ut generalis & oecumenicam suscepere non solùm Orientales Episcopi, sed etiam Occidentales, exceptis Tuffis, qui tamen brevi postea à Pelagio I. admoniti per epistolam, respuerunt, & Liguria, Venetia, ac Istræ Episcopis, qui sub ditione Longobardorum erant, & schisma fecerunt, quod duravit usque ad tempora Gregorii Magni, cuius zelo, ac prudentia feliciter extinctum est.

Deni.

Disputatio I. Articulus XIII.

461

Denique ut quinta Synodi auctoritas à nemine in dubium revocari posset, Græci actis illius præstatam Vigilii epistolam continenter adjunxerunt post octavam collationem, ut probat manuscriptum Græcum supra citatum, in quo post epistolam illam hæc leguntur verba: *Finis octavi tomus sanctæ Synodi, quæ Constantinopoli congregata est: Gloria tibi Christe Deus, Amen.* Quod autem eadem epistola in versione latina non habeatur, mirum videri minimè debet, cum illam integrum non esse constet ex eo, quod non habeat ea, quæ contra Origenem, & ejus errores in eadem Synodo acta sunt.

ARTICULUS XIII.

De Monothelitis.

§. I.

De ortu, progressu, & interitu heresis Monothelitarum.

Anno 630. Heraclium, Persico bello confecto, Orientales plagas peragrantes convenit Hieropolitani Jacobitarum Patriarcha Athanasius, nomine & genere Syrus, ac pro gentis sua ingenio callidè astutus: cum Imperator ad Synodum Chalcedonensem sulcipiendam, oblatu Patriarchatu Antiocheno, invitavit. Athanasius hac spe electus, Chalcedonense Concilium sulcipere se professus est, & duas in Christo naturas agnoscere: sed simul subdolè Imperatorem interrogavit de voluntate & operatione Christi, utrum scilicet duplex, an unica credenda esset. Hæsi Imperator, & quid esset respondendum incertus, per litteras consuluit Sergium Patriarcham Constantinopolitanum, genere Syrum, Jacobitus parentibus natum, Jacobitarum heresim, quæ unicam in Christo naturam, & consequenter unicam voluntatem & operationem esse docebat, clanculum defendentem. Secundum heresim hanc, unam in Christo voluntatem & operationem esse Imperatori rescripsit Sergius. Sub id temporis Cyrus Phasidus Episcopum ad le acseruit Heraclius, cumque de una vel duabus Christi operationibus dicendis cœscitatus est. Dubitare se statim fixit syeophanta, & ab Imperatore jussus, scripsit ad Sergium, ab coequo quævisit, utrum unam, an duplice in Christo operationem dici oportet. Sic Heraclium nil dolii suplicantem ludificati sunt nefarii heretici, & in novam heresim præcipitaverunt.

Aliquanto post Georgio Patriarcha Alexandrino vita functo, in ejus locum suffensus est Cyrus, & publicè proposito unius in Christo voluntatis & operationis dogmate Theodosianos Acephalos, quibus abundabat Alexandria, ad inveniandum cum eo communionem adduxit; quam ut confirmaret, anno 633. coacta Alexandria Synodo, novem anathematismos, quibus Theodosiani facilè assensu sunt, & quorum septimo unam in Christo theandricam operationem asserebat, ex ambo publicavit. Praesens tunc adebat Sophronius monachus, vir doctrina pariter, ac sanctitate illustris, qui nullis precibus peperit, ut Cyrus ab una Christi operatione decernenda deterret, sed frustra; quare ad Sergium confugit, ejus contra Cyri heresim patrocinium imploratus; sed irrito conatu institit Sophronius apud Sergium, ut Cyrus ad palinodiam, & unam Christi operationem eradicandam cogerefetur; noluit enim Sergius communie sibi cum Cyro dogma dammare: sed postquam multum tergiversatus esset, & verbis Sophronio illudere tentasset, ad Cyrus scripsit, si ei ad Honoriū Papam scribenti credimus, ut pace cum Theodosianis composita, neminem permitteret deinceps unam aut duas in Christo operationes dicere. Dixi, si ei, &c. Nam ad Cyrus, acceptis ab eo litteris cum novem ejus anathematismos, refribens, postquam ei concordiam cum Acephalos intam gratulatus est, eum laudat, quod orthodoxam doctrinam exposuerit, atque imprimis quod afferuerit, eundem unum Christum operari Deo decibilia & humana una operatione.

Eodem anno 633. Sophronius ad sedem Hierosolymitanam evectus, Synodum habuit, ex qua litteras valde prolixas, in quibus disertis verbis duas in Christo operations afferbant, scripsit ad Sergium, qui proinde in sua ad Honoriū epistola mentiri videtur, cum ait, Sophronium economiam ejus de una vel duabus operationibus imposteriorum reticendis probasse, promisisseque super hac re silentium. Scripsit etiam Sophronius ad Honoriū Papam per Stephanum Dorensem Episcopum, ut eum de nova Monothelitarum heresi certioreret, tertioque post anno vita functus est.

Ad eundem Honoriū Papam Sergius, antequam synodicas Sophronii literas acciperet, scripsit epistolam, in qua primò fucata singularis erga Sedem Apostolicam devotionis, ac observantia ostentatione, conatur illudere Pontifici. Secundò, interrogatum se de una vel duabus operationibus, nihil proprium respondisse afferit, sed solùm misisse sermonem acclamatorium Mennæ quondam Constantinopolitanum Patriarchæ, continentem diversa Patrum Græcorum testimonia de una operatione, & una voluntate Salvatoris nostri Christi. Tertiò, Cyri in componenda cum Theodosianis concordia industriam, ac laborem exaggerat.

Quartò, ejusdem Cyri cum Sophronio altercationem refert, & Sophronium apud se instantem, ut è septimo Cyri anathematismo vox unius operationis tolleretur, auditum à se non fuisse, ne unio cum Acephalis facta, hoc pacto solveretur, sibique consultius vñum, si nullus postmodum unius, aut duarum in Christo operationum dictio multis scandalum afferret, utpote à nullo sanctorum, & probabilium Patrum edita; & aliundè qui duas in Christo operationes dicentes, velle videntur Christo contrarias voluntates affingere. Quintò, Sophronium ipsum in hanc economiam confensisse, eaque usurum se deinceps spondisse affirmat.

Sextò addit, quod Imperatori suggererit satis esse, suppressa de una, vel duabus operationibus controversia, confiteri: *Unigenitum Filium Dei, qui veraciter Deus simul & homo est, eundem operari divina & humana, & ex eo uno eodemque Incarnato Deo Verbo inseparabiliter atque indivisi, omnem divinam atque humanam operationem procedere;* Quæ verba in sensu heretico profert, cum eatenus velit, omnem divinam & humanam operationem procedere à Deo Verbo incarnato, quatenus vult unam tantum camque divinam in Christo esse voluntatem. Septimò denique, rem totam Pontificis iudicio submittit, patatum se afferens emendare ea, qua emenda judicari Pontifex.

Deceptus à vafermo heresiarcha Honoriū, in privata, qua ad eum rescripsit, epistola, probavit consilium ejus planeque censuit, unam pariter, ac geminam operationem silentio obruendam; censuit, inquit, ex sincero affectu concordia servandæ, & impediendi scandali: *Ne, inquit, parvuli aut duarum operationum vocabulo offensi, sciantes Nestorianos nos vesana sapere arbitrentur; aut certè si rursus unam operationem Domini nostri Jesu Christi tandem esse censuerimus, stultam Eutychianistarum aitionis auribus dementiam fateri patemur:* adéoque sufficere, si prædicetur *Christus Filius Dei vivi, Deus verissimus, in duabus naturis operatus divinitus atque humanus, non quidem unica volitione, nempe divina, ut Sergius cum aliis Monothelitis intelligebat; sed dupli, divina scilicet, qua divinas; & humana, qua humanas actiones exercebat:* nam cù ibidem Honoriū unam in Christo voluntatem

Anno 632.

To. 6. Conc.
pag. 178.

etatem afferit, afferit, non unam simpliciter, eamque divinam, ut Monothelitæ, sed unam humanam, ut à Christo excludat duas voluntates contrarias, carnis scilicet & spiritus, inter se pugnantes, quales ei affingere, aperte significarat Sergius, eos qui geminam in illo operationem agnoscendam esse contendeant. Sed de his infra.

Post hæc anno 638. Honorius moritur, & in ejus locum eligitur Severinus, cuius ordinatio differtur, donec ab Imperatore impetratur electionis ejus confirmation. Anno 639. Ecclæsim, seu fidei expositionem, à Sergio fabricatam, promulgat Heraclius, in qua prohibebatur, ne quis unam, vel duas diceret sive doceret operations in divina Domini incarnatione, & afferebatur unicam in Christo esse voluntatem, nempe divinam, ut pater ex hisce verbis: *Unde sanctos Patres in omnibus & in hoc sequentes, unam voluntatem Domini nostri Iesu Christi verissimi Dei confitemur, ut potius in nullo tempore animati intellectus ejus corporis separatum & ex proprio impetu contrarie motu uniti ei Dei Verbi secundum hypothesim naturalem ejus producere motionem, sed quando & qualem & quantam ipse Deus Verbum voluerat.* Sergius habita Constantinopoli Synodo Ecclæsim approbat. Severini Papa apocrisiarii, qui tunc erant Constantinopoli, ut ab Imperatore electi Pontificis obtinerent confirmationem, varie tentantur, ut Ecclæsi subscriptant, & iis qua in ea continentur, consentiant; sed constanter id facere abnunt, & confirmatione impetrata recedunt. Eodem anno moritur Sergius, eique subrogatur Pyrrhus Chrysopolitanus monachus, & presbyter Monothelita, & Ecclæsis defensor.

Anno 640. reversis Apocrisiariis, ordinatur Severinus. Oblatam sibi Ecclæsim constanter repudiat, & damnat, ut aperte testatur Martinus Papa in fine secretarii tertii Concilii Lateranensis, & eodem anno exente moritur, eique sufficitur Joannes IV, qui coacto Romæ Episcoporum Concilio, Ecclæsim & Monothelitarum hæresim condemnat. Heraclius vero, ubi primum Ecclæsim suam à Romano Pontifice & Occidentalibus Episcopis anathematizatam esse audiit, scripta ad Joannem epistola, declarat auctorem illius fuisse Sergium, atque ita deinceps appellata est Sergii Ecclæsis.

Eodem anno 640. ut par est credere, Pyrrhus, Sergio subrogatus, Constantinopoli conventum Episcoporum habuit, in quo Ecclæsim confirmavit, & eam ipse subscriptit, aliosque ad subscribendum Episcopos, qui aderant, & nondum subscripterant, cogit, missa ad absentes encyclica epistola, qua jubebat eos pariter subscribere; quibus gessis Ecclæsim illam de novo in locis publicis appendi curavit. De eo autem convenit, quem Pyrrhus Synodus vocabat, sic loquitur S. Maximus tub finem collationis cum eodem habitat: *Subit me admiratio, quomodo Synodus vocas, que non est, ut leges & canones synodici & iura Ecclesiastica jubent. Nec enim epistola encyclica ex consensu Patriarcharum edita est, neque locus, neque dies convenienti decreta, & quis igitur particeps rationis Synodus sustineat appellare, que scandalis & discordia cunctum orbem impliebit?*

Anno 641. Heraclius ex intercute morbo moritur. Imperator renuntiatur Constantinus filius ejus, princeps apprime catholicus, ac quem Joannes IV. Apologeticam pro Honorio scripti epistolam, in qua affirmat, Honorum unam in Christo voluntatem afferuisse ad hoc tantum, ut ab eo duas voluntates contrarias, carnis scilicet & mentis, excluderet. Deinde orat Imperatorem, ut Ecclæsim in locis publicis suspensem, præcipiat depositam scendi: *Omnes enim, inquit, qui in Occidentalibus partibus hoc audierint, sed & populi qui sunt regis vel regiae urbis, cognita predicta charta (Ecclæsis) concannatione, corde percussi sunt.*

Constantinus, postquam menses quatuor imperavit, extinguitur veneno, ut creditum est, ei à Martina noverca propinato, concilio Pyrrho. Post eum

imperium capescit Heraclænas cum Martina marre, sed his Senatus decreto depositis, & in exilium pulsis, sufficitur Heraclius Constantini filius, quem populus Constantium nominavit, sed passim nominatur Constans, qui Monothelitarum hæresim acerri- mè defendit.

Eodem anno 641. Pyrrhus populo in eum obveni Constantino dati suspicionem, quam incurrit, commoto, fugam sibi consulere coactus est, & Episcopatu sponte abdicato, se in Africam recepit, atque successorem habuit Paulum majoris Ecclesiæ economum, ejusdem hæresis participem, ac defensorem. Anno 642. Joanni IV. defuncto suffectus est Theodorus, qui omnem adhibuit operam, ut aboleretur Ecclæsis.

Anno 645. Pyrrhus collatione habita cum sancto Maximo in Africa, convictus Romam venit, ubi libellum penitentia obtulit Theodoro, & catholicam fidem publicè professus coram clero & populo Romano, damnatis iis, quæ à se, vel defensoribus suis scripta, vel acta contra illam fuerant, ab eo in communionem recepimus est: sed postea Olympio Exarcho suatore, ad vomitum rediit; quam ob rem depositus & excommunicatus est à Theodoro.

Eadem Theodorus depositionis & excommunicationis sententia multatavit Paulum Constantinopolitanum, qui ab Apocrisiariis Sedis Apostolicæ interpellatus ac monitus, non solum non reliquerat, sed etiam Romam miserat fideli expositionem, in qua aperte hæresim profitebatur, & disertis verbis unam in Christo voluntatem, & operationem afferbat; quin etiam Constanti auctor fuit ut typum promulgaret, ubi dissensiones, & altercationes impediunt praetextu, prohibebat, ne deinceps una aut due voluntates, una aut due operationes dicerentur.

Theodore mortuo anno 649. ad Pontificatum evenit est Martinus I. qui accepto typo, quem Constans ab eo ob confirmatam ejus electionem approbatum iri sperabat, Romæ Lateranensem Synodum coegit Episcoporum 105. in qua Ecclæsis Heraclii, seu Sergii, & typus Constantis cum Monothelitismi defensoribus, Theodoro scilicet Pharanitano, Cyro Alexandrino, & Sergio, Pyrro, ac Paulo Constantinopolitanis Patriarchis, damnata sunt. Synodus hæc quinque secretarii, hoc est, actionibus, seu sessionibus absoluta est, in quatum ultima editi sunt vi-ginti canones, quibus luculentiter asserta est veritas catholica. His commotus Constans, Martinum Roma vi abductum, & perductum Constantinopolim anno 654. cumque anno 655. relegavit Chersonam, ubi eodem anno extinctus est. Porro Paulo Patriarcha defuncto anno 654. Pyrrhus, qui Constantinopolim redierat, sedem recuperavit; sed post menses quatuor in hæresi mortuus est, & successorem habuit Petrum similiter hæreticum.

Anno 668. Constans Imperator Syracusis in Sicilia, quod fecelerat ante annos sex, per insidias occiditur, & ei succedit Constantinus filius, cognomento Pogonatus, hoc est, Barbarus, princeps pius ac catholicus, qui restituta imperii tranquillitate, generale Concilium ad pacem Ecclesiæ restituendam convocare decrevit, & ad hunc finem misit encyclicas epistolas ad Episcopos, quibus eos ad Synodum Constantinopolim celebrandam invitabat. Epistolam ad Donum Romanum Pontificem directam, eo mortuo, recepit Agatho, qui Martino I. post Eugenio I. Viralianum, Adeodatum, & Donum succederat, anno 678. Accepit, quam Imperator de generali Synodo cogenda scriperat epistola, Agatho jussit Episcopos Occidentales, qui vel per ætatem, vel per infirmitatem corporalem, vel per itineris difficultates Constantinopolim ire non possint, sententiam suam per legationem suo nomine factam declarare. Agathoni paruerunt Inubres Episcopi, & Mediolani. Anno 679. convenerunt, ibique Manuero Mediolanensi Episcopo præside, celebrarunt Synodum, in qua Monothelitarum hæresim condannarunt, & fidei professionem ediderunt, muneruntque ad

ad Imperatorem cùm epistola synodica. Sic autem in sua fidei professione loquuntur: *Duas naturas in una subsistencia divinitatis & humanitatis inconfusae, incommutabiliter Dominum nostrum Jesum Christum veraciter confitemur. Ita quoque & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes habere, utpote perfectum Deum & perfectum hominem, unum eundemque ipsum Dominum nostrum Jesum Christum, pietatis nos regula perficiunt.*

Anno 680. Episcopi 125. Rome convenerunt, ibique Agathone præside, Concilium celebrarunt, & damnata Monothelitarum hæresi, tres legatos, Joannem scilicet Portuensem, Abundantium Paternensem, & Joannem Regiranum Episcopos, Constantinopolim destinarunt cum epistola synodica nomine Agathonis, & totius Synodi scripta, in qua Christum, utpote perfectum Deum & perfectum hominem, duas naturales voluntates, & duas naturales operationes habere profitentur; & pertunt, ut dicitur Theodorus Pharanitanus, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, & Petrus, Constantinopolitanus. Cum iis omnibus eis consentanei usque in finem demonstrati sunt, qui novi erroris autores, perfectaque dispensationi, qua salvati sumus, infestis, non solum vera confessionis adversarii, sed utpote à via veritatis aberrantes, sibi ipsis contraria docuerunt, aliter & aliter afferentes, & alterutrum dogma destruentes.

Publica legationi suam privatum adjunxit Agatho cum privatis ad Constantinum litteris, munus legationis commisit Theodoro, & Georgio presbyteris, Joanni diacono, & Constantino subdiacono, qui nomine ipsius generali Synodo præsident. Legati sumul Roma profecti, Constantinopolim pervenerunt circa initium Septembri ejusdem anni 680. ibique honorificè excepti, procurant ut Synodus œcumonica inchoaretur.

§. II.

De Synodo Constantinopolitana tertia, que fuit sexta œcumonica.

A Nno itaque 680. incepta est sexta Synodus, & perfecta anno 681. actionibus octodecim. Actione prima, præsente Imperatore habita die 7. Novembris, lecta sunt acta Synodi Ephesinae primæ. Actione secunda, Imperatore præsente habita 10. Novembris, lecta sunt acta Chalcedonensis Synodi. Actione tertia, præsente Imperatore 13. Novembris habita, lecta sunt acta Synodi quinta, seu secundæ Constantinopolitanae. Tum Synodus dixit: *Ex lectione sanctorum Conciliorum penitus non invenimus in incarnationis dispensatione unius sanctæ Trinitatis Domini nostri Jesu Christi, unam voluntatem, & unam operationem.*

Actione quarta, præsente Imperatore celebrata 15. mensis Novembris, lecta est epistola Agathonis cùm epistola Synodi Romanæ. Actione quinta, præsente Imperatore 7. die Decembri habitæ, Synodo Macarius Antiochenus Patriarcha codices duos obtulit, in quibus exscriperat testimonia SS. Patrum, unam, ut contendebat, *Domini nostri Jesu Christi voluntatem docentia, que est etiam Patris & Spiritus sancti.* Lecto utroque codice discessum est.

Actione sexta, anno 681. die 12. mensis Februarii, præsente Imperatore habita, Macarius alterum procul codicilum, in quo diverorum sanctorum Patrum testimonia continebantur; quo lecto, Macarius ipse, & Stephanus presbyter monachus, ejus discipulus, declararunt se non habere plura testimonia, quæ profere vellent. Legati vero Apostolici dixerunt, eos nihil de una voluntate, & una operatione allegatis testimoniis ostendisse, sed & ipsa testimonia, quæ allegarunt, detruncasse, & quæ ad trinitatis acutum rationem de una voluntate, pro incarnationis dispensatione Domini nostri Jesu Christi protulisse; quæ vero propriè pro huicmodi incarnationis dispensatione posita sunt, tam quoad sensum,

quam quoad verba corrupisse, quod se demonstratus poponderunt.

Actione septima 13. die mensis Februarii præsente Imperatore celebrata, relecta sunt tam sanctorum ac probabilium Patrum, quam prophorum hæreticorum testimonia, à legatis Apostolicis oblata, qui deinde petierunt, ut Georgius Constantinopolitanus Patriarcha, & Macarius cùm Episcopis suis ei subiectis edicerent, utrum epistolis Agathonis actione quinta relectis consentirent, an non: sed inducas ad relevantias privatim præfatas epistolas postulantibus annuit Imperator.

Actione octava, præsente Imperatore habita 7. die mensis Martii, epistola Agathonis actione quinta relecta, ab omnibus Episcopis cùm reverentia suscepit, eisque omnes consenserunt, paucis exceptis. Georgius Constantinopolitanus, ut Vitaliani Romani Pontificis nomen sacris dyptichis inscriberetur, ab Imperatore petiit, & obtinuit, pro quo Synodus multis exclamationibus Imperatori gratulata est. Macarius, postulante Synodo, ab Imperatore iussus mente suam aperire, dixit: *Non dico duas voluntates, aut duas operationes in incarnationis dispensatione Domini nostri Jesu Christi, sed unam voluntatem, & Dei virilem operationem.* Qua responsione audita, Synodus iussit eum de fede sua surgere & in medio stare, ubi iterum interrogatus ab Imperatore, eamdem suam hæresim iterum professus est viva voce, & scripto, nempe fidei professione, quæ relecta est; & cùm tertio interrogaretur, respondit: *Non dico duas naturales voluntates, aut duas operationes naturales... nec si membratim incidar, & mittar in mare. Patrum testimonia à Macario allegata, cùm codicibus qui in Patriarchio servabantur, collata sunt, & eorum detrunctione ac depravatione cognita, Synodus exclamavit: Hæreticum se ipsum manifestè demonstravit, nova Diabolico anathema huicmodi depatur.... ab Episcopatu alienetur, nudeatur circumposito ei pallio, statimque pallio exitus est.*

Actione nona die 9. mensis Martii celebrata præsente Imperatore, reliqua Macarii testimonia cum Patriarchi codicibus collata sunt, & Synodus sententiam in Macarium, & Stephanum ejus discipulum protulit in hunc modum: *Definimus igitur, postquam aperie approbati estis ad subversionem divinorum dogmatum festinare, & sanctorum, ac probabilium Patrum doctrinas corrumpere, & hæreticorum magis assumere, & que ab eis dogmatizata sunt, sectari ad contagium orthodoxe plebis, ab omni vos sacerdotali dignitate, & ministerio alienos existere.* Deinde exclamavit: *Hæreticum foras mitte, novo Euhybei malos annos, novo Apollinari malos annos, hæreticum foras mitte.* Tum Stephanus Macarii discipulus pulsus est, & foras ejctus.

Actione decima, 18. die Martii habita præsente Imperatore, testimonia, quæ à legatis Apostolicis prolati fuerant pro duplice voluntate & operatione Christi, cum Patriarchi codicibus collata, eis planè consona inventa sunt. Dein lecta est fidei professio catholica, quam obtulerunt Petrus Nicomediensis, Theodosius Melitenensis, Salomon Clanaei, & Antonius Hypæporum Episcopus, de quorum orthodoxy dubitatum tuerat actione octava.

Actione undecima habita 20. die mensis Martii præsente Imperatore, lecta est synodalis epistola à Sophronio Hierosolymitano Patriarcha ad Sergium conscripta. Postea legatis Apostolicis id postulanibus, relecta sunt testimonia hæreticorum, unam in Christo voluntatem & operationem afferentium.

Actione duodecima habita 22. die Martii, lecta sunt tres epistole, prima Sergii ad Cyram, dum adhuc Pbasilis Episcopus esset; altera ejusdem Sergii ad Honorium Papam. Tertia Honorii ad eundem Sergium rescribentia. Dein senatoribus nomine Imperatoris scilicet, an non Macarius, si eum punieret, in sedem suam restituendus esset, sic respondit Synodus: *Synodice depositum & anathematizatum, nullo modo hunc Macarium de cetero hoc S. Concilium*

lum in sacerdotali suscipit sede : sed & exercramur, & rogamus extra terminos hujus regie urbis hunc fieri una cum ei similiter sentientibus. Denique Episcopi Antiochenæ dicaceos, qui aderant, senatores rogarunt, ut eorum nomine ab Imperatore peterent alium Antiochia Patriarcham ; quod eis postea concessum est, & Macario subrogatus Theophanes, ut appareat ex subscriptionibus.

Actione decimatercia die 28. mensis Martii celebrata, de Sergio & Honorio sententiam tulit in hunc modum Synodus : Retractantes dogmaticas epistolatas, que a Sergio quondam Patriarcha hujus regie urbis scriptae sunt, tam ad Cyrum ... quam ad Honorium quondam Papam antiqua Roma : similes autem & epistolam ab illo, idest Honorio rescriptam ad eumdem Sergium, hujusque invenientes omnino alienas existere ab Apostolicis dogmatibus, & a definitionibus sanctorum Conciliorum, & cunctorum probabilium Patrum, sequi vero falsas doctrinas hereticorum, eas omni modo abjicimus, & tanquam anime noxias exteramur.

Quorums autem, idest, eorumdem impia exercramur dogmata, horum & nomina à sancta Dei Ecclesia projici judicavimus, idest, Sergii .... qui aggressus est de hujusmodi impio dogmate conscribere ; Cyri Alexandriæ, Pyrrhi, Pauli & Petri, qui & ipsi presulatu functi sunt in sede hujus civitatis, & similia eis senserunt, ad bac & Theodori quondam Episcopi Pharam, quarum omnium supra scriptarum personarum mentionem fecit Agatho .... Papa antiqua Roma, in suggestione quam fecit ad p̄issimum Imperatorem .., usque abjicit, utpote contraria recta fidei nostra sententes, quos anathemati submitti definitius.

Cum his vero simul projici à sancta Dei catholica Ecclesia, simulque anathematizari prvidimus & Honoriū, qui fuerat Papa antiqua Roma, eo quod invenimus per scripta, que ab eo facta sunt ad Sergium, quia in omnibus ejus membris fecimus est, & impia dogmata confirmavit. Dein lectis dubiis epistolis à Cyro ad Sergium scriptis, novem ejusdem Cyri anathematis, aliquot capitibus ex iis, que Theodorus Pharanitanus conciperat, excerptis, cum epistolis Pauli & Petri, declarat Synodus Pyrrhum, Paulum, Petrum, quondam Constantinopolitanos Episcopos, & Theodorum Pharanitanum, bene ac justè abjectos fuisse ad Agathone per epistolam ab eo ad Imperatorem scriptam, & addit : Nos quoque consonanter cum eo, hos utpote adversa recta fidei sententes, expelli de sacris dyptichis, & anathemate percelli censimus, eorumque scripta ut impietate repleta abominamur, & ut exterminio debeant submitti definitius.

Exinde ventum est ad Thomam, Joannem, & Constantiū, qui post Petrum, & ante Georgium tunc sedentem, Constantinopolitana sedem obtinuerant, de quibus cùm probatum esset, quod nec unam voluntatem, & operationem docuerant, nec à quoquam unius voluntatis, & operationis confessionem extorserant, in hunc modum pronunciavit Synodus sententiam : Nos sancta memoria tres viros, idest, Thomam, Joannem, & Constantiū, prvidimus in indemnitate manere, atque in sacris dyptichis sanctarum Ecclesiarum recitari, utpote qui in omnibus immaculati, & irreprochensibiles inventi sunt circa rectam nostram Christianorum fidem. Denique epistolæ duæ, una Honoriū ad Sergium, & altera Pyrrhi ad Joannem IV. Romanum Pontificem, postquam relevata fuerunt, jubente Synodo, igni traditæ sunt.

Actione decimaquarta celebrata die 5. mensis Aprilis, tres libellos, unum Mennæ ad Vigiliū, & duos alios Vigiliū ad Justinianum, & Theodoram Augustam, à Monothelitis suppositos, & actis quinta Synodi affutos, in quibus una voluntas, & operatio Christo attribuebantur; Synodus, ostensia illorum luponitione & falsitate, damnavit, & exclamavit : Anathema libro, qui dicitur Mennæ ad Vigiliū, & qui eum fixerunt, sive scripserunt. Anathema libellis, qui dicuntur facti fuisse à Vigilio ad Julianum, & Theodoram .... Anathema simul omnibus, qui fat-

saverunt acta sancti & universalis quinti Concilii : anathema, qui docuerunt, & exposuerunt, docentibusque, vel postea doctoris unam voluntatem, & unam operationem in incarnationis dispersione.

Actione decimaquinta habita die 27. mensis Aprilis, Polychronium monachum, & presbyterum Monothelitanum, postquam mortuum, imposita ei fidei sua formula, qua unam voluntatem & operationem in Christo asserebat, in urbis medio per multas horas frustra tentasset ad vitam revocare, quod se factum pro sui dogmatis confirmatione ipso ponderat, Synodus condemnavit, & in eum in hunc modum sententiam protulit : Postquam Polychronius monachum in proprio errore usque in senium perseveravit, nunc autem etiam .... conatus est tentare Spiritum sanctum, & prævidimus hunc iamquam seductorem populi & deceptori, & manifestum hereticum, omni sacerdotali ordine, & officio denudari. Post hæc exclamavit sanctum Concilium ..... Polychronio heretico, & consentaneis ejus anathema : Macarius & Stephanus, & Polychronio anathema : Trinitas istos tres depositi.

Actione decimafesta, die 9. mensis Augusti celebrata, presbyter quidam Monothelite nomine Constantinus, qui dicebat se ad docendam Synodum venisse, & modum Monothelitas cum adverfarii reconciliandi invenisse, afferendo duas operationes in Christo cum una voluntate ; cum interrogatus à Synodo, respondisset, Christum humanam voluntatem, carnem, & sanguinem in cruce exuisse, tanquam Manicheus anathematizatus est, & foras expulsius. Dein universi acclamarunt Imperatori, Agathoni, Georgio Constantinopolitano, Theophani Antiocheno, &c. Et in has erupere voces : Sergio heretico anathema : Cyro heretico anathema : Honorio heretico anathema : Pyrrho heretico anathema, &c.

Actione decimaseptima habita die 11. mensis Septembris, definitio fidei à Synodo constituta, jubente Synodo, lecta est, & ab omnibus approbata.

Actione decimaoctava & ultima, habita cor. Imperatore die 16. mensis Septembris, relectam fidei definitionem subsciperunt Episcopi, & post Episcopos subsciperunt Constantinus Imperator, quo postulante, si cum consenserit omnium Episcoporum promulgata esset definitio, exclamavit Synodus : Omnes ita credimus, una fides, omnes idipsum sentimus, omnes consenteant & amplectentes subscriptissimis. Orthodoxæ omnes credimus. Hec est fides Apostolorum, hec est fides Patrum, &c. Theodoro Pharanite anathema. Sergio & Honorio anathema. Pyrrho & Paulo anathema, &c. Dein lectus est sermo Synodi acclimatorius ad Imperatorem, ab omnibus pariter Episcopis subscriptus, in quo hæc verba notata digna habentur : Vestris divilibus preceptis acquiescentes, tam antiqua Roma & Apostolice Summitatis Pontificalis (Græcum sonat Pontificalissimus) Antistes, quam nos humiles, Christi tamen sacerdotes aque miseri, &c.

Et ita inferius : Inspiratione sancti Spiritus conspirantes, & ad invicem omnes consonantes atque consenteant, & Agathonis sanctissimi Patris nostri, & Summi Papa dogmaticis litteris, ad vestram fortitudinem missis, consenteant, necnon & suggestioni sancte, que sub eo est, Synodi 125. Patrum concordantes, unum de sancta Trinitate Dominum nostrum Jesum Christum etiam incarnatione, predicanus in duabus perfectis naturis indivisi, inconfuse laudandum ....., & quemadmodum duas perceperimus natureas, & ita & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes agnoscimus. Infra autem Synodus enumerans eos quos subjetit anathemati, cum Theodoro Pharanitano, Sergio, Paulo, &c. Honoriū recenset.

Denique Synodo petenti ab Imperatore, ut relecta definitionis exemplaria subscripta, cum ipsius Imperatoris subsignatione quinque patriarchalibus sedibus mitterentur, factum se Imperator pollicitus est, & fecisse liquet ex his verbis, quibus actio 18. claudi-

Disputatio I. Articulus XIII.

465

clauditur: Scendum quod juxta ea, que interlocutus est Imperator Constantinus, vel etiam pollicitus est, exempla definitionis cum subscriptione ejus serenitatis prebut quinque patriarchalibus sedibus: Apostolica Sedi sancti & principis Apostolorum Petri, nempe Agathoni Pape senioris Roma; Sedi sanctissima catholica & Apostolice magna Ecclesie Constantinopolitana, sive Georgio Patriarche, &c.

§. III.

De iis que absoluta Synodo sexta peracta sunt,

A Bloluta Synodo, synodicam Patres ad Agathonem scripere epistolam, in qua sic eum alloquuntur: Tibi ut prima Sedis Antistiti universalis Ecclesie, quid agendum sit relinquimus, stanti super firmam fidei petram, libenter, perfectis vero confessionis litteris à vestra paterna beatitudine ad piissimum Imperatorem missis: quas ut à summo Apostolorum vertice divine prescriptis agnoscimus, per quas exortam nuper multiplicis erroris hereticam sectam depulimus. Et paulo inferius Honorium accercent Monothelitis, quos anathemati subjecerunt: Anathematibus, inquit, interfecimus ex sententia per sacras vestras litteras de iis prius lata, zvidelicet Theodorum Episcopum Pharam, Sergium, Honorum, Cyrum, &c.

Denique Agathonem rogant, ut auctoritate sua confirmet fidei expositionem ab eis editam: Orthodoxa autem fidei, inquit, splendidam lucem vobis cum clare predicavimus, quam ut iterum per honorabilia vestra rescripta confirmetis, vestram oramus paternitatem.

Pro Synodi confirmatione Constantinus Imperator publicè propositus Edictum, in quo inter Monothelitarum duces à Synodo damnatos reperitur Honorius, qui dicitur Monothelitarum heresis confirmator, & sui ipsius extitisse oppugnator. In hoc autem Edicto sic egregie præ catholicæ veritate dicitur Imperator: Si ergo sequitur, secundum quod Patres inquit, naturam voluntatis, a deo vero sunt nature in Christo, duas per omnia illi & naturales voluntates dabimus. Idem ipse enim secundum utramque formam volens, voluit quidem ut Deus, voluit vero ut homo secundum naturam diversitatem etiam diuarum voluntatum demonstrans differentiam, & neque contrarias voluntates, aut ad invicem oppositas introducimus: Salvatoris enim humana voluntas non erat contraria divine ejus voluntati, sed sequebatur in omnibus assumentis & decificantibus Verbi voluntatem, &c.

Anno sequenti 682. Leoni II. qui Agathoni defuncto succedit, & cui annum unum cum mensibus decem & diebus quatuordecim attribuimus, Constantinus Imperator scripsit epistolam, in qua hæc notata digna leguntur: Cum suggestionem S. Pape Agathonis ad potestatem nostram ii, qui vice ejus fungebantur, obliuissent... eam serenitatem nostra porrexerent, quam cum iustissimus omnibus audientibus recitari, sane nec adulterare fidei characterem in ea perfeximus: perpenitus enim Evangelicis & Apostolicis vocibus, comparativè cum ipsa iii, que à sanctis & universalibus Conciliis statuta ac definita sunt, collatis praeterea testimoniosis, que afferebat, cum paternis libris nihil non concinens inventum est, ac nibilum immutata veræ confessionis ratio in ea perfecta, ac veluti ipsum Principem Apostolici chorū primaque cathedralē Antistitem Petrum contutis sumus, mentium nostrarum oculis totius dispensacionis mysterium eloquentem, &c.

Inferius Leoni significat Imperator, se ab universitate Synodo rogatum, Romam ad eum mittere Macarium Antiochenum, cum sociis illius, ejusdem hæreleos participibus, & eadem depositionis poena mulctatis, ut de illis, quod expedite judicaverit, statuat. Re ipsa autem missis fuisse, restatur Leo ipse in sua ad Hispaniæ Episcopos epistola, in qua de Macario, Stephano, & Polychronio haec scribit: Qui meritò de Ecclesiis Christi ut mercenarii infideles expulsi... hic exiles deportati sunt, ut reatus sui & blasphemiarum Simonnet Thes. Tom. II.

in Deum opprobria recognoscant, sub contemptum & denotionem fidelium omnium constituti.

Rescriperat anno superiore 681. decimo Kal. Januarii Imperator ad Synodum Romanam, eamque in epistola sua sic alloquebatur: Summum sacerdotalem hunc cœtum non desitimus congregare ..... in pace namque fidei pariter concordiam Romanam rempublicam nostram confidimus, atque ita congregatum est venerabile vestrum Concilium; interfuisit namque & vos cum universalis Principe Pastorum (Romano Pontifice Agathone) simul cum ipso divinitus loquentes tam in spiritu, quam in littera ..... tamquam ipsius divini Perri vocem, Agathonis relationem supermirari sumus.

Anno 683. Leo, actis sexta Synodi diligenter inspectis & examinati, ad Constantinum rescripsit epistolam, qua Synodum approbat, & confirmabat: Cognovimus, inquit, quod sancta & universalis & magna sexta Synodus, qua per Dei gratiam Imperiali decreto in regia urbe nuper congregata est, eadem que & universum Concilium afferens huic sanctæ Sedi Apostolica, cujus ministerio fungimur, senserit atque decreverit sub orthodoxa fidei integritate regulique majorum, atque concorditer nobiscum confessa est unum esse de sancta & inseparabili Trinitate nostrâ Iesum Christum.

Et inferius: Quia definitionem recte fidei (sexta Synodus) plenissime predicavit, quam & Apostolica Sedes beati Petri Apostoli, cuius licet impares ministerio fungimur, veneranter suscepit; idecirco & nos, & per nostrum officium hac veneranda Sedes Apostolica concorditer, & unanimiter his, que definita sunt ab ea, consentit, & beati Petri auctoritate confirmat, sicut supra solidam petram, qui Christus est, ab ipso Domino adepti firmatam, &c.

Et inferius haec habet: Pariter anathematizamus novi erroris inventores, id est, Theodorum Pharanitanum Episcopum, Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum, Constantinopolitane Ecclesie subfessores magis quam prelves, necnon & Honorum, qui hanc Apostolicam Ecclesiam non Apostolice traditionis doctrina lustravit, sed profana tradizione immaculatam fidem maculari permisit.

Scriptit etiam Leo ad Hispaniæ Episcopos, ad eoque per Petrum notarium Romanæ Ecclesie transmisit sexta Synodi definitionem, cum ejus sermone ad Imperatorem propheticō, & ejusdem Imperatoris edicto, ut prefata definitioni subscriberent. In hac autem epistola dicit à Synodo cum Monothelitimi auctoribus, Theodoro scilicet Pharanitano, Cyro Alexandrino, &c. anathematizatum fuisse Honorum, qui flammarum heretici dogmatis, non ut decuit apostolicam auctoritatem, incipientem extinxit, sed negligendo corposit. Anno 684. sextam Synodum fulceperae ac subscrivere Hispaniæ Episcopi, ut liquet ex Concilio Toletano decimo-quarto. Sed

Ad meliorem eorum, que hoc paragrapho relata sunt, intelligentiam, ex observatione Philippi Labè tom. 6. Conc. pag. 1244. hæc, que sequuntur, accipere. 1. Anno 682. cum jam à die 16. Sept. superioris anni absolute esset Concilium oecumenicum sextum, obit aut saltē septimus est die 10. Jan. Agatho Papa, postquam sedisset annos tres, menes sex, & dies 25. Paulus post Rom. Pontifex electus est Leo II. & ad legatos Agathonis & Romanæ Synodi, qui Constantinopoli nondum discesserant, Roma scripsum est, ut ab Imperatore electi Pontificis confirmationem imperarent.

2. Constantinus Imperator audita morte Agathonis, & Leonis electione, die 13. non Decembbris, ut in vulgata Constantini ad Leonem epistola inscriptione legitur, sed Aprilis, ad Leonem scribit per legatos, quos dimittit, & quibus acta textæ Synodi Romanam perferenda tradit.

3. Legatis Romanis reversis, & accepta Imperatoris confirmatione, die 15. Augusti Leo II. ordinatur Pontifex. Anno sequenti 683. mense Mayo, examinatis anteac per alium actis sexta Synodi, Leo reascriptis

Gg ad

ad Imperatorem, & ea quæ in sexta Synodo gesta fuerant, approbat, & auctoritate Apostolica confirmavit.

4. Sub autumnum ejusdem anni 683, Leo fidei definitionem à sexta Synodo editam, cum sermone ejusdem Synodi propheticō, & editō, quo Constantinus Imperator Synodum sanciverat, in Hispaniam misit per Petrum Regionarium Romanā Ecclesię Notarium, & per eundem scriptis ad Hispanias Episcopos epistolam illam, cuius meminimus, & qua eos ad præstatam definitionem suscipiendam & subscrībendam hortabatur, & hanc aliam, que incipit: *Cum unus ex te Res omnium Deus, ad Ewigum Regem Hispanie, ut Episcoporum subscriptionem procuraret.*

In hac autem epistola, qua ab aliquibus attribuita est Benedicto II, Leonis successori, hæc leguntur: *Omnes heretici assertionis auctores, venerando consentiente Concilio condemnati, de catholice Ecclesiæ adiutoriae projecti sunt, id est, Theodorus Pharanitanus Episcopus, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, & Petras, quondam Constantinopolitani Praefates, & una cum eis Honorius Romanus, qui immaculatam Apostolice traditionis regulam, quam à prædecessoribus suis accepit, maculari consenſit.*

5. Petrus in Hispaniam tardius appulit, & postquam absolutum erat Concilium Toleranum XIII. & Episcopi qui adfuerant, dimisi, ad suas Ecclesiæ redierant: quare definitionis sexta Synodi lectio in annum sequentem 684, differenda fuit, ibique Petrus substitutus, qui in mandatis habebat ne ex Hispania discederet, nisi postquam subscriptissimè Episcopi.

6. Denique, antequam Hispani Episcopi converirent, Leo mortuus est die 28. Junii, eique die 20. Augusti succeditus est Benedictus II, qui ad Petrum scriptis, eique mandavit, ut cum summo pietatis studio commissum sibi à Leone ministerium perageret, strenuamque operam daret, ut Episcopi definitioni sextæ Synodi subscriberent; quod tandem perfectum est in Concilio Tolerano XIV. quod procurante Ewigio Rege, sub die 12. Kal. Decembres celebratum est.

Porrò, quod non est hic prætermittendum, anno 711. Bardanes cognomento Philippicus, à monacho quodam Monothelita animatus, tyrannide attulit, & abdicato Cyro Constantinopolitanu Partriarcha catholico, eique subrogato Joanne quodam Monothelita, ingentem Episcoporum multitudinem Constantinopolini convocavit, & pleudo Synodum celebravit, in qua Orientales Episcopi ex Catholicis Monothelita de repente facti, sextam Synodus damnarunt. Sed cùm vix annum unum & menses sex in imperio explessus, ab Arthemio, qui Anastasius secundus dictus est, dejectus, & oculis orbatus, missus est in exilium, Anastasio autem principe catholicō procurante, ab omnibus Episcopis sacra Synodus, quam aliquanto ante rejecerant, suscepta est cum reverentia, iterumque aliis prioribus Synodis generalibus accensa: Joannes vero Constantinopolitanus Patriarcha ad Constatinum Romanum Pontificem Apologeticam scriptis epistolam, in qua Ecclesiæ Romanae communionem expetebat, paratus condemnare quidem quæ absurdē facta sunt, comprobare autem, & confirmare dogmata pietatis sanctæ sextæ Synodi.

§. IV.

Quoniam fuerit Monothelitarum heresis.

Palmariis Monothelitarum error fuit afferere in Christo unicam voluntatem, eamque divinam. Patet ex Theodoro Pharanitano, sic loquente in libro ad Sergium Arsacnitam Episcopum scripto: *Divina vero voluntas, quæ est ipsius Christi: ipsius enim voluntas una est, & haec divina. Et ex Macario Antiocheno in confessione fidei: Unum, inquit, eundemque operatum fuisse dicimus... eundem passionem propria carne..... non separata à divinitate, quamvis non divinitatis fuit pati, ipsius autem Dei*

operatio, quamvis per humanitatem ejus, hoc est, totam nostram conspersione hac adimpleverit una & singulari voluntate divina, utpote non existente in eo & alia voluntate sive obſſente & aduersante divina ejus & potenti illi voluntati.

Errorem hunc suum ut probarent, dicebant 1. voluntatem, seu volitionem (voluntatis enim nomine non volendi actum primum, sed secundum intelligebant) dicebant, inquam, voluntatem, non physicam seu naturalem, sed hypotheticam seu personalem proprietatem esse. Patet ex Macario, qui Imperatori ipsum interroganti, quid de dispensatione Domini nostri Iesu Christi unius sancta Trinitatis Dei Verbi sentiat, sic responderet: *Consentimus tam sanctis quinque Synodis, quamque Honorio, Sergio, Paulo... confitentes unam voluntatem subsistentiam in uno Domino nostro Iesu Christo, &c.*

Ex hoc falso principio inferebant, in una hypostasi seu persona unam tantum esse voluntatem. Patet ex Pyrrho sic argumentante in collatione habita cum S. Maximo Martyre: *Si igitur unus Christus (hoc est, si Christus una tantum persona) tamquam unus omnino etiam volebat. Quod si tamquam unus (hoc est, tamquam una persona) volebat, una prorsus est & ejus voluntas, non due.*

Inferebant pariter ex eodem principio, plures esse volentes, ubi plures sunt voluntates. Patet ex Pyrrho dicente in eadem collatione: *Non potest fieri, quin voluntates secum inferant ipsos volentes. Et ex Paulo Constantinopolitano in epistola ad Theodorum Romanum Pontificem scripta: Unam, inquit, voluntatem Domini nostri Iesu Christi intelligimus, ne contrarietatem aut differentiam voluntatum uni eidemque persona Domini nostri Iesu Christi applicemus..... aut duos volentes introducamus (supple, & sic introducamus duas in Christo hypostases seu personas) quæ est Nestorii heres.*

Sic itaque contra Catholicos argumentabantur Monothelitæ. Voluntas est proprietas personalis. Ergo ubi est una tantum persona, ibi una tantum est voluntas. Atqui in Christo est una tantum persona. Ergo, & una tantum voluntas. Item cùm voluntas sit proprietas personalis, ubi sunt duas voluntates, ibi sunt duo volentes. Ergo si in Christo sunt duas voluntates, in Christo sunt duo volentes; quod assere impium & hereticum est, cum secundum orthodoxam fidem, Christus sit una persona, adeoque unus volens in duabus naturis, divina & humana.

Respondebant Catholici, voluntatem non esse proprietatem hypotheticam: aliquin ubi sunt plures hypostases, ibi sunt plures voluntates, quod est falsum: nam in Deo est una tantum voluntas, quamvis in eo sint tres hypostases. Voluntas igitur, aiebant Catholicæ, est proprietas naturæ intellectualis: *Sane quidem, inquietabat S. Maximus in citata collatione, simpliciter velle naturæ est. Quare cùm in Christo sint duas nature, divina & humana, consequens est, in eo esse duas voluntates, divinam & humanam.*

Dicebant 2. Monothelita, quod habebant etiam pro principio, fieri non posse ut in eadem persona duas simul sint voluntates, quin una alteri adverteretur. Patet ex Pyrrho in prædicta collatione, ubi ait: *Introibile est in una persona duas simul esse non contraria voluntates. Unde inferebant, non posse attribui Christo duas voluntates, divinam scil. & humanam, quin ei affingantur voluntates contrarie, & inter se pugnantes, quod tamen sine impietate dici non potest, & orthodoxa fidei aduersatur.*

Patet ex Sergio in Ecclesi, in qua ait, duarum in Christo operationum vocem planè rejiciendam esse, quia si Christo duas operationes attribuimus, duas illi attribuimus voluntates: unde sequitur, in eo ut duas confiteamur voluntates, contrarie ad invicem ve-
nientes, Deo quidem Verbo volente saluberrimam passionem explore, incarnationem autem in eo faltam obviam euntem ipsius voluntati & oppugnantem, & exinde duo contraria voluntates introduci, quod impium est & extraneum christianitati dogmatis. Eodem autem plane

Disputatio I. Articulus XIII.

467

pianè modo ratiocinatur in sua ad Honorium Papam epistola.

Pater etiam ex Paulo Constantinopolitano, qui in epistola ad Theodorum Papam reddens rationem, cur unam tantum voluntatem in Christo intelligat, sic ait: *Ne contrarietatem aut differentiam voluntatum nisi eidemque persona Domini nostri Iesu Christi applicemus, aut ipsum se expugnarem dogmatizemus.*

Eod. tom.
pag. 227.

Pater etiam ex Macario Antiocheno in fidei confessione, quæ in sexta Synodo lecta fuit, ubi ait, Christum salutem nostram operatum esse una & singulari voluntate divina, quæ in eo non existebat alia, nempe humana voluntas, quæ si in eo extisset, divina ejus & potentie voluntati adversata esset: *Impossibile autem est in uno eodemque Christo Deo nostro duas simul & ad invicem contrarias seu similes existere voluntates.*

Pyrrho, dicenti impossibile esse in una persona duas simul esse non contrarias voluntates, sic respondebat S. Maximus: *Si non est possibile esse simul in una & eadem persona duas non contrarias voluntates; igitur opinione tua possibile est esse, si contrarie sint; si sic est; confessus es haec tenus duas esse, & non diffides a numero, sed tantum à pugna; restat igitur, ut queramus causam hujus pugna effectricem.* Nullam autem ejusmodi pugnam in Christo locum habere potuisse probabat hoc argumento. Si in Christo inter divinam & humanam voluntatem suisset pugna aliqua, hæc pugna, vel suisset naturalis, adeoque Deum auctorem habuisset, quod impium est asserere; vel suisset effectus peccati, quod dici non potest, quia Christus peccatum non fecit, nec assumptus.

To. 5. Conc.
pag. 1785.

Monothelita consequenter ad suum palmarem errorem de una Christi voluntate, eaque divina, docabant in Christo unam tantum esse operationem, eamque divinam. Pater ex Theodoro Pharanitano in libro ad Sergium scripto, in quo sic loquitur: *Habemus utique ex his manifestum, esse opus Dei omnia, que de Christo audivimus, & credimus, sive natura divina congruentia, sive humane; & ideo una operatio ista tanus Deitatis ejus quamque humanitatis pio nominata est.* Et ahuc: *Ut sit omnis humanatio a principio usque ad finem, & queque ejus sunt parva & magna, una veraciter sublimissima & divina operatio.* Et adhuc: *Intelligenda ergo sunt nobis omnino, queque sunt circa Salvatoris Christi humanationem, una divina & profecto salutaris operatio.*

To. 6. Conc.
pag. 937.

Unicam hanc operationem, quam Christo affingebant Monotheliti, appellabant etiam Dei virilem operationem, pro quo S. Dionysii auctoritate abutabantur. Pater ex Macario Antiocheno, qui sexta Synodi actione octava Imperatori eum de fide sua interroganti responder: *Nec enim qua divina sunt, secundum Deum, neque qua humana sunt, secundum hominem, sed humanitati Dei Verbi novam quandam Dei virilem operationem, in conversatione demonstram, confitemur secundum sanctum Dionysium.* In subscriptio confessionis fidei sic loquitur: *Dei virilem nobis demonstravit (Christus) suam operationem.* Et ex Cyro Alexandrino, cap. 7. ubi dicit: *Eundem unum Christum & Filium operari Deo decibilia, & humana una Dei virili operatione, secundum S. Dionysium.*

To. 6. Conc.
pag. 741.

Unam illam divinam seu Dei virilem operationem asserebant procedere à Verbo ut opifice seu causa principali movente ac determinante, & ab humanitate ut instrumento moto ac determinato; vel si vis, procedere à Verbo per humanitatem, ut instrumentum ab eo motum & determinatum. Pater ex Theodoro Pharanitano in libro iam sapè citato, in quo sic ait: *Opportunum quidem est, nos ita sentire, & dicere omnia, queque in humanatione de Salvatore Christo esse scribuntur, unam cognoscere operationem: cuius autem opificem, & creatorem ipsum Deum Verbum, instrumentum vero humanitatem.*

To. 6. Conc.
pag. 960.

Itaque sicut verbi gratia scissio ligni procedit à fabro, ut caula principalis movente, & à securi ut instrumento moto; ita quelibet actio, qua Christus sa-

Simonnet Theol. Tom. II.

ludem nostram operabatur, procedebat à Verbo, secundum Monothelitas, ut causa principali movente, & ab humanitate ut instrumento moto: cum hoc discrimine, quod securis est instrumentum inanime & separatum; humanitas vero Christi erat instrumentum conjunctum, & sensu ac intellectu prædictum, non tamen magis ex impietu seu motu proprio agens, quam securis, ut expressè dicit Sergius in epistola ad Honorium Papam: *Nunquam, inquit, intellectu animata Dominus caro separatis, & ex appetitu proprio, contrario natui sibi secundum substantiam Dei Verbi naturalem motum suum fecit, sed quando, & qualem, & quantum ipse Deus Verbum volebat.* Quod ut clarius adhuc explicet, sic prosequitur: *Et ut planius dicatur, quemadmodum corpus nostrum regitur .... ab intellectuali & rationali anima nostra: ita & in Domino nostro tota humana ejus conspersio ab ipsis Verbi deitate semper in omnibus motu, Dei mobilis erat.*

To. 6. Conc.
pag. 924.

Sicut igitur, ut codem semper utar exemplo, scissio ligni procedit à fabro per securim, quam movet ac determinat ad scindendum, ita ut non alia, quam fabri, interveniant voluntas in scissione ligni: ita secundum Monothelitas, omnis actio, qua Christus operabatur salutem nostram, procedebat à Deo Verbo per humanitatem ab eo assumptam, quam divina sua volitione movebat ac determinabat ad agendum: ita ut non alia, quam Dei Verbi, voluntas in omni actione, qua Christus operabatur salutem nostram, interveniret.

Denique in scissione ligni nec faber separatim à securi, nec securis separatim à fabro agit; unde in scissione ligni non duplex est, sed una tantum operatio, quæ est operatio humana, utpote operatio fabri, non securis, quæ cùm in scissione ligni sit instrumentum fabri, in scissione ligni non est id quod operatur, sed id quo operatur faber: unde in scissione ligni non sunt duo operantes, & operatores, sed unus tantum operans & operator, nempe faber, quamvis duo supposita distincta & diversa ad scissionem ligni concurrant.

Similiter secundum Monothelitas, in omni actione, qua salutem nostram operabatur Christus, neque Verbum separatim ab humanitate, neque humanitas separatim à Verbo agetabat: unde in actionibus, quibus salutem nostram operabatur Christus, non duplex erat, sed una tantum operatio, qua erat operatio divina, utpote operatio Dei Verbi, non humanitatis, quæ cùm in actionibus, quibus Christus salutem nostram operabatur, esset instrumentum Dei Verbi, ipsam volitione sua divina impellentis ac determinantis ad agendum, in actionibus, quibus Christus salutem nostram operabatur, non erat id quod operabatur, sed id quo Deus Verbum operabatur salutem nostram: unde in Christo salutem nostram operante non erant duo operantes seu operatores, sed unus tantum operans seu operator, non quod denominatio operantis & operatoris sit hypothatica, sive, ut communiter dicitur, non quod denominaciones sint suppositorum, & in Christo unum tantum esset suppositum, nempe Deus Verbum, quod catholicum suisset, sed quia in Christo salutem nostram operante secundum illos humanitas omni motu libero proprio & propria determinatione carebat, & sic cæteris agetabat, quatenus eam divina volitione sua ad agendum movebat ac determinabat Deus Verbum, quod proinde in omni actione, qua salutem nostram operabatur Christus, se habebat per modum caulae principalis, adeoque sibi soli operantis & operatoris dominationem vindicabat.

Secundum ea, qua haec tenus exposita sunt, sic loquebatur Macarius Antiochenus in sua fidei confessione: *Unum eundemque confitemur Deum & hominem perfidum .... ejusdem miracula & passiones, & omnem simus Deo decibilem, atque homini condescensem operationem ex eodem uno Christo Deo nostro novatione (Deo scilicet Verbo per humanitatem, quam volitione sua divina ad agendum applicabat, omnem*

Gg 3 Chri-

Christi actionem operante processisse credimus. Neque enim quæ divina sunt, secundum Deum, neque rursus quæ sunt hominis secundum hominem (hoc est, neque enim quæ divina sunt, divina voluntate, neque quæ sunt hominis, humana voluntate operatum est Verbum incarnatum) sed humanus Deus Verbum novam quandam Dei virilem operationem, & hanc totam vivificatricem demonstrat (operando scilicet per humanitatem instrumentum, ab ipso divina sua voluntate motum & applicatum.)

Ex his sic paulò inferius prolequitur: *Unum igitur eumdemque operatum fuisse dicimus, id est, mire operatum esse salutem nostram, eumdemque passionem propria carne, & omnes verè sustinuisse salutares passiones, idem est dicere & miracula, ut sit quidem carnis pati non separata videlicet a divinitate, quamvis non divinitatis fuit pati, ipsius autem Dei operatio (fuit) quamvis per humanitatem ejus, hoc est, totam nostram conspcionem hanc (operationem) adimpliebat una & singulare voluntate divina, utope non existente in eo, & alia voluntate (nempe humana.)*

Unum, inquit Macarius, & eundem salutem nostram operatum esse dicimus, unamque operationem, & eam Dei, non hominis, quia in Christo una tantum fuit voluntas, nempe voluntas Dei, qua Deus Verbum humanum patrabat miracula, passiones sustinebat, & omnem actionem nobis salutarem operabatur per humanitatem assumptam, quam utope omni motu libero proprio carentem movebat, & ad agendum applicabat sua illa divina voluntate, præterquam si alia, nempe humana, fuisset in Christo, fuisset in eo non una, sed duplex operatio, scilicet operatio Dei & operatio hominis, adeoque fuissent in eo duo operantes seu operatores, sicut fuissent duo volentes, quod est Christum dividere, & duarum naturarum, divina & humana, in una Dei Verbi substantia unionem repudiare.

Hac fuit Monothelitarum doctrina, quibus respondebant orthodoxi, quamvis in Christo fuerint duas voluntates, nempe divina & humana, adeoque duas operationes, divina & humana; nihilominus in eo fuisse unum volentem, & unum operantem, verèque unum ac eundem salutem nostram operatum esse, quia denominaciones volentis & operantis sunt denominaciones hypotheticæ, & in Christo unum tantum fuit suppositum, nempe Deus Verbum: perpetram autem dicit, quod multiplicatis voluntatibus & operationibus in Christo, in eo multiplicentur supposita; cum dualitas voluntatum & operationum non magis pugnare possit cum unitate suppositi, quam naturarum qualitas, quam cum suppositi unitate agnoscere se, profitebantur Monotheliti. Denique humanitatem à Verbo assumptam, quantumvis ex proprio motu libero agentem, verè ac propriè fuisse instrumentum Verbi, quo Verbum verè ac propriè salutem nostram operatum est, quia hoc ipso quod humanitas assumpta, erat verè ac propriè natura Verbi, omnes eius operationes erant verè ac propriè operationes Verbi, cum natura quælibet totum quod est, cum omnibus suis potentiis & actionibus sit verè ac propriè suppositi, cuius verè ac propriè natura est.

A R T I C U L U S XIV.

De Honorio Papa.

§. I.

Utrum Honorius damnatus fuerit à sexta Synodo ecumenica.

Damnum fuisse probant verba Synodi, & Leonis secundi supra relata §. 3, & confirmatur priuò ex generali Synodo seprima, in qua præsentibus nec reclamantibus Romanæ Sedis legatis, actione 3. relecta est epistola Tarasii, ad alios Orientis Patriar-

chas scripta, in qua sic loquebatur Tarasius: *Sextam (Synodum) laudo, quod ex duabus naturis Christum predicavit, ob id etiam illi duas naturales voluntates & operationes in alterura natura, humana scilicet & divina, assignavit: anathemate autem execrò (utpote ab eadem Synodo anathematizatos) Cyrum, Sergiūm, Honorium, Pyrrhum, &c.*

In eadem lessione tercia relecta quoque est Theodori Patriarchæ Hierosolymitanæ epistola, in qua hæc scribebat: *Sancta sexta Synodus... eos qui... unam voluntatem, unamque operationem Servatoris nostri deitatis & humanitatis constitunt, anathemazavit, nimis Sergium, Pyrrham, Petrum, Cyrum, Honorium, &c. Nec tamen legati Apostolici, hæc audiens, pro Honore reclamaverunt.*

Denique actione septima in fidei definitione, quam legati Apostolici subscriperunt cum aliis Episcopis, hæc leguntur: *Duæ voluntates & actus secundum naturarum proprietatem in Christo prædicamus, quemadmodum sexta Constantinopolitana Synodus definit, testamurque cum ea Sergium, Honorium, Cyrum, Pyrrham, Macarium, impios iros pietatis impugnatores.*

Confirmatur 2. ex Adriano II. Romano Pontifice in Synodo Romana, quam contra Photium coegerat, & cuius acta in octava Synodi generali actione 7. relecta sunt, sic loquente: *Quamvis Honorius post mortem ab Orientis Episcopis (in lexa scilicet Synodo) anathemate sit affectus, manifestum tamen est, illum de heresi fuisse accusatum, quia sola in causa licet inferioribus in superiores insurgere. Quamvis & ibi nec Patriarcharum quisquam, nec aliorum ullus Antititus sententiam pronunciare potuerit, nisi ejusdem primaria sedis accedente ad eam rem auctoritate.*

Confirmari potest 3. ex Venerabili Beda lib. de sex mundi æratibus, ex Anastasio Bibliothecario præfatione in se ad Joannem diaconum collectanea; ex auctore vita Leonis II. in Pontificali, ex Humberto Cardinali Sylvæ candidæ Episcopo lib. contra Nicetam Pectoratum qui omnes citati farentur, Honorium damnatum fuisse à Synodo sexta; & ex Diurno Romano, in quo Romaini Pontifices, fidei professionem emitentes, sic loquuntur: *Sanctum sextum universale Concilium centum septuaginta quinque venerabilium Præsulam prædicamus, &c. Et inferioris hæc proficiunt verba: Autem verò novi heretici dogmatis (uniuersitatis & operationis in Christo) Sergium, Pyrrham, Paulum, & Petrum Constantinopolitanos, unā cum Honorio, qui pravis eorum assertiōibus formatum impedit, &c.*

Dices, cum Baronio. Acta sexta Synodi iis in locis, in quibus anathema dicitur Honorio, & annumerat hareticis, depravata fuerunt à Theodoro Constantinopolitano, cui in ordinem redacto suffectus est Georgius: sed Georgio paulò post absolutam Synodum defuncto, in Sedem Constantinopolitanam emissa fidei professione, restitutus est, atque ita rerum summa positus, ex actis Synodi, à qua cum decessoribus suis ejusdem erroris consolibus damnatus fuerat, expunxit nomen suum, & ejus loco supponit nomen Honori.

Resp. 1. In actis sexta Synodi, qualia à legaris Apostolicis Romanæ allata sunt ad Leonem II. Agathonis successorem, inventum fuisse Honorium inter eos, quos Synodus damnaverat: hoc enim expressè testatur Leo II. in duabus epistolis, quarum primam ad Episcopos Hispanie, alteram vero ad Ervigium Hispanie Regem scripsit, & quarum jam mentionem fecimus articulo superiori §. 3. Idem probat epistola, quam Leo scripsit ad Constantiū Imperatorem, & in qua postquam approbat, & auctoritate Apostolica confirmavit fidei definitionem à sexta Synodo factam, cum Theodoro Pharanitano & aliis Monothelitarum ducibus Honorium anathematizat; quod profectò non fecisset, si non eum cum illis à Synodo damnatum fuisse, ex auctorum Synodi lectio-ne comperisseret.

R. 2. Acta Synodi, qualia Romanæ à legatis Apostolicis

stolicis ad Leonem II. allata sunt, sincera fuisse, non interpolata & corrupta. 1. Enim nec corrupta fuerunt, nec corrumphi potuerunt à Theodoro Constantinopolitano: nam cum actis illis Constantino-poli dicescerunt legati Apostolici septimo ad summum post absolutam Synodus mense, quo sanè tempore nondum rerum summa potiebatur Theodorus, quippe qui in sedem Constantinopolitanam restitus non est, nisi post mortem Georgii, qui tribus annis Synodo superstes fuit, ut scribit Theophanes in chronicō.

2. Dici non potest, quod acta illa, antequam legatis Apostolici traderentur, corrupta fuerint ab alio, putà à Georgio, qui ex actis illis ea, quibus ipse perfingitur, non expunxit. Præterea, quod, ejusmodi monothelismo, in gratiam amuli heretici, quem fuisse Theodorum adversarii volunt, acta illa corrumperem voluerit, in ejus locum substituendo Honoriūm, credibile non est.

3. Si acta Synodi, non sincera, sed depravata legati Apostolici accepissent, Romam reversi, & de Honoriū à Leone II. interrogati, depravationem detexissent, & contra eam Leo ab illis admonitus reclamasset in suis epistolis, graviterque conquestus fuisset apud Imperatorem, qui cùm princeps esset Sedis Apostolice devotissimus, ut patet ex Pontificali libro in vita Benedicti II. actorum corruptorum, cognita eorum perfidia, gravi poena proculdubio affectaret.

At inquit. Suppositio videtur epistola Constantini Imperatoris ad Leonem II. quia 1. in ea dicitur, Imperatorem de cogenda Synodo scripsisse ad Agathonem: nam in ea sic loquitur Imperator: *S. Pape Agathoni beatitudinem p̄iis apicibus nostris sumus hortati, ut aliquot mittere, qui ejus personam obtinerent.* At certum est, quod Imperator non ad Agathonem, sed ad Donum ejus dececessorem de cogenda generali Synodo scriperit. 2. In ejus inscriptione dicitur eam ad Leonem datam esse mense Decembri Indictione decima, quo tempore Leo nondum erat Pontifex: tunc enim adhuc vivebat Agatho, quem scribit Anastasius sepultum fuisse 4. Idus Januarii.

Resp. neg. instantiam. *Ad 1. prob.* *Resp.* minimè certum est, quod Constantinus ad solum Donum de cogenda Synodo œcumena scripserit, & ex loco epistole citato probari, non quod suppositio sit, sed quod Constantinus, per eos, qui Roma Constantinopolim venerant, ut electi Pontificis confirmationem pterent, accepta Doni morte, & electione Agathonis, ad hunc, ejus electione confirmata, literas, quibus eum hortabatur, ut aliquot mitteret, qui ejus personam obtinerent in Synodo Constantinopoli celebranda, dederit, easque forteasse per breves, illum ad sacram Dono ejus successoris inscriptam remittendo: nisi tamen quis malit, Constantimum, cùm scribit, se suis litteris Agathonem hortarum fuisse, ut legatos mitteret, qui ejus personam obtinerent in Constantinopolitanā Synodo, intelligere sacram illam, quam ad Donum direxerat, quæque cùm non Doño, ut potè jam defuncto, sed Agathoni, in ejus locum electo, redditia fuerit, secundum Imperatoris intentionem ad ipsum Agathonem scripta censerit potuit, ac debuit.

Ad 2. probationem *Resp.* Mendum esse in inscriptione epistole, & pro mense Decembri legendum esse mense Aprili, quo tempore Leo Pontifex erat, non quidem consecratus, sed electus. Confule quæ à nobis articulo superiori §. 3. cum Philippo Labbæ circa electionem, & ordinationem Leonis II. observata sunt.

At inquit. Präfata tres Leonis II. epistole suppositio sunt, ut probatur de prima, quæ dicitur esse Leonis ad Constantinum Imperatorem, 1. quia in fine legitur, data nonis Maii, indictione decima & in ea dicit Leo, se rescribere ad epistolam Imperatoris, mense Julio ejusdem indictionis acceptam; quæ sibi manifestè contradicunt.

2. Quia mense Julio indictionis 10. Leo II. non

Simonet Theol. Tom. II.

erat Pontifex, quippe qui Pontifex creatus est mensis Augusto sequentis indictionis. 3. Quia in hac epistola Leo ait, eam à se scriptam fuisse indictione decima, qua nondum creatus erat Pontifex. 4. Denique, quia in hac epistola scribit Leo Honoriū in Monothelitarum heresi defundatum fuisse, adeoque iusta anathematis sententia condemnatum; cùm tamen Leo ignorare non potuerit, quod Romana Ecclesia publico funere Honoriū sepeliverit in templo S. Petri, eique ut catholicō Pontifici in omnibus parentaverit.

Resp. ad 1. Pro indictione 10. legendum esse indictione 11. per quam nonis Maii recrispsit Leo ad epistolam Imperatoris, quam acceperat mense Julio indictione decima, ut testatur ipse: *Legatos, inquit, hujus Apostolica Sedis ..... una cum personis, quæ cum eis profecta fuerant, quæ à predecessore meo Agathone Papa per octavam indictionem pro causa fidei, vestra pierate jubente, illuc directe fuerant, per nuper elapsam decimam indictionem mense Julio, cum diuībus Clementie vestre apicibus, & synodalibus gestis ... suscepimus.*

Ad 2. *Resp.* Leonem mense Julio indictionis decima fuisse Pontificem electum, & mense Augusto ejusdem indictionis ordinatum & consecratum. Hic igitur electio Pontificis cum ejus solemnis consecratio natale confunditur. *Ad 3.* Ex dictis patet responsio. *Ad 4.* *Resp. neg.* In hac enim epistola Leo sic loquitur: *Anathematizamus erroris inventores, id est, Theodorum Pharanitanum, &c. necnon Honoriū, qui .... immaculatam fidem maculari permisit: & omnes qui in suo errore defuncti sunt, &c.* Gratias autem dicitur Leo his postremis verbis: *Et omnes qui, &c. Honoriū comprehendere, quem non dicit in errore Monothelitarum fuisse, sed præcisè dicit, quod verum est, eum imprudenti œconomia & convientia sua, immaculatam fidem maculari permisisse, eunque ob hanc præcisè causam anathemati subiicit.*

Prob. De secunda epistola, quæ dicitur à Leone scripta ad Episcopos Hispaniæ. 1. Quia in hac epistola afferitur, sextam Synodum absolutam fuisse indictione nona, cùm tamen acta duarum posteriorum actionum testentur indictione decima absolutam fuisse. 2. In eadem epistola dicitur mitti in Hispaniam non ipsa acta synodalia, sed tantum definitionem Synodi, dictum Imperatoris, & synodalem sermonem acclamatorium, quæ sunt actorum synodaliū minima pars; & tamen can. 2. Concilii Toletani xiv. testantur Episcopi se cum epistola Leonis ipsa integra acta synodalia accepisse.

Resp. ad 1. In hac epistola Leonem non dicere, sextam Synodum absolutam fuisse, sed tantum celebratam fuisse indictione nona. Hæc sunt verba epistola: *In Constantinopoli urbe clementissimus nositer ... Imperator ... Episcopis ex totius Mundi partibus aggregatis, quod ex multo tempore fideliter cupiebat ... per nuper elapsam nonam indictionem explocit (hoc est, executus est) universale itaque sanctum sextum Concilium celebratum est.* Præterea, etiam supponendo, quod Leo scripserit, sextam Synodum absolutam fuisse per nonam indictionem, hoc nullatenus contradicit synodalibus actis, in quibus dicitur actio decima septima habita fuisse die undecimo mensis Septembris indictione decima, & actio decima-octava ac ultima habita fuisse sexta decima die ejusdem mensis, eadem indictione: nam tunc temporis iam erat indictione decima Constantinopoli, ubi incipiebat à Kalendis Septembris, sed nondum erat in Occidente, ubi à die tantum vigesimo-quarto ejusdem Septembris incipiebat numerari.

Resp. ad 2. *Can. 2. Concilii Toletani xiv.* Episcopos non testari, quod integra acta synodalia cum epistola Leonis acceperint, sed solum dicunt, se cum epistola Leonis accepisse gesta synodalia. Per gesta autem synodalia rectè potuerunt intelligere Synodi definitionem, cum ejus sermone ad Imperatorem acclamatorio. Et vero ad Episcopos Hispaniæ integra acta

Gg 3 syno-

synodalia mittere non potuit cum epistola sua, cùm nondum è Graeco in Latinum translata essent, ut in sua epistola explesè testatur ipse.

Prob. Denique de tertia, quam Leo scripsisse dicitur ad Evgiūm Hispaniæ Regem, 1. Quia in ea hæc leguntur verba, quæ manifestam continent falsitatem; *Per nonam nuper elapsam indictionem p[ro]i[st]issimus atque christianissimus noster..... Imperator ad Apostolica[m] memorie nostrum decefforem Agathonem Papam atque Pontificem scripta imperialia dirigen[s] affatim hortatus est, ut ab sancta Apostolica Sedi Ecclesia de omnibus adjacentibus ei reverendis Concilii (hoc est, ex omnibus provinciis Occidentis, cuius Romanus Pontifex est Patriarcha) legatos.... in regiam Constantinopolitanam urbem dirigeret, &c.* At indictione nona iam aderant Constantinopoli legati Agathonis cum legatis Synodi, ab Occidentalibus Episcopis Agathone præside celebratae. 2. Quia eadem illa epistola attribuitur Benedicto II. Leonis successori. At profectò eadem numero epistola à duobus Pontificibus scribi non potuit.

Re/p. Quod Leo II. non solum ad Episcopos Hispaniæ, sed etiam ad Evgiūm regem de recipienda, & ab Episcopis subscribenda sexta Synodi definitione scriperit, aperte colligimus ex can. 1. Conciliū Tole[toni] xiv. & testatur Leo ipse in sua epistola ad Qui[ri]cum Toleranum Episcopum, qui, ut observat Garzia in praefatūm Conciliū Toleranum, adhuc vivebat, cùm Roma in Hispaniam proficisciēbatur Petrus Regionarius à Leone II. missus. Hanc autem, de qua nunc controvētitur, epistolam eam non esse, qua à Leone scripta est, sed loco veræ, quæ exciderit, suppositam esse, non probant ea quæ contra illam objiciuntur. Nam

Ad 1. dico, verba illa, per nonam nuper elapsam indictionem, inferta esse ab imperito aliquo exscriptore, qui ea in ejusdem Leonis ad Hispaniæ Episcopos epistola legerat. Ad 2. dico, epistolam illam perpetram attributam est Benedicto II. & fortalsè in hoc errandi occasionem fuisse, quod non sub Leone, sed sub Benedicto ejus successore, procurante Evgio, celebrata sit Synodus Tolerana decima quarta, in qua ab Hispaniæ Episcopis recepta, & subscripta est S. Synodi definitio. Addo, praefatam epistolam, ut spuriā planè immēritō reiectum iri, eo quod in ea dicatur Honorius, immaculatam Apostolica[m] traditiōnis regulam, quam à prædecessoribus suis accepit, maculari consenſisse. Hoc enim verissimum est, ut liquet ex ejus ad Sergium epistolarum lectiōne, quanquam hoc non ex affectu heresis, sed sincero studio concordia in Ecclesiis Orientalibus servandæ, à Sergio deceptus fecerit.

At inquires. Sexta Synodi Patres in synodica sua ad Agathonem epistola profitentur se Monothelitas damnasse juxta tenorem sententiae, ab ipso in eosdem lata: Inde, inquit, fundamenta execranda eorum heresos prorsus convellentes, eosque armis spiritualibus pectoribus aggredientes, & linguis eorum, ne inter se accommodata loquerentur, confundentes, extraham ab iis impiuissima heresis turrim subruimus, ac ipsos ut lapidos circa fidem, ac peccatores..... anathematis interficiimus, ex sententiā per sacras vestras litteras de iis prius lata, videlicet, Theodorum Episcopum Pharan, Sergium, &c. Atqui Agatho non damnavit Honorium cum aliis, Sergio scilicet, Cyro, &c. Ergo, &c.

Re/p. Patres Synodi sic locutos esse propter hæc Agathonis verba in ejus ad Constantiūm epistola: Quapropter quia & veritas clariuit... & falsitas denotata, & qua digna est, abominationem consecuta: refat ut.... novitatis error cum suis inventoriis, & iis qui eorum doctrinam secuti sunt, propriā presumptionis panem exsolvant, & de medio orthodoxarum Antiphilium pro sua novitatis heretica pravitate pellantur, quam, &c. Itaque Synodi Patres, quia leta Honorii ad Sergium epistola, iudicarunt Honorium mentem ac doctrinam Sergii securum esse, & hanc ob causam illum anathemati subjecerunt cum

aliis Monothelitismi auctōribus, Theodoro scilicet Pharanitano, Sergio, Pyrrho, &c. dicunt in sua synodica ad Agathonem epistola: à se anathemati subjectos Theodorum Episcopum Pharan, Sergium, Honoriū, Cyrum, Paulum, Pyrrhum & Petrum, ex sententia ab Agathone per litteras ab eo ad Imperatorem scriptas, de iis prius lata.

Dices. Agatho in laudata ad Constantiūm epistola, postquam dixit: Nunc necesse est, ut novi dogmati (Monothelitarum) intentio quo[n]dam secuta sit, & quorum Doctorum auctoritate fulciatur, annotemus, notat tantum Cyrum Alexandrinum, Theodorum Pharanitanum, Sergium, Pyrrhum, Paulum & Petrum Constantinopolitanos. Ergo de iis tantum judicium ferre potuerunt Patres Synodi, ex sententia ab Agathone per ejus ad Constantiūm litteras prius lata. R. neg. conseq. Aliud enim est illos tantum novi dogmatis assertores notasse, & aliud, præscripsiisse ut illi tantum à Synodo damnarentur. Primum autem fecit Agatho, non secundum, sed è contra generatiōnē definitivū, cum illis damnandos etiam esse eos omnes, qui doctrinam eorum sequi deprehensi essent, ut liquet ex verbis ejus supra laudatis: unde Synodus cum illis Macarum Antiochenum, Stephanum ejus discipulum, & Polychronium monachum damnando, quia inventi sunt Monothelitismi auctōrum doctrinam sequi, non contra, sed juxta præscriptum Agathonis fecerunt, recteque dici possunt eos damnasse ex sententia ab Agathone prius lata in litteris, quas ad Imperatorem scriplerat.

At inquires. Si sexta Synodus Honorium, & ejus epistolas damnare voluisset, reclamassent legati Apostolici, sicut reclamarunt, cùm prolati fuerint duo libelli, quos Vigilius ad Justinianum scripsisse dicebatur, & in quibus una Christi voluntas affebatur. At legati Apostolici ne verbum quidem pro Honorio & epistolis ejus in Synodo protulisse inveniuntur.

Re/p. Legatos Apostolicos contra duos libellos Vigilio attributos reclamasse, quia suppositos esse probare poterant, quod se ipsa præstiterunt. At non reclamare pro Honorio; quia nihil habebant, quod pro illius plausibili defensione in medium afferre posset, quando quidem ex epistolis ejus manifestum erat, illum cum hereticis communicasse, illorum heresi per imprudentem economiam favisse; in suppressionem duarum in Christo operationum consensisse, atque simili penè in omnibus modo locutum esse cum Monothelitismi defensoribus, quos damnabat Synodus.

Addi potest, legatos Apostolicos, cùm viderent Orientales Episcopos magno consensu judicare parem esse Honorii causam cum causa Patriarcharum Orientalium, quos Agatho, & cum eo Occidentales Episcopi damnari volebant, quominus cum illis damnaretur Honorius, obstat noluisse, ne sic optatus Synodi exitus impediretur. Quin in d[omi]no eos hanc ob causam in privatis mandatis ab Agathone facultatem consentiendi, si opus foret, in damnationem Honorii accepisse, non obscurè colligi posse videretur ex verbis supra relatis ex Adriani II. epistola, quæ in octava Synodo actione septima relecta est.

At inquires. In Concilio Lateranensi, Martino primo præside celebrato, Patres nominatim anathematizarunt Monothelitismi auctōres, Cyrum scilicet, Sergium, Pyrrhum, & Paulum, omniaque scripta illorum heresi patrocinantia damnarunt, nec tamen illum inusterunt notam Honorio, aut epistolis ejus.

Re/p. Patres Synodi Lateranensis Honorium cum Monothelitis, quos damnabant, explesè damnare noluisse, quia certò sciebant illum non ex affectu heresis, sed ex errore facti lapidi esse, & Sergio, à quo deceptus fuerat, de una & duabus operationibus proscriptis consensisse, atque epistolas illius, animo verè catholiciscriptas, catholicum dogma sufficienter exprimere; quanquam ad hereticum sensum detorquere possent, si animo heretico scripta supponerentur.

Dixi autem, explesè: nam relecta Pauli Constantiop-

tinopolitanus ad Theodorum Papam epistola, in qua verbis expressis haeresim suam de una Christi voluntate, quam aperte profitebatur, auctoritate Sergii & Honorii confirmabat, neque Martinus, neque alius ex Episcopis, qui aderant, verbum ullum protulit, quo Honorium defendere, vel excusare, quod silentium pro tacita quadam Honorii damnatione meritum haberi potest, vel certe pro tacita confessione, quod Honorius non vacarat culpa, ob quam non immiteretur damnum.

At inquis. Acta sextae Synodi corrupta fuisse manifestum indicium est, quod in illis retinetur nomen alicujus haeretici, qui nominatum ab illa Synodo damnatus est: nam in illis actis retinetur nomen Theodori Patriarchae Constantinopolitani, quem tamen Synodus damnavit: quare dicendum est hujus Theodori nomen ex actis Synodi expunctum fuisse, & ejus loco suppositum nomen Honorii. *Res p. neg.* Theodorum illum, cui, vel sponte cedenti Patriarchatu, vel aliquam ob causam, quae ignoratur, ex auctorato suspectus est Georgius, qui post legatos Apostolicos Synodo praesedit, fuisse damnatum à sexta Synodo.

Prob. Omnes Patriarchae Constantinopolitani, qui Monothelites fuerunt, damnati sunt à sexta Synodo; qui vero catholici fuisse probati fuerunt, ab eadem Synodo cum laude nominati sunt, & in sacris dyptichis conscripti. Ergo Theodorus, qui fuit Monothelite, nominatum damnatus fuit à sexta Synodo. *Res p.* Actum quidem esse in sexta Synodo de Patriarchis Constantinopolitanis, tam Monothelitis, quam Catholicis, qui obseruant, & hos, nempe Thomam, Joannem & Constantinum nominatim laudatos, illos vero nempe Sergium, Pyrrham, Paulum & Petrum nominatim diris devotos à Synodo. At ex iis, qui adhuc superstites erant, neminem nominatim damnavit Synodus, nisi prius auditum, & de haeresi convictum, in eaque pertinaciter herere reprehensum, ut patet ex Macario Antiocheno, Stephano eius discipulo, Polychronio monacho, & Constantino presbitero Apamee.

Theodorus autem absit à Synodo; cum à Synodo citatum, interrogatum, auditum, ne leviter quidem conjicerem possumus; nullum in Synodo apparet prolatum fuisse instrumentum, quo probaretur haereticus; nam Macarius confessio, quæ actione octava reflecta fuit, & quam Anastasius Bibliothecarius in vita Agathonis asserit à Theodoro fuisse subscriptam, à solo Macario subscripta inventur in actis Synodi. Denique quod Theodorus à sexta Synodo tanquam Monothelite damnatus non fuerit, satis probari videatur ex eo quod post Georgii mortem in sedem Constantinopolitanam restitus est, vivente adhuc Constantino Pogonato Imperatore, qui cum esset religiosissimus, Monothelitis infensissimus, & Synodi ecumenice, quam procuraverat, devotissimus, nunquam in sedem Constantinopolitanam restitui permisit pertinacem haereticum, ob suam in haeresi contumaciam ab ecumenica Synodo anathematizatum, quamvis postea lese simularer aut prosteretur catholicum.

§. II.

Utrum Honorius fuerit Monothelite.

R E S P O N S I O.

Honorius non fuit Monothelite.

Prob. Nam si fuit Monothelite, certe propter hac verba, quæ in prima eius ad Sergium epistola leguntur: *Unde & unam voluntatem faciemus Domini nostri Iesu Christi.* Atqui his verbis Honorius non unam absolutam & simpliciter voluntatem, eamque divinam Christo attribuit, sed unam voluntatem humanam contra eos, qui à Sergio per calumniam dicebantur, in Christo admittere duas voluntates humanas inter se contrarias, voluntatem scilicet carnis, & voluntatem spiritus, ut

Simonnet Theol. Tom. II.

Prob. 1. Ex Joanne Papa IV. qui post Severinum Honorio succedit, & in sua pro illo ad Constanti- To. 5. Conc. num Imperatorem Heraclii filium Apologia sic lo- pag. 1761.
quitur: *Pradiutus ergo decessor meus (Honorus) docens de mysterio incarnationis Christi, dicebat non fuisse in eo, sicut in nobis peccatoribus, mentis & carnis contrarias voluntates: quod quidam (Monothelita scilicet) ad proprium sensum convertentes, divinitatis ejus (Christi) & humanitatis unam enim (Honorum) voluntatem docuisse suspiciunt, quod veritatem omnimodis est contrarium.*

2. Ex S. Maximo in epistola ad Marinum presbyterum, in qua haec habet: *Honorium etiam Romanum Papam non diffiteri reor, naturaliter in Christo voluntatum dualitatem in epistola, quam scriptit ad Sergium, eo quod unam dixerit voluntatem, sed potius confiteri, & hanc fortassis etiam constabilire. Nam hoc non in reprobationem dixit humana Salvatoris, & naturalis voluntatis: sed quod nullatenus conceptionem ejus, qua fuit sine semine, vel incorruptam nativitatem praecesserit voluntas carnis, vel cogitatione virtutis; quod deinde ex verbis ipsius Honori demonstrat.*

3. Ex Joanne Sympono Abate, qui fuerat Honori Amanuensis, & ex eius persona epistolam ad Sergium scriperat. Hic autem à Joanne IV. jussus ad Constantium Imperatorem scribere, sic in epistola sua loquebatur: *Unam voluntatem diximus in Domino, non divinitatis ejus & humanitatis, sed humanitatis solum. Cum enim Sergius scripsisset, quod quidam duas voluntates in Christo contrarias dicerent, diximus Christum non duas voluntates contrarias habuisse, carnis, inquam, & spiritus, sicut nos habemus post peccatum, sed unam tantum, quæ naturaliter humanitatem ejus signabat. Quanti autem sit ponderis hujusce Joannis testimonium, S. Maximus Martyr in disputatione cum Pyrro habita declarat his verbis: Quis fuerit fide & auctoritate dignus, Eod. tom. epistola hujus interpres, qui eam ex persona Honori pag. 1816. scripsit, adhuc superstes, & qui totum Occidentem cum aliis virtutibus, tum dogmatibus fidei christiana illustravit; at ii, que Constantinopoli, quæ ex corde erant, loquebantur?*

4. Ex contextu ipsius epistolæ Honori: *Unde, Tom. 6. pag. inquit, & unam voluntatem fatemur Domini nostri Iesu Christi, quia profecto à divinitate assumpta est nostra natura, non culpa; illa profectio (natura) quæ ante peccatum creata est, non quæ post prævaricationem vitiata. Et inferius: Non est itaque assumpta, sicut prefati sumus, à Salvatore vitiata natura, quæ repugnaret legi mentis ejus, sed venit querere, & salvare, quod perierat, id est, vitiaram humani generis naturam: nam lex alia in membris, aut voluntas diversa non fuit, vel contraria Salvatori, quia super legem natus est humana conditionis.*

Ratio igitur, propter quam Honorius asserit unam esse voluntatem Domini nostri Iesu Christi, est, quia Verbum assumptum naturam humanam, non culpam, originalem scilicet, ex qua in nobis voluntatum contrarietas, seu carnis adversus spiritum, vel ut communiter dicitur, partis inferioris, tempe appetitus materialis adversus superiorē, tempe appetitus rationalem, rebellio exorta est. Quæ ratio convincit pro una voluntate humana in Christo: pro una vero absoluta & omnimodis voluntate allegari non potuit sine manifestissima, & intolerabilis absurditate: ex ea enim sic allegata sequeretur Adamum in statu innocentiae, aut nullam habuisse voluntatem, aut non nisi divinam habuisse, nec nos habere voluntatem propriam, seu ex proprio motu libero agere, nisi quia Adamus peccavit, & in eo peccante peccavimus. Tantum autem absurditatem, vel potius amentiam nemo sanæ mentis impingeret Honorio.

Juxta Honorium igitur, Christus ut homo unam voluntatem humanam habuit, nempe voluntatem spiritus sine voluntate carnis, quia Verbum naturam humanam assumpsiit, sed sine culpa originali, cuius

pœna est voluntas carnis ; quia Verbum naturam assumptum, non eam, quæ post Adami prævaricationem viciata est per carnis rebellionem, sed eam, quæ ante peccatum Adami creata est in statu innocentiae, in quo statu caro spiritui, & pars inferior superiori perfectè subjecbat : unde in Christo ut homine, præter voluntatem naturalem, & appetitum rationale, Deo perfectè subiectum, non fuit lex alia in membris ejus, aut voluntas diversa, vel contraria voluntati, quam habebat ut Salvator, quia super legem natus humanæ conditionis, liber fuit ab intestina illa pugna, quam experientur ii, qui ab Adamo seminaliter descendunt, & in quibus idcirco caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem. Vide S. Maximum in epistola ad Marinum presbyterum.

At inquires. Honorus eodem planè sensu unam Christi voluntatem confitetur in sua epistola, quo Sergius in sua Ecclæsi. *Resp.* Hoc esse falsum : cùm enim Honorus dicit: *Unam voluntatem fatemur Domini nostri Iesu Christi*, quia profecto à divinitate assumpta est nostra natura, non culpa, &c. Aperè significat, se unam voluntatem humanam intelligere, nec aliud velle, unam voluntatem dicendo, quam à Christo, ut homine excludere contrarietatem voluntatum humanarum, seu illam carnis adversus spiritum rebellionem, quam experimur nos, qui pecavimus in Adamo, à quo per viam ordinariam descendimus.

At verò cùm Sergius dicit in Ecclæsi: *Unam voluntatem Domini nostri Iesu Christi verissimi Dei confitemur*, unam absolute voluntatem, nempe divinam, intelligi, ut ex contextu manifestum est : nam sic statim prosequitur: *Utpot in nullo tempore animati intellectu alterius ejus corporis separatum* & ex proprio impetu contrarie nutui uniti ei Dei Verbi in una subsistente naturam ejus producere motionem, sed quando, & qualē & quantam ipse Deus Verbum voluerat. Quibus verbis, quamvis latere conetur Sergius, satis apertè significat humanitatem Christi omni motu proprio libero caruisse, adèque nec aliquando operatam esse, nisi à Deo Verbo voluntate divina motam ac determinatam; quod amplius declaratur ex eis ad Honorium epistola in qua post eadem verba sic prosequitur: *Ei ut planius dicitur, quemadmodum corpus nostrum regitur, & ornat, & disponitur ab intellectuali & rationali anima nostras, ita & in Domino nostro tota humana ejus conspersio ab ipsis Verbi deitate semper in omnibus mota, Dei mobilis erat.*

Adverte discriben Honorium inter, & Sergium, alioisque proinde Monothelitas. Secundum Honorium, una est Christi voluntas, quia Verbum assumptum naturam nostram, non culpam originalem, quæ natura nostra viciata est, & propter quam duo voluntates humanæ contraria, carnis scilicet & spiritus, nobis insunt : unde perinde est manifestè, ac si diceret Honorus: In Christo ut homine non duas voluntates contraria, carnis & spiritus fuerunt, sed una tantum fuit, nempe voluntas spiritus. Secundum Sergium, una est in Christo voluntas, quia humanitas à Verbo assumpta caruit omni motu proprio libero ; cùm nullum planè habere poterit nisi contrarium nutui Verbi sibi secundum subsistentiam uniti; adèque nunquam operata est, nisi ad operandum mota, ac determinata à Verbo per divinam voluntatem, quæ proinde sola, & absque omni alia humana voluntate in Christo fuit.

At inquires. Honorus contrarias voluntates, quas à Christo removet, in sensu accepit, in quo accipiebat Monothelita. *Resp.* Hoc esse falsum : nam, ut ex jam probatis manifestum est, per duas voluntates contrarias, quas à Christo excludebat, intelligebat voluntatem carnis, & voluntatem spiritus, adèque duas voluntates humanas invicem adversantes, quales esse non poterant in Christo, quia Deus Verbum naturam nostram assumptum, non qualis post Adami prævaricationem fuit, sed qualis erat cùm à

Deo creata est in statu innocentiae: at per contrarias voluntates, quas à Christo excludebant, Monothelita intelligebant simpliciter duas voluntates, quia putabant, voluntatum dualitatem in eodem supposito esse non posse sine contrarietate: *Impassibile est*, inquietabat Pyrrhus in collatione quam cum S. Maximo habuit, in una persona duas simul esse non contrarias voluntates: unde consequenter, ne, quod impium fuisset, duas in Christo voluntates contrarias admitterent, ab eo rejiciebant omnem voluntatem humanam, sola ei divina voluntate reliqua, qua movente ac determinante, non solum divina, sed etiam humanam operaretur.

At inquires. Honorus geminam operationem repudiabat cum Monothelitis. *Resp.* Repudiabat quidem, sed non ex eodem affectu: repudiabant enim Monothelita ex affectu hæretis, & quia ex duabus operationibus, divina, scilicet, & humana, consequens erat, quod essent in Christo duas voluntates, una divina, & altera humana, quæ cùm essent ejusdem suppositi, non possent non esse inter se contrarie. Patet ex Sergio in epistola ad Honorium scripta, in qua duas à Christo operations rejicit, cùd quod consequens ei sit, prædicare duas voluntates, contrarietas circa invicem habentes. At Honorus geminam operationem, non quoad rem significatam, sed quoad vocabulum repudiabat ex affectu concordat inter Orientales restituendæ, & ad sopientes altercationes, quas in Oriente inter Catholicos, aliis unam operationem, alii verò duas operations dicentibus, exortis esse, Sergio ad eum scripsit, quibique significaverat orthodoxam fidem in periculum adduci. Quare Honorus eò quod duas operations dici prohibuerit, substitutis terminis æquivalentibus, non magis potest esse suspectus in fide, quām qui ante Nicæni Concilii definitionem, vocabulum *Consubstantialis*, substituto æquivalenti termino, adhibere, vel adhiberi noluisset, in fide suspicetus esse potuisse.

At inquires. Sergius in sua ad Honorium epistola hæreticum suum his verbis exprimit: *Ad Alexandri Patriarcham scripsimus, ut .... nullum permetteret unam, aut duas proferre operationes in Christo Deo nostro; magis autem ... unum eundemque Filium unigenitum Dominum nostrum Iesum Christum verum Deum operatum confiteri tam divina, quamvis humana; & omnem Deo decibilem, & homine dignam operationem ex uno eademque incarnato Deo Verbo indivisiæ procedere, & ad unum eundemque redigi ... permanere (oporet) in arita Patrum doctrina .... & confiteri unigenitum Filium Dei, qui veraciter Deus simul & homo est, eundem operari divina & humana; & ex eo uno eademque incarnato Deo Verbo inseparabiliter atque indivisiæ omnem divinam atque humanam operationem procedere.*

Atqui Honorus in sua epistola ad Sergium eodem planè modo loquitur: *Nos, inquit, in quo perceperimus, opere ambulare ... confitentes Dominum Iesum Christum mediátorem Dei & hominum, operatum divina, media humanitate Verbo Deo hypostaticè unita, eundemque operatum ineffabiliter atque singulariter assumpta carne. Et inferius sic prosequitur: Nam quia Dominus Iesus Christus, Filius ac Verbum Dei, per quem facta sunt omnia, ipse sit unus operator divinitatis atque humanitatis, plena sunt sacra litteræ luculentius demonstrantes: umer autem propter opera divinitatis & humanitatis, una, an gemina operativa debeant derivata dici vel intelligi, ad nos ista pertinere non debent, &c.*

Resp. Verba illa Sergii: *Magis autem unum, &c.* Catholica fuisse in sensu proprio & obvio, hæretica verò in sensu alieno, ad quem ea Sergius cum aliis Monothelitis detorsebat; vel, si vis, catholica fuisse in sensu literali, hæretica verò in sensu personali Sergii, & aliorum Monothelitarum: nam quod in Christo unus & idem propter unitatem suppositi operator fuerit; unus, & idem propter unitatem suppositi operatus sit Divina, & humana; quod

quod in Christo ex uno & eodem Deo Verbo, quia utriusque naturæ, divinæ & humanæ, suppositum est, omnis operatio divina & humana processerit, verum & catholicum est, & hic est literalis verborum Scripti sensus.

At vero quod in Christo propter unitatem voluntatis unus & idem operatus sit divina & humana; quod omnis operatio divina & humana processerit ex uno & eodem Deo Verbo per divinitatem & humanitatem sola voluntate divina operante, seu quia voluntate divina, quæ sola fuit in Christo, tam per humanitatem, omni motu proprio libero carentem, quam per divinitatem operatum est, falsum & hereticum est, & hic fuit sensus personalis Sergii & aliorum Monothelitarum; vel, si vis, sensus alienus, ad quem verba citata deroguebat Sergius cum aliis Monothelitis.

Honorius autem, cum in sua ad Sergium epistola iisdem verbis aut similibus usus est, ea intellexit in sensu proprio & literali, non alieno personali Monothelitarum, quem penitus ignorabat; Sergium enim, nihil planè de eo suspicatus, habebat pro viro apprime catholico. Eadem igitur aut similia verba, quæ in Sergii & aliorum Monothelitarum scriptis erant heretica, utsotè detorta in sensu alienum, in epistola Honorii planè catholicæ sunt, utsotè in sensu proprio ac literali intellecta ab Honorio, qui cum Monothelitis geminæ operationis vocabulum rejiciendo, retinebat rem per illud significatam, quam repuebant Monotheliti, unicam Christo voluntatem, nempe divinam, & consequenter unicam operationem, quam modè divinam, modo Dei virilem appellabant, attribuerent.

At inquires. Honorius in sua ad Sergium epistola explesè asserit le idem sentire & loqui cum Monothelitis. Hec nobiscum, inquit, fraternitas vestra predicit, sicut & nos ea vobis scimus unanimiter predicanus, hortantes vos, ut unius vel geminae novæ vocis inductum operationis vocabulum aufugientes, unum nobiscum Dominum Jesum Christum Filium Dei vivi, Deum verissimum, in duabus naturis operatum divinitus atque humanus, fide orthodoxa & unitate catholicæ prædictis.

R. Honoriū hæc scribere, quia Sergium, quem, ut jam dictum est, habebat pro viro apprime catholico, dubitabat. Primo, unius & geminæ operationis vocabulum rejicere ex affectu concordia, & ad soipiendam altercationem Orientales inter Catholicos exortari, atque ne dicendo unam operationem, eum Eutychem, vel geminam dicendo, cum Nestorio sentire videamus. Secundo scripsisse, Unigenitum Filium Dei, qui veraciter Deus simul & homo est, eundem operari divina & humana, & ex uno eodemque incarnato Deo Verbo omnem divinam atque humanam operationem procedere; scripsisse, inquam, in sensu proprio ac litterali, qui planè catholicus est, & quem intendit Honorius, cum ait: Horantes vos, ut unum nobiscum Dominum Jesum Christum in duabus naturis operatum divinitus atque humanus prædictis: sic enim loquitur Honorius, quia cum Catholicis contra Nestorium credit, Christum unum esse suppositum, non duo supposita, & operatum esse divinitus voluntate divina, atque humanus voluntate humana: cum in Christo humanam voluntatem agnoverit, adeoque illum humanus voluntate, sicut divinitus divina voluntate operatum, atque illum unum & eundem operatorem & operantem fuisse, non propter unitatem voluntatis, sed propter unitatem suppositi.

At inquires. Ergo sexta Synodus, quæ fuit ecclæsica, Honoriū ut hereticum, & epistolam ejus ut alionam ab Apostolicis dogmatibus, & à definitionibus sanctorum Conciliorum, & cunctorum probabilium Patrum, sequentem verò falsas doctrinas hereticorum damnando, erravit. Nodum scindunt bene multi, respondendo Honoriū à sexta Synodo damnatum fuisse, non ut hereticum sententia & dogmate, sed tantum ut hereticum communione cum hereticis inita, & favore ac patrocinio hereticis impenso; addunt-

que primam Honoriū ad Sergium epistolam, dici à sexta Synodo alienam ab Apostolicis dogmatibus, & à definitionibus Conciliorum, & cunctorum probabilium Patrum, sequi verò falsas doctrinas hereticorum, non minùs quam Sergii epistolam, quia in modo loquendi cum Sergio convenit Honoriū, & in economia, qua, sicut ille, silentio obrui justit durarum Christi operationum vocabula; quæ economia Apostolicis dogmatibus adversatur: unde typus Constantini in Concilio Lateranensi sub Martino I. damnatus est, ut factus contra immaculatam Christianorum fidem. Similiter, inquit, Honoriū à sexta Synodo dicitur mentem Sergii in omnibus securus, & impia dogmata confirmasse, non consentiendo, sed connivendo; nec approbando pravum dogma, sed silentium de una vel duabus operationibus indicando.

Qui ita respondent, consulendo sextæ Synodo, iniqüores sunt erga Honoriū: nam communionem quidem habuit cum hereticis, sed quos nesciebat, & quia nesciebat esse hereticos: nec sciens & volens, favorem ac patrocinium impedit hereticis, quos proculdubio è contra, heretica eorum pravitate cognita, damnasset. Denique causa ejus male confunditur cum typi causa: typus enim non solum unius & duarum operationum, sed etiam, quod nullo pacto excusari potest, unius & duarum voluntatum silentium indicebat. Honoriū verò unius & duarum operationum tantum vocabula usurpari vetat, non ut rem duabus operationibus significatam excludat à Christo, ita ut concordia Ecclesiastica consulat.

Hæc sententia in iis, in quibus erga Honoriū diuñor est correcta, non caret verisimilitudine, & confirmatur auctoritate Leonis II. in epistola ad Episcopos Hispania, ubi mentem sexta Synodi interpretari videatur, & dicit, ab ea Monotheliti duces condemnatos fuisse cum Honoriū, qui flammarum heretici dogmatis non, ut decuit Apostolicam auctoritatem, incipientem extinxit, sed negligenter conseruit. Sed quia non paucis displicet, eò quod illis videatur vim facere verbis Synodi iam citatis, imo & aperte contradicere Synodo actione 18. in fidei definitione dicenti, dæmonem per organa sua, Theodorum scilicet, Sergium, &c. & Honoriū plenitudini Ecclesiæ erroris scandala suscitare, unius voluntatis & unius operationis in duabus naturis unius de sancta Trinitate Christi veri Dei nostri, orthodoxa plebi novisq[ue] disseminando heresim, consentaneam insane ac malitiosa scilicet impiorum Apollinaris, Severi, &c.

Supponendum sextam Synodum damnaisse Honoriū, & epistolam ejus ad Sergium scriptam eodem sensu, quo Sergium ipsum, & alios Monothelitos inventores, eorumque scripta damnavit, R. 1. sextam Synodum errasse, ut hereticum sententia & dogmate damnando Honoriū, qui à Monothelitarum heresi alienissimum fuit. At si errando, erravit tantum in facto particulari & personali: Synodum verò etiam ecclæsiam circa facta particularia & personalia errare posse, extra controversiam est: unde quæ à Synodo generali circa ejusmodi facta judicata sunt, possunt ab alia posteriore generali Synodo retractari, & retractata, si opus fuerit, emendari, ut docet expressè S. Augustinus, lib. 2. de baptismo, cap. 3. Ipsa, inquit, plenaria (Concilia) sepius priora à posterioribus emendantur, cum aliquo experimento rerum, aperitur, quod clausum erat, & cognoscitur quod latebat, sine ullo typico sacrilegio superbia, &c.

R. 2. Sextam Synodum pariter errasse, epistolam ab Honoriū ad Sergium scriptam damnando ut exprimentem Monothelitarum heresim; ut epistolam illam non spectasse ab soluere & secundum se, sed relate ad mentem & intentionem Honoriū, quem ex falla presumptione, non leve fundamentum in Sergii economia, ab Honoriū approbata, & rumoribus publicis habente, judicavit, heretico animo scripsisse epistolam suam, & consequenter eo sensu scripsisse, in quo eadem vel similia verba usurparant vel usurpabant Monotheliti; quod est Synodum epistolam Honoriū, non in sensu proprio & litterali, sed in alieno & personali
præ-

præsumpto Honorii damnasse, unde sexta Synodus epistolam Honorii ut exprimentem Monothelitarum hæresim dannando, non erravit circa sensum proprium & litteralem illius, sed circa sensum personalem Honorii.

Synodus autem etiam œcumenicam circa sensum personalem auctorum, qui de rebus fidei scriperunt, errare posse facile concedunt Doctores catholici: nam supposito, quod hic libenter re ipsa supponimus, quod Synodus œcumenica, etiam prædicto Summi Pontificis judicio, infallibilis sit circa dogmata, inde sequitur tantum, & sufficit, eam quoque infallibilem esse circa sensum proprium ac litteralem textuum dogmaticorum.

Errorem Synodi, actis ejus diligenter examinatis, reprehendit Leo II. Unde in sua ad Constantium Imperatorem epistola judicium ab ea de Honore & litteris ejus latum corredit, non quidem directè, ne autoritatem illius eleveret, & anfan daret Orientalibus Monothelitis illam contemnendi & calumniandi, sed indirectè, dicendo: *Anathematizamus... Honorum qui hanc Apostolicam Ecclesiam non Apostolicæ traditionis doctrina lustravit, sed prophanæ proditione maculatam fidem maculari permisit.*

Porrò Honorius culpa non vacavit, imò vero multiplici ex capite reprehensibili fuit, quod in reactanti momenti eam, quam par erat adhibere, diligeniam non adhibuerit; quod nimirum faciles præbuerit aures Sergio, & è contra erga Sophronium strenuum orthodoxa fidei defensorum iniquior fuerit; quod œconomiam de una vel duabus operationibus retinendis, à Sergio propositam, non premisso synodali examine, approbarit; quod Cyrum Alexandrinum septimo suo anathematismo unam operationem Christi prædicantem non reppresserit, nec ad palinodium coegerit, &c.

ARTICULUS XV.

De heresi Felicianæ.

O ctavo saeculo ad exitum properante, Elipandus Toletanus Episcopus Felicem Orgellanum Episcopum per litteras consulendo, quid de humanitate Christi sentire deberet, utrum scilicet Christus secundum quodd homo est, proprius, an adoptivus Dei Filius credendus esset, ac dicendus; novam excogitandi hæresim dedit ei occasionem: Felix enim ad eum rescribens respondit, Christum secundum humanitatem esse Filium Dei adoptivum; quam opinionem scriptis ad eundem Elipandum libris stabilire conatus est. Testatur hæc Eginardus in annalibus ad annum Christi 792.

Docebat igitur Felix Christum secundum divinitatem esse Filium Dei natura, secundum humanitatem verò Filium Dei esse non natura, seu, ut loquebatur, genere, sed adoptione & gratia; atque ita duos in Christo filios Dei predicabat, unum proprium & naturale, alterum adoptivum tantum; quem proinde Deum, non propriè, sed nuncupativè tantum esse afferebat: unde cum denominatio Filii sit denominatio hypostatica, ex Felicis doctrina consequens erat, duas in Christo hypostases seu personæ esse: quare jure merito dicebatur à Catholicis instaurare hæresim Nestorii, à quo in hoc tantum discreparat, quod Nestorius propter dualitatem naturarum, ipse verò per dualitatem filiationum, duas hypostases seu personas Christo affingeret.

At inquit, Felix dieris verbis afferebat unicam in Christo personam, nempe personam Verbi, ut probatur ex Alcuino, qui plures contra illum libros conscripsit, quibus sententiam ejus impugnat, & in quinto sic loquitur: *Dicas eundem esse Filium Dei, qui est & Filius hominis, & Filius hominis, qui est Filius Dei, ut ex tuis verbis cognosci poterat. Qui illum, inquis, sibi ex utero matris, scilicet ab ipso concepuit, in singularitate sua persona ita univit atque confernit, ut Dei Filius, esset filius hominis, non*

mutabilitate naturæ, sed dignatione: similiter & hominis filius esset Dei Filius, non vertibilitate substantialiæ, sed in Dei Filio esset verus Filius.

R. Inde sequi tantum Felicem, quod novatoribus familiare est, sibi contradixisse: quod enim alicubi afferebat divinam & humanam naturam in una Verbi persona substancialiter & hypostaticè unitas esse, hoc destruebat, alibi, afferendo in Christo præter naturalem Dei Filium, alterum esse adoptivum; præter Deum verum, alterum esse nuncupativè tantum Deum; vel, si vis, afferendo humanitatem seu hominem à Verbo assumptum, esse Filium Dei adoptivum, & nuncupativè Deum: unde necessariè conquebatur in Christo duos esse filios, unum naturale, & alterum adoptivum, imò duos deos, unum verum ac proprium, alterum verò impropriè tantum & nuncupativè Deum, adquæ necessariè conquebatur duas in Christo personas esse, unam divinam, nempe personam Verbi, & alteram crearam, nempe personam hominis assumpti: cùm uni & eidem personæ, simul esse Filium naturale & adoptivum tantum; item simili esse Deum verum, & Deum nuncupativè tantum, repugnet.

Feliciana hæresis in pluribus Conciliis damnata fuit. Tom. 7.
Conc. pag. 999.
Et 1. quidem in Concilio Foro Juliensi, Paulino Aquilejensi præside, anno 791, proscripta est, tacito auctoris nomine, his verbis in fidei symbolo contentis: *In una Christi Iesu persona verus Dei verus homo Filius, non alter hominis filius, & alter Dei: sed unus idemque Dei hominisque Filius, in utraque natura, divina scilicet & humana, Deus verus, & homo verus. Non paternus Dei Filius, sed verus: non adoptivus, sed proprius, quia nunquam fuit propter hominem, quem assumpsit, à Patre alienus.... in utraque natura proprium eum & non adoptivum Dei Filium confeuemus, quia inconfusibiliter & inseparabiliter, assumptio hominis, unus idemque est Dei & hominis Filius, &c.*

2. Anno 792. in Concilio Ratisponensi, præsente Carolo Magno, à quo accusitus Felix adfuit, & pro viili sua parte sententiam suam defendit, quæ postquam ventilata fuit, synodali auctoritate sacerdotum Christi, qui ex diversis christiani imperii partibus convenierant, aeterno anathemate damnata est, inquit, Alcuinus, lib. i. adversus Elipandum. Felix verò iussu principis ab Angilberto Abbe ductus ad Adrianum I. Summum Pontificem, coram eo errorem suum damnavit, & fidei libellum obruit, in quo ajebat: *Nequaque Filium Dei adoptivum esse, sed proprium & verum Domum nostrum Iesum Christum Filium Dei confiteor, juravitque se sic tenere & conficeri. Quo factò, ad Ecclesiam suam redire permisus est, ut ait Eginardus in annalibus ad annum 792.*

3. Anno 794. in Concilio Francofurtensi: cùm enim Elipandus errorum eundem tueri ac propagare pergeret, & Felicem ipsum ad defensionem illius remedium induxisset, atque pro ea scripsisset epistolam ad Carolum Magnum, hic ex universa sua diuina Episcopos Francorum convocavit ad celebrandam Synodum, cui interfuerunt legati Apostolici, Theophilactus & Stephanus. In hac autem Synodo lecta est epistola Adriani ad Hispania Episcopos contra Elipandum, quem cum suis consortibus, nisi resipserent, Adrianus perpetua anathematis vinculo religatum, à gremio Ecclesiæ definiebat alienum. In eundem modum adversus Elipandum & Felicem, proscripta corum de Christi adoptione doctrina, Synodus proutulit sententiam, ut pater ex libello facio-sylabo, quem Italæ Episcopi in ipsa Synodo ediderunt, & in quo sic loquuntur: *Elipandum & Felicem, novos hostes Ecclesiæ, sed veterosa face perfidia pollutos, nisi ab hac studititia resipiscant, & per recte fidei satisfactionem lamentis se abluant penitentie, indignos & ingratos eos à consortio Catholicorum perpetua animadversione eliminare decernimus, & a gremio orthodoxæ Ecclesiæ censimus alienos. Et paulò inferius: Eos etiam qui post hanc tam saluberrimam definitionem, quam plenaria Synodus sancto afflata spiri-*

Disputatio I. Articulus XV.

475

Spiritu, concorditer subtili sinceritate terminavit, falsissimis eorum assertioribus, sive clam, sive in publica voce, præbuerint assensum, simili eos sententiae vindicta sancimus esse plectendos; reservato per omnia iuris privilegia Summi Pontificis Domini & Patris nostri Adriani prima Sedis beatissimi Pape.

Porro Italæ Episcopi Synodum Francofondiensem plenariam vocant, non quid esset oecumenica, sed quia ex omnibus provinciis, ditioni Caroli Magni subjectis, convocata fuerat. Et addunt, reservato per omnia, &c. ut Romano Ponifici pro officio suo ultimum de hereticis judicium relinquant, quod ad illum jure divino sciebant pertinere. Ad Elipandum & ceteros Hispanæ Episcopos libellus ille sacro-syllabus missus est ex decreto Synodi, cum ejus synodica epistola, in qua Felicis heresia accurate exponitur, & cui suas quoque litteras adjunxit Carolus Magnus, qui Synodo interfluerat.

Tom. 7.
Conc. Pa.
1105.

4. Anno 799, in Concilio Romano, Caroli Magni horatur, à Leone III. Adriani successore cum Episcopis 57. celebrato, ex occasione libelli hereticorum, quem Felix scriperat contra epistolam, qua eum Alcuinus, post Francofondiensem Synodum conatus fuerat ad sanam mentem revocare. In hoc Concilio, cuius luctucentum extat testimonium apud Felicem in confessione fidei, quam eodem anno edidit in Aquigranensi Synodo, & in excerptis actorum ejus, quae super sunt in schedis quibusdam Pithanensis, quæ publici juris fecit Philippus Labbeus, in hoc, inquam, Concilio libellus ille, in quem Felix pristinæ heref eos capitallæ concrecerat, damnatus est, & in Felicem ipsum actione tercia à Leone prolatâ sententia est hunc in modum: *Felici Orgellitanæ Ecclesiæ Episcopo. Si noluerit declinare ab heretico dogmate suo, in quo ausus Filium Dei adoptivum afferere, anathema sit, atque ante tribunal Dei omnipotentis condemnatus, seu à sancta & Apoſtolicæ Dei Ecclesiæ extorris, nostroque confortio alienus.*

Eodem anno Carolus Magnus ut Felicianam heresim extingueret, magnam Episcoporum Synodum in Aquigranensi Palacio congregavit, in qua Alcuinus & Felix, jubente Carolo, diebus aliquot confixerunt, ita ut a secunda usque ad septimam sabbati vix aliud gestum sit: victum se tandem Felix, voce fierique testatus est, erroremque suum sincerè depositus, & ad orthodoxam fidem rediit, si ei credimus in professione fidei ab eo tunc edita, sic loquenti: *Totius Ecclesiæ universalis confessio convicti, ad universalem Ecclesiam, Deo favente, ex toto corde nostro reversi sumus, non qualibet simulatione, seu velamine falsitatis, sicut dudum, quod Deus sit, sed ut dixi, vera cordis credulitate & oris professe: quod etiam in conspectu multorum sacerdotiorum & monachorum professi sumus.*

Felicem in Aquigranensi Concilio ad catholicam fidem sincerè conversum esse testatur quoque Alcuinus, lib. 1. adversus Elipandum, in quo ait: *Sed & idem Felix anno prefati glorijs Principis (Caroli) trigesimo secundo (qui fuit annus Christi 799.) advocatus & voluntarie veniens ad Aquis-Palatum, ibique in presentia domini Regis & optimatum illius, sive sacerdotum Dei rationalibiliter auditus, & veraciter convetus, atque Deo dans gloriam, veramque confessus fidem, in pacem catholicæ unanimitatis reveritus est cum suis discipulis, qui ibi tunc temporis erant presentes.*

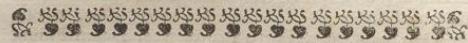
Utrum autem in orthodoxa fide retinenda constans facit, dubium facit scheda post mortem ejus inventa, de qua sanctus Agobardus Lugdunensis Archiepiscopus, qui sub Ludovico Pio floruit, in libro adversum dogmam Felicis conscripto, hec scribit, cap. 1. *Post obitum Felicis illius, qui fuerat quondam Episcopus in sede Orgelliana, inventa est a nobis quadam schedula, ab eo edita sub specie interrogationis & responsoris: quam cum legentes consideraremus, inspeximus hominem diligenter & fraudulenter instaurasse, quantum in se fuit, omnem pravitatem dogmati sui, in qua dudum fuerat detectus & convi-*

*tus, & proper quam ab honore Episcopatus depo-
situm, &c.*

Porro cap. 2. contra nonnullos qui Felicem recte sentire, ex mortuæ integritate, quam præ se ferebat, colligebant, sic loquitur: *Inautem admirantes vitam predicti Felicis, probanda putant cuncta, quæ dixit; nescientes quia non ex vita hominis metienda est fides, sed ex fide probanda est vita: quanquam enim multi bene credentes, male vivendo pereant; nullus tamen male credens, beni vivendo salvatur: solius enim omnipotentis Dei est, nosce occulta hominum, vel quis cum reprehensibili vita humilem mentem geret, aut quis cum landabili vita superbam.*

Quod ad Elipandum attinet, in codem cum Felice errore veritatum esse probat symbolum fidei Elipandianæ, quod Etherius Uxamensis Episcopus ex dictis Elipandi concinnavit, & inseruit lib. 1. quem contra eundem litteras communiter cum beato Presbytero conscripsit. In hoc autem symbolo haec leguntur: *Non per illum (Deus Pater) qui natus est de Virgine, visibilia & invisibilia condidit: sed per illum, qui non est adoptione, sed genere, neque gratia, sed natura (supple Filius) & per ipsum Dei simul & hominis Filium, adoptivum humanitate, & nequaquam adoptivum divinitate, mundum redemit. Et inferius: Qui non fuerit confessus Jesum Christum adoptivum humanitate, & nequaquam adoptivum divinitate, & hereticus est, & exterminetur. Elipandus igitur post Magistrum suum Felicem, Christum quæ homo est, vel, quod idem est, humanitatem seu hominem in Christo adoptivum Dei Filium fuisse afferuit: ita ut in eodem Christo duos filios Dei, unum naturæ & generi, alterum gratia & adoptione discreverit.*

Utrum autem Elipandus ad sanam mentem & fidem orthodoxam aliquando redierit, incertum est. De eo haec scribit Joannes Mariana, lib. 7. annalium Hispania cap. 8. *Quid Elipando contigerit, clam est, ac credam potius sententia Patrum obtemperasse, pravaque opinione deposita mutasse, &c.*

D I S P U T A T I O II.

De Incarnationis existentia.

A R T I C U L U S I.

Existentia Incarnationis probatur contra Judæos.

Ad probandam contra Judæos incarnationis existentiam, hic tria nobis ostendenda sunt. 1. Messiam esse verum Deum. 2. Messiam illum, qui verus Deus est, à multis jam saeculis advenisse. 3. Messiam illum, qui jam à multis saeculis advenit, non alium esse quam Jesum Christum, ex Maria Virgine natum anno 42. imperii Augusti, & à Judæis in crucem actum anno 20. Tiberii Imperatoris.

S. I.

Messias est homo Deus, seu Persona sanctissima Trinitatis, in duabus naturis, divina scilicet & humana, subsistens.

Prob. 1. ex Psalmis Davidicis. Psalm. 2. Messiam ipsum sic loquenter inducit Psaltes. *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctam ejus, prædicans præceptum ejus. Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie genus te. Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam. Quod Psaltes regius hic loquenter inducat Messiam, manifestum est ex his verbis: Ego autem constitutus sum, &c. quibus exprimitur regnum spirituale Messiae & ex istis: *Postula à me, & dabo tibi, &c. quibus continetur promissio Messiae facta, quod eum gentes, ad fidem ejus converte, adoratur sint ut Deum, eique ut Regi obsecratur.* Cùm autem Deus Pater Messiae*